ENTUZIASM NEJUSTIFICAT

Existența unei mări de ape calde subterane lîngă București este o realitate care și pe noi ne bucură. Punerea în funcțiune cu cîtva timp în urmă a unor sonde prin care se folosește energia geotermală la Otopeni confirma realitatea și trezea speranțe superficial justificate. Două vești contradictorii au apărut de curînd în presa centrală. Una, în care locuitorii a două mii de apartamente din comuna Otopeni se plîngeau de ineficiența sistemului de încălzire centrală. A doua, în care se readucea în atenție problema „Băile Herculane de lîngă București" de pe pozițiile unui entuziasm de-a dreptul riscant. Nu putem să nu reacționăm la acest al doilea material publicat în „Adevărul" din 20 februarie pentru că el poartă girul unui ministru și anume domnul Ioan Folea, ministrul geologiei. Ne surprinde că apa caldă este judecată de pe poziții școlărești, or, ea are o *compoziție*. Cunoscută factorilor de decizie și, mai mult, nefavorabilă unei exploatări de rutină.

Imediat după apariția articolului cu pricina ne-a vizitat la redacție domnul inginer Adnan Omer de la Inspectoratul de stat pentru construcții București. Dumnealui ne-a adus cîteva documente din care rezultă clar că încă din 1988 la Ministerul geologiei s-au cunoscut calitățile apei geotermale de lîngă capitală. S-o luăm pe rînd.

Deci, în 1988 „Întreprinderea de foraje, lucrări geologice speciale" emite un buletin de analiză a apei respective din care rezultă cîteva chestiuni interesante. Acest zăcămînt este de o agresivitate chimică deosebită, are o viteză de înaintare în peretele conductei de oțel de 1,4 milimetri pe an. Peretele unei conducte are, uzual, 3—4 milimetri grosime. Calculul timpului în care țeava devine o amintire este foarte simplu de făcut. La acestea se mai adaugă și o suspensie de 30,5 grame la un litru ceea ce apropie amestecul de expresia zaț. De aici un nou inconvenient, în instalațiile de pe orizontală riscul de depunere este anormal de mare.

Toate acestea s-au cunoscut la vreme și totuși investiția a demarat, folosindu-se materiale obișnuite, puternic expuse. Rezultatele s-au văzut și pagubele se vor accentua. Presiunea politică resimțită la momentul luării deciziei este necontrolabilă, deci n-o putem pune în balanță. Dar să perseverezi și azi — nu mai este în regulă.

Beneficiarul investiției a fost și este în continuare „Grupul Întreprinderilor de gospodărie comunală" București care a cerut atunci, și a obținut desigur, derogarea proiectantului de a folosi conducte din oțel (în construcție normală) în locul celor din import, ROPAFS. Lanțul slăbiciunilor a fost încheiat de „Oficiul de gospodărire a apelor" București care a aprobat și el deversarea apelor răcite în Lacul Pasărea cu efecte majore în poluarea apelor acestuia (jumătate din faună a dispărut !). Gîndul bun a fost și în acest caz deteriorat de graba politicienilor, fiindcă altfel trebuia construită o sondă de injecție în apropierea celei de extracție care să întoarcă apa folosită înapoi în strat, închizînd de fapt un circuit garantat ecologic.

Evident, nu propunem îngroparea ideii și refacerea circuitului apei geotermale pe sub pămînt. Soluții există, ele au fost enumerate, dar tactica asimilării în țară a fost extrem de păguboasă. „Cu orice preț" înseamnă întotdeauna prețul maxim. Ne mai permitem și azi un asemenea punct de vedere ? Noi sperăm că nu ! De aceea credem că o cercetare de amănunt se impune grabnic. O reevaluare temperată de pe poziții realiste a acestei bogății naturale este absolut necesară.

PETRE DOMȘA

Un om supărat pe umanitate

De curînd, Ivan Vasilievici Bușilo s-a întors în satul său din Bielorusia, după o absență de... patruzeci și doi de ani. În toată această perioadă el a locuit singur, într-o pădure. De ce ? Pentru că n-a mai avut încredere în semeni și a considerat că printre fiarele sălbatice poate trăi în mai mare siguranță decît printre ei.

În 1947, el a îndrăznit să-l contrazică pe miliționanul din sat, care îl denigrase pe mareșalul Jukov în public, influențat de propaganda stalinistă. Bușilo, care luptase în război sub comanda mareșalului, s-a simțit dator să-i evidențieze meritele și, drept urmare, autoritățile locale l-au trecut pe „lista neagră". Aflînd că va fi trimis, ca pedeapsă, acolo „unde și-a înțărcat dracul iapa", Bușilo s-a refugiat în afara satului, construindu-și un bordei într-un desiș de nepătruns. Ca un Robinson Crusoe al pădurii, și-a organizat viața cît mai judicios, mîncînd o dată pe zi, din ce îi oferea pădurea, confecționîndu-și un calendar de uz personal și... citind ziarele, pe care i le aduceau din cînd în cînd rudele, pe ascuns. Urmărea atent ce se întîmpla în țară și în lume, dar tot nu considera că a venit vremea să se întoarcă în sat. Continua să rămînă supărat pe întreaga omenire.

Ni-l putem închipui dînd în semn de refuz din cap la lectura știrilor referitoare la transformările care se petreceau în U.R.S.S. Nici discursurile politice pline de promisiuni nu reușeau să-l convingă. Se eliberau țări, se făceau noi pași spre destindere, dar Bușilo rămînea sceptic. Își mai îndesa un braț de frunziș sub cap și rămînea tot la ideea sa că umanitatea nu trebuie iertată.

Nici politica de **perestroika** și **galsnosti** nu l-a convins de la început. A trebuit să treacă destul timp ca să întoarcă el problema pe toate fețele, să-l înțeleagă mai bine pe Gorbaciov, să afle și cine va fi succesorul lui Reagan, pentru ca în sfîrșit să se hotărască. Omenirea și-a mai spălat, parcă, în ultima vreme, o parte din păcate. Bușilo nu este încă pe deplin mulțumit, dar s-a gîndit să-i ofere, totuși, o șansă...

ALEX. ȘTEFĂNESCU

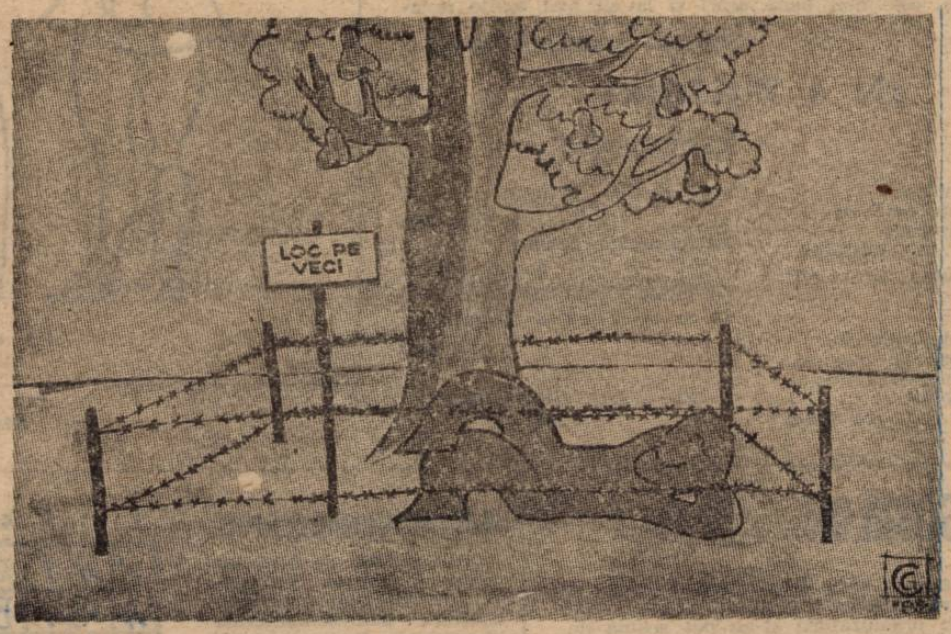

mozaic

SPORT ȘI... FORȚA PRESEI

● **Imaginea lui Sepp Piontek** la cîrma echipei naționale daneze în jocul de la București de anul trecut a devenit o amintire și asta nu numai pentru noi. Motivul ? În urma acuzațiilor ce i-au fost aduse în presă (a lor !) referitoare la evaziuni fiscale, antrenorul danez a demisionat, anunță agenția U.P.I., tocmai în momentul cînd vest-germanul se pregătea să semneze un nou contract pe 6 ani. Ceasul rău !

● **Un alt vest-german**, de data aceasta celebrul Rudi Völler, a apucat să semneze un nou contract care-i va permite să mai stea la echipa italiană „Roma" pînă în 1992. Nu se cunosc alte amănunte, în afara sumei pe care Rudi o va cîștiga pe an : 720 000 dolari. Suma e mare, să recunoaștem, dar nimeni nu e plătit cu atîția bani pentru a-și da singur cu stingul în dreptul, cum se spune prin tribune.

● **Cum poți cîștiga,** cheltuind bani ? Simplu : Wayne Gretzky, unul dintre cei mai buni hocheiști din liga americană, în vîrstă de 29 de ani, a semnat de curînd o prelungire cu doi ani a contractului său, inițial de șase ani, la echipa Los Angeles Kings, ceea ce va însemna o prezență garantată pînă în 1998. Și acum vine lucrul cel mai interesant. El va primi în conformitate cu contractul, o sumă de 30 milioane dolari... 16 ani de acum încolo, indiferent dacă va juca sau va fi accidentat pe tot timpul contractului. Contractul de opt ani valorează 20 milioane dolari, dar clubul îi asigură cîte un milion și ceva pe an pentru următorii 8 ani care vor urma retragerii din activitatea sportivă. „Uneori trebuie să cheltuiești bani mulți ca să reușești ceva" spune proprietarul clubului, Bruce McNall, care mai adaugă : „Clubul va marca un profit de 5 milioane în acest sezon, datorită prezenței lui Gretzky în echipă". Totul, cum vedeți, se discută la obiect și după calcule foarte precise, nu la liber alese.

● **Adus în fața Consiliului mondial al sportului** automobilistic, Ayrton Senna a reiterat acuzațiile sale precedente. El declarase în cadrul unei conferințe de presă : „F.I.S.A., F.I.A. și Tribunalul de apel sînt manipulate de președintele Jean-Marie Balestre și de alte interese financiare", adăugînd : „Balestre, din șovinism francez și din alte interese, a dorit ca Alain Prost (n.n., pilot francez) să devină campion mondial". În caz că se menționa pe poziție, brazilianul Senna riscă să nu mai urce la bordul mașinii McLaren-Honda în ediția din acest an a C.M. de Formula I. Democrație, democrație dar se vede că prin altă parte încriminările publice nedovedite se plătesc și, uneori, destul de scump.

● **Nu ne ascundem**, ne-a umplut inimile de bucurie reluarea, după atîta amar de ani a transmisiunilor televizate în direct a partidelor de tenis de cîmp, i-am văzut pe cei mai buni jucători la ora actuală din lume, Lendl și Becker, pe cel mai important manager, Ion Țiriac și pe cel mai popular comentator sportiv din țara noastră, Cristian Topescu. Vocile lor au rămas tinere, deși peste tot au trecut anii.

GEORGE CUȘNARENCU

Sîntem vizitați de extratereștri ?

Pare deci rezonabil să admitem că în Galaxia noastră există cîteva sute de civilizații vechi de multe milioane de ani. Desigur, sînt și alte opinii ; C. Sagan și F. Drake susțineau la un moment dat că numărul civilizațiilor din Galaxie ar putea fi de circa un milion, în timp ce I.S. Șklovski sau F.J. Tipler erau de părere că sîntem practic singuri (nu uităm totuși că în Univers sînt 100 miliarde galaxii). Dar dacă admitem că avem semeni în Univers, cum de nu am primit pînă acum nici un semn de la ei ?

Nu e nici un secret că oamenii gîndesc în clișee de care nu se pot debarasa decît foarte greu. Încă de la începutul secolului nostru s-a încetățenit de pildă în mintea noastră ideea că, întrucît călătoriile interstelare sînt imposibile, civilizațiile se vor căuta fără îndoială cu ajutorul undelor radio. Primele investigații în acest sens se leagă de numele lui N. Tesla și G. Marconi, la care se adaugă prin anii douăzeci D. Todd, C. Störmer și alții. Cu toții au recepționat anumite semnale ciudate care însă n-au putut fi analizate deoarece nu s-au mai repetat. În 1959, într-un faimos articol, G. Cocconi și Ph. Morrison sugerează să se reia ascultarea Cosmosului utilizînd radiotelescoapele. Una dintre ideile celebre ale acestui articol a fost că dacă extraterestrii există și comunică prin radio, ei trebuie să folosească anumite frecvențe „magice", în primul rînd cea de 1420,406 MHz, caracteristică emisiei hidrogenului neutru. Mai tîrziu la această frecvență s-au adăugat și alte cîteva, plasate toate într-o fereastră de zgomot radio minim și legate într-un fel sau altul de apă, substanță esențială vieții. Autorii metodei, pentru a fi mai convingători, spuneau — dacă în sălbăticie am dori să întîlnim animale rare, unde ne-am așeza la pîndă dacă nu în preajma adăpătoarei ?

Primul proiect derulat după aceste principii a fost experimentul OZMA, realizat în 1960 de F. Drake la radiotelescopul de la Green Bank (Virginia de Vest), cel mai mare din lume la vremea respectivă și care s-a prăbușit în 1988 din motive necunoscute. Au urmat zeci de alte proiecte, din ce în ce mai complexe, în S.U.A., în U.R.S.S. (N. Kardașev, V. Troițki) în Marea Britanie (J. Bell, A. Hewish) etc. Căutarea s-a extins pe distanțe din ce în ce mai mari, cu baleierea unui număr tot mai mare de surse potențiale. Calculatoarele utilizate în prelucrarea semnalelor recepționate au permis o analiză spectrală de o extremă finețe, ca și prelucrarea datelor recepționate prin radiotelescop săptămîni sau luni de-a rîndul după efectuarea înregistrărilor. De pildă proiectul META, desfășurat cu începere din 1985, la Universitatea Harward (Cambridge, Massachussetts), utiliza un supercalculator cu 144 procesoare paralele, permițînd ascultarea Universului pe 8,4 milioane frecvențe simultan, într-o bandă de 0,2 MHz în jurul frecvenței menționate a hidrogenului.

Aproape toate proiectele de ascultare au recepționat semnale ciudate, inexplicabile, extrem de bine delimitate, aparent inteligente. Din păcate aceste semnale nu s-au repetat, iar durata lor n-a depășit niciodată 20 secunde. F. Tipler, într-un articol din 1987 aprecia că observațiile efectuate pînă la momentul respectiv în lumea întreagă, totalizînd circa 120 000 ore, nu s-au soldat cu nici un rezultat concret ; nu s-a putut detecta nici un semnal persistent, repetabil, generat fără nici un dubiu de o inteligență nepămînteană. Merită o mențiune faptul că s-a dovedit că mai multe semnalări promițătoare proveneau de fapt de la sateliți militari, erau fenomene naturale necunoscute înainte sau chiar farse, cum au fost faimoasele imagini TV pretins recepționate de un radiotelescop din Polonia. Totuși, în 1985 se aprecia că în 25 de ani de căutări s-a examinat abia o parte infimă de $1/10^{17}$ din ceea ce ar fi trebuit examinat. La căutările menționate am putea adăuga un număr de mesaje expediate de noi : emisii radio, ca și plăcile și discurile trimise în spațiu cu sondele PIONEER și VOYAGER.

În lumina celor expuse în episoadele precedente, cititorul va fi observat el însuși că tot acest entuziasm se bazează de fapt pe două prejudecăți. Prima este cea a conversației prin radio.

(Va urma)

DAN D. FARCAȘ

magazin

Redacția și administrația : București, telefon 17 60 10. Oficiul poștal 33. Căsuța poștală 4 108. Tiparul : Combinatul poligrafic București — Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, telex 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66. Abonamentele la revista „Magazin" se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., difuzorii din întreprinderi și instituții, index : 40 240

Biblioteca Județeană

magazin

Anul XXXIII Nr. 10 (1690) SIMBĂTĂ 10 MARTIE 1990 12 PAGINI 2 LEI

• SĂPTĂMÎNAL CULTURAL—ŞTIINŢIFIC INDEPENDENT •

Foto : DORIN MĂRAN

Prima lecție de democrație

COPII CU ADEVĂRAT SĂNĂTOȘI, NU DOAR LOZINCI FRUMOASE

(Pagina a 2-a)

Premieră mondială în transplanturile de organe

1989. Sfîrșit de noiembrie. Serviciul de chirurgie al Universității din Chicago intra într-o alertă deosebită. Personalul secției, condus de eminentul dr. Christoph Broelsch, se pregătea să facă un transplant de ficat, recurgînd pentru prima dată la o parte din organul unui donator aflat în viață. Anterior acestei intervenții chirurgicale neobișnuite, se mai înregistrară patru cazuri de transplanturi reușite în Brazilia, Australia și Japonia ; s-au folosit însă organe de la donatori decedați, releva Jim Fuller de la USIA.

(Continuare în pagina a 6-a)

Starea de veghe

MAȘINA TIMPULUI

(Pagina a 8-a)

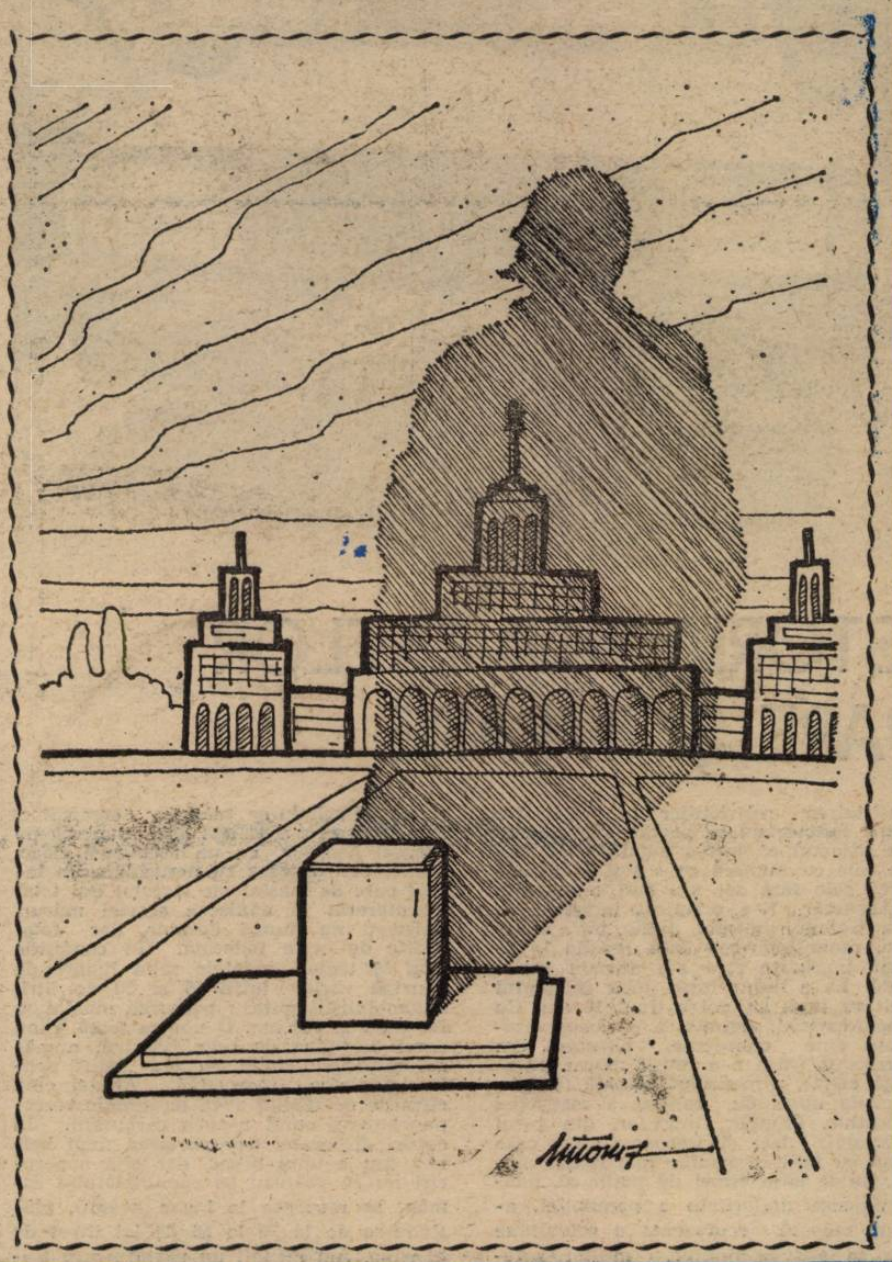

„Sper că arheologia nucleară va figura pe cartea de vizită cu care România va reintra în Europa"

● Ce este arheologia nucleară sau mai corect spus „arheometria nucleară"? ● Putem răspunde că este un domeniu relativ tînăr, adaptînd metode specifice fizicii nucleare la studiul obiectelor arheologice: determinări cronologice, de microstructură chimică și concentrații de elemente „urmă", precum și ale autenticității și apartenenței la anumite colecții sau tezaure.

(Pagina a 3-a)

Biblioteca județeană MUREȘ TIRGU-MUREȘ

Dosare deschise

COPII CU ADEVĂRAT SĂNĂTOȘI, NU DOAR LOZINCI FRUMOASE

Scăderea numărului de decese în rindul nou-născuților a constituit dintotdeauna, în mod firesc, o datorie de prim ordin pentru personalul medical. Fără îndoială, contribuția asistenței medicale la nașterea de copii sănătoși, precum și la creșterea și dezvoltarea armonioasă a tinerei generații nu poate fi neglijată. Dar de la aceste adevăruri și pînă la considerarea personalului sanitar drept principal răspunzător pentru starea de sănătate fizică și psihică a copiilor, eludindu-se contextul social, așa cum se proceda în fostul regim dictatorial, este cel puțin aberant. Studiile întreprinse de-a lungul anilor de specialiști susțin aceste afirmații. Împreună cu invitații noștri la o dezbatere a cărei primă parte am prezentat-o în numărul trecut al revistei „Magazin", ne propunem să ne oprim la cîteva aspecte privind cauzele reale ale mortalității în rîndul copiilor. Interlocutori : **dr. ADRIAN GEORGESCU, dr. RODICA NANU și dr. ALIN STĂNESCU, de la Institutul de Ocrotire a Mamei și Copilului.**

— Așadar, vă rugăm să ne spuneți cum se explică faptul că mortalitatea infantilă, indicator de teroare pentru rețeaua de pediatrie, nu a reușit să scadă la nivelul comandat de dictatură, în ciuda eforturilor apărătorilor sănătății ?

Dr. A. S. — Mortalitatea infantilă este un indicator care exprimă nu numai calitatea asistenței medicale, ci și nivelul de dezvoltare social-economică al unei țări. Prin valoarea mare a mortalității infantile, România se află printre primele țări din Europa. Studiile dovedesc că motivația nu este de ordin medical (calitatea asistenței medicale este corespunzătoare, nu s-au înregistrat epidemii sau vreo morbiditate deosebite). O serie de necazuri se datorează contextului social pe care noi nu aveam voie să-l luăm niciodată în discuție. Sistemul de teroare instituit asupra personalului medical a condus la falsificarea datelor statistice și în acest domeniu. Uneori, copiii cu greutate mică la naștere, care decedau în primele minute, erau înregistrați la capitolul avorturi. Numărul avorturilor era oricum mare și suplimentarea lui cu cîteva zeci de cazuri nu mai conta. În schimb, mortalitatea infantilă ar fi fost sensibil influențată și personalul sanitar ar fi fost făcut răspunzător în exclusivitate pentru fiecare copil neviabil, pentru fiecare deces.

— Totuși, copiii cu greutate mică la naștere nu puteau fi salvați ?

Dr. A. S. — Unele cazuri nu. Asistența medicală a prematurilor cu greutate mică la naștere are nevoie nu numai de competență profesională, ci și de o bază materială special destinată îngrijirii intensive a nou-născutului. Toate țările civilizate au cunoscut o dezvoltare extraordinară a tehnologiei medicale necesară prematurului. În România însă acest aspect a fost neglijat încît la ora actuală există o discrepanță uriașă între dotarea unităților de prematuri și cea din alte secții, aparținînd altor specialități medicale. Nu ne puteam lăuda că avem prematuri și de aceea au fost trecuți într-un con de umbră.

— În urma studiilor întreprinse, apreciați că există anumite categorii de copii predispuși la îmbolnăviri grave, cu sfîrșit tragic, imposibil de salvat ?

Dr. A. G. — Studiile noastre au demonstrat că mortalitatea infantilă este foarte mult influențată de starea de nutriție deficitară a copilului sub un an. S-a constatat, de exemplu, că peste 80 la sută dintre sugarii care au decedat la noi în clinică prezentau un grad avansat de malnutriție protein calorică. Bolile care au dus la deces ar fi avut cu totul altă evoluție pe un teren cu o rezistență crescută a organismului. Nu trebuie să uităm că anticorpii care reprezintă suportul natural al imunității sînt, de fapt, substanțe proteice. Un copil distrofic este mai sărac din punct de vedere al zestrei imunologice. În prezent, după cum se evidențiază în urma studiilor întreprinse, 15 la sută din copiii sub un an au malnutriție protein calorică. Din rîndul lor se recrutează cei mai mulți bolnavi grav, care ajung la deces.

Dr. R. N. — Un alt studiu întreprins de noi pe un lot de femei gravide a demonstrat că starea deficitară de nutriție a copilului începe chiar din viața intrauterină. S-au luat în evidență și s-au examinat 2 000 femei cu sarcină în luna a VII-a și a IX-a, reprezentante a 10 județe ale țării. Procentul celor cu anemie de tip hipocrom a fost de 75 la sută. Copiii proveniți din asemenea mame nu pot fi decît anemici ; rezerva de fier nu putea fi luată decît de la mamă. Corectarea ulterioară a acestui neajuns era greu de făcut prin alimentație. După cum se știe, produsele dietetice pentru sugari erau deficitare atît din punct de vedere al calității cît și al cantității, iar ideea alimentației sugarului la sîn nu a reușit să se impună în rîndul tuturor mamelor.

— Din discuții anterioare cu specialiști din Institutul dv., știm că ați efectuat un studiu în colaborare cu Organizația Mondială a Sănătății privind alimentația naturală a sugarului. Ni s-a spus atunci că rezultatele cercetării s-au concretizat într-un program de educație sanitară care urma să se generalizeze în întreaga țară. Ați obținut rezultatele scontate ?

Dr. R. N. — Aplicarea programului de stimulare a alimentației la sîn a sugarului a întîmpinat destulă rezistență din partea mamelor. Marcate ele însele de consecințele subnutriției, considerau șfaturile noastre oportuniste, ca pe o alternativă în fața lipsei de produse dietetice pentru sugari. Multe femei aveau copii nedoriți și li se părea că sînt supuse la un sacrificiu suplimentar, acela de a alimenta sugarul pe cale naturală. Argumentele noastre, realmente fondate științific, păleau în fața celor aduse de mame, lipsite de concediu de maternitate și istovite de corvoada zilnică. Sperăm ca în viitor, cînd femeile vor putea da naștere la copiii pe care și-i doresc, în condiții sociale îmbunătățite, situația să se schimbe. Probabil că atunci își vor recăpăta încrederea în medici și vor înțelege că pledoaria lor pentru alimentația naturală a sugarului este în avantajul sănătății fizice și psihice a copilului. Stimularea alimentației naturale a sugarului este o acțiune care se desfășoară în toată lumea, chiar și în țările cu cel mai înalt nivel de dezvoltare socio-economică. Pînă în prezent, nici cele mai perfecționate și costisitoare tehnologii de preparare artificială a laptelui matern nu au reușit să-i atingă valoarea biologică naturală. Este semnificativ faptul observat de noi în această perioadă cînd am primit ajutoare din străinătate : cutiile de lapte praf și produsele dietetice pentru sugari nu-și mai fac reclamă prezentînd un copil frumos, bine dezvoltat și vesel. Ambalajele au un aspect atrăgător, dar ele evocă peisaje, flori...

— Cum gîndiți viitorul în asistența medicală de pediatrie ?

Dr. A. G. — Avem nevoie în primul rînd de o cunoaștere pe bază de date reale a stării de sănătate a copilului. În orice caz, o atenție deosebită va trebui acordată în viitor prematurului și nou-născutului, precum și asistenței medicale a copilului între unu și patru ani lăsată pe un plan secund înainte, cînd întreaga forță a personalului din rețeaua de pediatrie era orientată către supravegherea copilului de pînă la un an. Combaterea malnutriției prin metode medicale sperăm să aibă un aliat prețios în măsurile sociale. Îmbunătățiri serioase admite în viitor și asistența preșcolarului, școlarului și adolescentului. În rîndul școlarilor și elevilor mari se înregistrează tulburări de vedere, vicii de postură, afecțiuni cardiace, boli infecțioase, tuberculoză și hepatită. O problemă care ne îngrijorează și își caută explicații și soluții este apariția bolii SIDA la copii. Și nu în ultimul rînd, educația pentru sănătate va trebui să-și reorganizeze conținutul și să-și recapete prestigiul în numele eficienței.

Masă rotundă realizată de
AURORA POPESCU

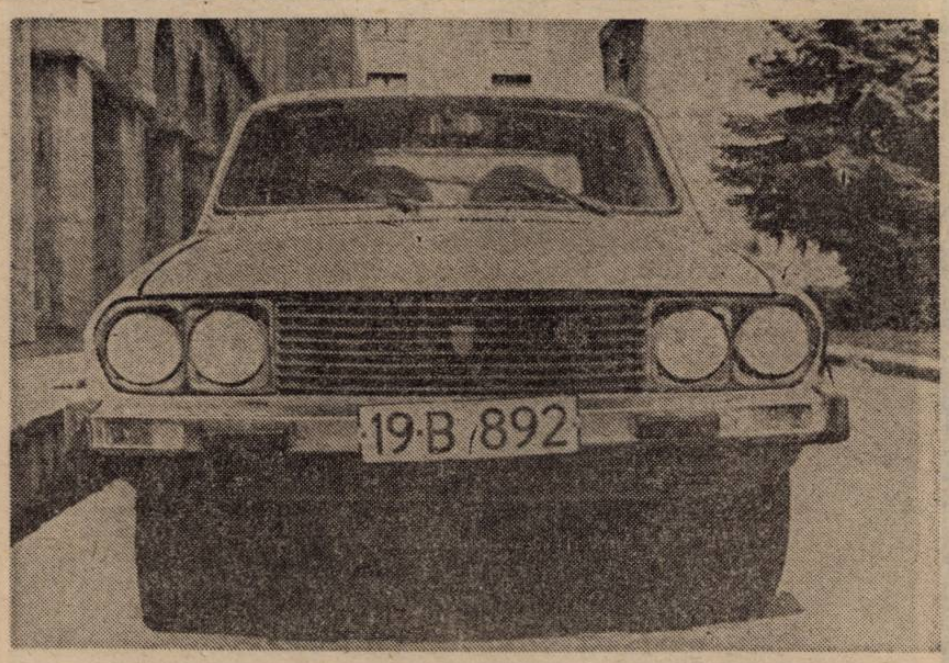

ISTORIA NUMERELOR PARE ȘI IMPARE

Instituirea restricțiilor de circulație pentru autoturismele particulare printre care sistemul ca într-o duminică să circule cele cu numere cu soț și în următoarea cele fără soț n-a fost o invenție românească. S-a practicat începînd cu criza țițeiului în mai multe țări europene, renunțîndu-se însă repede la această îngrădire care s-a dovedit ineficientă. Ea a durat între două săptămîni și cîteva luni. La noi a ținut 10 ani. Cu încăpățînarea-i, rigiditatea și conservatorismul bine cunoscute, cizmarul din Scornicești (care n-a reușit măcar să ajungă calfă), a menținut această răutate, în ciuda lipsei de rațiune a restricției respective. Slugilor, lingăilor, din jurul satrapului, lași și iresponsabili, care aveau cu toții în familie mai multe mașini, nu le păsa cîtuși de puțin că, pentru imensa majoritate a populației, această măsură reprezenta o privațiune care se adăuga multor, multor suferințe, adîncindu-se mizeria oamenilor. Nici unul n-a îndrăznit să-l „supere" pe „geniul geniilor" cu un asemenea fleac. Clanul care folosea cu nerușinare un întreg parc de mașini ale statului era total dezinteresat în anularea acestei măsuri prosteși nu numai desuete, dar total lipsite de orice judecată. În condițiile cînd la toate județele rația lunară de benzină varia între 15 și 30 de litri, automobiliștii puteau parcurge maximum 200 pînă la 400 km. O nimica toată. Cînd omul dispunea de ceva benzină, numărul automobilistului nu era „bun" pentru duminica respectivă. Atunci cînd cifra de pe tăbliță avea terminație corespunzătoare, omul n-avea carburant. În cazuri disperate, transportarea unui bolnav sau a unui deces, dar cîte nenorociri nu se abăteau pe capul bietului român, se recurgea la bursa neagră, plătindu-se de la 20 la 50 de lei litrul de benzină. Am întîlnit un părinte care trebuia să-l supună periodic pe prichindelul lui de cinci anișori la operația de dializă. Locuia în Ardeal, la 100 de km de spitalul care efectua intervenția respectivă. „Cheltuiesc o bună parte din salariu pentru benzina cumpărată la speculă. N-am altă soluție, trebuie să-mi mențin copilul în viață", se confesa tatăl îndurerat, căci șoferii, posesori de autoturisme, începeau să-și stringă o parte din cota lunară de benzină. Depozitat în apartamente, magazii, nu întotdeauna cu precauția impusă de manipularea unui lichid atît de periculos, rezervoarele, improvizate uneori, au luat foc sau au făcut explozie. Case, chiar blocuri întregi au fost mistuite de flăcări. Autoturisme în mers au fost cuprinse de văpăi, cauza fiind tot „rezervele" transportate în portbagaj, cum putea fiecare, ca omul să poată ajunge din nordul țării pe litoral. Se știe că „satrapul" vedea roșu înaintea ochilor cînd zărea vreo coadă. La fel și ilustra savantă. Cînd pe Calea Dorobanți, îndreptîndu-se spre detestatul sediu, „tața Leana" a văzut un rînd de sute de oameni care așteptau să fie fericiți cu cîte un pui rahitic și vînăt la culoare, a șuierat cîteva cuvinte care l-au șocat pînă și pe șoferul care-i conducea mașina și care, de regulă, nu stătea la rînd : „Iar au ieșit viermii". Fobia față de cozi a „familiei imperiale" a și determinat slugile din conducerea fostului consiliu popular municipal să elimine toate magazinele alimentare de pe traseul rutier al ceaușeștilor. „Tovarășul le vede și își strică dispoziția", remarca îmbuibatul șef al cancelariei. Găsiți o soluție ca oamenii să formeze cozile în spatele magazinelor. În preajma faimosului congres al XIV-lea, regizat de la A la Z tot de el, simțind cum începe să-i fugă pămîntul de sub picioare, a dispus nu numai redeschiderea vechilor magazine, ci chiar transformarea unor unități comerciale de alt profil în prăvălii alimentare. Cînd pentru un rezervor de benzină trebuia să-ți pierzi uneori chiar 48 de ore, cel ce-i disprețuia din adîncul sufletului pe oameni, văzînd din elicopter un convoi de mașini ce se întindea încolăcindu-se pe cîțiva kilometri, ocupînd străzile unui întreg cartier, tiranul a dat de îndată dispoziții să se verifice de ce șoferii respectivi nu sînt în producție și trag „chiulul" pe la cozi. Au apărut echipele mixte și o dată cu ele și-canarea și interogarea oamenilor. Punerea lor în discuție a „vinovaților" s-a dovedit un bluf și s-a renunțat. Cîțiva directori au fost totuși pedepsiți pentru că au permis „debandadă" în unitățile lor. Cîți nervi, sînge rău, cîte zeci de mii de ore de muncă pierdute, oboseală, nesomn, productivitate scăzută nu au generat aceste cozi.

VICTOR BEDA

PROPRIETARI SAU OCUPANŢI?

Mă încearcă de la începuturile noii noastre etape de viaţă cîteva gînduri şi care, departe de a mă lăsa liber de prejudecăţi, mi le autentifică. Cu una dintre preocupările mele doream o confruntare în care să pierd lipsit de glorie : cît timp impregnarea noastră, a fiecăruia, cu comunism va mai rezista ? Sub stindardul democraţiei cîteva caracteristici ale comunismului au scos capul la iveală, prima fiind, s-a observat, intoleranţa. Am întîlnit pînă acum cazuri de scriitori ce nu se mai salută pentru că fiecare dintre ei au apucat-o spre alt grup politic ; relaţiile de serviciu într-un institut de proiectare sînt deteriorate vizibil pentru că obişnuitei cafenele trico-fotbalistice i-a luat locul cea politică ; a face politică devine pe zi ce trece o acuză, aproape la fel de gravă ca şi acum jumate de an, numai că atunci ştiai de cine să te fereşti. În nici una dintre manifestaţiile de pînă azi la care am asistat nu am reuşit să stabilesc un dialog cu nici unul dintre membrii activi, că erau ei pro sau contra.

Se poate trata, îmi spun în continuare, nu sînt extrem de îngrijorat : vine primăvara, dă colţul ierbii, apare inflaţia ori şomajul şi lumea va căpăta alt tonus vital fiindcă e uşor să faci politică pînă la două noaptea dacă a doua zi o poţi continua la serviciu. Problema este însă alta şi cu mult mai gravă : menţinerea comunismului în economia naţională. Cu valenţe noi numite, vorba unui prieten de-al meu, populism. Cei mulţi au dreptate, fiindcă, altfel... Greva ! Manifestaţia !

Iată la ce mă refer. Comunismul a mizat (de ce l-am acuza de ipocrizie mai mult decît de naivitate politică ?) pe conştiinţa proletariatului şi pe gustul său înaintat spre proprietatea comună. Constatarea făcută imediat după Victorie este foarte clară : dezastru economic. Fabrici care produceau pentru stocarea în magazii şi pentru acoperirea indicatorilor tone marfă, deci scoaterea cu orice preţ a salariilor ; punerea pe prim plan a exportului cu acordul tacit al producătorilor direcţi fiindcă de la acest sector ieşeau cîteva sute în plus ; producţie proastă nu numai în sectorul disprefuit al bunurilor de consum, aici cel puţin fiecare individ dornic de a cumpăra ceva ajunsese să fie privit de producător ca un răufăcător ce trebuie pedepsit drastic etc. Am auzit, am citit cifrele din agricultură. Cît de jigniţi se simţeau cei care raportau cinstit acum de-abia cifrele incredibile ale aportului lor la hrana noastră. Nu v-au dat lacrimile ? De mila lor săracii ! Să obţii 900 de grame de cartofi de pe un metru pătrat de pămînt românesc şi un cornet de 50—60 de grame de soia de pe aceeaşi unitate etalon, iată performanţe care atestă şi o vină a specialiştilor, a celor care au trudit (oare) pe acele terenuri. Personal nu am încredere în acei oameni, nu sînt convins că vor străluci nici în condiţiile asigurării a tot ce le trebuie ! Şi atunci, vine întrebarea : cum stăm cu conştiinţa proletară ? Mai putem miza pe dînsa ? Nu cumva ne trebuie un alt ferment iar el se cheamă ce munceşti aia primeşti ? Cine oare se încumetă, încă dinainte de alegeri, să-l introducă degrabă în economia noastră naţională ?

S-a vehiculat mult şi bine teza ipocrită (de data asta) a proprietarilor care sîntem a tot ce mişcă (mecanizat, electrificat şi automatizat în ţara noastră). Nu e de mirare deci că multora le-a şi intrat în cap o asemenea aberaţie. Pe ce bază s-au strigat lozinci ca „Nu ne vindem fabricile capitalului străin !“ Dacă nu pe baza prelungirii pînă în zilele noastre a principiilor comuniste, atunci pe ce anume ? Au avut loc cu fervoarea respectivă manifestări festive ale populismului în untiăţile noastre de producţie : schimbarea directorilor. Într-o unitate din Rîmnicu Sărat, vajnici doritori de schimbări după ce au izbîndit impunîndu-şi voinţa fermă, la nici o lună, au început a umbla după fostul director rugîndu-l să vină înapoi. „Dar de ce l-aţi schimbat ?“, îl chestionez pe cel care-mi pasează pontul. „Domnule, în timpul vechiului regim făcea chetă ca să dea daruri pe la centrală, pe la minister ca să ne aducă materii prime, comenzi“. „Da' leafa v-aţi luat-o ?“ „Întotdeauna !“ sare el ca ars. „Ştii că, la un moment dat, am luat trei luni la rînd aproape jumătate din leafă şi m-ar fi tentat al dracului de tare să dau şi eu peste unul din ăsta ca al vostru ?“ Degeaba, nu-l pot convinge pe fostul om al muncii ,actualul democrat, că are şi el o parte de vină la propagarea imoralităţii.

În ce bază morală ori materială votăm directorii. Fabricile sînt cumva ale noastre ? Nu, ale statului. Hotărîrea guvernului de a returna „părţile sociale „reţinute“, singura legătură cît de cît materială cu producţia proprie, a fost contestată violent de acţionari care n-au acceptat termenul iniţial de trei ani, reducîndu-l la un singur an. Şi atunci ? Sîntem noi la strungul ori planşeta noastră îndreptăţiţi, mandataţi să ne alegem directorii ? Sîntem sinceri, de bunăcredinţă cînd o facem ? Cu conştiinţa noastră proletară n-am dovedit că am merita-o. Plătim oare acest drept de a alege ? Ca să ne fie nouă călduţ şi să-i legăm şi pe alţii la această termoficare de samovar a bunului plac am votat soluţia care ne convine nouă. Fiindcă nu am întîlnit, meteahnă veche, o situaţie în care un om să nu placă dar să nu fie schimbat fiindcă treaba a mers bine, deci a ştiut să conducă.

Încheiu cu o constatare plină de tîlcul ei. În construcţii au fost foarte puţini conducători schimbaţi. Nu cumva fiindcă aici organizaţiile pecereului luptau din greu şi cu stringerea cotizaţiei doar să mai organizeze o ieşire pe traseu ori o adunare generală etc. ? Răspunsul este uşor de dat. Joaca de-a beobeul şi lupta pentru a intra sub faldurile sale roşii a fost mai plăcută decît le-ar plăcea multora să-şi aducă aminte azi !

PETRE DOMŞA

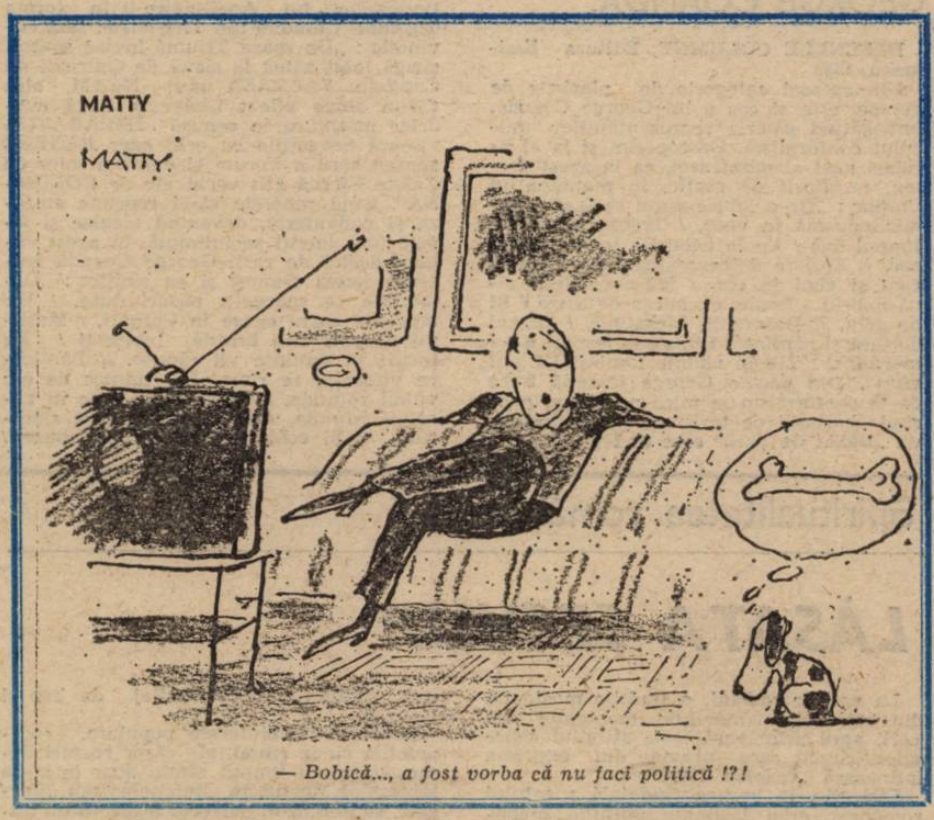

— Bobică..., a fost vorba că nu faci politică !?!

„SPER CĂ ARHEOLOGIA NUCLEARĂ VA FIGURA PE CARTEA DE VIZITĂ CU CARE ROMÂNIA VA REINTRA ÎN EUROPA“

— Interviu cu prof. univ. CĂLIN BEŞLIU —

● Călin Beşliu s-a născut în 1930 la Bucureşti ● După absolvirea liceului „Vasile Alecsandri“ din Galaţi, devine student al Facultăţii de Matematică şi Fizică a Universităţii Bucureşti ● Discipol al prof. Horia Hulubei, îşi începe cariera de cercetător şi dascăl la catedra de Fizică Nucleară pe care nu a mai părăsit-o niciodată şi unde este din 1970 profesor titular ● Principalele sale domenii de activitate sînt fizica particulelor elementare şi cea a materiei nucleare la energii mari ● A efectuat specializări în Franţa, S.U.A. (Universitatea Berkley), la CERN – Centrul European de Cercetări Nucleare, Geneva şi Institutul Unificat de Cercetări Nucleare de la Dubna, U.R.S.S. ● Autor a peste 90 de lucrări ştiinţifice, coautor al descoperirii sistemelor multiquark (exemple de structură exotică a particulelor elementare), la care se adaugă studii şi rezultate noi în fizica energiilor mari ● Unul din iniţiatorii, în 1985, ai cercetărilor de arheologie nucleară din România

Stimate D-le Profesor, ce rol atribuiţi arheologiei nucleare astăzi şi cum s-a dezvoltat ea în România şi în alte ţări ?

În prezent, nu cred că se mai poate concepe o cercetare arheologică de calitate fără aplicarea metodelor atomice şi nucleare, al căror „boom“ a avut loc în anii 1970—1980. Ele permit corelarea datelor istorice şi stilistice clasice cu informaţia tehnologică şi de materie primă, iar avantajul lor faţă de metodele tradiţionale este indiscutabil. Să ne gîndim doar la probele infime de care avem nevoie pentru cercetări faţă de prelevările masive indispensabile altor metode. Pentru arheolog, acestea reprezintă un sacrificiu intolerabil şi nu îi pot uita pe colegii de la Muzeul Naţional de Istorie care parcă tăiau în propria lor carne cînd „lucrau“ înainte pe tezaurele noastre neolitice din aur... Guvernele ţărilor dezvoltate au creat programe speciale de adaptare a metodelor nucleare la specificul muzeelor şi formarea unităţii arheolog-fizician-matematician. Aceasta a permis studiul sistematic al obiectelor neolitice din cupru în U.R.S.S., analiza tezaurelor vechi din aur în R.F.G... Situaţia la noi ? Şi în acest domeniu în care ne descoperim continuitatea istorică şi înaltul nivel tehnologic şi artistic al strămoşilor, totalitarismul comunist a umilit atît adevărul însuşi, prin ignorare, cît şi pe istoricii români care luptau pentru el. Marginalizarea arheologiei româneşti a fost nu numai rezultatul arbitrariului „conducătorilor“, al transformării arheologilor în simpli ghizi comerciali de muzee, ci şi a unor acte de genocid cultural. Termenul nu este prea tare. Cum altfel se poate califica, de exemplu, topirea a mii de monede de aur de inestimabilă valoare numismatică ? Şi multe altele. Scos din domiciliul forţat la care fusese supus doar pentru a fi folosit ca argument al violenţei şi exagerărilor ideologice, adevărul arheologic nu a beneficiat de laboratoare şi metode moderne. Supravieţuirea acestei ştiinţe este rezultatul eforturilor, uneori supraomeneşti, ale specialiştilor români care au catalizat şi pasiunea unor fizicieni interesaţi în adaptarea fizicii nucleare la studiul trecutului. Cu mijloace modeste, fără subvenţii şi dotări, s-au format grupe de lucru la Bucureşti, Iaşi, Cluj. Treptat, „hobby“-ul s-a transformat într-o necesitate de cercetare sistematică, sprijinită din anul 1985 de oameni de patriotism intelectual printr-un contract oficial care a legalizat-o şi i-a oferit un suport material minim. Aşa şi-a început activitatea echipa noastră formată din fizicieni de la Facultatea de Fizică, Bucureşti şi din dr. Viorel Cojocaru şi colegii săi de la Institutul de Fizică Atomică. Am plecat de la... „nivelul zero“, dar după cinci ani de lucru avem satisfacţia unei metodici experimentale recreată la parametri de vîrf, cu elemente originale, şi a începutului unei bănci de date privind colecţiile şi tezaurele noastre naţionale.

Care din experimentele la care aţi participat îl consideraţi cel mai important şi care au fost cîteva din temele de cercetare iniţiate de dv. ?

Deşi bazate pe principii general valabile, metodele nucleare trebuie adaptate la particularităţile materialului arheologic. Ne-am propus îndeosebi studierea prin analiză prin activare a modului în care se reflectă tehnologia epocilor preistorice şi caracteristicile minereurilor în matricea obiectelor din cupru şi aur neolitic, permiţînd astfel determinarea apartenenţei la un tip de minereu localizat într-o anumită arie geografică. O altă preocupare a constituit-o analiza sistematică a colecţiilor de obiecte din cupru neolitic şi tezaurelor de aur găsite pe teritoriul ţării noastre. Lumea arheologică este unanimă în a recunoaşte bogăţia noastră în cupru şi aur preistoric, afirmîndu-se chiar că originea metalurgiei cuprului se află între Carpaţi şi Balcani ! Iată de ce am abordat o asemenea tematică, deosebit de pretenţioasă prin problemele de metodică şi interpretare. Şi... sîntem mulţumiţi de rezultate. Aş sublinia aici cu plăcere contribuţiile „cu bătaie lungă“ la determinarea existenţei şi concentraţiei platinei din tezaure cu peste 90 la sută aur, literatura fiind aici săracă în informaţii. Folosind radioactivarea probelor de aur prin

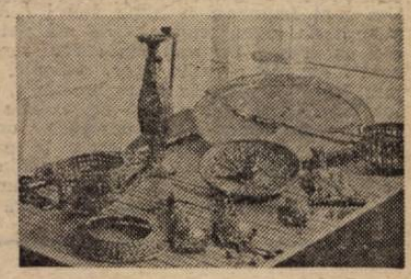

bombardare cu protoni şi analiza fotonilor gama rezultaţi prin dezintegrarea unui izotop specific, s-a reuşit detectarea platinei în minereurile de aur din zona clasică a explorărilor dacice şi protodacice (Roşia Montană-Musariu-Brad). S-a putut astfel respinge afirmaţia privind existenţa platinei în aurul nativ european **cît şi** în tezaurele neolitice de pe teritoriul României, **dar nu** în aurul **nativ** românesc ! Rezultatul se baza pe spectroscopia optică şi ducea la îndoieli asupra manufacturării tezaurelor neolitice pe teritoriul ţării noastre. Contribuţia noastră a privit şi detectarea iridiului şi osmiului, impurităţi specifice minereurilor, amprente ale aurului nativ, prin separarea radiochimică a argintului din soluţia de aur activat. Aici am fost ajutaţi esenţial de colegii noştri chimişti. Dr. Ştefi Spiridon şi dr. Mioara şi Olimpiu Constantinescu. Cele două metode au fost valorificate la analiza cunoscutelor tezaure din aur „Pietroasa“ şi „Hinova“.

Ce am descoperit ? Piesele „Pietroasa“ au concentraţii de iridiu şi osmiu net superioare probelor native, fiind deci incompatibile cu aurul românesc. Tezaurul „Hinova“, cu o stilistică dominată de romboedri prin care se apropie de Coloana Infinită, are însă aceeaşi concentraţie de iridiu ca minereul autohton. Analiza de apartenenţă aduce deci o confirmare nucleară“ a concluziilor istoricului Alexandru Odobescu, marele specialist al tezaurului „Cloşca cu pui“: în diagrama concentraţiilor de iridiu-argint obiectele tezaurului se regrupează în trei domenii corespunzînd celor trei stiluri artistice definite de el! Concluzia noastră: tezaurul „Pietroasa“ are probabil o altă origine (Odobescu îl atribuie vizigoţilor). În schimb „Hinova“ este compatibil cu minereurile autohtone. Cred deci că răspunsul privind eficienţa metodelor nucleare este optimist!

(Va urma)

Interviu realizat de
MIHAELA DOROBANŢU

Literatură

IOAN ŞERB,

DOINA ROMÂNIEI, Editura Eminescu, 1989

Existau, după cîte ştiu, în vechile planuri editoriale, cîteva locuri care trebuiau ocupate nu neapărat de volume interesante, originale şi valoroase, ci de unele alcătuite pe criterii tematice. Fără îndoială că se găseau şi destui ofertanţi pentru a ocupa locurile respective. Un asemenea loc a ocupat, se pare, Ioan Şerb, cu acest al cincilea volumaş de versuri al său, după alte patru, ale căror titluri indică apetitul autorului pentru vorbele mari : „Florile Noroculuí", „Legenda Umanităţii", „Columnele Neamului", „Triumful Vieţii". Pentru vorbele mari, dar şi pentru majusculele menite a scoate cuvintele din starea lor cotidiană şi a le ridica la rang de simbol. Procedeul e perimat, dar poetului nostru nu-i pasă, mai ales că el are un anume gust al parafrazei (ca să nu zic al pastişei), sesizabil, de exemplu, în aceste versuri, în care oricine poate recunoaşte (fie şi pentru că rapsodul Tudor Gheorghe le-a făcut aşa de populare) sonurile unui poem de Ioan Nenitescu : „Te port în suflet, ţara mea, / Legatul nostru strămoşesc, / Cea mai frumoasă-n lume stea ! / Aici mi-e scris ca să trăiesc, / Să mă petrec aici aş vrea, / Un ram din codrul românesc" etc. În poeziile uşor vetuste, nu întotdeauna lipsite de un ce nostalgic, ale lui Ioan Şerb, deranjează un anume echivoc conformist şi un oarecare optimism de circumstanţă, expresie, la urma urmei, a unui soi de încolonare cuminte: „Revarsă har pe-al versului meu ram, / Icoana lumii-n doina-mi să răsară ! / Crăiasă Doină, pasăre de foc, / Nestinsa ta magie o invoc / Să cînt al Vieţii luminos Noroc, / Cînd la zenit e-a României Vară !". Cînd, adică ? — aş vrea să-l întreb pe autor. Dar n-o fac, convins că trebuie să ne despărţim zîmbind de trecut.

VITRINA CU CĂRŢI

GEORGE COANDĂ,

ETERNELE COLUMNE, Editura Eminescu, 1989

Din aceeaşi categorie de plachete de versuri este şi cea a lui George Coandă, îmbogăţind galeria reprezentanţilor micului conformism. Descoperim şi la el acelaşi gust al parafrazei, ca în acest creion, nu lipsit de graţie, în maniera lui Coşbuc : „De-o iubire semn se face / Zămislindu-mă în veac, / Trece-un sol din timpul dac / De la triburile trace / Unde zac. // Fluiere doinesc albastre / Cînd în ram şi cînd în riu, / Mă-nveşmîntă pînă-n briu / Boabe cu miros de astre / Şi de grîu. // Basarabii, Muşatinii, / Domni de ţară şi pămînt, / Stins sub lespezi n-au mormînt, / Ţin în vămile luminii / Cinul sfînt". Din păcate George Coandă trece de la conformism la mica pactizare, evocînd „bărbaţii de ţară" şi, în continuare, un „Băbat de Ţară" care ar lega „faceriile clarvăzătoare ale viitorului". Trecînd peste asta, să reţinem pedanteria şi chiar bizareria unor titluri : „Coresi ca o literă împlinită", „Tudor ca un zeu", „Vasile Cârlova ca un păstor întristat", „Vreme de bălcesc în Valahia Basarabă", „Poporul român ca o iluminare" etc. Poetul are chiar inspiraţia stranie de a aşeza cuvintele unei bucăţi (după modelul caligramelor lui Apollinaire !) în forma Turnului Chindiei din Tîrgovişte. Iată cuvintele : „Un mare Triumf învins spaţiul strigă înalt zălog la slavă de Quirinal de Capitoliu FACEREA unui NEAM ales Ci-un sînge pileat izbăveşte lîngă cvadrige marmura în cenuşă ÎMPĂRATUL visează Sargeţiile cu ochi ager REGELE sparge aeru-n Forum şi doare-n miez de Cetate Eternă atît vechi alb de COLUMNĂ". Cînd reuşeşte să-şi reprime emfaza şi padanteria, devenind elegiac şi firesc (dar lucrul se întîmplă, în acest volum, destul de rar), George Coandă frazează totuşi frumos şi cu simţire : „Octombrie se sparge-n păsări duse, / Un must de soare curge în Carpaţi, / Moşii-mi dospesc sub brazdă luminaţi / De focuri în semînţe vii răpuse. // Părelnice viforniţe se rup / În tulnice de cer vuind rotunde, / Ci vlahii-mi zac în zăcători afunde, / În aurit de ţară sipetrup. // Şi echinocţii înfrunzesc apuse. / Spre martie, în coacerea din crug — / Pămînt mă fac, adînc prielnic rug. / În panerele-i toamna mă-ncăpuse. // Octombrie se sparge-n păsări duse...". George Coandă (ale cărui poeme puteau fi semnate şi de Ioan Şerb — şi viceversa !) ilustrează ceea ce aş numi poezia cameleonică şi sînt convins că se va adapta fără efort la noile realităţi.

TUDOR CRISTEA

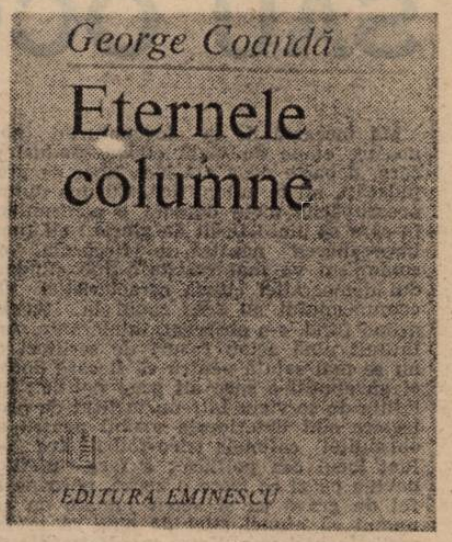

Spiritualitatea românească

LĂSATA SECULUI

La noi, la români, o tradiţie moştenită din vremuri imemorabile, momentul trecerii spre primăvară, este sfîrşitul cişlegilor, cuvînt care provine din expresia latinească „caseum ligat".

Cişlegile, în vechea rînduială a satului românesc, erau destinate peţitului, logodnelor şi nunţilor, prilej de petreceri şi veselie comună ţărănească, cu ospăţuri îmbelşugate şi băuturâ, punctate de ritualuri cu adîncă trăire umană şi rost moral, venind din străfundul istoriei noastre perene.

Încheierea cişlegilor culmina cu o explozie a opulenţei festinelor, dar şi cu o revărsare a generozităţii omeneşti, a credinţei în bunătate şi iertare. În această zi de „Lăsata secului", oamenii îşi cereau iertare unul altuia, fiii se înfăţişau naşilor şi copiii părinţilor, petrecînd împreună, „bătînd alviţa", prilej de haz şi bucurie.

Dansurile şi cîntecele populare, ceremoniile cu iz ritual, ale căror rosturi desacralizate cu timpul rămîn doar în sfera ipotezelor, denumite „Refenele" sau „Vergel", se plasau în perfectă legătură nu numai cu sfîrşitul perioadei de ceremonialuri nupţiale, dar şi cu marcarea începutului pregătirilor lucrărilor de primăvară.

Ziua aceasta a refenelelor se înfăţişa în obştea satului ca moment cvasijustiţiar pentru fetele rămase nepeţite, nelogodite şi nemăritate, căci flăcăii nu pierdeau ocazia să ironizeze nu gratuit pe toate, ci doar pe acelea leneşe, prea mîndre, rele şi guralive, ocolite de peţitori. Versurile şi strigăturile cîntecelor îşi aveau rostul lor educativ, încercînd, într-o manieră usturătoare şi directă, să prevină pe una sau alta dintre fete, de ce nu este curtată. Şi cine avea urechi, lua aminte. Pe de altă parte, fetele nemăritate se tînguiau în bocete de resemnare, dar şi se răzvrăteau împotriva condiţiei lor feminine, veşnic în aşteptarea bărbatului care să le ia de nevastă, proferînd blesteme la adresa celor care le amăgeau cu vorbe înşelătoare.

Lăsata secului era prăznuită, de asemenea, prin aprinderea rugurilor (Alimori, Hodăiţe, Priveghi etc.). Gestul vine să arate cu limpezime originea geto-dacică şi mai veche, poate, a acestui ritual, făcînd parte dintr-un ceremonial al cultului focului. El ar putea fi reconstituit din varietatea obiceiurilor semnalate de cercetători, ca piesele unui angrenaj. Vom vedea că aceste ruguri se aprind pe înălţimi în noaptea de Lăsata secului, în jurul lor adunîndu-se toată suflarea satului pentru a petrece virtos, pînă în zori. În mijlocul rugului, o prăjină lungă, împodobită cu flori şi panglici albe şi roşii (sau o momîie) închipuind omul, se mistuia împreună cu rugul. Ritualul ascunde străvechi ceremonialuri cultice, de purificare prin foc, în care bănuim sacrificii umane, închinate cîndva zeului solar, spre îmbunarea acestuia. Gest firesc la populaţiile de agricultori, dezarmate în faţa secetei, care putea avea urmări catastrofale pentru toţi. De Lăsata secului, flăcăii mai învîrteau torţe deasupra capului, sugerînd mersul soarelui pe cer. În alte zone ale ţării, roţi de paie aprinse erau lăsate să fugă pe vale, avînd — desigur — aceeaşi valoare simbolică.

După acest exces din Cişlegi şi Lăsata secului, lumea satului se linişteşte brusc. Ea intră într-o perioadă de post, de curăţire fizică şi spirituală, de pregătire trupească atît de trebuincioasă evenimentului vital pentru agricultori, începerea muncilor la cîmp.

Lăsata secului, intrată în tradiţia creştină românească cu întreaga ei încărcătură spirituală şi puritate morală de o înălţătoare valoare istorică, evocă emoţionant neîntrerupta continuitate de credinţă şi de fiinţă naţională.

GH. BRĂTESCU

Un posibil subiect de roman

INIMA UNUI OM DE OŢEL

În 1983, George Yates era un atlet de clasă mondială. Cu un sezon înainte terminase al şaptelea în triatlonul din Hawaii, competiţie cunoscută sub numele de „Ironman" (Omul de oţel), tocmai pentru că este un test de anduranţă. Acolo înotase 2,4 mile în ocean, pedalase 112 mile pe bicicletă pentru ca, în fine să alerge la un maraton, toate acestea în condiţii meteorologice rele şi într-un timp cu puţin peste 10 ore. Una peste alta, George Yates, 28 ani, era, în 1983, numărul 9 mondial în clasamentul triatleţilor. Dar... apar primele simptome. La concursul din Florida iese al 48-lea, iar într-o dimineaţă de aprilie, 1984, de-abia reuşeşte să se scoale din pat, tot corpul i se zvîrcoleşte în durere. Cinci zile zace în pat nemişcat, genunchiul i se umflă, iar muşchii săi puternici încep să se ofilească. Doctorul îi spune „stai în pat şi odihneşte-te pînă scapi de virusul ăsta". După cîteva zile, încercînd să ajungă la baie se prăbuşeşte fără cunoştinţă. Aşa ajunge la spital. După două săptămîni de analize la Spitalul Hoag Memorial din Newport Beach, sănătatea îi era complet deteriorată, medicamentele erau ineficiente, slăbise 20 kg. În cele din urmă diagnosticul : spondilită anchilozantă acută, o artrită spinală care nu cunoaşte tratament. „Va avea nevoie de un scaun cu rotile", spune doctorul. Lui Yates nu i-a venit să creadă. Îşi spunea „trebuie să se poată face ceva". Medicul a dat trist din cap, iar Mary şi George Yates şi-au luat fiul acasă, în Glendale, California. Apoi un medic reumatolog, dr. John Curd, de la Clinica de Cercetări din La Jolla, îl internează pentru alte teste şi ajunge la concluzia că poate fi la fel de bine vorba despre Sindromul Reiter, o formă similară de artroză. Nu ştia însă cum va reacţiona Yates la prognoza sa sumbră, deoarece pacienţii rareori revin la o viaţă normală. Dar George Yates nu era omul acesta. „Voi concura din nou la Omul de oţel", a declarat el, cu încăpăţînare. „O să fac tot ce pot ca să te ajut" a spus dr. Curd, „dar 99 la sută depinde şi de tine". „De-abia aştept să începem", a răspuns Yates. Şi au început. Mai întîi să reuşească să stea în capul oaselor în pat, apoi să stea pe picioare. După o lună reuşea să se descurce cu un „walker", un fel de cadru ajutător la mers, apoi a reciştigat ceva din mobilitate. A ieşit din spital, fiind obligat să urmeze un tratament medicamentos. Peste cîteva săptămîni, folosindu-se de walker, a ajuns la un medic sportiv din Santa Monica. „Vreau să fiu ca înainte, sînt în stare să fac orice", i-a spus Yates. „Şi ce vrei să realizezi ?", l-a întrebat medicul. „Să ajung din nou între primii 10 Oameni de oţel", a venit rapid răspunsul. În această situaţie, doctorul i-a proiectat un program sportiv care includea înot, ridicare de greutăţi, bicicletă electronică, caiac, timp de 4 ore pe zi, cinci zile pe săptămînă. Dr. Curd nu-l uitase, ţinîndu-l sub un tratament puternic anti-artroză. După patru luni a reuşit să meargă singur, deşi cu mari dureri. După alte şase săptămîni reuşeşte să meargă pe bicicletă un tur de 3,1 mile. Durerea în picioare era agonizantă, dar reuşise. La sfîrşitul lui martie 1985 reuşeşte să alerge (jogging) şi merge cu bicicleta 10 ture (33 mile). Este gata să participe la un concurs. Alege triatlonul de la Los Angeles : 0,6 mile înot, 24,6 mile ciclism şi 6,2 mile alergare. Din 400 de participanţi, George Yates iese al 48-lea. Nu-i venea să-şi creadă ochilor. De atunci, participă la majoritatea concursurilor „Ironman", fără să uite cele 16 luni de suferinţă şi speranţă care l-au adus din scaunul cu rotile pe terenul de concurs. Acele luni de neuitat sînt şi mesajul lui George Yates pentru cei 37 milioane de suferinzi de artroză. „Vreau ca aceştia să ştie că nu am acceptat boala cu pasivitate şi să nu o accepte nici ei", a spus Yates la o conferinţă de presă.

GEORGE CUŞNARENCU

Export de aforisme

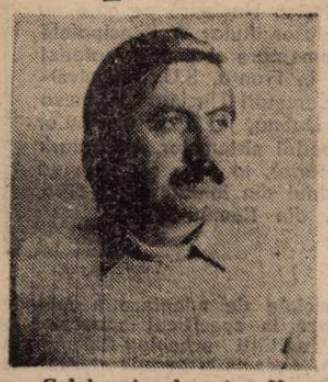

Colaboratorul nostru, Valeriu Butulescu, este prezent în momentul de faţă în librăriile din S.U.A. cu volumul de aforisme **Sand Oasis** (Oaze de nisip), publicat de Editura Language Bridges. Remarcat întîi în Polonia — unde figurează anual în topurile de aforisme, alături de Twain, Shakespeare, La Rochefoucauld, Leč —, scriitorul român a fost invitat insistent (prin nu mai puţin de 88 de scrisori !) de către editorii americani să-şi trimită bijuteriile de cuvinte şi peste Atlantic, dar în timpul dictaturii era aproape imposibil să se realizeze aşa ceva. De altfel, pentru unele dintre aforismele sale, Valeriu Butulescu risca să-şi piardă şi libertatea.

- **Vîntul bate de la Răsărit, iarba se înclină spre Apus**
- **M-au constrîns să mă las convins**
- **Averea unora depăşeşte valoarea pînă la care ei pot să numere**
- **Morţii sînt liberi. Gardul cimitirului e făcut pentru cei vii**
- **Unii au nevoie de sufleur pentru a spune exact cine sînt**
- **Onorurile nu pot înlocui onoarea**
- **Cu gardă şi zgardă, greu se face avangardă**

Iată şi două aforisme... profetice :

- **E neplăcut cînd grefierii îţi scriu memoriile**
- **S-a bucurat cînd a auzit că va plăti cu capul. Nu spera să scape atît de ieftin**

În S.U.A. aforismele lui Valeriu Butulescu s-au bucurat de o frumoasă primire. Să sperăm că, în sfîrşit, vor avea parte de o recunoaştere pe măsură şi în... România. (Al. St.)

Atelier

ARTA LA EA ACASĂ

S-a născut la Cîmpulung-Muscel în 1946. Absolvă Academia de Arte Frumoase „Nicolae Grigorescu", promoția 1970, clasa profesorului Corneliu Baba. Spicuim din nenumăratele premii obținute între anii 1981—1989. PREMII: 1971 — Bursa Uniunii Artiștilor Plastici; 1977 — Premiul pentru pictură al tineretului; 1981 — Premiul Academiei pentru pictură; 1982 — Premiul Uniunii Artiștilor Plastici pentru pictură. Expoziții personale în țară: **1968 — Muzeul de artă din Pitești; 1970 — Galeria Galateea, București; 1975 — Galeria de artă Cluj-Napoca; 1982 — Galeria Simeza, București; 1985 — Muzeul de Artă al Republicii; 1988 — Biblioteca franceză. Din 1969 pînă în 1989 participă la expoziții de grup și colective din țară și străinătate organizate de U.A.P.** Expoziții personale și de grup în străinătate: **1977 — Voos-Bergen (Norvegia); 1978 — Participare la Bienala de la Veneția; 1979 — Trienala de la Sofia; 1982 — Bienala de la Valparaiso (Chile) și participare la expoziția de la Atena; 1984—1985, personală la Oslo și Arnheim ; 1986 — Festivalul internațional de pictură de la Cagnes sur Maire ; 1987 — Galeria Marais (Paris); 1988 — Norvegia, Expoziția de artă modernă din Seul (Jocurile Olimpice de vară).**

1974 — Execută împreună cu Ștefan Câlția și Dan Broscăuțeanu fresca de la Teatrul din Pitești, și restaurarea Palatului Ghica-Tei (Buc.) împreună cu Dan Broscăuțeanu și Elena Roșca.

Personalitatea artistică a pictorului **SORIN ILFOVEANU**, este binecunoscută în lumea specialiștilor (artiști și critici), ca și a iubitorilor de artă. Ceea ce se știe, poate, mai puțin, ține de omul Sorin Ilfoveanu, de truditorul Sorin Ilfoveanu, de gîndurile, de ținuta morală a pictorului. Sigur, se poate spune, opera contează, ea se judecă, prin prisma ei îl definim pe artist. E un punct de vedere, majoritar, cred. Totuși, arta, așa cum o receptăm în expoziții definește o identitate, este intrinsec legată de extrem de multe coordonate personale. Artistul Sorin Ilfoveanu se exprimă în artă sa cu delicatețe. Omul Sorin Ilfoveanu, însă, nu pare deloc a fi un „capricios". E extrem de tenace, de riguros, aș spune, în ceea ce și-a propus, obsedat chiar, pînă la autoclaustrare, de disciplina muncii. El lucrează efectiv 10 ore pe zi. Pregătește pînzele sau hîrtia ce-i vor primi confesiunea artistică, își distribuie „uneltele" din micul atelier așa fel ca să se poată „apropia" de unica, mereu unica sa lucrare.

Am văzut acolo în atelier cîteva din lucrările artistului. Atîtea cîte puteau să încapă, cu tot cu șasiuri, într-un spațiu restrins. Am văzut fotografii după picturile lui aflate acum în sălile de artă cu renume atît din țară cît și din străinătate. Am văzut cataloage unde, printre prezențe de mare răsunet internațional, figurează și numele pictorului Sorin Ilfoveanu. Îmi atrage atenția o însemnare. Participarea la Olimpiada de la Seul. Așadar, anul 1988.

„Parcul Olimpic, îmi povestește interlocutorul, a organizat atunci, în aer liber, un simpozion de sculptură, în paralel cu Muzeul de Artă Modernă, prilej cu care s-a vernisat, în preajma debutului marii sărbători a sporturilor, o expoziție de pictură și sculptură. D-l Antè Glibota, directorul Center-Art din Paris, unul din organizatorii acestei expoziții, m-a solicitat pe mine (pictură), pe sculptorii Arghira, Horia Flămîndu și Costică Popovici să participăm cu arta noastră și personal la deschiderea expoziției ca și a Jocurilor Olimpice. Condiția era donarea a două lucrări Muzeului, asigurîndu-ni-se șejurul pe timp de 10 zile, inclusiv soțiilor noastre. Am făcut toate diligențele necesare, însă, conducerea de resort a Consiliului Culturii nu și-a dat avizul favorabil. Semnînd acordul cu d-l Antè Glibota mi-am autocumpărat cele două picturi din ciclul „Anabasis" (metafora învingătorului învins) donîndu-le Muzeului de artă din Seul. În rest, printr-o scrisoare bine ticluită îmi exprimam regretul că starea precară a sănătății (!?) mă împiedică să răspund invitației".

Mă uit din curiozitate la numele celor care prin arta lor sînt prezenți, chiar și acum în sălile Muzeului din Seul. Consemnez doar cîteva din cei mai bine cotați. Așadar : Karel Appel — pictor (Olanda), Francis Bacon — pictor (Anglia), Botero Jermain (Columbia), Cezar (Franța) — sculptori, Corneille — pictor (Olanda), Jean Messagier — pictor (Franța), Tapies Antonio — pictor (Spania).

★

Pe șevalet se află o pînză încă nepreparată, de dimensiuni mici, iar pe perete o alta de aproximativ 2,5 m., ce așteaptă un nou „Vînzător de flori". Această temă face parte dintr-un ciclu început de artist în anii 1983—1984, la Mănăstirea Cheia, găzduit fiind de părintele Justin („un minunat om de bine", spune S.I.) și continuat în satul Rădești (Argeș), în casa prietenului său, ing. Simion Săpunaru.

„LĂUTARUL"

CAVALERII MELANCOLIEI — „Orizont" 1986

Definitoriu la artist este dialogul ce se creează între linie (desen) și culoare. Pe un fond voit patinat, lăsat generos să „vorbească", „personajele", retrase undeva înlăuntrul lor se găsesc dispuse pe verticală sau sînt „ajutate" prin cîte un element compozițional. Cursivitatea dialogului este întreruptă uneori de o pată, să zicem, de roșu, care schimbă și accentuează cromatica. Omul îl fascinează pe pictorul Sorin Ilfoveanu. Expresivitatea figurii e pusă la egalitate cu cea a mîinilor. „O mînă este ca un portret, spune el. Exprimă o stare. Cea mai mare bucurie a mea e cînd lucrez mîna și chipul".

Am văzut **„Povara"**. Un om care ține în spinare un animal. Un om care ține în spinare un mănunchi de flori. Remarc naturile statice : Tavă cu mere, Masă bizantină, Tipsie (fazan, pește) etc.

Dar Sorin Ilfoveanu se grăbește. Are ore cu studenții la Academia de Arte Frumoase. Pentru el, activitatea didactică înseamnă o prelungire a muncii din atelier. O face cu aceeași seriozitate și cu ambiția, mărturisită, desigur, de-a „scoate", la sfîrșitul facultății, pictori care să spună cu bucurie „am fost studentul lui Ilfoveanu", așa cum el, ca și alții din promoția lui, spun : „am absolvit la clasa maestrului Corneliu Baba".

M. CONSTANTINIU

RĂMAS BUN

Am lucrat timp de trei ani ca redactor șef adjunct al revistei „Magazin", iar la începutul lui 1990 membrii redacției m-au desemnat, prin vot secret, redactor șef. Și iată că acum mă despart de această redacție cu oameni minunați, care mi-au arătat atît de multă încredere și dragoste. Mă despart și de cei aproape două milioane de cititori ai revistei, unii dintre ei abonați neîntrerupt la „Magazin" de peste trei decenii. Nu-mi vine ușor, cu toate că fac acest pas din proprie inițiativă, pentru a mă conforma principiului „omul potrivit la locul potrivit" (sînt critic literar și mă transfer la „România literară").

Cititorii revistei trebuie să știe că la „Magazin" lucrează oameni foarte bine pregătiți și pasionați de munca lor, care ani la rînd s-au străduit să dea cît mai puțin cezarului și cît mai mult publicului. Iar în jurul revistei gravitează colaboratori de mare prestigiu, personalități ale științei românești. În prezent, oamenii din echipa revistei muncesc cu un nou elan, hotărîți să-și păstreze independența politică și, în schimb, să se... aservească tot mai mult cititorilor. Le urez din inimă să aibă succes, să fie solidari ca și pînă acum și să mă ierte că plec pe neașteptate, ca și cum nu i-aș iubi. De fapt, îi iubesc foarte mult, îi stimez și îi admir. Cu sentimente frumoase mă despart și de cititorii revistei „Magazin", îngăduindu-mi să sper că unii dintre ei sînt sau vor deveni și cititori ai revistei „România literară". Rămas bun!

ALEX. ȘTEFĂNESCU

Televiziune

BARANGA ȘI TALANGA

DESEN — Muzeul de artă, 1985

Am și eu obsesiile mele. Am mai spus-o. Sînt la zi cu multe biografii revăzute și readăugite. Citesc și eu ziarele, privesc și eu la televizor. Cînd i-am dat drumul (televizorului !) am auzit expresia „tovarășe director". M-a frisonat. Iar tovarăși ? Am înțeles că e vorba de piesa Sfîntul Mitică Blajinul. De Aurel Baranga. Piesa e reprezentativă pentru ce a fost. Poate și pentru ce **mai** este. Dau acest sens cuvîntului „mai" fiindcă aștept alegerile din mai. Dar am și eu obsesiile mele, cum spuneam, sînt și eu om, am și eu prejudecățile mele. De pildă, nu pot să uit că Aurel Baranga este unul dintre primii oameni de cultură care au propus într-un for oficial denumirea cacofonică de epoca-ceaușescu și **că chiar** (o țin în cacofonii că așa vreau eu !), deci, **că chiar** obiectul cacofoniei, jucînd farsa modestiei, l-a admonestat într-o celebră cuvîntare pe maestrul Baranga. De ce a făcut dramaturgul această propunere, e treaba lui. Poate pentru a fi jucat, pentru a putea critica astfel prin operă, racilele socialismului. A făcut-o deci la modul duplicitar — eu vă laud în discursuri, dar ia vedeți ce zic în operă. Nu e singurul, nici primul, nici ultimul caz. Ceea ce mă intrigă este de ce **acum** a fost difuzată această piesă la TV. Pentru că **atunci** nu se putea, mi se va răspunde. Se poate. Și mai am un argument contra mea : pentru că distribuția era excelentă — Amza Pellea (Dumnezeu să-l odihnească), Stela Popescu, Tamara Buciuceanu, Hamdi Cerchez, Dumitru Chesa, Sorin Gheorghiu. Excelent jucat, excelent executat. Piesa e de antologie. E de fonotecă. De fonoteca și antologia realismului socialist. Dar, credeți-mă, nu mai vreau așa ceva, măcar cîțiva ani. Nici chiar de dragul dragului nostru Amza Pellea despre care legenda spune că a fost iradiat fiindcă la un spectacol în loc de „Leana lui Zăpăcitu din Capu Satului" a spus „din Capul **Statului**". Legenda e frumoasă și merită păstrată. Dar așa cum circulă ea, pe cale orală. Nu mai vreau piese de Baranga cu Amza Pellea după ce Baranga a bătut talanga **pentru epoca-ceaușescu**. Și, dacă teatrul TV a creat acest precedent nu mi se pare de bun augur. Acest început este făcut din păcate cu stîngul. Sau cu stînga. Politică. Nu e momentul să reabilităm realismul socialist fie și din punct de vedere critic. El a fost, nu va mai fi — sperăm. Noi sperăm, nu neapărat în idealizarea faptelor revoluției, într-un realism post-revoluționar, vorbim doar de comedie, dar măcar în readucerea, în acest moment de vid dramaturgic a pieselor clasice : Shakespeare, Pirandello, Goldoni etc. Măcar ca să umplem vidul. Deși, dacă scormonim în opera unui Tudor Popescu, de pildă, vom găsi mai multă actualitate decît într-un Baranga compromis prin cîteva amănunte esențiale, pe care azi cu multă foame le devoră marele public, anticomunist. Ca să încheiem „cu sinceritate", „al dumneavoastră", nu cred că ne era mare dor de Aurel Baranga chiar și „mascat" de marele și inocentul Amza Pellea.

GEORGE STANCA

• GLOB MAGAZIN •

Premieră mondială în transplanturile de organe

(Urmare din pagina 1)

Înlocuiri de organe s-au efectuat deseori. Ficatul însă, acest organ atît de fin, un adevărat regenerator al organismului prin rolul său de filtrare a tuturor toxinelor ingerate în organism, un adevărat catalizator natural cu funcții de reglare a întregului organism uman, este, neîndoios, unul dintre cele mai vitale organe ale omului. Dar să revenim la inedita intervenție chirurgicală.

Pacientul : o fetiță în vîrstă de 21 de luni.

Donator : mama, Teresa Smith, o tînără de 29 de ani.

Boala copilului: afecțiunea numită „biliary atresia", care, în mod normal, produce moartea în decurs de doi ani.

Această maladie afectează sute de copii din Statele Unite. Se apreciază că peste 700 de bebeluși au nevoie, anual, de un nou ficat. Dintre aceștia, jumătate decedează înainte de a putea beneficia de un organ prelevat de la un donator.

Strategia operatorie

După ce, în prealabil, a fost scos ficatul bolnav al copilului (era în 27 noiembrie 1989), o treime din organul donatoarei a fost transplantat micuței paciente. Medicii au garantat că, întrucît ficatul se autoregenerează în decurs de o lună, acest organ al adultului va evolua către mărimea normală. Și porțiunea transplantată copilului va crește o dată cu acesta, servind ca un înlocuitor permanent pentru ficatul bolnav.

Specialiștii sînt de părere că transplanturile provenite de la donatori aflați în viață nu pot folosi în cazul pacienților care cîntăresc sub 9 kg, deoarece nu ar fi posibil să se taie și să se administreze o bucată suficient de mare din ficatul donatorului care să funcționeze normal postoperatoriu. În toate cazurile transplanturilor de organe este important să se folosească țesut care să se „armonizeze" cu destinatarii cît mai mult posibil. Or acest lucru este favorizat tocmai prin obținerea materialului necesar unei grefe de la un aparținător, rudă de sînge.

În aceste genuri de operații pe ficat, organul trebuie să fie transplantat în decurs de 24 de ore de la prelevarea lui de la donator.

Au fost și probleme post-operatorii. O sîngerare minoră internă a copilului, obișnuită, după părerea medicilor, în urma unei operații de acest gen. Mama a părăsit spitalul în stare perfectă de sănătate.

Fenomenul de respingere al noului țesut implantat ar fi fost posibil. Dar „noi putem trăia efectiv circa 90 la sută din aceste fenomene. În plus, datorită faptului că ficatul provine de la un donator aflat în viață, respingerea va constitui în mai mică măsură o problemă", declara unul dintre chirurgii care au participat la transplant.

Chirurgie și... creativitate

Această nouă tehnică chirurgicală care a permis recurgerea la grefa unui organ luat de la un donator aflat în viață va înlătura, după părerea medicilor, cel mai obișnuit obstacol din calea transplanturilor pediatrice de ficat — insuficiența organelor donate — și va reduce în mod drastic numărul copiilor care mor așteptînd un organ pentru a fi transplantat. Pînă în prezent, copiii care aveau nevoie de un ficat nou, în S.U.A., trebuiau să-l obțină de la pacienți care tocmai decedaseră. Dar, țesutul ficatului provenit de la pacienți aflați în viață este de departe preferabil și posibilul efect vătămător e mai redus, deoarece poate fi transplantat imediat.

Alt mare avantaj al acestui nou procedeu de obținere de țesuturi transplantabile îl constituie faptul că pentru pacienți acesta este un proces controlat în mai mare măsură. O intervenție de asemenea anvergură nu poate fi făcută la întîmplare, fără acceptarea procedurii medicale consacrate. Fixarea intervenției în timp (în situația în care un pacient mort este sursa organului în cauză) e criticabilă, deoarece organele se deteriorează rapid (un transplant trebuie efectuat în 24 de ore).

De asemenea, ficatul transplantat trebuie să provină de la părinți sau rude apropiate (și grupa de sînge e bine să fie propice grefei).

Am enumerat cîteva din marile avantaje aduse de această nouă tehnică chirurgicală de-a dreptul revoluționară, care a deschis un nou drum pentru salvarea a sute de copii. Donator viu, șansa mai mare de viață pentru pacient. Și aceștia nu sînt de loc puțini.

D. FILIP

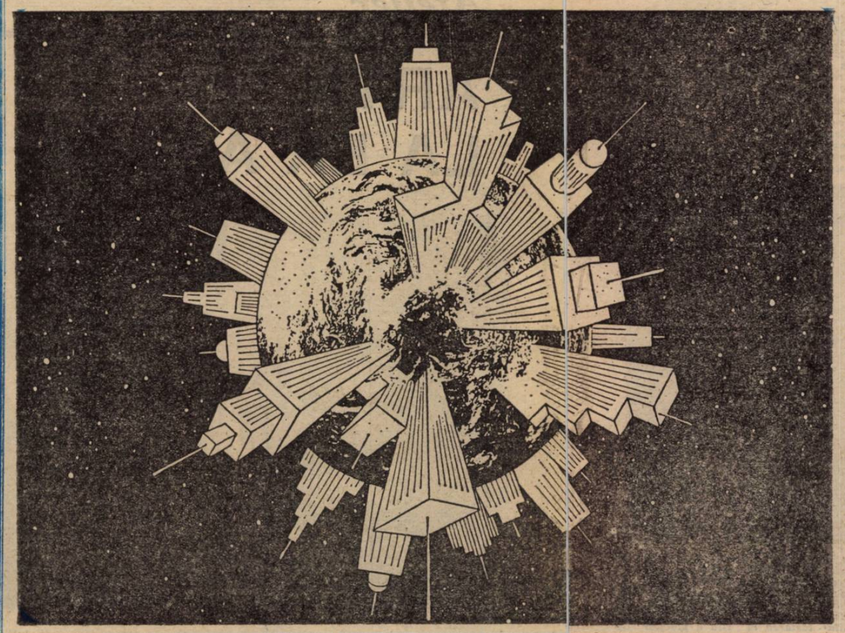

glob magazin

Orașe și demografie

Urbanizarea reprezintă o importantă transformare socială a epocii contemporane. În urmă cu 190 de ani, populația urbană reprezenta circa 3 la sută din totalul locuitorilor Terrei. În comparație cu anul 1950, populația orășenească a lumii la cumpăna dintre mileniul al doilea și al treilea va fi de patru ori mai mare.

La mijlocul secolului al XX-lea, în orașele planetei Pămînt trăiau 29,2 la sută din populația mondială. Procesul urbanizării avea să înregistreze o expansiune spectaculoasă. În 1965, numărul orășenilor a crescut ca număr, ajungînd să reprezinte 34,2 la sută din populația lumii. Zece ani mai tîrziu, procentul populației urbane a ajuns la 38,4 la sută, iar în 1985 la 41 la sută.

La sfîrșitul secolului se va ajunge pentru prima dată în istoria omenirii ca cetățenii să fie mai numeroși decît populația rurală. Orașele „lumii a treia" vor adăposti peste 2,1 miliarde de oameni în anul 2000, față de 972 milioane în 1980. La intrarea în mileniul al treilea, America Latină va avea 75 la sută din populația sa urbanizată. Procentul de urbanizare în Africa va fi de 42 la sută, iar în Asia de 37 la sută.

Mexico va fi cel mai populat oraș al planetei în anul 2000, cu ai săi 25,8 milioane de locuitori. Vor urma, potrivit prognozelor demografice întocmite de O.N.U., Sao Paulo (24 mil.loc.) ; Tokio (20,2 mil.loc.) ; Calcutta (16,5 mil.loc.) ; Bombay (16 mil.loc.) ; New York (15,8 mil.loc.) ; Seul (13,8 mil.loc.) ; Teheran (13,6 mil.loc.) ; Rio de Janeiro (13,3 mil. loc.) ; Shanghai (13,3 mil.loc.) ; Buenos Aires, Delhi și Jakarta (13,2 mil.loc. fiecare) ; Karaci (12 mil.loc.) ; Dacca (11,2 mil.loc.) ; Manila și Cairo (11,1 mil.loc. fiecare) ; Los Angeles (11 mil.loc.) ; Bangkok (10,7 mil.loc.) ; Londra și Osaka (10,5 mil.loc. fiecare) ; Moscova și Beijing (10,4 mil.loc. fiecare).

Radiografii panoramice

Specialiștii firmei finlandeze „Planmeca" au realizat o instalație panoramică pentru radiografii dentare care, după cum susțin autorii proiectului, depășește toate caracteristicile celor realizate pînă în prezent. Fasciculul de raze roentgen este deosebit de îngust. Construcția specială a

sistemului de focalizare asigură poziția strict perpendiculară a razelor pe obiectul cercetat, astfel încît imaginile obținute sînt deosebit de clare, fără umbre sau dublaje, menținîndu-se dimensiunile liniare pe tot filmul.

În toate instalațiile obișnuite sistemul optic este construit în funcție de dimensiunea medie statistică a maxilarului. Noua instalație permite, în funcție de lățimea maxilarului și de arcul incisivilor, modificarea distanței focale în scopul stabilirii regimului optim de expunere și obținerii unor imagini de calitate superioară. De asemenea, instalația este prevăzută cu un sistem original de fixare a capului pacientului, cu ajutorul unor cleme speciale, astfel încît se exclude repetarea expunerilor datorită schimbării poziției în timpul radiografierii.

Utilizarea unui generator de tensiune anodică continuă de înalt voltaj reduce de două ori doza de raze roentgen absorbită de organism în comparație cu generatoarele tradiționale.

Computerul solist de operă

Sintetizarea vorbirii de către computer nu mai este o noutate. În ultima vreme, însă, computerele au învățat să și... cînte. În anul 1986, un computer realizat de către specialiștii Institutului de cercetări acustice și muzicale din Paris a interpretat cu „vocea" sa întreaga partitură a unui rol principal într-un spectacol de operă. O altă mașină electronică de calcul realizată de specialiștii suedezi este solistul „Reciteal"-ului de Verdi, stîrnind admirația spectatorilor care continuă să se îndoiască asupra faptului că vocea nu este omenească. În curînd va fi imprimat un disc compact cu înregistrarea acestei interpretări. Aceiași specialiști au sintetizat și vocea lui Louis Armstrong.

Se presupune că succesele tehnicii electronice de sintetizare a vocii se vor dovedi utile și pentru știință și pentru pedagogie și pentru arta muzicală. Sintetizarea vocii umane face posibilă o mai bună înțelegere a modului în care funcționează sistemul vocal. Cunoștințele cu privire la modul de formare a vocii la cîntăreți face posibilă îmbunătățirea pregătirii viitorilor soliști. Introducerea computerului în spectacolele de operă va spori oare interesul spectatorilor?...

HDTV SAU REDEFINIREA TELEVIZIUNII

Sîntem azi martori la nașterea unui nou sistem de televiziune denumit „Televiziunea de înaltă definiție", în engleză „High Definition Television", prescurtat HDTV.

Acum, cînd televiziunea de înaltă definiție este o realitate, e vremea să vedem cum această nouă tehnologie va afecta modul nostru de viață...

Ca și în alte direcții tehnologice, japonezii au fost cei care au dat tonul, ca să nu spunem imaginea. La început, puțină istorie, pentru că HDTV nu s-a născut chiar peste noapte.

În anul 1964, scrie David Kilburn în revista niponă PRISM, anul Jocurilor Olimpice de la Tokio, un grup de ingineri cercetători care lucrau la firma Nippon Hoso Kyokai (NHK) a început să se întrebe dacă nu e oare posibil să se producă o tehnologie care să permită telespectatorilor recepționarea unei imagini de calitate pe televizoarele lor de acasă, comparabilă cu cea de pe ecranul cinematografului. 24 de ani mai tîrziu, NHK era în stare să transmită ceremonia de deschidere a Jocurilor Olimpice de la Seul, în direct, prin satelit, folosindu-se „Hi-Vision", sau cum a denumit-o chiar firma, „Televiziunea de înaltă definiție". Oricum, o primă demonstrație fusese făcută de NHK în 1981, dar J.O. de la Seul au semnalat sosirea iminentă a acestui sistem care se dovedește la fel de revoluționar ca și introducerea televiziunii color în anii '60.

Lăsăm istoria și încercăm să deslușim cîteva diferențe esențiale. Așadar, diferența fundamentală între televiziunea de azi, convențională o să-i spunem, și HDTV este numărul de linii orizontale care formează imaginea pe ecranul televizorului. Sistemele europene PAL și SECAM folosesc, ambele, 625 de linii, noua tehnologie HDTV folosește 1 125 linii și, în același timp, a fost schimbată și dimensiunea ecranului de la curenta proporție 4 : 3 la 16 : 9, creindu-se astfel un ecran mult mai larg, apropiat de ecranul unei săli de proiecție obișnuite. Aceste două elemente definitorii înseamnă în practică o mai mare cantitate de informație, rețineți vă rog, de 5 ori mai multă informație față de sistemul clasic ! Asta înseamnă detalii mai fine și de mai mare acuratețe, imagine dramatic mărită, așa cum se vede și în imaginea reprodusă din revista citată, și culori mult mai naturale. Și să mai adăugăm că nici sunetul nu a fost neglijat de HDTV, el fiind acum sunet digital hi-fi stereo de aceeași calitate cu cel de pe Compact Disc.

În iunie 1989, NHK a început să transmită experimental cîte o oră pe zi în noul sistem HDTV, nu prin televiziunea convențională, ci pe monitoare speciale plasate în locuri publice, cum ar fi gări sau birouri municipale ; și, mai departe, în 1991, Japan Satellite Broadcasting Co. va începe să transmită programe zilnice. În acea clipă, noul sistem, HDTV, va deveni cu repeziciune o parte normală a vieții noastre.

GEORGE CUȘNARENCU

Recuperări în „oceanul cosmic"

Ar putea fi recuperați astronauții naufragiați din „oceanul cosmic" ? Chiar și navele spațiale aflate în dificultate ? Desigur ! NASA oferă un răspuns extrem de plauzibil, fundamentat pe prezentarea în fața publicului a unui robot disponibil pentru asemenea misiuni de salvare în spațiul extraatmosferic.

Nu este vorba deci de intervenția unor echipaje umane, ci de roboți care să poată zbura liber în Cosmos. Și care, bineînțeles, să asculte de comanda vocii umane. Înalt de 2,40 m și în greutate de 450 kg, robotul supus testelor a reușit să despiseze și să ridice o unealtă, întorcîndu-se cu ea la locul de plecare. Obiectul a fost descoperit cu ajutorul semnalelor

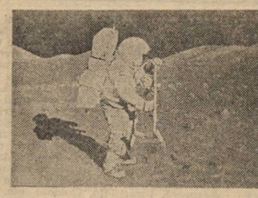

laser. Robotul a zburat în timpul testului pe o pernă de aer. Specialiștii de la NASA susțin că în anii '90 va începe instalarea pe navele spațiale americane cu echipaj uman a robotului dirijat.

Prototipul acestui robot ar putea fi perfecționat, în sensul îmbunătățirii memoriei sale, dar și pentru a-i da posibilitatea să recupereze oameni și obiecte aflate la o distanță de 300 m de nava cosmică la bordul căruia călătorește. Se înțelege că el va putea fi dirijat în așa fel încît să ocolească în drumul său orice obstacol, pentru a ajunge la astronauții sau navele cosmice aflate în dificultate în spațiul extraatmosferic.

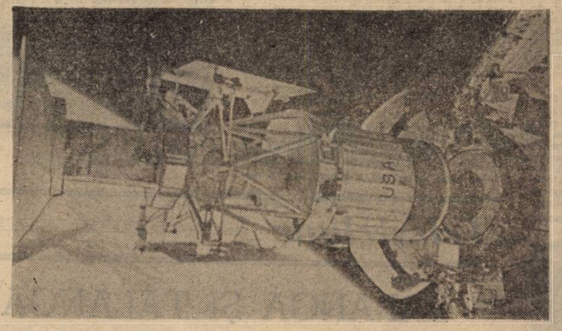

Călare pe mătură

Atunci cînd se folosește o perie nu este greu de observat că firele sale de păr se îndoaie sau se îndreaptă, iar peria parcă pășește. Utilizînd această proprietate, A. Grigoriev, din Leningrad (URSS), a construit un vehicul insolit care nu folosește pentru deplasarea sa nici cutie de viteze, nici sistem de frînare și nici roți. Toate acestea sînt înlocuite de niște elemente elastice, de fapt niște „mături". Prin transmiterea unor eforturi pulsatorii platformei neobișnuitului mijloc de transport, fie la stînga fie la dreapta, acesta se deplasează cu o viteză de pînă la 30 km/oră. În cazul în care se impune efectuarea unei manevre, este suficientă schimbarea unghiului de înclinare și rotirea suporților elastici.

Pentru această originală realizare autorul a primit brevet de inventator.

telex

● **Trei pătrimi din numărul țărilor în curs de dezvoltare și 65 la sută din statele industrializate au făcut declarații oficiale cu privire la politica națională privind sursele de apă. Jumătate din statele „lumii a treia" dispun deja de un plan director axat pe problema asigurării surselor de apă. În ciuda acestor preocupări, numărul locuitorilor planetei noastre care nu-și pot stinge setea crește de la an la an. Și sporul demografic este o cauză. Dar cel mai important neajuns rămîne lipsa unei strategii naționale adecvate în țările „lumii a treia", care să fie transpusă în viață cu hotărîre în scopul asigurării necesarului de apă potabilă.**

● **Tunelul realizat pe sub fluviul Huangpu, în lungime de 2 261 metri, dotat cu benzi carosabile în ambele sensuri în lățime de 7 metri, a condus la îmbunătățirea traficului rutier în cel mai mare oraș al Chinei — Shanghai. Traficul în modernul tunel rutier va fi de 1 000 vehicule pe oră, iar capacitatea sa maximă de transportare a pasagerilor de peste 50 000 persoane pe oră.**

● **Virtejuri de apă de proporții foarte mari au fost descoperite în Marea Mediterană, între țărmurile Italiei, Spaniei și Algeriei, precum și în Marea Baltică. Diametrul spiralei din Mediterana este de aproximativ 250 km. Virtejul se rotește într-o direcție inversă față de cea a acelor de ceasornic. El se propagă la o adîncime mai mare de 2 km. Pe marginile curentului principal sînt dispuse alte virtejuri mai mici, cu diametrul între 75—150 km. Acești curenți nu ating fundul mării, permițînd apelor Mării Mediterane să circule libere dinspre vest către est.**

● **Soluțiile tehnice tradiționale care se folosesc în diverse sectoare industriale pentru agitarea lichidelor aflate în cuve sînt extrem de anevoioase. Iată că în Franța, suprastructurile complexe de agitare a lichidelor, extrem de energofage, au început să fie înlocuite printr-o electropompă submersibilă care se poziționează după necesități, cu ajutorul programului realizat cu ajutorul calculatorului și elaborează configurația optimă a agitatorului în condițiile concrete ale problemei ce urmează a fi soluționată.**

● **Redirecționarea precipitațiilor imunologice bolilor interioare se datorează unor specialiști americani. În studiul întreprins de aceștia se arată că o doză ridicată de raze ultraviolete asupra cobailor provoacă o inrăutățire semnificativă a puterii celulelor imunologice ale acestora de a lupta împotriva unor boli, cum ar fi lepra sau infecțiile datorate maladiei SIDA. Este posibil ca efectele asupra omului să nu fie chiar atît de grave ca asupra cobailor. Dar pericolul există.**

• GLOB MAGAZIN • GLOB MAGAZIN •

Starea de veghe

MAŞINA TIMPULUI

În plin tumult cotidian, cu acute interogări vizînd ultima jumătate de secol, citeva titluri de neașteptată senzație, din presa europeană — **„Se poate călători în trecut ?"** (într-un recent număr din „Science et Vie"), și, mai ales, **„Mașina timpului în curs de proiectare"** (în „Nauka i jizni", în februarie 1990) — ne fac să medităm, nu pentru prima oară, asupra îndreptățitei atracții a spiritului uman, pretutindeni în lume, față de orice „incredibil", dătător de speranță și adevăr, în stare să ne abstragă îngrijorărilor clipei.

Pe coperta revistei „Science et Vie", un automobil ultramodern irumpe stupefiant în pierduta lume a dinozaurilor, fantezia graficienilor vizualizînd pînă și „coridorul" turbionar de retro-implantare a prezentului în ceea ce a fost, acum milioane și milioane de ani, preludiul unei cumplite drame biologice, amurgul dominației dinozaurilor. Surprinși fiind de matematica (și fantezia) lui Kuip Thorn, autorul acestor „coridoare de scurtcircuitare" a timpului, cititorii, avizi de incredibil, nu mai analizează probabilitatea aventurii, ci se întreabă doar dacă acest miracol SF, pînă mai ieri, va deveni realizabil încă în acest mileniu, în timpul vieții lor.

„Proiectul Orion", creat cu ani în urmă la Centrul experimental de la Los Alamos (S.U.A.), **„Proiectul Daedalus"**, imaginat de specialiștii englezi și, mai ales, uluitoarea **rachetă fotonică** imaginată de Ernst Sänger, la Stuttgart (R.F. Germania), pe la sfîrșitul deceniului VII, ne-au îndemnat de mult să acceptăm, ca raționament și probabilitate, așa-numitul „paradox al timpului" (al unui timp care se scurge cu totul altfel pentru cei care ar călători cu viteze apropiate de viteza luminii, față de cei rămași să-i aștepte pe Terra, dacă primii vor reveni... și ultimii vor mai fi în viață atunci). Desigur, parcurgerea circumspectă a articolelor pe care le-am amintit (ca și a celor pe teme similare, din revista „Discover", 1989) reduce brusc entuziasmul celor care se și imaginau călători... spre trecut sau înspre viitor. „Coridoarele temporale" imaginate de Thor, nu ne vor îngădui să revedem vechea Romă, cum observă publicistul R. Svoren în „Nauka i jizni". Fenomenul așa-numit de „timp oprit în loc", și, implicit, apariția „temponauților" — ca profesie de bază — nu poate căpăta realitate și sens, în opinia lui Thorn, decît pentru acele evenimente consumate după ce s-ar atinge viteza luminii. Tot ceea ce s-a întîmplat înainte de acest moment al egalării vitezei de 300 000 km/sec. rămîne inaccesibil sondării temporale... De unde, poate, și dezamăgirea bunului cititor care-și închipuise, o dată cu noi, că atîtea evenimente neînțelese îndeajuns — și atîtea evenimente denaturate, inevitabil, prin ignorarea unor stări de fapt, ori prin absența unor martori și probe — ar fi putut fi readuse la lumină și adevăr prin expertiza oferită de o călătorie prin timp. Cum să nu ne fi încîntat o posibilă mașină a timpului ? Domnule Thor, poate mai încercați...

Călătoria prin timp se poate întreprinde, desigur, și ca proces mental, prin reconsiderarea și rejudecarea corectă a acelor evenimente, întîmplări și istorie, evaluate simplificator, sau clasate nedrept, printr-o prea grăbită cădere de cortină. Și încercînd să facem apel la un „caz" devenit, din păcate, celebru : **Cernobîlul și consecințele lui** au suscitat în 1989 tocmai o astfel de reconsiderare, de revenire fără menajamente, în timp, spre ce a fost real și s-a ascuns, atît cît s-a putut, față de cei nemijlocit afectați, din zonele imediat limitrofe, și care ar fi avut dreptul imprescriptibil de a ști adevărul și de a se apăra. Așa s-a ajuns la ideea creării, în orașul Minsk, a unui veritabil **Tribunal al poporului,** compus din personalități de înaltă competență juridică, social-politică și tehnico-științifică, un tribunal menit să reancheteze, pe bază de probe și depoziții ferme, consecințele avariei nucleare din 1986, punînd totodată în discuție publică condamnarea celor care au dezinformat populația la timpul respectiv asupra consecințelor accidentului de la Cernobîl.

Prima concluzie : nu numai 3,5 la sută din materialele nucleare fisionabile, radioactive, au fost răspîndite în zonele limitrofe, ci cantități infinit mai mari. Mai mult de două treimi din totalul substanțelor radioactive au afectat astfel grav regiunile Gomel și Moghilev, punînd în pericol viața a jumătate de milion de locuitori ! Tăcerea, „secretizarea" consecințelor au avut prin aceasta un efect prelungit, însumat, înzecit, cu consecințe încă imprevizibile în timp. Lichidarea sau limitarea efectelor distructive ar necesita în prezent investirea suplimentară a miliarde și miliarde de ruble... Dincolo însă de orice redresare, posibilă totuși, a situației, a stărilor de fapt : cine și-a asumat, cu ce drept, răspunderea acestei „secretizări" ? Cine a întîrziat, implicit, limitarea sau evitarea consecințelor ? Tribunalul din Minsk nu a putut indica nume și vinovați. „Mașina timpului" — și călătoria prin timp — ar fi constituit o sperantă... Perseverați, vă rugăm, domnule **Thorn**... Lăsați-ne o șansă...

Incredibilul lumilor paralele, născute din abstracțiuni matematice, ne încîntă adesea prin multiplele proiecții ale acestor lumi într-un viitor ipotetic, construit și el pe un sistem de ecuații, la fel de prezumtiv. Dar nici o lume imaginară nu rezistă nicicînd competiției cu „miracolul diurn" al faptului de viață, trăit, al unei experiențe incredibile, al unei vindecări paramedicale, de pildă, și al unui tămăduitor, nu neapărat un psihoterapeut, care ne lasă să credem că ar deține secretul unor neînțelese și necercetate îndeajuns rețete sanogene, a unor „licori" dătătoare de viață, extrase, numai el știe cum, din „farmacia" naturii... Iar uneori, s-ar părea, într-adevăr **știe cum.** Prin intermediul lui S. Kasnițki și al revistei „Aurora", aveam să aflăm de curînd tocmai despre un astfel de tămăduitor popular, Mihail Toduță, din orașul Chișinău. Medicamentul miraculos folosit de Toduță, cu rezultate consecvent confirmate timp de peste două decenii, nu este altul și altceva decît un extract de nucă verde, nuca beneficiind de altfel, încă din antichitatea romană, de un surprinzător supra-nume, cel de „stea a lui Jupiter". Printre performanțele obținute cu acest extract : vindecări de radiculită, întîi ; de artrite, pneumonii, nevralgii și angină chiar, cum avea să se precizeze ulterior ; o creștere confirmată a nivelului de imunitate a organismului... Și iată, în sfîrșit, după o lungă perioadă în care verificarea preparatului a fost suficient de tergiversată, o declarație fără echivoc a unui profesor, doctor în științe biologice (A.G. Malenkov), din care rezultă că medicamentul produs de Toduță **„ar avea proprietatea de a restabili interacțiunea normală dintre celulele țesuturilor predispuse genetic la formarea tumorilor... această ipoteză fiind verificată de noi, în laborator,** afirmă Malenkov, drept pentru care **a fost informat corespunzător și președintele Academiei de științe...".** Răspunsul Academiei mai întîrzie încă, va veni într-o zi... Ne place însă să credem că „Steaua lui Jupiter" nu întîmplător a fost atribuită lui Jupiter. Nu ne surprind prea mult nici veritabilele pelerinaje spre casa lui Toduță ale celor care nu vor să-și refuze această ultimă șansă. Revenind, însă, la tema însemnării de față : atracția spre senzațional și incredibil se cere reconsiderată chiar în substanța ei ; pentru că nu incredibilul animă așteptările noastre, ci o imensă nevoie de miracol. De la cel sanogen, la scara ființei umane, pînă la cel sanogen ca dimensiune socială. Medicamentul-minune și „Mașina timpului" sînt din aceeași familie a speranțelor noastre.

Mai fusese în intenția noastră să examinăm o recentă ipoteză, a unor biofizicieni, cu privire la **stadiul prebiotic al evoluției materiei vii.** O ipoteză care frizează și ea senzaționalul (o vom discuta într-o altă însemnare), dar nici această explicare a vieții și a evoluției vieții, chiar dacă n-ar fi o simplă ipoteză de lucru, n-ar afecta cu nimic nevoia de imanență și nevoia, în toate și în tot, de miracol. Mai ales, poate, în acest **real-imediat,** atît de convulsionat de evoluții contradictorii, de incertitudini economice și ecologice, de pragmatismul unor soluționări — scenarii, alternative, opțiuni — care, oricît de bine intenționate ar fi și oricît de corecte ar părea — nu exclud întrebarea : **sînt oare cele mai bune ?** Domnule Thorn, poate faceți ceva... Cum să pornim mașina și înspre viitor ?

DOREL DORIAN

Ciment cu... celuloză

Pentru a fi armate, betonul și cimentul trebuie consolidate cu diferite fibre care sporesc fragilitatea și lipsa de rezistență a acestor materiale de construcție. În scopul înlăturării acestor neajunsuri, cercetătorii francezi au propus o soluție originală, e vorba de folosirea amiantului (azbest) menit să amelioreze calitățile mecanice ale cimentului. Totuși, s-a dovedit că amiantul are unele proprietăți cu impact nefavorabil asupra sănătății și, de aceea folosirea lui în compoziția materialelor de construcție a fost pusă sub incidența legii. De

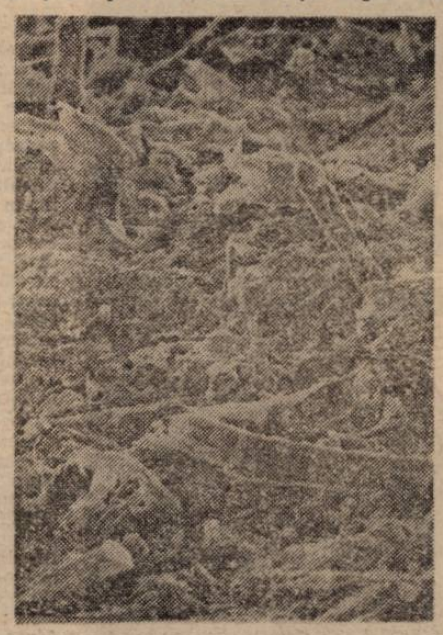

aceea, cercetătorii au căutat o soluție de înlocuire a amiantului cu fibre de celuloză care substituie perfect calitățile acestuia și nu prezintă risc pentru sănătate. Societatea pentru celuloză din Pin a pus la punct o instalație pilot care să permită testarea în situ a plăcilor de beton sau ciment armat cu celuloză, destinate construcțiilor, pentru ca apoi metoda să poată fi introdusă în procesul industrial de fabricație. Avantajele noului tip de materiale de construcție sînt legate de prețul lor scăzut de cost și, totodată, de rezistența la procesele de fisurare.

Cercetătorii de la Laboratorul de construcții civile din Talence, unitate asociată la CNRS, au studiat materialele produse de instalația pilot. Rezistența la îndoire și la șocuri, precum și posibilitatea de a-i conferi o structură mai densă sau nu, în funcție de lungimea și cantitatea de fibră de celuloză introdusă, deschid noului tip de materiale de construcție o utilitate de mare viitor.

Leacul gripei?

Biochimiștii australieni consideră că în prezent ei se află la un pas de obținerea medicamentului care, după părerea lor, va face posibil ca omenirea să nu mai sufere de gripă. Anul trecut, doctorul Peter Kolman a descoperit structura moleculară a albuminei pe care virușii gripei o folosesc pentru a se deplasa dintr-o celulă a organismului în alta, eschivîndu-se de sub influența anticorpilor imuni. Prin coridorul format de această albumină virușii trec de la celulele pe care le-au contaminat la cele sănătoase. Medicamentul așteptat va bloca tocmai trecerea prin acest „coridor".

povestire s.f.

TREI FULGERE PE SECUNDĂ

episodul șaisprezece

Lîngă el, scund, chel și butucănos, maiorul Zaleaf Costa di Ramma — cel mai formidabil orator din armată, dotat cu dicție ireproșabilă. Primise ordin să prezinte computerului Dog, într-o agreabilă lectură, cea mai laborioasă sinteză științifică apărută vreodată pe Malgamar.

De-a lungul peretelui lateral, înșirate una lîngă alta, stăteau în picioare cele 15 miss. (Plus opt rezerve.) Păreau niște grațioase statui modelate din aluminiu. Salopetele argintii, croite artistic, le scoteau în relief perfecțiunile fizice. Nu purtau căști sau caschete. Aveau părul tăiat scurt după obișnuita, eterna modă masculină. Prezența lor nu mai șocase pe nimeni. Se hotăriseră să participe în grup, alături de specialiștii armatei, la studierea planetoidului. Această neașteptată schimbare de atitudine provocase tulburări printre militarii conservatori, însă chiar și cei mai încăpățînați nu rezistaseră pînă la urmă atîtor farmece etalate subtil și inteligent. În locul neîncrederii reciproce s-a dezvoltat foarte rapid acel spirit al prieteniei și colaborării pentru „nobila cauză comună", contopindu-le astfel prin neprevăzut destinele. Iar timpul curgea nepăsător.

La ora zece punct Foll Prie deschise ședința.

— Vă mulțumesc ! declară simplu, fără să mai apeleze la formulele alambicate. Puteți considera că v-am strîns mîna la toți. Ați fost operativi, destoinici și întreprinzători. Studiul-sinteză care mi-a fost prezentat are ținută academică. Hărți, fotografii, diagrame, ipoteze îndrăznețe, calcule și spirit strict științific. Vă felicit ! După cum știți... La naiba ! Maior di Ramma, treci lîngă mine. Așa ! Vezi, fără bîlbîieli ! Ritm susținut. După cum am observat Dog nu prea are chef să pălăvrăgească. Atenție ! Conectez !

Roti ușor nasturele mijlocaș. Trecură opt secunde. Din difuzorul instalat undeva se auzi o voce bărbătească :

— Observator Kapa-001 ! Raportez : contact în limitele prevăzute. Reacții normale... Trei fulgere pe secundă... Terminat !

— Dog, sper că nu m-ai uitat ! Sînt bunul tău prieten Foll Prie ! Malgamar nu mai este un pămînt necunoscut. Prezentăm detalii !

Printre hîrîieli și paraziți aceeași voce profundă răspunse :

— Ascult !

Maiorul începu lectura. După 37 de minute o terminase. Liniștea păru că se cristalizează, sufocîndu-i. Foll Prie se aplecă înainte.

— Dog, asta e tot !... Ce ne sfătuiești ?

— Sintaria va fi cucerită !... Dar pînă atunci e nevoie de plăcintă cu brînză ! Pentru toți !

Tăcere. Atît cît să se poată auzi cum respiră sacadat, zgomotos, domnul Prie. Și înjurătura elegantă a celei mai seducătoare miss !

— Cum ai spus ?... Plăcintă cu brînză ?!!

Tăcere. De data asta mai lungă. Foll Prie aruncă pumnul în aer. Se răzgîndi în ultimul moment. Își trecu limba peste buzele uscate.

— Tibald, ai auzit ? șopti stupefiat.

— Da, domnule președinte ! Plăcintă cu brînză !

Foll Prie sări ca ars în picioare, întorcîndu-se către sală.

— Așa ați auzit și voi, nu ?

Toți cei prezenți se ridicară ca la comandă din scaune :

— Plăcintă cu brînză, domnule comandant !

Trei zile și trei nopți, strînși prin nu se știe ce catacombe, membrii Consiliului au ținut ședințe non-stop ! Între timp, Muss continuase să aducă pe Malgamar și ultimele tone de combustibil luate din depozitul misteriosului Umans, depozit înființat pe asteroid. Comandanții unităților militare lîncezeau, așteptînd noi ordine.

În zona controlată de amazoane agitația era în toi. Nu fusese lucru ușor să se transforme terenul pustiu într-un modest „centru avicol". Oricum, fetele se descurcaseră după metoda „nu știe stînga ce face dreapta !" (Birfa începuse să-și facă datoria. Se zvonise că cei de la baza cu aprovizionarea alimentelor cedaseră deja — sub nefasta influență a farmecelor feminine — importante cantități de grîu și porumb din stocurile rotunjite substanțial de Tibald după ultima sa croazieră. Dar... gura lumii slobodă !).

Și atunci cînd Foll Prie se prezentă la comandament cu obrajii supți, cu ochii prăbușiți în găvane, purta după el o ceată de flăcăi tomnateci care se cam clătinau pe picioare după atîta nesomn și benevolă abstinență alimentară. Iar primul ordin a sunat amenințător :

„Către companiile de asalt 17, 19 și 23 ! Toate femeile din colonie vor fi puse sub stare de arest în sala comandamentului !".

Al doilea ordin a fost adresat specialiștilor :

„Să se analizeze compoziția noului combustibil. Test de rutină cu orice navă în stare de funcționare !".

★

Nu s-au produs accidente. Femeile s-au supus ordinului într-o disciplină perfectă. În sala unde au fost conduse și-au așezat mîinile pe piept, așteptînd în tăcere desfășurarea evenimentelor.

Membrii Consiliului s-au prezentat în fața asistenței la capătul puterilor fizice și nervoase. Foll Prie, rămas în picioare, luă cuvîntul cu voce plăpîndă, aproape stinsă :

— Vă cer scuze ! Nu am avut încotro. Nu accept brutalitatea decît în cazuri extreme. Sper însă că băieții noștri au fost politicoși... (Nici o reacție. Parcă s-ar fi adresat într-un muzeu unor figurine de ceară). V-am adus aici, continuă fără să clipească, din cauză că n-am reușit să aflăm rețeta plăcintei cu brînză.

(Va urma)

ROMULUS BĂRBULESCU

medicina la zi

NICOLAE PANAIT — O ŞANSĂ PENTRU BOLNAVII DE PSORIAZIS

Născut în Bucureşti. A învăţat la Liceul „Sf. Iosif" apoi la „Marele Voievod Mihai". Este atras de fotbal şi la vîrsta de 11 ani îl găsim în echipa de pitici la C.F.R. Bucureşti, avîndu-l ca antrenor pe cunoscutul Steinbach. A jucat apoi la Hunedoara (55—57) şi este luat să facă stagiul militar la „Dinamo", unde rămîne pînă prin 1962. Se transferă la Progresul (echipa aceea cu Caricaş, Oaidă, Dinulescu) apoi, la 25—26, de ani abandonează brusc fotbalul. Cam aşa începe istoria unui om care azi îşi vindecă semenii de o boală cumplită — psoriazisul. Ce legătură are cu fotbalul şi el abandonat la 25 de ani ? Ei bine, abandonul s-a datorat tocmai îmbolnăvirii sale de psoriazis, boală care la vîrsta menţionată s-a întins pe tot corpul. Circulînd mult prin lume, cu Dinamo sau Naţionala, prin America şi Europa a încercat toate tratamentele celebre în epocă. Nimic. Sau totul. Fiindcă prin eliminarea metodelor „moderne" de atunci omul a ajuns să descopere singur secretul tratamentului. Secretul de fapt stă în logică, într-o logică a gîndirii ne spune domnul Panait. Prima descoperire făcută literalmente pe propria piele este aceea că apariţia fenomenului de „mîncărime" a pielii şi a placardelor este legată direct de metabolism. Deci pentru vindecare trebuie umblat „înăuntru" la metabolism. Concluzia aceasta l-a costat pe „pacientul" Panait o vecinătate cu sinuciderea în momentul cînd boala i-a atins tot trupul. Tratamentele pe care le suporta atunci, ne spune dînsul, mergeau la efect (mîncărimi, placarde) şi nu la cauză, care se regăseşte în metabolism. Sigur că stresul şi starea psihică sînt foarte importante. Mulţi pacienţi consultaţi recent în România, confensîndu-se domnului Panait, au constatat o ameliorare după Revoluţie. Revenit deci din S.U.A. în România domnul Panait a deschis un mic cabinet în Intrarea Săgeţii nr. 2 (lîngă hotel „Naţional") unde l-am găsit şi noi, asaltat de sute de bolnavi.

— De ce aţi revenit în România, d-le Nicolae Panait.

— Nu poţi ca român, stînd dincolo de Ocean, să auzi ce se întîmplă în ţara ta şi să nu vrei să faci ceva pentru oamenii ei. Eu am considerat că pot ajuta bolnavii de psoriazis şi eczeme şi pentru început m-am oprit la un număr de 50 pe care vreau să-i tratez gratuit. Am spus asta telefonic d-lui Petre Mihai Băcanu şi am venit în ţară.

— De ce numai 50, ni se pare totuşi puţin. Sau poate e mult dacă ne gîndim la costul unui astfel de tratament ?

— În primul rînd vreau să ajut oamenii cu grad mare de suferinţă şi oameni nevoiaşi. Spun asta fiindcă la firma al cărui prezident sînt **„New York's Best Nutrition Inc. (Psoriasis/Exema)"**, un astfel de tratament costă, pînă la vindecare, între 5 şi 10 mii de dolari. Asta ar însemna cam 3 pînă la 5,5 salarii medii în S.U.A. sau aproximativ 4—8 chirii pentru o familie locuind într-un apartament mediu.

— În ce constă acest tratament, cît durează el pînă la vindecarea totală ?

— Tratamentul se bazează 100 la sută pe căi naturale conţinînd ceaiuri de plante, extracte de plante, uneori bazate şi pe alcool, avînd concomitent o dietă diversificată, în funcţie de bolnav, deci fără limite cantitative şi chiar calitative. Mai clar, dieta cuprinde legume, fructe, compoturi, lactate, brînzeturi, carne de vită, de găină sau cocoş, curcan, peşte alb (slab, fără grăsimi); pentru plăcerea gurmanzilor rafinaţi se pot folosi şi sare, zahăr, miere, lămîie. Mai utilizez, înaintea băilor, unele creme ca decapant.

— Ştiţi probabil că unele produse alimentare româneşti n-au intrat încă în parametrii obişnuiţi, nu este acesta un factor care v-ar putea compromite tratamentul ?

— Mi-ai ghicit gîndurile, my friend, Căci, eu acum în timp ce fac selecţia cazurilor (cazuri cronice deosebite pe care le voi filma pe casetă video din primul minut al tratamentului) testez şi „piaţa" alimentară. Astfel mănînc zilnic la alt restaurant, merg prin pieţe, prin alimentare. Tocmai de aceea spun că va fi nevoie de un sprijin competent din partea celor care răspund de calitatea produselor alimentare şi a celor ce le gospodăresc. Posibilităţi există şi refuz să cred că va lipsi interesul necesar.

— Vă referiţi probabil la nişte cantine-restaurant sau magazine specializate, cum erau pe vremuri la noi acele cantine dietetice.

— Desigur, şi aici pot spune că sînt onorat de modul receptiv în care am fost primit la Ministrul Turismului, de ajutorul prompt dat deja de d-l Stegaru directorul complexului „Ambasador" sau de d-l Manul directorul hotelului Naţional. Există deci premisele ca să găsim cele mai bune condiţii raportate la realitatea existentă.

— De unde au apărut atîţia bolnavi la cabinetul dumneavoastră, ştiu că nu s-a publicat decît un mic anunţ în România Liberă privind venirea dumneavoastră aici.

— Dacă acum cinci ani cînd m-am decis să plec din ţară şi cînd tratam la fosta mea locuinţă din Şoseaua Olteniţei, nu aş fi avut rezultate, puteam să acord acum tratament gratuit pentru 5 mii de persoane şi nu venea nimeni. Pe atunci, în contul Băncii Române de Comerţ Exterior (nr. 4221427302) statul încasa numai pentru o consultaţie făcută de mine unui om din Vest minimum 100 de dolari. Înţelegi acum de ce vin atîţia bolnavi la mine.

— Veţi rămîne mult timp în ţară ? Ce veţi face cu cei 50 de selecţionaţi ? Cît durează tratamentul ?

— Nu ştiu cît am să rămîn dar caut posibilitatea de a fi trataţi chiar şi mai mult de 50, în lipsa mea. După faza de selecţie urmează „filmarea din momentul unu". În 80 la sută din cazuri durata tratamentului ar fi de la 50 la 100 de zile. Tratamentul meu e **ambulator**, astfel încît el poate fi urmat şi de omul cu probleme sociale — îngrijire de copii mulţi, sau de bătrîni, oameni legaţi de serviciu sau de alte obligaţii.

Şi, crede-mă te rog, ţin tare mult să-mi vindec compatrioţii aflaţi în suferinţă. Apoi, nu vreau să-mi stric recordul, palmaresul în procente. Vindecarea lor însă îmi creează mari satisfacţii ca român, chiar dacă, regret, mi-e greu să stau mult în ţară şi să-i tratez pe toţi.

GEORGE STANCA

CHIRURGIE FĂRĂ BISTURIU

Cînd închizi ochii, un piuit scurt şi ritmat te duce cu gîndul la un joc electronic de ping-pong. Cînd îi deschizi, vezi pe ecran sinusoida electrocardiogramei şi revii brusc într-o sală de operaţii în care sunetul puternic de care era vorba redă fidel bătăile inimii pe care chirurgul trebuie să le audă în permanenţă, ca pe un semnal de veghe. Întins pe masă, pacientul îşi ascultă şi el propria-i inimă, ţinînd timpul cînd mai rar, cînd mai precipitat, după reactivitatea ei la impulsurile dinăuntru şi dinafară. Această sală de operaţii e dominată de sunetul amplificat al pulsului pentru că personajul principal este chiar inima : chirurgul trebuie să ajungă la ea pentru a rezolva stenoza valvelor dintre ventricul şi artera pulmonară la un pacient ce numără abia 20 de ani.

Prin minte îmi trece răspunsul unei studente inspirate mai mult de texte de muzică uşoară decît de paragrafele tratatului de specialitate, la întrebarea examinatorului cum se ajunge la inimă : „Cu vorbe dulci", răspunse ea clipind des din ochişorii albaştri, doar uşor rimelaţi. Fiind însă un organ esenţial, natura a aşezat inima în aşa fel încît să se ajungă la ea mai greu, protejînd-o cu gratiile coastelor toracice şi nenumărate învelişuri musculare şi ţesuturi. În mod normal, ca să ajungă la ea, chirurgul trebuie să înlăture una sau două dintre nuielele coşului pieptului, să secţioneze, să taie, să desfacă, folosind un set complet de bisturie, foarfece, cleşti, pense hemostatice etc., pătrunzînd cu delicateţe pînă în miezul templului numit viaţă.

Chirurgia se desminte de astă dată, şi se începe prin a introduce doar un ac de seringă la stinghia piciorului. Chirurgul a ales această cale ocolită pentru a ajunge la inimă, fiind mai puţin traumatizantă. dar nu mai puţin laborioasă. Masa de operaţie se află în laboratorul de cateterism cardiac şi angiografie al Spitalului clinic Fundeni. Cu o tehnică de rafinament, căreia i se poate spune artă, se introduce milimetru cu milimetru un tub flexibil subţire — mandrenul — a cărui înaintare e urmărită secvenţă cu secvenţă pe monitoarele radiologice, prin vena femurală dreaptă şi ochii privesc fascinaţi cum se strecoară din venă în venă, tot mai sus, spre ţintă.

Am avut şansa de a-l urmări operînd chiar pe şeful serviciului de explorări funcţionale din care face parte şi laboratorul de cateterism, medicul primar Bradu Fotiade, doctor în ştiinţe medicale. Laboratorul pe care-l conduce este cel mai vechi din ţară, înfiinţat în 1953, sub îndrumarea prof Nicolae Hortolomei.

Sfîrşit de decembrie 1989. La Spitalul de urgenţă este adusă o fată de 18 ani, înaltă, frumoasă, după mărturia tuturor, lovită în picior de un parşiv glonţ exploziv care i-a pulverizat osul. Cu durere în suflet pentru tinereţea şi frumuseţea ei, medicii au fost nevoiţi să-i amputeze piciorul deasupra genunchiului. În timp ce era la reanimare, în zbaterile acelui coşmar de revenire la viaţă, un mic tub pentru perfuzii s-a desprins şi, pornind prin vena jugulară, a migrat o dată cu sîngele pînă la inimă. Punînd-o imediat la radioscopie, tubul a fost văzut jumătate în atriul drept, jumătate în ventriculul drept. Era nevoie de o intervenţie de urgenţă : anestezie generală din nou, toracotomie (deschiderea toracelui), deschiderea unei căi spre inimă şi, la urmă, chiar deschiderea inimii pentru a extrage acel capăt de tub. Cineva şi-a amintit de cateterism. Transportată pe masa Laboratorului de cateterism de specialitate al Spitalului Fundeni, fetei i se explică despre ce e vorba şi, curajoasă ca şi înainte, acceptă noua intervenţie. Cu puţină anestezie la stinghia piciorului, i s-a introdus un cateter de control prin vena femurală pînă la acel corp străin, apoi, cu un alt cateter, avînd la capăt un mic coş metalic ce ce deschide şi se închide după nevoie, specializat pentru extracţia calculilor renali şi ureterali, chirurgul a ajuns la acel tub, prin manevre fine şi precise, urmărite în permanenţă pe monitoarele roentgen, s-a prins capătul tubului şi, uşor, uşor ,a fost extras. Cînd i s-a arătat tubul, acea fată curajoasă a zîmbit palid — scăpase de o grea operaţie, al treilea traumatism grav după ce fusese împuşcată şi operată o dată — şi a schimbat o privire fugară cu un tînăr cu barbă, aflat şi el în sala de operaţie, însoţitorul ei. Acesta, membru al gărzilor patriotice ce apărau Spitalul de urgenţă, îi ajutase pe brancardieri s-o coboare pe fată din maşina salvării imediat după accident şi, de atunci, nu se mai despărţise de ea, îngrijind-o şi încurajînd-o în toate situaţiile grele prin care trecuse rănita. După două zile, pacienta şi însoţitorul ei părăseau spitalul.

O politică aberantă a privat acest laborator al tehnicii de vîrf din medicină de aparatura necesară, de mijloacele minime uneori, cum ar fi filme radiologice, catetere, medicamente din cele mai banale. Doctorul Bradu Fotiade a mărturisit că unele intervenţii se făceau cu teamă, pentru că unii bolnavi dovedeau sensibilitate faţă de substanţele folosite şi făceau reacţii alergice mergînd pînă la şoc anafilactic, iar laboratorul nu dispunea decît de vreo cîteva fiole de obişnuit Cortizon, rezerva strategică. Aceste catetere din plastic, ce nu se foloseau în străinătate decît o singură dată, sterilizarea lor fiind dificilă şi devenind astfel virtuale căi de infecţie SIDA, la noi se refoloseau pentru că... nu existau altele. O amprentă grea şi-a pus-o şi izolarea faţă de celelalte laboratoare similare din străinătate, lipsa materialelor de informare.

O dată cu intrarea în normal a vieţii din toată ţara, şi Laboratorul de cateterism se racordează la pulsul normal al vieţii ştiinţifice medicale.

ALFRED NEAGU

medicul ne sfătuieşte

■ **POPA OCTAVIAN din Hunedoara.** Primul eşalon la care trebuie să vă adresaţi este medicul specialist neurolog de la dispensarul policlinic judeţean din Deva. Numai un consult interdisciplinar, realizat la acest nivel, poate stabili conduita de urmat. Ulterior, poate vi se recomandă un consult la o clinică de pediatrie din Cluj-Napoca sau Bucureşti.

■ **BOROŞ L. din Bucureşti.** Ştirea pe care revista noastră a publicat-o în legătură cu realizarea în Franţa a unui nou tip de lentile de contact nu poate fi îmbogăţită la ora actuală cu alte date care să vă bucure, pentru că acest nou produs se comercializează deocamdată doar în ţara producătoare şi se poate obţine doar pe baza reţetelor eliberate de medici din Franţa. Sperăm că în viitorul apropiat, aşa cum am fost informaţi, vor fi importate în România lentile de contact în cantităţi mai mari.

■ **SAVA DOINA din Botoşani.** Nu credem că în acest caz intervenţia chirurgicală s-ar bucura de prea mult succes. E vorba de refacerea funcţională a degetelor în primul rînd. Totuşi, dacă aveţi posibilitatea, încercaţi să ajungeţi în Bucureşti şi solicitaţi un consult de specialitate la Spitalul clinic de chirurgie plastică şi reparatorie.

■ **ARTENE C. din Buzău.** Adresaţi-vă serviciului de stomatologie din Dispensarul policlinic din Buzău.

■ **GEORGE N. din Drobeta-Turnu Severin.** Pentru a obţine răspuns corect la toate întrebările pe care ni le adresaţi ar trebui să beneficiaţi de un consult pentru precizarea unui diagnostic. După informaţiile noastre, considerăm că operaţia este singura soluţie, pe baza unui transplant de piele. Spitalul cu mare experienţă în intervenţii estetice este într-adevăr cel din Bucureşti.

■ **PIPIRIGIANU GHE. din Fălticeni.** Sfaturi, recomandări şi tratament pentru rezolvarea simptomelor pe care le acuzaţi nu se pot da decît atunci cînd diagnosticul ar fi cunoscut. Or, în cazul dv., singurul sfat este acela de a avea răbdarea să începeţi o nouă suită de investigaţii, care s-ar putea să vă clarifice problemele de sănătate.

● **TEODORESCU DORU din Tg. Ocna.** Scrisoarea dv. nu este însoţită de acte medicale sau detalii care să ne permită formarea unei păreri. De aceea, vă recomandăm să cereţi ajutorul unei clinici de specialitate care să consulte bolnava pentru a-i preciza diagnosticul şi tratamentul de urmat.

Rubrică realizată de AURORA POPESCU

Care vă este emisfera dominantă?

La începutul secolului se determina predominanţa emisferică a unei persoane pornindu-se de la comportament. Emisfera stîngă era considerată responsabilă de valorile „umane" ; de aceea, persoanele cu un comportament evoluat erau indiscutabil categorisite a avea ca dominantă emisfera stîngă. Persoanele „primitive" erau, dimpotrivă, considerate a avea dominantă emisfera dreaptă, aceasta reprezentînd „animalitatea". În prezent, aceste ipoteze cel puţin bizare şi fantezis-

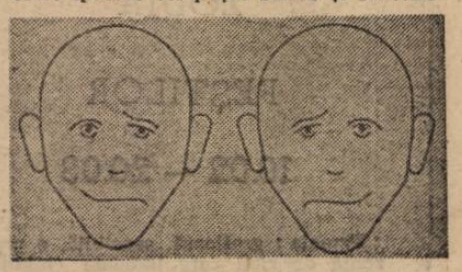

te au fost abandonate. Dar problema unei eventuale dominante continuă să intereseze marele public. Nu întîmplător, în 1976, Julian Jaynes a propus un test. Ipoteza de bază este că noi vedem jumătatea dreaptă a unui desen cu emisfera stîngă şi viceversa.

În imagine sînt prezentate două figuri, fiecare compusă din două părţi, una surîzătoare şi una veselă. Jaynes a supus testului său aproape o mie de persoane, cerînd fiecăreia să spună care dintre cele două figuri îi pare mai veselă. 80 la sută dintre persoanele interogate au considerat că prima figură este mai veselă. Toate aceste persoane erau „dreptace". Jaynes explică, desigur, cauza : la dreptaci emisfera stîngă este dominantă, dar numai pentru activităţi intelectuale, emisferei drepte revenindu-i controlul asupra stărilor emoţionale. Nevăzînd decît partea stîngă, surîzătoare a primei figuri şi partea stîngă, tristă a celei de-a doua, emisfera dreaptă a „dreptacilor" a condus la concluzia că figura „fericită" este prima.

întîmplări adevărate

A învins cu ajutorul semenilor!

„Sari ca maimuța, Julien !" i se comandă copilului. Cu nasul în vînt, într-un ușor elan, Julien, un băiețel de patru ani, execută în hohote de ris ultimul său program de reeducare motorie. Alături de Mady Meynard, mama sa, și de Chantal Charrier, o persoană care își consacră benevol o oră pe zi antrenării lui Julien, acesta merge în genunchi, se agață de o scară, o urcă și o coboară. Dar să ne întoarcem puțin în timp. La șase luni, Julien a fost victima unei encefalite. La ieșirea din spital, el manifesta leziuni ale creierului jumătatea dreaptă a corpului îi era paralizată. „Eram disperați — povestește Mady. La un an și jumătate, copilul nostru nu avea nici un fel de autonomie de mișcare. Nici măcar nu se întorcea de pe o parte pe alta în pat. Și pentru că avea și un strabism convergent, nu reușea nici măcar să apuce cu mîna vreun obiect". Dar părinții nu s-au resemnat. Întîmplător, au auzit vorbindu-se de o metodă de reeducare prin stimulare senzorială („patterning") și s-au decis să o încerce ca pe o ultimă șansă. Problema era că aveau nevoie de multă lume pentru a-l

ajuta. Atunci le-a venit ideea de a da un anunț în ziar. Rezultatul ? 70 de voluntari s-au prezentat la cîștigul copilului pentru ca oră de oră să-l maseze, să-l mîngîie, să-l scuture ușor și astfel să-i stimuleze senzația de viață și, progresiv, să-i coordoneze mișcările pe care copilul a început să le facă. La doi ani și jumătate Julien a început să se miște, la trei să se agațe, iar la patru să meargă. Deși pare uimitor, Julien a reușit aproape să-i ajungă din urmă pe copiii de vîrsta sa. Merge la școală în fiecare dimineață, unde învață să deseneze. Cînd va reuși să vorbească (și, după părerea părinților săi, acest lucru nu va întîrzia să apară) va răspunde el însuși la numeroase întrebări care se pun acum în privința sa.

Aur, pe fundul oceanului

„Eram pe punctul de a renunța la căutările noastre. Ne aflam după cîteva luni de cercetări asidue, dar fără rezultate practice. Consideram că, deși sîntem în posesia unor date cu caracter științific, identificarea tezaurului este o himeră. Și totuși, la un moment dat, ne-am aflat în fața unui adevărat fluviu de aur. În fața noastră se aflau mii și mii de monede și lingouri răspîndite pe fundul oceanului. Un spectacol de neimaginat pe care nici în visurile mele nu mi-l închipuiam".

Aceste declarații aparțin lui Barry Schatz, conducătorul unui grup de ingineri electroniști, experți în computere, in-

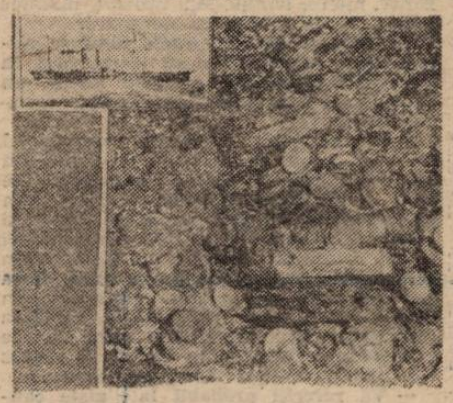

gineri chimiști și istorici, îmbarcați pe vasul „Artic Explorer", care a reușit să localizeze zona în care s-a scufundat în anul 1857 nava „SS Central America" aparținînd flotei S.U.A., avînd la bord o încărcătură de patru tone și jumătate de aur. Cea mai importantă dificultate în cadrul acestei acțiuni a fost problema localizării zonei de scufundare. Deși dispuneau de cele mai moderne aparate electronice, cele mai sofisticate din lume, locul naufragiului (indicat în datele de arhivă) nu a putut fi găsit decît după nu mai puțin de cinci ani de căutări ! Primele rezultate nu au fost prea promițătoare, dar, pînă la sfîrșit, au dat de un adevărat depozit de aur, apreciat (în cazul unei recuperări cvasi-totale) la cîteva miliarde de dolari. Conform unei înțelegeri cu societatea care i-a finanțat, 40 la sută din valoarea tezaurului va reveni tuturor celor care au participat la această acțiune. Recuperarea tezaurului de pe fundul mării va dura probabil încă un an...

Ultima dorință

În acest caz, totul se reduce la timp, la foarte puțin timp. Un copil din Chicago, Michael Lopo, în vîrstă de numai 11 ani, știe că mai are de trăit circa doi-trei ani, pentru că suferă de o boală extrem de rară (denumită popular „morbul lui San Filippo"). Ea se caracterizează prin faptul că intervine brutal în metabolismul corpului uman, determinînd o îmbătrînire

precoce și, implicit, grave disfuncțiuni. Chiar la vîrsta lui fragedă au și apărut primele simptome cum ar fi lipsa de memorie și unele semne ale unui aspect fizic depășind pe cele caracteristice actualei sale vîrste. Cel mai tulburător fapt este că Michael Lopo este conștient de situația lui : nici un medic și nici un remediu științific din lume nu-l pot salva de la inevitabilul său sfîrșit. Iată de ce el a lansat un apel emoționant către toți copiii din lume prin care îi solicită să-i adreseze scrisori (ilustrate) pentru ca, în ultimii săi ani de viață, să-i poată simți alături de el. Dorința pe care o adresăm și copiilor de vîrsta lui din România, indicîndu-le adresa : Michael Lopo, 8565, Cherrylawn, Steerling Heights Michigan, 48075, S.U.A.

Crește necontenit...

La vîrsta de numai șapte ani, Igor Ladan poate fi considera drept cel mai înalt copil din lume. A ajuns pînă în prezent să măsoare 1,80 metri. Această neobișnuită dezvoltare se datorează unei dereglări congenitale care s-a făcut simțită chiar de la vîrsta de șase luni. La etatea de un an avea înălțimea unui copil de trei ani. Născut la Kiev, Igor a fost supus unor prelungite examene ale celor mai buni specialiști din U.R.S.S. Deși au identificat cauza acestei creșteri necontenite, medicii sovietici n-au reușit să găsească modalitatea de a opri acest proces. Disperați,

părinții lui Igor s-au adresat Crucii Roșii Internaționale, care i-a ajutat să ajungă la unica clinică medicală din lume, din S.U.A., specializată în asemenea probleme. În prezent, Igor împreună cu mama lui se află în tratament la clinica din Rochester și medicii sînt optimiști în privința rezultatului final.

Idee insolită

Cum a reușit să se cațere pe peretele înalt al clădirii din fotografie pictorul care a înscris aproape de vîrful acesteia litera „P", simbolul stației de parcare a automobilelor ? În realitate este vorba de un manechin uriaș, de patru metri, mon-

tat pe o scară decorativă fixată pe peretele clădirii. Întregul tablou care însoțește indicatorul stației de parcare al clădirii reprezintă de fapt materializarea ideii insolite a unei tinere pictorițe, Togava Masumi, din orașul japonez Hiroshima.

magazin vă răspunde

● **LAE IONESCU, din Ploiești,** reamintindu-ne realizarea Ștefaniei Mărăcineanu, care, în 1931, a obținut la București prima ploaie produsă artificial, se întreabă : **„Ce-ar fi de țărișoara noastră dacă oamenii de știință de la noi și-ar pune inteligența în marea operă a revoluției adevărate a agriculturii, prin chemarea la ordine a ploii, atît în pericol de secetă, cît și în pericol de inundație ? Știința a cucerit Cosmosul și să nu fie capabilă să țină în mîini capriciile naturii pe Terra ?"** Totul este relativ. Și cucerirea Cosmosului, în care omul a făcut abia primii pași, și supunerea naturii, care, s-a văzut atunci cînd s-a încercat, se răzbună cînd și unde nici nu te aștepți. Cît privește ploile „artificiale", acestea presupun totuși anumite condiții de umiditate atmosferică. În plus, costul acestei operații — bazată pe folosirea cristalelor de iodură de argint pentru „însămînțarea" norilor — nu este chiar așa de mic pentru a justifica totdeauna eforturile.

● **ARDELEAN PETRU, din comuna Ghiroc, sat Miniș, nr. 96, județul Arad, cod. 2899,** revine cu ideea șahului-ruletă, solicitînd să-i publicăm măcar adresa, pentru cei eventual interesați a obține amănunte, în mod gratuit (contra unui plic timbrat pentru răspuns). După cum vedeți, publicăm adresa, și asta, vă asigurăm, nu pentru că ne-ar fi convins argumentul după care **„Revoluția de Eliberare Națională a fost și ea un hazard, însăși viața pe Pămînt este un hazard"**, afirmații ce ni se par prea... hazardate.

● **PAUL MIHAI, din Ocna Mureș, județul Alba,** ne anunță că renunță la abonamentul la revistă, întrucît am reintrodus „Fotografiile de la cititori", cu care domnia sa nu este de acord. Îl asigurăm că atunci cînd am renunțat la publicarea acestei rubrici am primit și mai multe asemenea amenințări. Asta e situația...

● **LĂȚARU ION, din comuna Răcăjdia, județul Caraș Severin,** ne relatează o „întîmplare adevărată", care i se pare neobișnuită : o cățea, care avea o malformație genetică, lipsindu-i o labă **(„se născuse așa din cauză că tatăl ei a fost ciung")**, a fătat, la rîndul ei, cinci căței perfect normali. **„Consider — arată cititorul nostru — că cercetările care se vor întreprinde asupra acestui caz vor fi folositoare și pentru oameni, nu numai pentru animale".** Cazul ar fi fost, într-o oarecare măsură, excepțional, dacă și „tatăl" noilor căței ar fi fost ciung. Așa, genetica poate explica fără dificultate fenomenul, întrucît nici „mama" nu avea întreaga zestre genetică anormală (doar genele moștenite pe linie paternă fiind afectate) ; cu atît mai mult genele transmise de „tatăl" celor cinci căței au fost normale, astfel încît posibilitatea ca ei să se nască fără malformații era, de la bun început, destul de mare. Nu este exclus, însă, ca la o generație următoare defectul să reapară, născîndu-se căței „ciungi" din părinți aparent normali.

● **SONDAJUL DE OPINIE** întreprins de revista noastră a stîrnit un mare interes și o avalanșă de scrisori pe măsură. Mărturisim că nu am știut pînă acum cît de mult este iubită această revistă la care, noi, redactorii, este firesc să ținem. Multe scrisori conțin adevărate „declarații de dragoste" (cu motivările de rigoare !). Firește, o asemenea apreciere ne obligă cu atît mai mult. Ar fi greu să redăm aici toate preferințele sau propunerile primite, dar vă asigurăm că toate au fost luate în considerație, aflîndu-se de acum pe agenda noastră permanentă de lucru. Cîteva rezultate de ordin statistic putem însă prezenta. Astfel, cele zece opțiuni posibile, indicate în sondaj s-au clasificat, în conformitate cu notele acordate, raportate la punctajul maxim posibil, după cum urmează : **1) mai multe informații științifice (83,5 la sută) ; 2) mai multe articole pe teme științifice (77,6 la sută) ; 3) mai multe dezbateri pe marginea fenomenului științific mondial (75,9 la sută) ; 4) mai multe anchete privind soarta unor realizări științifice românești (70,4 la sută) ; 5) mai multe dezbateri pe marginea condiției științei în România (69,9 la sută) ; 6) mai mult divertisment (66,7 la sută) ; 7) mai multe informații culturale (62,9 la sută) ; 8) mai multe reportaje privind actualitatea științifică și socială (57,8 la sută) ; 9) mai multe informații sportive (52,0 la sută) ; 10) mai multe articole de opinie politică (42,6 la sută). De asemenea, 86 la sută din cititori s-au pronunțat pentru apariția ziarului în actualul format, cu 16 pagini, la prețul de 3 lei** (19 la sută din cititori indicînd și varianta suplimentară — nesolicitată, din cauza condițiilor tehnice de apariție de care dispunem — a unei reviste color, chiar la un preț de peste 5 lei). Este prima opțiune la care vom încerca să răspundem, în funcție de posibilitățile tipografiei, aceasta permițîndu-ne și satisfacerea într-o mai mare măsură a preferințelor exprimate pentru apariția unor noi rubrici.

Rubrică întocmită de MARIAN GRIGORE

ZODIA PEȘTILOR

19.02 — 20.03

Femeia : grațioasă, sensibilă, o prezență de zînă care înmoaie inimile cele mai dure și cugetele cele mai impenetrabile. Feminitate robustă, forme pline și armonioase, atitudine viguroasă, uneori masculină prin severitate. Este supusă iremediabil influențelor lunii și fazelor ei ; în timpul Lunii pline este calmă, eficientă în travaliul ei, iubitoare, relații afective optime ; în timpul Lunii noi predomină oboseala în toate tipurile de relații, o plictisesc bărbații (curtezanii) și mai ales șefii ierarhici. Chipul femeii — Pește este impresionant și caracteristica predominantă este gentilețea, care maschează o inteligență ascuțită. Propria vestimentație o pasionează atît de mult, încît de multe ori ni se pare exagerată în această privință. Bună soție și mamă, iese la liman cu succes din orice situație. Adoră confortul ei și al celor apropiați, pe care și-l clădește cu meticulozitate.

Copiii : fantezie excesivă, ființe fricoase, impresionabile. Părinții trebuie să-i ferească de scene care le pot răni memoria foarte puternică ; sînt studioși și puțin prietenoși.

Raporturi cu alte semne : bune relații afective și sociale cu Berbecii, Taurii, Vărsătorii. Excelentă căsătorie cu Racii. Dezacorduri serioase cu Gemenii. Tendința Peștilor spre melancolie și tristețe îi fac să caute uneori Balanța, cu care au acorduri afective, dar de scurtă durată. Peștele iubește propria sa singurătate, unul dintre factorii care-i stimulează creativitatea. Nu vă insinuați în sufletul Peștilor, vă veți pierde într-un labirint de gînduri și sentimente foarte obscur.

Rubrică realizată de PAUL IOAN

HUMOR

JAN CIECHANOWICZ
(Polonia)

REFLECŢII

● Zvonurile şoptite fac, uneori, cea mai mare gălăgie.

● Cine îşi doreşte o viaţă lungă, n-ajunge să se bucure nici de una scurtă.

● Nu numai leii vor sînge, ci şi purecii.

● Cînd nu poţi să-ţi atingi ţelul, gîndeşte-te bine dacă acesta ţi-a fost scopul.

● Tăcînd, oratorul a fost răsplătit cu aplauze îndelungate.

● Poartă-l în braţe, ca să nu-ţi pună piedică.

● Adeseori, nu numai majoritatea, ci şi minoritatea poate fi covîrşitoare.

Traducere de
NICOLAE MAREŞ

Dialog

— Was ?
— Vorbiţi nemţeşte ?
— Sprechen sie deutsche ?
—Nein.

Iubire

Iubirea este efortul pe care un bărbat îl face ca să se poată mulţumi cu o singură femeie.

PAUL GÉRALDY

Cunoştinţe vechi

Un ins pe care dl. Kauner nu-l mai văzuse de mulţi ani îl salută în felul următor :
— Nu v-aţi schimbat deloc...
—Oh ! făcu dl. Kauner şi păli.

CITITE, AUZITE ŞI REPOVESTITE

Ierarhie militară

Generalul inspectează, din avion, manevrele militare ce se desfăşoară la sol. Deodată, avionul este zguduit de o explozie puternică. În clipa următoare, un paraşutist strigă spre carlinga întredeschisă:
— Săriţi, domnule general!
— Cum îţi permiţi, paraşutist, să-mi dai ordine ? ! Doar nu eşti general !
— Nu, domnule, răspunde parasutistul în cădere. Sînt pilotul dumneavoastră!

Vîrsta întrebărilor

Mămica a cumpărat, de la piaţa liberă, o pungă cu ouă proaspete. Băieţelul, curios, întreabă:
— Cine a făcut ouăle astea, mămico?
— Găina. Iar din ele vor ieşi nişte puişori drăgălaşi.
— Dar, cum au ajuns toţi înăuntru?

Alternativă

Inculpatul discută, la vorbitor, cu avocatul său.
— Maestre, ce şanse am?
— Capul sus, nimic nu e pierdut. Am găsit, în sfîrşit, o probă în favoarea dumitale, aşa că facem recurs la Tribunalul suprem.
— Şi credeţi că o să fiu achitat?
— Da, dar dacă ţi se iveşte ocazia să evadezi, nu ezita!

Poşta veselă

MARTINESCU GABRIEL-MIHNEA, Bucureşti

AUTOBIOGRAFIE

M-am născut în comuna natală, unde am absolvit şi 8 clase.

După aceea am urmat un liceu tehnic, perioada cea mai fertilă din activitatea mea revoluţionară.

Deşi am urmat cursurile unui liceu tehnic de tristă amintire, aveam şi destule ore cu profil politic.

Pentru a-mi exprima opoziţia faţă de odiosul regim (şi de sinistra sa soţie), la respectivele materii am avut tot timpul note mici, ceea ce a atras imediat atenţia securităţii, trupelor USLA şi a altor acoliţi ceauşişti.

Dar eu nu m-am lăsat impresionat şi, constatînd mîrşava infiltrare a politicii chiar şi în conţinutul celorlalte materii, am luat şi la acestea note încă şi mai mici.

Protestul meu sub această formă a fost, la un moment dat atît de violent încît m-au lăsat repetent un an, fără a putea fi determinat să renunţ — cu toate presiunile la care am fost supus — la lupta mea revoluţionară.

După terminarea liceului, m-am încadrat în producţie şi am desfăşurat o activitate foarte intensă contra politicii tiranului, în special la cozi. Astfel, odată, pe cînd stăteam la coadă la salam (şi era pe atunci un ger cumplit, nu ca în perioada de după revoluţie), i-am spus unui vecin, făcîndu-mă că greşesc, că am citit o ştire în „Europa liberă" în loc de „România liberă" şi toţi cei de la coadă au rîs cu lacrimi de regimul lui nichipercea — pingelică, fapt pentru care, dacă nu plecam acasă (că îmi îngheţaseră picioarele), puteam lua doi ani închisoare, ceea ce făcea să fiu eliberat exact la 22 decembrie 1989.

Avînd în vedere cele de mai sus, rog să fie luată în considerare activitatea mea revoluţionară, pentru cazul în care se iveşte vreo ocazie.

Luptăm, luptăm, luptăm !

Pt. conformitate, ing. BURUIANA LIVIU

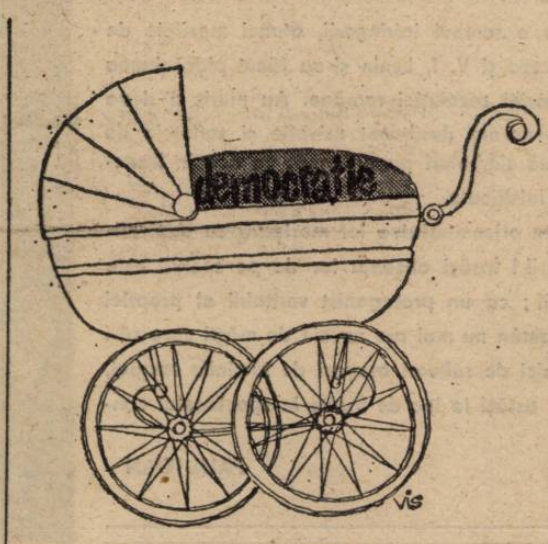

IORDAN POP ILIEV (Iugoslavia) OSTEN (Skopje)

RALIU EPIGRAMATIC

Diagnostic

În spital cînd a intrat,
Ca să-şi facă un control,
Diagnostic i s-a dat:
„Ceva sînge, mult alcool".

Explicaţie

Fioja aceasta s-a-nverzit
(După părerea mea umilă),
Că primăvara a sosit
Şi am în sînge... clorofilă.

IOAN POTÂNG

Documentare

Ieşit-au epigramele cam boante?
Să mergem pe teren, ar fi mai bine
Şi cred că vom găsi destule poante
De trecem pe la nişte balerine.

Dr. CORNELIU ZEANĂ

Redactorul rubricii MANOLE AUNEANU

mozaic

REDESCOPERIM DELICII

● **Ne-am dezobişnuit de atîtea lucruri !** Şi acum încercăm să redescoperim foste delicii. Handbalul este unul dintre acestea. Are el spectatori mai puţini, dar parcă se joacă ceva mai serios decît fotbalul. În Cehoslovacia a început Campionatul mondial de handbal şi echipa noastră naţională s-a comportat, cel puţin pînă la ora la care scriu aceste rînduri, excelent, patru partide, nici o înfrîngere. Învinte, pe rînd, de jucătorii antrenaţi de Oţelea, echipele Coreei, Cehoslovaciei, Elveţiei şi Franţei. A fost partida cu Franţa cea mai grea ? Au jucat francezii cel mai bine, iar românii mai prost ca înainte ?

● **Cel puţin ridicol** cazul jucătorilor de fotbal care sînt ca şi vînduţi unor cluburi din străinătate (!) În Italia apar articole pe această temă, ba chiar şi în „Gazeta Sporturilor" şi pînă la urmă totul este dezminţit în ţară de persoanele oficiale. Ce să mai creadă omul ? Tot ce poate să creadă este că e vorba mai curînd de o dorinţă a jucătorilor decît de ceva real.

● Bate primăvara şi în sportul românesc şi de aceea vă ofer un citat pe care îl puteţi cita şi dumneavoastră : **„Primăvara este trezirea pămîntului, iar adierea vîntului de martie este asemenea cîntecului de dimineaţă".** Aparţine lui Lewis Grizzard.

● **Personalităţi sportive îşi schimbă profesiunile.** O ştire AP anunţă că Jimmy Connors şi Chris Evert, cine n-a auzit pînă acum de ei ? au schimbat terenul de tenis (court-ul) cu cabina de transmisie. Cei doi renumiţi jucători de tenis de cîmp au semnat contracte cu compania de televiziune americană NBC, Connors urmînd să devină comentator, iar Evert, analistă. Şi totuşi, în ciuda faptului că Evert îşi anunţase retragerea de anul trecut, iar Connors anunţase că nu va participa nici la open-ul Franţei nici la Wimbledon, cei doi vor apărea la ambele turnee. Nu se renunţă aşa de uşor la dragostea dintîi.

● **În turneul celor 5 naţiuni se pare că lucrurile sînt perfect clare.** Cîştigătoarea va fi cunoscută în ultima partidă Anglia — Scoţia, ambele neînvinse. Franţa a ieşit din ecuaţia acestui an, deşi Denis Charvet a renunţat să fie prezent la premiera filmului „La messe en Si mineur", în care apare alături de Margaux Hemingway, pentru a se concentra alături de echipă în vederea meciului cu Anglia. Meci pe care, aşa cum aţi aflat, cocoşul galic l-a şi pierdut. Cu toate acestea, să nu uităm, Franţa a dominat rugby-ul continental în anii '80 cu un procent de victorii de 70 la sută, 27 de victorii şi 2 egaluri în 40 de partide. O urmează în această statistică, culmea, Scoţia şi Anglia, fiecare cu un procent de 47,5 la sută. Anii se duc...

● **LA ÎNCHIDEREA EDIŢIEI.** Două prestaţii slabe au anulat cîteva speranţe. Pierzînd partida cu Ungaria, handbaliştii noştri par să fi ratat urcarea pe podium, după un meci în care au fost depăşiţi şi fizic, dar şi psihologic, e adevărat, de vicecampioana mondială. La fel, Dinamo pare să fi pierdut calificarea în semifinalele „Cupei Cupelor" chiar pe terenul propriu unde au cîştigat la limită, 2—1, în faţa lui Partizan Belgrad. Ori s-au văzut prea repede în Finală ,ori dinamoviştii se gîndesc prea intens la profesionism. Dar, cum se vede, pînă acolo e cale lungă...

GEORGE CUŞNARENCU

GEOGRAFICĂ

ORIZONTAL : **1) Oraş din România (două cuvinte) 2) Mare oraş şi golf în R.P.D. Yemen — Oraş în Elveţia 3) Important riu în R. F. Germania — Important centru universitar în Moldova — Dese ! 4) Rinul secat ! — A descoperit şi inventat maşina cu aburi (James) — Sat în judeţul Suceava 5) A împrospăta aerul — Prenume feminin 6) Est-Est — Nautic pe jumătate ! — Împărat slav 7) Fir — Localitate la nord de Oradea 8) Orăşel lîngă Deva — Fluviu în U.R.S.S. — În oraşul Cheb ! 9) Intrarea în Craiova ! — Măsură de timp — Populaţie în China 10) Republica Arabă Egipt — Afluent al Crişului — Nota din Reghin ! 11) Oraş în judeţul Arad — Oraş şi golf în Italia 12) Oraş în Chile — Mistuit de foc.**

VERTICAL : **1) Oraş în nord-estul Spaniei — Riu important în vestul ţării 2) Localitate în nordul Italiei — Cel mai important oraş din Albania 3) Animal nordic — Monedă — 245 de terenuri ! 4) Bine ! — Riu în Canada — Particulă istorică — Caut ! 5) Întreprindere agricolă de stat (abr.) — Riu în jud. Maramureş 6) Oraş în judeţul Olt — Nu asta ! 7) Oraş în R. S. Africană (London) — Din Ardeal ! — Introduc 8) A hui — Oraş în judeţul Timiş — România (abr.) 9) Ieşirea din Argeş ! — Notă muzicală — Hunedoara ! — Soare egiptean 10) Oraş în jud. Suceava — Scaldă şi Parisul 11) Localităţi cu acelaşi nume una în jud. Mehedinţi şi alta în jud. Brăila — Intre ! 12) Neon — Vechea denumire a capitalei Libiei.**

IONEL PURGHEL

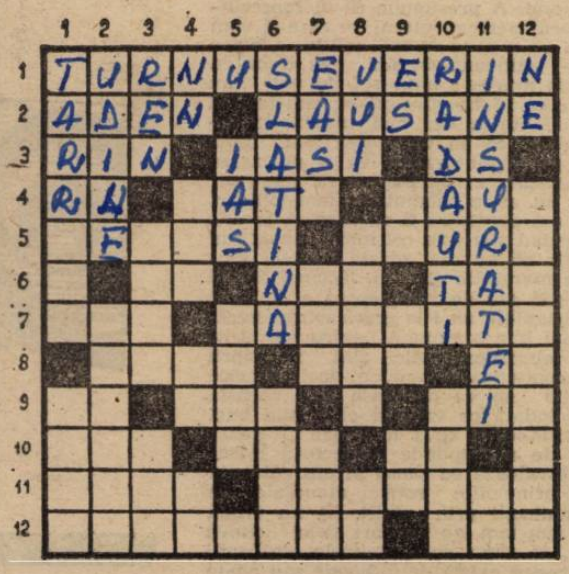

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

BALNEOCLIMATERICE

ORIZONTAL : Vatra Dornei — Anies — Cl — Tnd — Lan — Pin — Mare — E — Carpaţi — Ab — Amara — Sinaia — Va — I — Siret — R — Imuni — Borsec — Nani — Vilă — Şa — Uii — Riu — Leuţ — Laudă — Leasă — U — Nimbus — Oră — Inegali — Epic.

ORA ADEVĂRULUI DESPRE RADIESTEZIE ÎN ROMÂNIA

NOTĂ : în urma articolului despre radiestezie publicat în revista noastră din 17.02.1990, am avut plăcerea să fim vizitați la redacție de doi radiesteziști profesioniști români : tehnician Ioan Teaci și inginer Vasile Fuioagă, ambii din Piatra Neamț. Le mulțumim și redăm în cele ce urmează discuția avută, cu speranța că dialogul va continua. A venit momentul ca și radiestezia românească să se afirme pe plan internațional. Avem toate motivele să afirmăm aceasta.

— În primul rînd, cine sînteți dumneavoastră și în ce cadru vă manifestați ca profesioniști ai acestei spectaculoase preocupări științifice ?

— Sînt absolvent al Institutului de Marină „Mircea cel Bătrîn", facultatea Navigație, promoția 1982 — ne spune ing. Vasile Fuioagă. Colegul meu, tehnician **Ioan Teaci**, este specializat în aparate de măsură și control, posesor a 11 brevete de invenție și activînd în cercetare încă din 1975. Avem în prezent, spre finalizare, peste 30 de brevete, sperînd că ceva se va schimba în bine și la OSIM.

Precum multe alte domenii de activitate, și radiestezia și-a dus existența în ilegalitate pînă în acest an minunat 1989. La Simpozionul de electronică din 7—8 septembrie 1989 (de la Snagov) s-a anunțat înființarea **primului Laborator de Radiestezie și Electronografie din țară.** Botezul acestuia a fost consfințit de Asociația Oamenilor de Știință din județul Neamț, avînd drept președinte pe **dr. Costache Andone** — un perseverent militant al promovării autenticelor valori. De asemenea, domnul **economist Valer Chele**, directorul I.P.P.S.C. Piatra Neamț a avut curajul să patroneze și să legalizeze această activitate prin decizia nr. 18603/14.

10.1989. Atestarea ca operatori radiesteziști a fost realizată cu concursul dl. **colonel inginer Constantin Cojocaru**, cercetător principal la S.M.C. București, prin testări teoretice și practice în domeniu. În cadrul Laboratorului, avem numeroși colaboratori din multe discipline, precum **farmacistul Petru Ioniță** (cu realizări spectaculoase), **inginer Emil Grădinescu**, specializat în radiestezia medicală, practicînd diagnosticarea rapidă printr-o metodă eficace și deloc laborioasă. Colaborăm și cu prestigioase institute ca ICEBIOL, Centrul de Acupunctură și Homeopatie, ICECHIM.

— Vă considerați dotați cu aptitudini extrasenzoriale ?

— Ceea ce ne dă încredere și optimism în munca noastră din cadrul acestui Laborator unic în România — **nefinanțat de nimeni** — este numai spiritul științific al metodelor folosite. Avînd în vedere precara noastră înzestrare în acest sens și oarecum anonimatul în care ne desfășurăm activitatea, am dori să colaborăm cu specialiști din țară și din întreaga lume.

— Despre ce realizări ne puteți vorbi ?

— Am efectuat un **studiu de cartarea pînzelor de apă subterană** în zona Panciu, dar deocamdată nu ni-l mai solicită nimeni. **Obiectivul turistic „Dealul Mărului"** a stat închis din cauza lipsei de apă, studiile hidrologice se dovediseră infructuoase ; dar membrii Laboratorului nostru au detectat și captat trei izvoare de apă potabilă care alimentează în prezent complexul turistic ; cheltuielile noastre sînt incomparabil mai mici decît studiile hidrologice.

— De apă e nevoie și în agricultură....

— Sîntem gata să colaborăm cu particulari și cu cooperativele. Am detectat pînă acum pînze de apă freatică în zonele Văleni, Urecheni și Crăcăuani și la 14 particulari care și-au realizat apoi fîntîni. Răspundem cu promptitudine și solicitărilor oficiale, ale instituțiilor de stat, dar nu mai vrem să facem muncă voluntară. **Lucrăm pe bază de contracte.**

— Deci puteți ajuta enorm gospodăriile particulare și nu numai. Dar cum stați cu dotarea ?

— Ca peste tot, asta-i o problemă spinoasă, dar rezolvabilă prin încredere și ajutor tehnico-științific. Am propune ca printre ajutoarele ce le primește țara noastră să se afle și **foreze și un autolaborator de radiestezie** — prin colaborare cu parteneri străini. Ridicarea nivelului de trai al țăranului român depinde mult și de o sursă de apă găsită prompt și sigur, prin metode științifice. Avem o bogată documentație științifică pe care ar trebui s-o valorificăm cît mai eficient, inclusiv crearea de societăți mixte. Există o asociație științifică cu caracter pluridisciplinar, în curs de organizare și pe care vrem s-o afiliem la ONUDI. Dorim, de asemenea, subvenții de la Guvern.

— Sîntem înconjurați, în viața de zi cu zi, de cîmpurile electromagnetice generate de betonul armat, țevile și conductele imobilelor etc. Toate acestea nu pot să nu aibă o influență negativă asupra propriului nostru cîmp biologic...

— Într-adevăr, civilizația betonului reprezintă un pericol real pentru organismul uman și avansăm ipoteza că unele maladii sînt direct legate de existența benzilor RGB (radiațiile geobiologice) și a nodurilor geopatogene. Este nevoie în acest sens de un studiu îndelungat și aparatură sofisticată, de care nu dispunem. Avem însă un proiect schițat, am realizat **dispersoare de cîmp radiestezic** (nebrevetate) și am dori implicarea unei firme străine pentru realizare și comercializare.

— În finalul discuției noastre, v-aș ruga să ne țineți la curent cu realizările dv. Așteptăm cu deosebit interes ecoul relatărilor dv.

PAUL IOAN

FOTOGRAFII COMENTATE

Dacă orizontalitatea e semnul înfrîngerii, atunci movilele de bronz numite Petru Groza și V. I. Lenin și-au făcut plecăciunea omagială în fața victoriei revoluției române. Au murit a doua oară ? Poate. Dar nu ne-am desătușat privirile și sufletele de două nume, ci de două simboluri puse demult cu ace în insectarul prăfuit al istoriei falsificate.

Cît de mult contrasta orizontalitatea lor mortuară cu verticalitatea noii istorii a țării ! Însăși absența lor de pe socluri este un simbol al eliberării ; ca un protagonist veritabil al propriei lui deveniri, poporul român nu mai are nevoie de măști care să-i trucheze adevărul și nici de sufleori ascunși de luminile rampei, Adevărații români sînt astăzi la loc de frunte în spectacolul contemporaneității.

PAUL IOAN

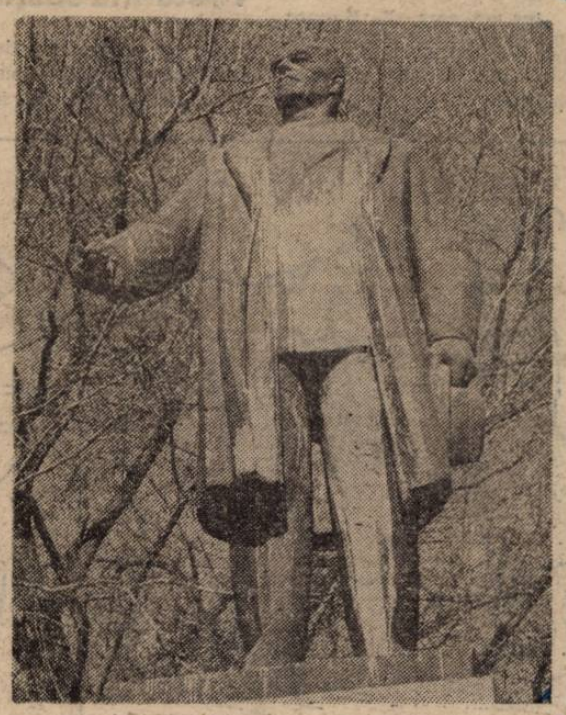

Sîntem vizitați de extratereștri ?

Noi folosim acest mijloc de mai puțin de un secol. A presupune că el reprezintă mijlocul perfect, ultim, pe care îl vom folosi și peste sute de mii, milioane, chiar sute de milioane de ani, ne duce cu gîndul la mintea unui șef de trib din junglă care își imaginează că tam-tam-ul este modalitatea cea mai rapidă de comunicare și că pe viitor cea mai bună soluție pe distanțe mari va fi utilizarea unui tam-tam uriaș. Faptul că acest șef de trib nu aude zgomot de tam-tam-uri venind din depărtări îl va face să creadă fie că tribul său este cel mai avansat din lume, fie că nu mai există oameni dincolo de marginile junglei. Tocmai faptul că necesită ani de zile pentru a străbate chiar distanțele mici la scară astronomică, e cel mai bun argument pentru faptul că undele electromagnetice sînt improprii pentru comunicații cosmice, deci că orice civilizație se va debarasa de această metodă îndată ce va găsi ceva mai bun. Dar există oare ceva mai bun ? Șansa noastră de a răspunde la această întrebare echivalează cu șansa primitivului de a intui principiile rețelei mondiale de telecomunicații prin satelit. Să nu uităm că de tam-tam ne despart doar cîteva milenii, în timp ce ipoteticele civilizații extraterestre există de milioane sau poate chiar de miliarde de ani.

A doua prejudecată este cea numită de F. Dyson „dogma conversației filosofice". În esență ea presupune că ipoteticii extratereștri sînt ființe care doresc să converseze între ele și printre altele și cu noi. Strămoșii noștri acum un miliard de ani erau viermi. Oare ce vor fi urmașii noștri peste un miliard de ani ? Noi nu ținem să discutăm cu viermii. Oare o civilizație care se află cu un miliard de ani înaintea noastră ar avea realmente ceva de discutat cu noi ?

În concluzie, faptul că nu am captat nici un semnal radio de la extratereștri nu poate constitui o dovadă a inexistenței unor civilizații în apropierea noastră.

5. Principiile pe care le cunoaște omenirea la ora actuală permit cucerirea întregii Galaxii într-un timp scurt, dacă-l comparăm cu istoria Universului sau a vieții. F. J. Tipler opina în 1985 că o explorare completă a Galaxiei ar dura, cu mijloacele actuale, 300 milioane ani. F. Dyson vorbea însă de numai 10 milioane, cifră pe care o avansase de altfel și I. Șklovski. Durata aceasta ar putea fi chiar și mai scurtă. Astfel, nave interstelare de tipul „Daedalus", „Superstarlight" etc., aflate deocamdată doar pe planșete, dar perfect realizabile cu condiția finanțării proiectelor, ar putea străbate o distanță de 4 ani-lumină, cît ne despart de cea mai apropiată stea, în circa 50 ani. La destinație, oamenilor și roboților le-ar mai trebui, să zicem, încă 50 ani pentru a construi și înzestra alte 2—3 nave similare pentru un nou „salt" ș.a.m.d. Echipajul, mixt, s-ar înmulți și el desigur în acest răstimp. În acest mod explorarea și chiar colonizarea completă a Galaxiei s-ar putea realiza în circa două milioane de ani. Bineînțeles cu condiția ca în aceste două milioane de ani să nu apară nici un nou principiu fizic în măsură să accelereze deplasările noastre ; altminteri durata colonizării ar fi mult mai scurtă.

Istoria stă mărturie credinței noastre, mereu reînnoite, că ceea ce știm azi reprezintă ultimul cuvînt al științei și că de acum înainte nu se vor mai descoperi decît cel mult mici precizări, detalieri sau finisări. Sextus Frontinus, inginer al împăratului Vespasian, scria : „nu mai există idei pentru alte noi lucrări și mașini de război ; inventarea lor a atins limita și nu văd cum ar mai putea fi îmbunătățite". Fizicianul W. Thomson (Lord Kelvin), președintele Societății Regale Britanice, susținea în jurul anului 1900 că nici un aparat mai greu ca aerul nu va putea zbura, că „radioul nu are nici un viitor", că „razele X se vor dovedi un eșec". Fizicianul E. Rutherford, unul dintre primii savanți care a realizat fisiunea nucleară, declara în 1935 că acest proces nu va putea fi utilizat nicicînd în practică. La apariția locomotivelor cu aburi se spunea că la o viteză mai mare de 30 km/oră oamenii se vor sufoca ori că le vor crăpa plămînii. În secolul nostru, la începutul anilor 40, se susținea că avioanele nu vor putea depăși 700 km/oră. Peste doar cîțiva ani limita era împinsă pînă la viteza sunetului. Azi nimeni nu s-ar mai hazarda în astfel de afirmații. Lista unor profeții asemănătoare ar putea continua îndelung.

DAN D. FĂRCAȘ

(Va urma)

magazin

Redacția și administrația : București, telefon 17 60 10. Oficiul poștal 33. Căsuța poștală 4 108. Tiparul : Combinatul poligrafic București — Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, telex 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66. Abonamentele la revista „Magazin" se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., difuzorii din întreprinderi și instituții, index : 40 240

Biblioteca județeană MUREȘ

magazin

ANUL XXXIII Nr. 11 (1691) SÎMBĂTĂ 17 martie 1990 12 PAGINI 2 LEI

• SĂPTĂMÎNAL CULTURAL–ŞTIINŢIFIC INDEPENDENT •

Revoluţia română, o imagine simbolică în care tinereţea şi forţa ei se unesc sub tricolorul român decupat în mijloc, adică exact aşa cum l-au consacrat evenimentele din 22 Decembrie 1989. Această imagine, cum se vede, este coperta revistei „PHOTO" din Franţa care dedică un număr special revoluţiei din ţările din estul Europei. Un număr document cu imagini pentru istorie. (Imaginea este reprodusă din PARIS MATCH, 8 februarie 1990).

ÎN ACEST NUMĂR:

SUPERSPIONII SE DESTĂINUIE
(Pagina a 2-a)

UN SEMNAL DE ALARMĂ ŞI NU NUMAI ATÎT
● Plantele supărate? Pe cine! ● Carpaţii, o nouă Elveţie

(Pagina a 3-a)

Premiul Nobel pentru fizică
(Paginile 6–7)

SUPERSPIONII SE DESTĂINUIE...

„Informația este baza cunoașterii, iar cunoașterea este cheia puterii", releva cu îndreptățit temei editorul american W. Morrow în lucrarea sa intitulată „Superspionii", apărută la New York. A cunoaște eventualele „mișcări" ale adversarului devine o meserie tot mai subtilă. Metoda interceptării convorbirilor este larg răspîndită în întreaga lume. Ea este baza spionajului economic. Un microemițător cu cuarț are o bătaie, în oraș, de peste 200 metri. El poate avea cele mai variate forme și mărimi, putînd fi plasat cu ușurință în cele mai diverse locuri. Un diplomat purta un astfel de aparat în pantof, fără să știe bineînțeles. Seara, camerista, aflîndu-se însă în slujba adversarului, avea grijă ca, prin intermediul unui ac, să întrerupă circuitul electric pentru a economisi bateriile. Dimineața, ea îl repunea în funcțiune, pentru a se înregistra și transmite convorbirile efectuate în timpul zilei.

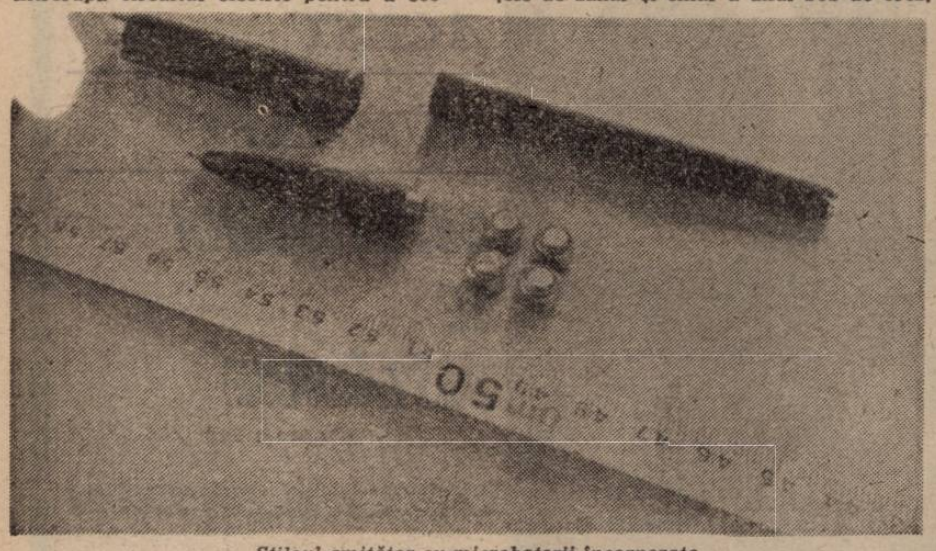

Stiloul emițător cu microbaterii încorporate

Firma engleză „Allan Internațional", profilată, între altele, pe producția de echipamente pentru detectare și ascultare secretă, livrează la cerere stiloul emițător. Cu ajutorul său se poate înregistra vocea de la 15 metri, pe care o retransmite pînă la distanța de 60—100 metri, în funcție de obstacolele existente. În timpul scrisului, înregistrările nu sînt prea clare, deoarece scîrțîitul peniței pe hîrtie constituie o piedică. Cele patru minibaterii îi asigură o funcționare neîntreruptă de 80 de ore. Drept urmare, stiloul poate fi uitat, din întîmplare, printre alte ustensile de birou, fără a da naștere la bănuieli. Firma mai produce pachete de țigări cu care se pot asculta și transmite convorbiri timp de 600 de ore, microfoane cu cavitate pneumatică care amplifică semnalele sonore ale pereților și ușilor, permițînd ascultarea discuțiilor din camere alăturate. Firma americană „AID" produce brelocuri cu microemițătoare, ce pot fi lipite în autoturism sau sub el. Emițătoare se pot găsi în prizele de curent, a căror alimentare se face de la aceeași rețea, fapt pentru care aparatul poate funcționa ani de zile, în diferite obiecte de birou sau în ceasul brățară purtat de vizitator, ca cel creat de societatea vestgermană „Sipe Economic", precum și în inelul din deget. Emisia se face pe bandă cuprinsă între 85—110 MHz sau 150—450 MHz, iar pentru ascultare se utilizează un receptor obișnuit cu selectivitate crescută. Metode mai recente fac ca pot fi instalate oriunde, într-un bec electric, în clasorul de corespondență sau în servietă. Aici emisia se declanșează, iar magnetofonul înregistrează, cînd se aude cel mai mic zgomot, pînă la distanța de zece metri și se oprește cînd acesta a încetat.

Unele emițătoare, de forma unor sonde speciale stomacale, sînt implantate în corpul unui animal, de exemplu a unui cîine, altele chiar în corpul agenților. Ele sînt înzestrate cu un dispozitiv uimitor, telecomandat. În cazul în care agentul trădează se telecomandă explozia, realizîndu-se un adevărat „harakiri" electronic

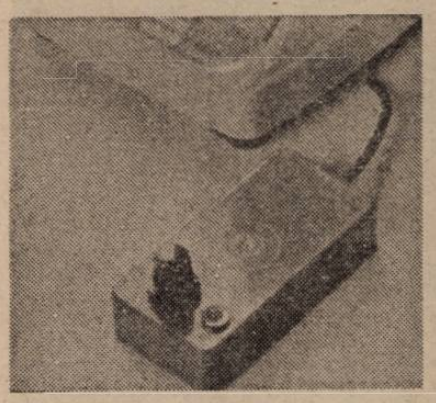

Detector de ascultare telefonică. Cînd linia este supravegheată se aprinde becul.

Aceste emițătoare lucrînd pe frecvențe modulate, se pot recepționa bine pînă la 50—250 metri, alimentarea făcîndu-se de la baterii electrice minuscule, ce pot funcționa 150 de ore. Detectarea devine grea dacă se folosește metoda transmiterii informației pe unde luminoase sau infraroșii. Diode luminoase, modulate, de sunetele amplificate, pot servi ca emițătoare. Laserul ocupă și în acest domeniu un loc important.

Pentru a se asculta discuțiile ce au loc într-o încăpere, un fascicul laser este proiectat, de la cîteva sute de metri, pe geamul exterior al camerei respective. Datorită vocilor, vibrațiile sînt recepționate la distanță, unde un dispozitiv recompune conversația. Pentru a se apăra de ascultători nedoriți, societățile și-au înlocuit geamurile obișnuite din sălile de ședință cu altele groase, mai puțin supuse vibrațiilor. Această metodă are un inconvenient. Dacă fereastra este într-o zonă de circulație intensă, zgomotul străzii o face să vibreze, realizîndu-se un veritabil bruiaj. De aceea, în prezent, se folosește pe o scară tot mai largă laserul cu infraroșii. El trece prin sticlă fără a fi perturbat de ea și se plasează pe un obiect aflat în cameră — tablou, lampă, bibelou — care practic nu vibrează decît la sunetele produse în jur. Ele influențează fasciculele laser și astfel convorbirea este transmisă la distanță.

Pentru circuitele telefonice se folosește metoda „infinity transmitter" (a emițătorului infinit), cunoscută și sub numele de „microarmonică". Un microemițător și un amplificator montate în aceeași piesă sînt instalate discret în interiorul telefonului. De la orice telefon se poate deschide linia celui supravegheat, formîndu-i-se numărul, fără însă a se declanșa soneria. Se transmite apoi un semnal special, de obicei o notă muzicală, emisă de un fluier sau altceva, furnizat o dată cu sistemul de ascultare. Nota este decodată de „infinity transmitter", care blochează soneria și declanșează sistemul. Metoda este folosită nu pentru a se asculta convorbiri telefonice, ci a se recepționa discuțiile ce au loc în încăpere, pe o rază de zece metri în jurul telefonului, de la mari depărtări, uneori de la mii de kilometri. Sistemul funcționează atîta timp cît persoana supravegheată nu ridică receptorul, pentru a forma un număr sau nu este chemată de un alt post telefonic. În asemenea situații, cel ce ascultă aude ușoare păcănituri și trebuie să libereze imediat linia, punînd microreceptorul în furcă. Societatea israeliană „Pan Universe" comercializează un astfel de aparat numit „W-24H". El însă nu poate bloca imediat soneria celui ce trebuie ascultat. Din această cauză cel chemat ridică receptorul, iar cel ce ascultă se scuză că a greșit numărul, după care se poate recepționa convorbirea, după metoda arătată mai sus. Procedîndu-se astfel discreția nu este însă totală. Britanicii și vestgermanii au pus la punct dispozitive care permit blocarea soneriei în momentul transmiterii semnalului codificat ; dispozitivul montat este extrem de sensibil.

AUREL DIANU

(Va urma)

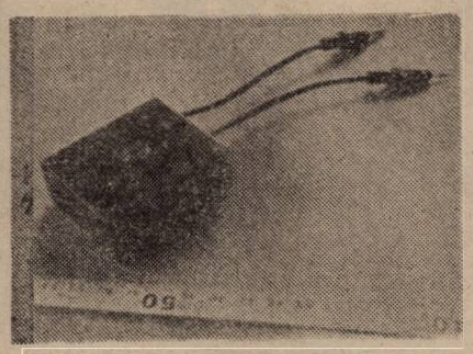

Acest microemițător transmite toate convorbirile dintr-o încăpere pînă la 100 metri. Este așa de sensibil încît înregistrează și tic-tacul ceasului de la mînă.

Așa au considerat ei. Noi gîndim altfel?

Ernest Rutheford, eminent fizician și profesor, încuraja din plin spiritul de inițiativă și independență.

Savantului i s-a relatat într-o zi, de către un tînăr colaborator al său : „La noi în Institut lucrează X, care își pierde timpul și ocupă aparatele fără rost".

Răspunsul lui Rutheford a fost cît se poate de clar : „Știu că se dedică unei probleme absolut de nerealizat, dar a realizat-o el însuși, și chiar dacă munca sa nu duce la nimic, ea îl va învăța să gîndească în mod independent și-l va conduce la o altă problemă, care nu va mai fi de nerezolvat".

★

Directorul unei mari întreprinderi a fost întrebat ce înseamnă pentru el „inginerul perfect".

Inginerul ideal este acela care se arată nemulțumit de tehnica de care dispune, a sunat răspunsul.

★

La toate nivelele școlare sîntem oarecum obișnuiți să vedem în profesor autoritatea atotștiutoare. Și totuși, iată o întîmplare complet adevărată relatată de un mare fizician american în viața căruia a intrat deodată neprevăzutul didactic.

Într-o zi, pe vremea cînd era student, i-a adresat o oarecare întrebare profesorului de matematică, întrebare la care a primit răspunsul exhaustiv — „Nu știu".

Mirarea și îndoiala studentului au fost, desigur, atît de mari, încît profesorul s-a simțit obligat să-i explice : „Nu știu. Și nu te mai mira pentru că în anul I, mai ales, orice student poate inventa zeci de întrebări la care nici o sută de profesori să nu poată răspunde".

Și totuși, studentul a îndrăznit : „Dumneavoastră, pur și simplu nu știți răspunsul sau acesta nu există ?". De data asta profesorul izbucni în rîs bine dispus : „Nici aceasta nu știu. Dar dacă te interesează problema, voi consulta lucrările necesare și voi încerca totuși să-ți dau răspunsul".

★

Nu numai oamenii obișnuiți trebuie să fie înzestrați cu simțul umorului, ci și... oamenii de știință.

Deseori, numai acest simț le permite să depășească dorința de a părăsi totul și de a se apuca de o problemă mai puțin complicată.

Iată faptul real care stă la baza acestei reflecții. Un grup de radiofizicieni americani, printre care se aflau Penzias și Willson, a fost însărcinat de cunoscuta companie „Bell" să perfecționeze rețeaua de comunicații prin intermediul sateliților artificiali ai Pămîntului. Observațiile lor urmau să se efectueze cu ajutorul unui puternic radiotelescop.

Penzias și Willson s-au apucat de lucru. Dar imediat au dat de o neplăcere la care nu se așteptau : paraziți puternici pe lungimea de undă de 7,3 cm. Au muncit îndelung să afle, prin eliminare, cauza oricărei perturbații posibile. Numai propria aparatură n-au ajuns să și-o descompună...

S-a dovedit că sursa paraziților imposibili nu se afla nicidecum în apropiere. Nu se afla nici măcar în galaxia noastră. Semnalele emise pe lungimea de undă de 7,3 cm, nepercepute pînă atunci, erau emanații ale unor îndepărtate corpuri cerești din alte galaxii și pe care mai mulți reputați astrofizicieni încercau să le identifice. Compania „Bell" a fost foarte mulțumită de rezultatele muncii celor doi specialiști. Fericiți de-a dreptul au fost însă astrofizicienii.

D.F.

Depoluare direct la „sursă"

Cunoscutul oceanograf francez Jacques Yves-Cousteau este de părere că cheia depoluării apelor provenite de la diferite uzine (în special cele chimice) se află direct la „sursă". Recurgerea la numeroase miniinstalații de purificarea apelor folosite de uzine înainte ca ele să fie deversate în cursurile de apă este un procedeu avantajos și viabil față de cel al depoluării unor acumulări de chimicale, ale căror interreacții ar fi dificil de înțeles în aval. Cousteau a pus la punct un plan în care costul depoluării unei uzine industriale ar putea fi suportat în părți egale de unitatea respectivă, comunitatea de oameni din zonă și guvern. O atare cale ar fi mai puțin înșelătoare pentru uzină ca mobil, susține Cousteau, în timp ce comunitatea va beneficia de pe urma curățirii apelor infestate înainte ca ele să pătrundă în riuri, fluvii, mări. Orice guvern are posibilitatea să cointereseze interesele unităților industriale cu cele ale populației.

Cousteau a ținut să aducă în atenția opiniei publice mondiale și însemnătatea unei legi emise în Canada. În baza acestei legi, produsele generale trebuie să poarte pecetea unei calități adecvate pentru mediul înconjurător. El susține că această prevedere este o șansă care se oferă cetățenilor, în sensul că folosirea produselor se află într-o relație firească cu educația pe care aceștia o primesc de la diferitele organizații care se pronunță pentru protejarea mediului înconjurător.

Ministerul de Interne deschide porțile... democrației

Sîntem invitați, împreună cu alți ziariști, la prima consfătuire de lucru organizată de Ministerul de Interne cu reprezentanții unităților sale subordonate, de la nivel central și teritorial. Participanții la consfătuire sînt rugați de domnul general Mihai Chițac, ministrul Ministerului de Interne, să-și exprime punctele de vedere în legătură cu formele și metodele cele mai eficiente de perfecționare a activității Ministerului de Interne în etapa actuală. Pentru cei mai mulți, pare de necrezut că aici, la Casa de cultură a Ministerului de Interne, unde are loc consfătuirea, se propun dezbateri în spirit democratic. Nu cu mult timp în urmă, își amintesc aceștia, întîlnirile de lucru ale cadrelor din Ministerul de Interne, desfășurate în prezența lui Postelnicu și Nuță, erau prilej de teroare. Scenariile ședințelor dinainte pregătite în cele mai mici detalii au fost însă abandonate, de asemenea listele cîndva cenzurate ale înscrișilor la cuvînt. Pentru prima dată vorbitorilor li se cere să facă propuneri de îmbunătățire a activității pe baza experienței pe care o au, invitați la cuvînt fiind nu numai ofițerii cu grade superioare, ci și subordonații lor. E nevoie ca democrația să pătrundă și în Ministerul de Interne. Se insistă mult pe necesitatea schimbării relațiilor dintre diferitele ierarhii : fiecare cadru, indiferent de funcția și de gradul pe care o are, trebuie respectat ca om de superiorii săi. Și, în egală măsură, se cere îmbunătățit stilul de muncă al cadrelor din Ministerul de Interne, în sensul conlucrării cu populația, apărării drepturilor și intereselor acesteia, precum și a ordinii publice. Modalitatea? Eliminarea oricăror situații de atragere a oprobiului public, a aprecierilor negative, folosirea unui vocabular adecvat, corect, în toate situațiile cînd se intră în contact cu cetățenii, înlăturarea oricărei forme de ilegalitate sau abuz din partea unor cadre.

Ca punct de plecare pentru dezbateri este prezentat un raport asupra activității organelor și unităților Ministerului de Interne pe primele două luni ale acestui an. O parte din datele cuprinse în raport — altădată interzise presei — vi le redăm în continuare :

● În acțiunile desfășurate pentru reprimarea forțelor teroriste și consolidarea cuceririlor Revoluției și-au jertfit viața la datorie 42 ofițeri și subofițeri de poliție și pompieri, iar 43 cadre și 6 militari în termen au fost răniți. Pentru eroismul dovedit, 10 cadre au fost declarate eroi, 7 dintre ele înaintate la gradul următor postmortem ; 230 ofițeri și subofițeri au fost avansați în grad înainte de termen.

● Au fost înlăturate cadrele necorespunzătoare (780 au fost trecute în rezervă), au fost încadrați unii tineri din rîndul revoluționarilor, au fost promovate peste 300 cadre, iar în județele cu populații de alte naționalități s-a luat măsura încadrării unor lucrători din rîndul acestora.

● În primele două luni ale acestui an, s-au înregistrat 5 335 infracțiuni, din care 607 contra persoanei (128 omoruri, 74 tentative de omor, 71 vătămări corporale, 28 lovituri cauzatoare de moarte, 132 violuri), 132 furturi în paguba avutului obștesc, 1 492 în dauna avutului personal și 1 525 alte infracțiuni. Au avut loc 1 039 accidente rutiere, soldate cu 392 morți și 822 răniți. O pondere însemnată în comiterea infracțiunilor au avut-o minorii și tinerii sub influența băuturilor alcoolice.

● În sectorul de stat s-au produs incendii cu pagube de aproximativ 2 milioane lei, iar în sectorul particular 618 incendii soldate cu pagube de peste 1 milion lei și 46 victime omenești.

● După Revoluție și chiar în luna ianuarie, în 11 penitenciare nu s-au putut stăpîni efectivele de deținuți, îndeosebi la Penitenciarul București-Jilava.

● În perioada ianuarie-februarie 1989, au fost eliberate peste 467 800 pașapoarte și peste 17 900 pașapoarte pentru stabilirea domiciliului în străinătate.

AURORA POPESCU

ECOLOGIE - UN SEMNAL DE ALARMĂ, DAR NU NUMAI ATÎT...

PLANTELE SUPĂRATE! PE CINE?

Convorbire cu dr. biolog NICOLAE PRISTAVU,

cercetător științific

— De cîțiva ani încoace, pentru a observa cît rău poate face omul mediului în care trăiește, ne adresăm plantelor. Ce știe un specialist că „spun" plantele despre noi oamenii ?

— Știm noi că tehnologiile poluante sînt vinovate de „răspunsul" la care vă referiți. Procesul este însă ceva mai complex. Să vedem cum reacționează plantele la noxe și poluanți. Mai întîi prin modificări metabolice, care au rolul de a apăra planta. Însă trebuie să știm totuși care sînt capacitățile reale ale plantei de a se apăra. Acestea sînt destul de numeroase, unele mecanisme însă ne sînt cu totul străine, necunoscute. Cu cît noxele sînt mai numeroase și mai agresive, cu atît planta nu mai are mijloacele necesare pentru a se apăra, și atunci, în mod firesc, ea dispare.

— Cam cîte plante considerați că sînt actualmente amenințate pe teritoriul țării noastre ?

— Să le luăm pe grupe. Mai întîi cerealele, apoi plantele tehnice, mai departe avem pomii fructiferi, vița de vie și plantele din flora spontană. Dacă le luăm pe fiecare în parte, vedem spre exemplu că poluarea, în cazul cerealelor, se manifestă prin inhibarea procesului de fotosinteză și respirație, ceea ce înseamnă o recoltă slabă atît cantitativ, cît și calitativ. Plantele tehnice, care suferă la fel de mult, au însă și o altă caracteristică, de pildă, dacă poluantul s-a încorporat în fibră, fibra respectivă, chiar prelucrată industrial în contact cu pielea poate produce un efect alergic adeseori destul de grav. De asemenea fructele pot constitui, prin poluare, factori de risc atunci cînd conțin unele pesticide sau alte substanțe nocive. Deci, este vorba de sănătatea omului și chiar de viața noastră a fiecăruia.

— Dacă pînă deunăzi nimeni nu părea să se ocupe de aceste probleme deosebit de importante pentru sănătatea omului, sau, dacă cei ce se ocupau nu aveau totuși îngăduința să se exprime, acum vă rog să vă exprimați în acest sens !

— După părerea mea nu putem renunța la îngrășămintele chimice și nici la pesticide. Dar, se impune ca administrarea îngrășămintelor să fie făcută în doze optime, care să nu afecteze metabolismul plantelor, iar pesticidele să aibă un caracter cît mai diminuat toxic asupra plantelor, asta realizîndu-se printr-o riguroasă preparare a lor și prin inițierea unor ample cercetări privind efectul lor, asta înainte de a le transmite producătorilor. Acest fapt este valabil și pentru produsele din import. Noi, deocamdată, din păcate nu cunoaștem în amănunțime consecințele factorilor poluanți asupra organismului uman și animal transmiși prin cereale, fructe și așa mai departe. Știm acum că aceste noxe operează asupra țesuturilor din organism cu care vin în contact, producînd afecțiuni și dereglări metabolice. Nu am pomenit însă alt factor, la fel de grav și de agresiv, și mă refer acum la gazele toxice ce pot afecta aparatul respirator producînd unele alergii grave și afecțiuni complexe ale căilor respiratorii. De fapt, pentru a sintetiza, putem spune că așa cum factorii poluanți agresează plantele și fructele, cerealele, la fel fenomenul se produce și în organismul uman, dar cu o rată mult mai lentă. Nu este lipsit de interes să menționez că poluarea afectează grav apele, algele, în general fitoplanctonul, peștii și celelalte organisme acvatice.

— Ca specialist în domeniul fiziologiei plantelor, considerați că în procesul de industrializare de pînă acum s-au comis erori în direcția apărării mediului și a sănătății omului, pe care ne va fi greu să le remediem ?

— Se știe că s-a dezvoltat o industrie puternic poluantă, dar, în același timp, nu s-au luat măsurile necesare de prevenire a noxelor generate de această industrie. A fost grav neglijat chiar compartimentul fiziologiei, prin desființarea, în 1974, în urma unei vizite de tristă amintire, la Institutul de biologie București. Din păcate, și acum ne lovim de o mentalitate pe care o credeam dispărută după revoluție. Vreau să subliniez că trebuie să se înțeleagă bine necesitatea absolută a reînființării secțiilor de fiziologie vegetală și animală, desființate, cum am spus, aceste secții rechemîndu-și specialiștii, pe care din fericire îi avem, mulți dintre ei fiind recunoscuți și pe plan mondial. Aceștia trebuie să reînceapă să se ocupe de însănătoșirea mediului, a plantelor și implicit a întregului ecosistem. Avem pilde strălucite în apărarea științifică a mediului, și îmi face plăcere să-i amintesc pe acad. Nicolae Sălăgeanu, acad. Alice Săvulescu, prof. Nistor Șanta, acad. Emil Pop, acad. Eugen Pora și acad. Ștefan Milcu.

— Să sperăm că actualii oameni din fruntea biologiei vor înțelege exact ceea ce ați afirmat. Vorbind despre poluare, îmi puteți oferi un exemplu dramatic de agresiune a acesteia împotriva omului ?

— Olandezii, de pildă, au mărit de trei-patru ori doza de azot necesară dezvoltării salatei. Salata a fost dată la copii, și în urma consumării acesteia s-a constatat, după o perioadă de timp, apariția de tumori la copii. Al doilea exemplu : îngrășămintele cu azot în cantitate mare fiind spălate de ape ajung în pînza freatică și de acolo în fîntîni sau alte surse de apă de băut. Consumate aceste ape de către oameni și animale, pot duce la orbire ! Cu aceste exemple și cele spuse anterior sper să mă fi făcut înțeles asupra gravității problemei poluării și în general a problemei ecologice.

ION TUGUI

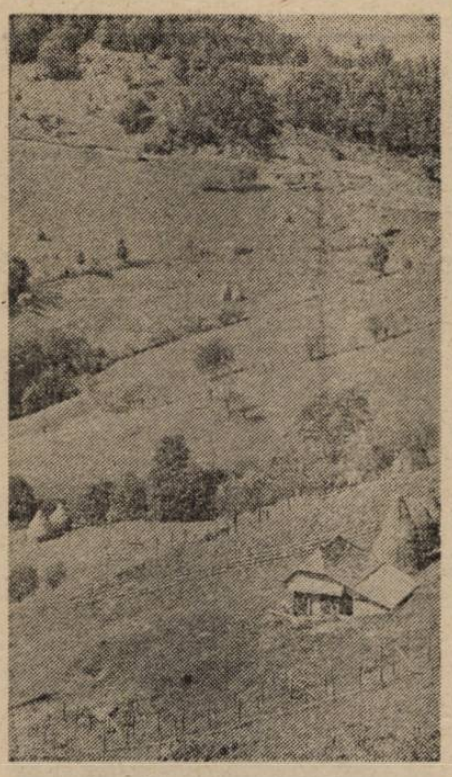

CARPAȚII, O NOUĂ ELVEȚIE

Direcții de acțiune ale activității omului

● Evitarea implementării în intramontan a industriilor poluante, selecționarea obiectivelor industriale existente și abordarea întregului complex de măsuri pentru minimalizarea efectelor poluante ale acestora ;

● utilizarea cu preponderență a energiilor regenerabile : gravitațională (prin proiectarea așezărilor umane și exploatărilor agrozootehnice în zonele superioare ale pantelor — aspect condiționat de realizarea unor infrastructuri — mai ales drumuri — la acest nivel) ; reducerea la minim sau trecerea în secundar a drumurilor și construcțiilor de pe cursul văilor riurilor, lunci, alte terenuri plane sau relativ plane menținîndu-se astfel rolul productiv preponderent al acestor suprafețe ;

● creșterea unui număr echilibrat de animale cu alternarea speciilor bovină și ovină astfel încît să se asigure producții suficiente de îngrășăminte naturale și utilizarea corespunzătoare și integrală a acestora, cu consumuri cît mai reduse de energie ;

● cruțarea și ameliorarea florei spontane, mai ales a celei furajere valoroase, plantelor medicinale, insectelor — ca factori polenizatori ; extinderea fineților și gospodărirea rațională a pășunilor, resurselor furajere ale pădurilor ;

● crearea de infrastructuri și forme de cointeresare pentru populația activă agro-zootehnic și în spirit ecologist ;

● utilizarea peisajului — prin turism — ca factor economic și de progres social ;

● munții verzi — împădurirea tuturor suprafețelor pretabile și lipsite de semnificație agro-productivă ;

● exploatarea resurselor hidroenergetice ale cursurilor de ape din intramontan, în soluții tehnice conservative ;

● menținerea și dezvoltarea echilibrată a faunei și faunei piscicole ;

● evitarea utilizării pesticidelor și a îngrășămintelor chimice în exces, a introducerii unor culturi care să afecteze structura solului și să creeze predispoziții erozionale ;

● evitarea extinderii suprafețelor agricole în zona pădurilor, și invers asigurarea creșterilor pe linie intensiv calitativă în producțiile agricolă, animală și silvică.

În condițiile de pînă la jumătatea secolului XX, montanul mondial deținea importanță mai ales prin resursele de materii prime, alimentare ș.a., cu semnificație ecologică relativă.

O dată cu expansiunea industrială, paralel cu creșterea vertiginoasă a „foamei" de materii prime și energie se accentuează și solicitarea acestor resurse tradiționale.

Pentru prima oară însă în istoria omenirii și ca o consecință directă a gravelor probleme generate de poluare, componenta ecologică a regiunilor muntoase devine prioritară, dobîndind semnificație vitală în perspectiva mileniului III.

Afectarea stratului de ozon, poluarea apelor, utilizarea intensivă a pesticidelor în sistemele de agricultură au determinat, de la sine, sporirea considerabilă a importanței zonelor de munte ca sursă de apă curată, ca pompă de oxigen, ca furnizor de energie și produse forestiere și agroalimentare încă neafectate semnificativ de poluarea industrială.

Se poate spune că natura montanului s-a apărat prin relief, climă, izolare ș.a., ca factori ce au îngreunat dezvoltarea tehnologiilor poluante și au rămas astfel în urma altor regiuni geografice, paradoxalul apărînd însă prin mutațiile determinate de consecințele poluării. Astfel tocmai această formă de „rămînere în urmă" proiectează montanul pe un loc de cea mai mare importanță pentru însuși destinul modului de supraviețuire a speciei umane, încă de la începutul celui de al treilea mileniu.

În constelația munților Europei, în condiții de altitudine, relief și climă diverse, atitudinea umană față de natura montană vizează gradul de industrializare și tipul industriilor, gradul de exploatare a resurselor energetice și de împădurire, amenajările infrastructurale și agro-zootehnice. Se pot constata diferențieri în funcție de nivelul de dezvoltare al statelor respective, în existența și amploarea unor programe destinate în mod special conservării spațiilor muntoase cu tot ceea ce acestea includ și merită cruțat.

Este primordială, deci, necesitatea unei atitudini echilibrate, circumspecte, științifice în ultimă instanță, față de teritoriul montan, nevoia de conservare a valorilor intrinseci pentru un îndelungat viitor ce privește însăși umanitatea și implicit țările ce au șansa de a deține spații montane.

Se evidențiază și locul și valoarea marelui masiv montan carpatic românesc, 33 la sută din suprafața României, rolul însemnat ce-l deține în constelația munților Europei.

De aici și necesitatea absolută ca această „concertare" a acțiunii omului în intramontan să fie bazată pe cunoaștere, aprofundare științifică, cerința specializării și a creării cadrului cu capacitate de influențare reprezentînd factori obiectivi, de care depinde esențial gospodărirea judicioasă, echilibrată și în viziune ecologistă a spațiilor muntoase din toate sferele geografice — în perspectiva imediată intrării în cel de al treilea mileniu.

Dr. RADU REY

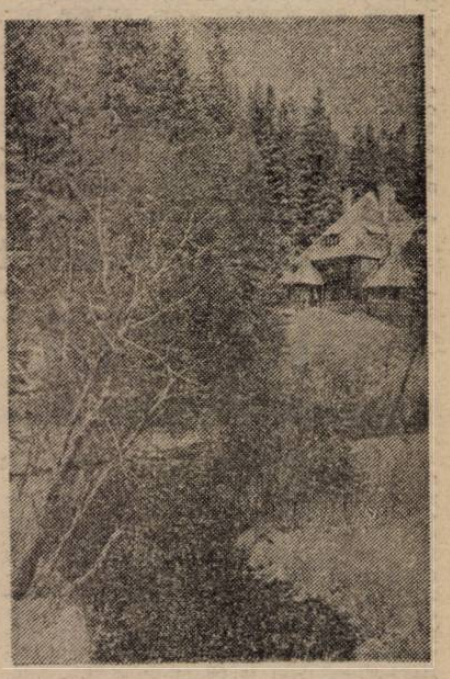

Soseşte smogul asasin

Smogul asasin (killer smog), așa sînt denumite cazurile de poluare acută în S.U.A., care, în ultimii 50 de ani, în diferite colțuri de lume, au provocat moartea a mii și mii de persoane. Este vorba despre dezastre care se verifică rar, apar în anumite condiții atmosferice, datorîndu-se agresiunilor masive și neașteptate ale agenților toxici. Cel mai faimos „killer smog" a fost cel care a lovit Londra în anul 1952. Din cauza fumului otrăvitor provocat de ceața londoneză au decedat atunci circa 4 000 de persoane. Alte episoade de acest gen au fost semnalate la New York, Los Angeles, în Belgia etc.

Dar care sînt otrăvurile pe care le respirăm și care atentează la sănătatea noastră ? Poluarea atmosferică este produsă în primul rînd de combustiunea petrolului și derivaților săi și al cărbunelui. Poluanții cei mai importanți sînt bioxidul de carbon, anhidridă sulfuroasă, oxizi de azot, plumbul, hidrocarburi și materiale provenite din esapamentele mașinilor și autobuzelor, în special cele dotate cu motor Diesel, pulberea și fumul. Aceste substanțe prezente în aer, pot fi introduse în organismul nostru prin trei căi : cea orală (prin gură), cutanată (pătrundere prin piele) și calea inhalatorie (insuficiență respiratorie). Aparatul respirator este în mod sigur afectat de elementele atmosferice poluante, remarcîndu-se forme acute și cronice. Persoanele cele mai expuse în aceste împrejurări sînt bătrînii și copiii care pot contracta o serie variată de maladii respiratorii, unele chiar foarte grave. Din aceste motive, în foarte multe țări din lume afectate de fenomenul smogului, au apărut, în comerț, cîteva tipuri de măști dotate cu filtre speciale care pot bloca gazele aflate în atmosferă. O altă măsură de precauție este aceea de a evita pe cît posibil zonele afectate și a circula prin zone care posedă grădini sau parcuri unde aerul este mult mai curat.

LIMITELE SUPERIOARE ALE ELEMENTELOR POLUANTE

Acestea sînt limitele superioare ale elementelor poluante :

Anhidridă sulfuroasă : 250 micrograme pe metru pătrat ;

Bioxid de azot : 200 micrograme pe metru cub ;

Plumbul : 2 micrograme pe metru cub ;

Hidrocarburi : 200 micrograme pe metru cub ;

Pulberea în suspensie : 300 micrograme pe metru cub.

GH. RUSSU

Literatură

VITRINA CU CĂRŢI

Ipostazele singurătăţii

„Temă cu variaţiuni" — aşa se subintitulează noua carte a Adrianei Bittel, apărută la sfîrşitul anului trecut, cu un motto din **Jurnalul** lui Max Frisch, din care se desprinde ideea că omul nu poate trăi decît „aşteptarea sau amintirea", deci viitorul sau trecutul, pe cită vreme prezentul „aproape că nu poate fi trăit ca atare", el fiind „vremea privitului". Titlul cărţii ar indica un „roman al privirii", motto-ul sugerează mai mult, implicînd „mişcarea" continuă a fotografiilor şi mai ales obsesia unei priviri totale, dincolo de suprafeţele plane. Tema cărţii este de fapt singurătatea, încarnată de personajul central, cvadragenara (vîrsta majorităţii personajelor începe cu patru) Amelia-Coca, poreclită **Fototeca**, lucrătoare în redacţia unei importante reviste, o femeie ştearsă, „fără vîrstă, fără sex — **o figură**", căreia toţi i se adresează cu **tanti** sau **drăguţă**, fără a bănui că după ochelarii groşi ai miopiei sale progresive se află o retină care înregistrează şi mai ales o conştiinţă care compară şi clasifică, transformînd, măcar iluzoriu, handicapul în avantaj. Totul este trimis într-o cută a memoriei, adevărata **fototecă**, organizată, ca şi cea materială, după criterii subiective, aparent arbitrare, de neînţeles pentru cei din jur. Imaginile se dovedesc a fi pînă la urmă variaţiuni ale aceleiaşi teme, propria singurătate se recunoaşte în singurătăţile celorlalţi. Sau măcar se justifică.

„Fototeca" este, cu cele aproape o sută cincizeci de pagini ale sale, prima încercare de oarecare anvergură a unei autoare care a publicat pînă acum trei cărţi de proză scurtă. Scrisă cu pătrundere psihologică, atentă la nuanţele mişcărilor sufleteşti, această proză care continuă o bogată tradiţie literară impresionează prin observaţia acută, ţinînd de un soi de neorealism fără nici un fel de intenţii caricaturale, deşi la nivel global se încheagă imaginea unei lumi în care suavitatea şi pitorescul coexistă cu grotescul şi, mai ales, evoluează către el, într-un perpetuu proces de degradare. Din această perspectivă noua sa carte vine să întregească viziunea asupra existenţelor terne, grevate de drame irelevante în ordinea vieţii (dar nu şi a literaturii), consumate în cel mai deplin anonimat.

Ţinută strîns sub control (cu excepţia parazitării perspectivei în cadrul unor paranteze care dezvăluie gînduri ale personajelor ca într-un fel de aparteuri), cartea foloseşte personajul său central, Coca-Fototeca, drept pretext narativ, ceea ce dă unitate unor „episoade" care sînt de fapt nişte povestiri ce pot fi luate şi separat.

Adriana Bittel scrie aici, cu mult rafinament, o proză a alienării progresive a individului fără a oferi nici un fel de soluţii — dacă nu cumva acea **artă a privirii** care-o face să nu se plictisească niciodată pe Coca este una. Căci, paradoxal, ştearsa funcţionară, cu trecutul ei aproape inexistent, ascunzînd cu pudoare rănită un singur episod, reuşeşte să menţină un echilibru şi, oricum, devine conştientă de eşecul celorlalţi, ca şi de propria înstrăinare. Prin intermediul ei pătrund în micul roman celelalte personaje, dezvăluindu-şi adevărul. Celebrul critic de artă Al. Şufană, dincolo de morga publică, e individul cu aspect de asexuat care convieţuieşte cu o frumuseţe fabricată pentru el de cele patru femei ale familiei. Cuplul Ana-Dan se dezvăluie a nu fi deloc fericit, ba dimpotrivă, eşuează în grotesc. Lucreţia, o altă colegă, sfîrşeşte prin a creşte găini la ţară, ca remediu al unei nevroze. Chiar Irina Hron, frumoasa prietenă din liceu, opusul Cocăi în toate, caută să-şi ascundă singurătatea în impecabilul taior al şefei culturii unui judeţ.

În viziunea ingenuu-dură a Adrianei Bittel, personajele nu trăiesc, ci supravieţuiesc, agonizează. Cel puţin aşa le vede **Fototeca**, fosta curieră care încearcă să modifice sensul lumii plane peste care domneşte, pătrunzînd cu privirea spre o lume de gînduri. E o amăgire, desigur, dar şi o soluţie de a supravieţui ca **spectator**, ajuns la convingerea că a fi **actor** nu înseamnă mai mult. Trebuie spus însă că micul roman al Adrianei Bittel — o carte plină de interes — vorbeşte îndeajuns şi prin subtext, prin aluzii, prin micile inserturi, marasmul anilor '80 fiind şi el sursa (nu doar cadrul) alienărilor. În acest sens, ar fi îngrozitor ca ultimul schimb de replici al cărţii, privind renovarea unei clădiri, să fie o premoniţie : „Ce-o să fie aici ?" (...) „D-apoi ce să fie, tăt ce-a fost (...) numai că cu alte văpseluri".

TUDOR CRISTEA

Panoramic cultural

Eveniment editorial:

PLATON.

Opere volumul VI

Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică face un nepreţuit cadou iubitorilor dialogurilor platoniciene, prin continuarea seriei de Opere ale lui Platon cu volumul VI. Ediţia, îngrijită de Constantin Noica şi Petru Creţia, cuprinde : Introducere la dialogurile logice, *sub semnătura lui Alexandru Surdu ; Traduceri, lămuriri şi note la dialogurile* Parmenide *(Sorin Vieru),* Theaitos *(Marian Ciucă),* Sofistul *(Constantin Noica) şi* Omul politic *(Elena Popescu). Volumul are 486 pagini şi 12 planşe şi are drept redactor pe Idel Segal (care îngrijeşte de altfel colecţia), iar tehnoredactor Angela Ilovan.*

Reintîlnirea cu Platon este — în multe privinţe — un adevărat tub de oxigen pentru toţi cei ce doresc să se lase pradă profunzimilor cugetului uman. Mai mult, uneori cititorul pare a fi silit să exclame de bună voie, la foarte numeroase pasaje : Platon, contemporanul nostru !

PAUL IOAN

În perioada 15—31 martie, Constantin Veluda expune grafică în foaier, la Teatrul Foarte Mic.

Un posibil subiect de roman

FURTUNA DE FOC

(Doamne, ia-mă, dar salvează-mi copiii)

Kathleen Hedges era încă trează. De mai bine de o oră, fata de 16 ani se chinuia să adoarmă în sacul ei de dormit, în vreme ce tatăl ei, Pat, 35 ani, şi fratele său Keith, 15 ani, sforăiau uşor în sacii lor. Era sîmbătă, 20 august 1988, apusul amuţise glasul păsărilor şi singurele sunete care răzbăteau din apropierea Parcului Naţional Yellowstone erau cele produse de vîntul care agita coroanele pinilor şi de şuvoiul de apă al pîrîului Horseshoe, aflat la 50 m de cort. „Tată, văd flăcări", spuse deodată Kathleen. Pat Hedges era căpitan de pompieri la Miles City şi ştia că focare de foc apar în pădure, dar cel la care se gîndea el era la 10 mile depărtare de ei şi nu înaintase mult în ultimele săptămîni. Îşi frecă ochii. La vreo 500 m de ei un zid de fum galben înainta prin canion ca argintul viu. „Cum de-a ajuns pînă aici aşa de repede ?" se întrebă în minte. Imediat simţi în obraz izbitura puternică a vîntului şi văzu un infern de flăcări înalte de 100 metri care prefăcea în cenuşă totul în calea sa. „O furtună de foc", îşi dădu seama Pat, „şi vine exact spre noi". Flăcările puteau ajunge la ei în cîteva minute. Le spuse copiilor să se încalţe şi să strîngă sacii de dormit. „Intrăm în pîrîu", le zise. O ceaţă neagră de fum înecăcios îi acoperi. „Tată ?", strigă Kathleen. „Keith ?". „Sînt aici", răspunde Keith de undeva din stînga. Pat ajunse primul la pîrîu. Apa era pînă la gleznă. „Cum am putut să-mi aduc copii aici ?" îşi spuse, apoi „Nu intra în panică !". Toţi erau acum în apă. Un copac uriaş se prăbuşi în apropiere, scuturînd pămîntul, acoperindu-i cu ace de pin arzînd. Mai jos, la vreo 20 de paşi, un trunchi gros lega malurile pîrîului. Pat le spuse copiilor să meargă să se adăpostească sub trunchi. „Doamne, ia-mă pe mine, dar salvează-mi copiii" spuse Pat, care încerca să rămînă calm. „Iată planul :", spuse copiilor. „Înmuiem sacii de dormit în apă, ne aşezăm pe burtă în apă şi ne acoperim cu sacii". Era singura lor şansă, orice retragere fiind imposibilă. Erau prinşi în capcană. Furtuna de foc era deasupra lor. Pat îşi aduse brusc aminte de rucsaci. Acolo erau trusele de prim ajutor şi alimente. „Tată, nu !", ţipă Kathleen, dar Pat urcă panta prin zidul de flăcări şi fum. Se întoarse repede cu rucsacii şi se aruncă pe burtă în apă. Deasupra lor, o Cale Lactee de flăcări. Temperatura aerului devenea insuportabilă. „Oare se va sfîrşi vreodată ?" se întrebă Pat. Apoi, pe neaşteptate, furtuna trecu. „Am scăpat" strigă Pat, „am supravieţuit". Fiecare centimetru de pămînt emana un fum greu. Cu toate acestea, Pat văzu că picioarele băiatului erau îngheţate, iar dinţii fetei clănţăneau cu furie. „Hipotermie" se gîndi Pat. Şi dinţii lui clănţăneau, semn că temperatura corpului scăzuse sub 36 grade Celsius. „Afară din apă", le spuse copiilor. „Nu pot, tată", spuse Keith, „parcă nu mai am picioare". Ieşiră toţi pe mal, se aşezară pe rucsaci şi îşi puseră gulerele jachetelor peste nas şi gură ca să poată respira un aer ceva mai filtrat. În acea noapte nu dormi nimeni. A doua zi cei trei ajunseră acasă, povestind restului familiei, soţiei şi celorlalţi trei copii ai săi prin ceea ce trecuseră şi mass-media numise Sîmbăta Neagră. Pat ştia însă că ceva se schimbase. Keith şi Kathleen erau acum diferiţi. Tatăl lor îşi dădea seama de acest lucru după felul în care vorbeau. „De-acum sigur nu mai sînt copii" îşi spuse Pat Hedges. Toată lumea a fost de acord că, după o asemenea întîmplare, copiii sînt echipaţi pentru a înfrunta viaţa.

ATLANTIDA PRINTRE NOI?

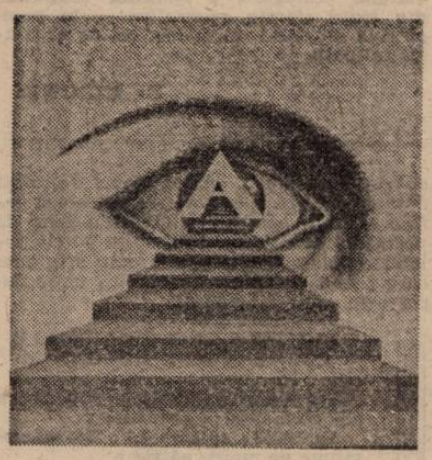

1. Magnificul club SPAA

Încerc să particip la spectacolul Ideilor pus în scenă de Platon, trăgînd cu ochiul printr-o fisură făcută în zidul de opusuri scrise despre el. Dacă aş crede în Krotos, zeul aplauzelor (în teatrul antic), aş afirma că toţi cunoscătorii lui s-au oprit din ovaţii doar pentru a-şi manifesta admiraţia prin scris. Cu toate acestea, filosoful nu încetează să ne persecute de peste două mii de ani, de cînd piatra tombală îi protejează trupul maiestuos. Obiectul acestei iritări care nu ne dă pace poate fi formulat destul de simplu : propagarea mitului (?) Atlantidei.

„Nimic nu ne schimbă mai mult decît un şcop pe care nu-l atingem", spunea Blaga ; Atlantida n-a fost „găsită" şi asta îi face pe căutătorii ei extrem de sensibili la toate aşchiile informaţionale care ar putea întregi un trunchi demult luat de ape. La Londra fiinţează asociaţia internaţională „Atlantis Research Center", care patronează revista „Atlantis" (condusă de dr. E. Sykes) — printre altele. Interesul pentru istoria apocrifă contrabalansează cu vigoare apetitul pentru istoria modernă. Iar interesul se traduce prin efort material şi spiritual, pe fondul căruia asanarea speculaţiilor gratuite, în domeniu, este foarte dificilă.

Dar dacă totul nu este decît o fata morgana isvorîtă din dialogurile Timaios şi Kritias ? Atunci s-ar cuveni poate să-i intentăm un proces lui Platon — pentru inducere în eroare —, căci nici unul din cei patru fondatori ai **Clubului SPAA** n-au scăpat de judecată, într-un fel sau altul. De aceea, măcar din „solidaritate" cu ceilalţi trei membri ai Clubului, filosoful din Atena ar trebui să se lase citat la un proces imaginar.

Ce este însă Clubul SPAA ? Cîtă ficţiune şi cîtă realitate se ascund în culisele întemeierii lui, să rămînă la discreţia cititorului aprecierea verdictului — de va avea răbdare să continue lectura.

Socrate, fiul sculptorului Sophroniskos şi iubitorul soţ al Xantipei, a trăit între 470 şi 399 î.e.n. Cînd a început să ia cunoştinţă de ideile răspîndite de el, Platon avea 20 de ani ; a hotărît, printr-o decizie pentru care posteritatea îi mulţumeşte, să renunţe la poezie şi teatru şi să-i fie elev. A devenit astfel cel mai prestigios discipol al lui Socrate, timp de circa 9 ani. În 399 î.e.n. se desfăşoară „beţia de cucută" (sintagmă excelentă a dramaturgului Dumitru Solomon), în urma procesului intentat celui ce „corupea" pe tineri prin propagarea înţelepciunii.

Platon îşi scrie apoi dialogurile, cu Socrate personaj principal în marea lor majoritate. Instalează o şcoală într-o casă a sa, în apropierea Atenei, într-o pădure numită Academos (după numele unui erou). În acea „hai să-i spunem instituţie, devenită mai tîrziu Academie, apare cam prin anul 342 tînărul de 18 ani, Aristotel din Stagira, Treptat, noul venit se impune atenţiei şi Platon îl avansează în colegiul de magiştri, profesînd retorica. Pentru speculaţiile sale privind structura materiei, filosofii atomişti francezi Jean Biţaud şi Antoine de Villon îi vor întenta proces public în... 1624. Stagiritul era blamat după 19 secole.

Lui Aristotel i se înfăţişează spre instruire şi educare, în anul 343 î.e.n., un copil de 13 ani. Timp de trei ani, izolaţi în oraşelul Mieza din Macedonia, filosoful peripatetic îl va avea în grijă pe viitorul Alexandru cel Mare. Preţuirea vlăstarului de rege pentru profesorul său va fi enormă. Unele din cărţile acestuia vor fi depuse la loc de cinste în Biblioteca din Alexandria.

Această ştafetă a spiritului elevat se încheie cu magnificul macedonean şi aş putea spune că, într-un anume mod, Alexandru a fost elevul lui Socrate. „Întîlnirea" dintre cei patru este unică în istorie şi atît de benefică umanităţii. De aceea merită cel puţin consemnată, fie şi sub forma Clubului SPAA.

PAUL IOAN

(Va urma)

Genetică

DE LA COPIL MINUNE LA ADULT DE GENIU

În Panteonul științelor, genetica deține un loc privilegiat, fiind o însoțitoare eternă și distinsă prin pătrunderile sale spre izvoarele științei. Niciuna dintre științele particulare care studiază viața — cel mai complex dintre fenomenele desfășurate în Univers — nu realizează deschiderile și nu dă perspectiva înțelegerii acestui miracol al materiei așa cum o face genetica.

Născută în zorii secolului nostru ca știință cu legi ce poartă amprenta rigorii și exactității matematice, genetica poate fi considerată, raportată la alte științe cu state vechi de funcții, unele conturate încă din antichitate, un „nou născut". Cu toate acestea, genetica a devenit curînd un „copil-minune", apoi un „geniu adolescent" pentru ca în final să devină cea mai dinamică și uimitoare dintre științele finalului de secol și de mileniu, mai ales după marile și surprinzătoarele sale realizări din domeniul ingineriei genelor ce au făcut ca începînd de prin anii '75 să nu se vorbească despre secolul XX doar ca secol al fizicii, ci și ca secol al geneticii.

Genetica se ocupă cu studiul eredității și variabilității organismelor, caracteristici definitorii pentru ceea ce este materie vie. Ereditatea este proprietatea pe care o au viețuitoarele de a transmite cu mare fidelitate caracterele lor morfo-anatomice, fiziologice ,biochimice sau de comportament de la părinți la copii, de-a lungul generațiilor.

Este uimitor pentru genetician să constate că cea mai exactă definiție a eredității nu a fost formulată de un cercetător din domeniu ci... incredibil, dar adevărat, de marele nostru poet Mihai Eminescu, într-o formulare extrem de lapidară, dar esențializantă : „Ereditatea este perenațiune". Chiar dacă el, luceafărul poeziei românești nu s-a referit direct la ereditatea biologică, definirea de către el a noțiunii de ereditate este mai mult decît relevantă, chiar și pentru geneticieni, luminîndu-i cu un sens major al fenomenului — permanența. De altfel, pentru universul biologiei românești, lui Eminescu i-am mai putea atribui prioritatea introducerii în literatura științifică românească a elementelor esențiale ale teoriei generale a sistemelor preluate printr-o traducere din Goethe, astfel că raportat la acesta din urmă Ludwig von Berthalanfy apare ca un urmaș.

„Ereditatea este perenațiune".

MIHAI EMINESCU

Cunoștințe despre ereditate le-a avut omul din momentul în care el, singur cugetător, a remarcat esența acestui fenomen : din ceva ia naștere ceva asemănător. Aceste fine observații ale naturii fenomenului ereditar au fost imortalizate în expresii de mare subtilitate și nuanțare românească în patrimoniul folclorului românesc : „din stejar, stejar răsare" sau „ce naște din pisică, șoareci mănîncă", „sîngele apă nu se face", „așchia nu sare departe de trunchi" etc. În istoria civilizației universale, India antică a reținut în Vede cunoștințe despre ereditatea inteligenței, a frumuseții și a curajului omului, iar cărțile vechi evreiești prezintă cunoștințe legate de implicarea eredității în eșuarea circumciziilor. Civilizația asiro-babiloniană aduce numeroase contribuții la cunoașterea eredității, oamenii Sumerului fiind buni cunoscători ai polenizării artificiale. Civilizația egipteană ne prezintă în imagini sculpturale și picturale diferite rase de ciini, pisici și porumbei, dovadă a cunoștințelor lor despre încrucișări și transmiteri de caractere ereditare. În vremurile noastre, cunoștințele despre conservatorismul și despre labilitatea sa prin segregare de caractere ereditare sînt bine conturate în expresii precum aceea întîlnită la suedezi care sfătuiește bărbatul : „să nu-ți alegi niciodată o femeie bună, dintr-o familie rea", expresie ce surprinde un aspect inedit al eredității și anume păstrarea în stare ascunsă ,în structura genetică a organismului, sub o înfățișare plăcută, a unor gene „rele", factori ereditari, deținători ai informației pentru transmiterea caracterelor ereditare.

Primele legi ale eredității au fost formulate de către Gregor Mendel la 1865, în urma unor experiențe de hibridare efectuate între diferitele varietăți de mazăre. Demersul său științific n-a fost înțeles de către contemporani și Mendel a fost pur și simplu „mutat" din secolul XIX în secolul XX, cînd devine „părintele geneticii" odată cu redescoperirea legilor sale la început de secol.

Școala lui Th. H. Morgan stabilește că ipoteticii factori ereditari mendelieni — genele — ale căror proprietăți Mendel le descifrase indirect, prin modalitatea lor de a se manifesta, de a se exprima sub forma diverselor caractere ereditare — are o existență reală, fiind localizate în cromozomi — structuri filamentoase, baghetiforme care se individualizează din substanța nucleului celular la debutul diviziunii acestuia, în număr și de formă caracteristice fiecărei specii. Bunăoară, omul are 46 de cromozomi, cimpanzeul 48, ciinele 78, secara 14, ceapa 16,grîul comun 42 etc. Prin cromozomi, genele de la părinți se transmit copiilor. Dar, mecanisme de recombinare genetică fac ca zestrea ereditară a copiilor să reprezinte noi constelații de gene de origine maternă și de origine paternă, astfel că exceptînd gemenii monozigoți care rezultă din același zigot, fiecare individ este o entitate irepetabilă, un unicat, copiii neasemănîndu-se perfect nici între ei, nici cu părinții.

Descoperirea cromozomilor ca unități celulare complexe ale eredității, care adăpostesc gene individuale, fiecare responsabilă pentru transmiterea unui anumit caracter ereditar, a însemnat un pas enorm în descifrarea mecanismelor eredității, dar nu se dădeau răspunsuri la întrebările majore pe care studiul eredității le ridica.

Lector univ. dr. LUCIAN GAVRILĂ

Arheologia nucleară și „blestemul" tezaurelor

— Interviu cu prof. univ. CĂLIN BEȘLIU —

În ce măsură ați putut desfășura o colaborare efectivă în țară și în străinătate? Ce obstacole au existat în desfășurarea experimentelor dumneavoastră?

Am stabilit imediat colaborări cu specialiști arheologi, entuziaști și doritori de noutate științifică, de la Muzeul de Istorie Națională a României, Muzeul Transilvaniei (Cluj), Muzeul orașului Oltenița și Muzeul Bruckenthal (Sibiu). În acest „dialog" precis și cu rezultate concrete, colegii noștri ne furnizează piesele de analizat, încadrînd apoi rezultatele fizice în context arheologic. Stîngăcia inerentă începuturilor a fost înlocuită cu profesionalismul de cercetare, permițînd valorificarea superioară a patrimoniului nostru arheologic, încadrarea informației în compilația mondială.

Obstacole? Nenumărate, de la interzicerea publicării principalelor rezultate, interdicția de a preleva aur din tezaur (nu am avut autorizație prezidențială!) pînă la împiedicarea colaborării cu mari muzee ale lumii utilizînd analize nucleare. Cauze? Familia dictatoare își atribuia cu aceeași aroganță de „monolit" titlul de ctitor al istoriei, de la Burebista pînă la ea. Rezultatele noastre conveneau sau nu în funcție de cerințele „daco-romanilor", de cele mai multe ori nefiind pe placul agramatismului violent. Ca urmare, datele cele mai interesante pentru opinia științifică erau proscrise prin eticheta „secret de stat".

În ce măsură ați putut informa — corect! — despre concluziile cercetărilor dumneavoastră?

Vă răspund printr-o scenă trăită acum doi ani la fostul cc al partidului. Am fost chemat spre a fi „convins" asupra a două ipoteze, din care una devenea... obligatorie pentru interpretare: era Tezaurul de la Pietroasa contrafăcut sau de origine dacică? „Conducerea superioară" ne transmitea sarcina de a confirma una din ele spre a face plăcere „tovarășului". Cînd am arătat realitatea analizelor noastre care le negau pe ambele, interlocutorii ne-au vorbit de... lipsă de patriotism! Pozițiile fiind ferme, s-a căzut la sfîntul compromis politic: ei nu au primit răspunsul dorit iar noi am renunțat la publicarea rezultatelor de interes internațional, în special privind tezaurul Hinova, specific locurilor noastre. Am sacrificat un rezultat dar am evitat o pîngărire a adevărului și compromiterea cinstei științifice.

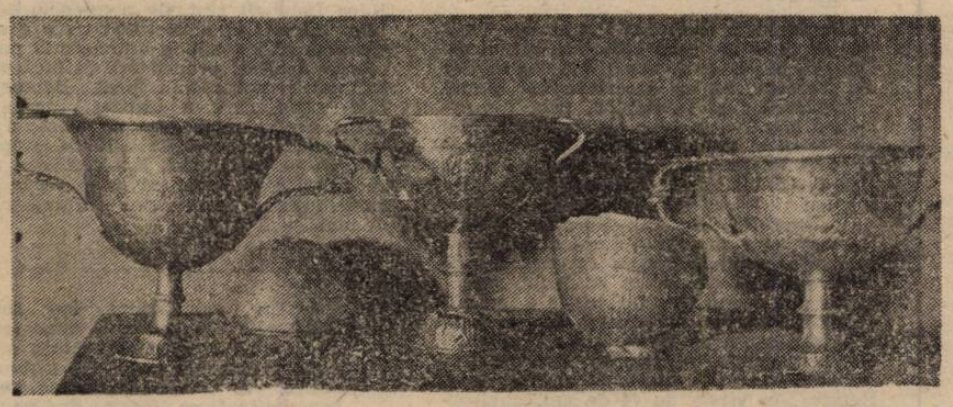

Ce rol credeți că va juca arheologia nucleară în revirimentul pe care îl sperăm pentru arheologia românească?

Cu mijloacele noastre și într-un context de dictat violent, colaborarea noastră a reușit crearea unei baze de lucru competitivă internațional. Arheometria nucleară este o realitate! Avem un simpozion național și o revistă — „The Romanian Archeometry" — dovezi ale maturității sale. Noua noastră societate democratică are nevoie de cunoașterea trecutului îndepărtat. Nu pentru violențe și șovinism, ci pentru respect între națiuni. Facem apel la guvernul român să extindă acest program științific și să sprijine material o muncă executată pînă acum doar din patriotism.

O întrebare mai... aparte. Se vorbește despre întîmplări „curioase" legate de unele experimente. Au existat ele cu adevărat?

Se vorbește de „blestemul" tezaurelor care îi urmărește pe cei care le ating cu mîna. Arheologii îți oferă statistici ale neșanselor și nenorocirilor trăite de confrații care le manipulează. Mărturisesc și eu despre senzația stranie pe care am simțit-o cînd am pus mîna pe colanul cu inscripție runică din tezaurul de la Pietroasa. Gestionara tezaurului refuza sistematic să atingă celebrul colan pe motiv că scrierea runică conține un blestem. La scurt timp, un detector al radiației de fluorescență de raze X a fost distrus în timpul măsurătorilor... Un lucru este însă cert: contabilitatea a avut cea mai „ateistă" atitudine față de acest eveniment!

O întrebare personală: sînteți cunoscut în țară și peste hotare, pentru cercetări de fizica particulelor elementare. Cum îmbinați cele două preocupări?

Particulele „noastre" compuse din multiquarci vă mulțumesc pentru amabilitate. Ele se simt foarte bine în sufletul nostru alături de topoare și aur neolitic. Cu primele trăim în viitor, cu celelalte în trecut. Ca și ființa noastră, fizica are nevoie de acea flacără fără căldură care este mistica trecutului. Prin trecut ne regăsim umanitatea pierdută. Căci fizicianul este prin structură o ființă reținută, romantică.

Și acum, cîteva cuvinte despre proiecte de viitor în fizică în general, și în arheologia nucleară în particular.

Vom continua studiul dibarionilor și al sistemelor multiquarc, lărgind colaborarea internațională în acest domeniu în care am făcut un prim pas. Doresc să fiu alături de cea mai încurajatoare imagine a viitorului: studentul. Arheologia nucleară... sînt sigur că ea va figura pe cartea de vizită cu care România va reintra în Europa. Este o obligație pe care și colegii mei o simt cu o nouă pasiune. Îi amintesc pentru că de atîta amar de vreme nu am mai pomenit de oameni ca valori: Prof. dr. V. Grecu, conf. dr. G. Vlăducă, As. dr. O. Sima, Fiz. A Olaru (Fac. Fizică București), Dr. V. Cojocaru Dr. T. Bădică, Dr. I. Popescu (IFA), conf. Dr. D. Demirian, As. L. Chișe (Inst. Construcții). Doresc ca munca mea să fie împlinită într-o democrație simplă și adevărată, în care românul să se simtă bine, fără trauma unor false experiențe sociale în urma cărora poporul român și-a pierdut zîmbetul.

Interviu realizat de MIHAELA DOROBANȚU

Televiziune

FAC ȘI EU GREVA SCRISULUI!

Începe să-mi fie din ce în ce mai greu să rămîn telespectator. Mi se pare deja o meserie. Care se exercită adesea mai mult de opt ore. Protestez, am și eu revendicările mele. Cît să mai stau în fotoliu pînă la 2—3 noaptea, cine-mi plătește spor de noapte, ore suplimentare, consumul de curent electric mîncat de televizor, nervii consumați, orele de duminică și sărbători legale, vederea deteriorată ? Am să fac greva scrisului. Nu mai pot — mi se amestecă în cap mii de fotograme de „tele-"grame. Îmi încep frumos, disciplinat munca de „birou", chiar de luni. Mă uit la tot și dimineața, și pe doi, apoi văd, cu plăcere, Tezaurul folcloric, audiez cursuri de limbi străine, urmăresc emisiunea în limba maghiară, la bulgari nu m-am mai uitat de o lună. Unde o să ajungem ? Ce-or să zică vecinii noștri ? Trec de la un meci de handbal, transmis cu talentu-i binecunoscut de domnul Țopescu, direct la problema exploatării sclavei Isaura de către om, de aici mă duc în Lituania sau în Nicaragua, văd apoi într-un tîrziu dezbaterile parlamentului de la noi în care se parlează, se face propagandă electorală unu pe față doi pe dos, se țipă, pardon se interpelează, se contestă parlamentari cu cazier, se lungește votarea legii electorale, se lungesc discursurile se arată cu degetul spre clepsidră. Se mai arată apoi și procesul de la Timișoara unde un procuror militar de un calm englezesc ne scoate din calmul românesc și civil prin exemplara sa răbdare, ascultînd ca un sfinx toate evaziunile inculpaților. Ce-am înțeles eu săptămîna asta (5—11 martie) ca telespectator făcînd slalom printre actualități, filme, Lenin, Petru Groza, emisiuni cu infractori, parlament (cu unii recidiviști) și procesul de la Timișoara ? Că **nimeni nu a tras** : armata nu a tras, miliția nu a tras, securitatea nu a tras, populația nu a tras, teroriștii nu au tras, pentru că noi n-am văzut prins nici unul. Abia sîmbătă am aflat cine a tras — Daphnè fiica milionarului Kellerman din filmul „Întîlnirea". Da, ea a tras, ea e ucigașa ,ea e singura certitudine a săptămînii care s-a consumat. Ea e singurul răspuns cert la întrebarea „cine a tras ?" Încerc și eu să-mi pun ordine în idei, încerc să trag și eu. Cu ochiul, bineînțeles la televizorul meu alb-negru și înnebunesc. Nu înțeleg cum de nu pricepem ? — Toată lumea a tras. Toată lumea trage. Se vede clar la televizor, domnilor : unii redactori Tv trag de limba română, alții trag ca la televizor să cînte aceleași vedete, muncitorii de la metrou trag de drepturile lor, țăranii trag de pămînt,infractorii trag la măsea și apoi dau spargeri, lituanienii se trag mai la est. Îmi țiuie urechile de cîți inși trag pe lîngă noi. Fără ca noi să avem habar cine sînt cei care cu adevărat **trag sforile.**

Fără nici un apropo, iată că a venit pe posturile sport-Tv în plină „reabilitare a valorii și competenței" celebrul Cornel Pumnea după o absență pe care l-o doream a fi cît mai îndelungată. Omul a avut deja la meciul de fotbal Dinamo—Partizan, o reacție de indignare „patriotică", arătînd cu degetul (turnînd) galeria iugoslavă la un mod jalnic — țipînd „provocare ! provocare !". D-le Pumnea să știți că Dinamo nu mai este același Dinamo. Numai dv. ați rămas același dinamovist probabil. Bine că avem însă, prin compensație, un redactor Ionel Stoica, simpatic și agil care ar merita botezul unei transmisiuni în direct. Iată-l revenit și pe acest minunat — și plin de umor regizor român Alexandru Tocilescu. Bine ai venit Toca ! Oricum, alături de Marin Traian sper să refaci umorul de mult pierdut al televiziunii, sînt convins că veți reuși. Căci tare ne mai e dor de un ris adevărat la care nu prea am avut acces pe vremea dictaturii și a odioasei lui soții. Sigur, nu mă fac că nu i-am văzut pe mereu actualii „Divertis" o trupă de șoc în materie de umor, sau că uit de cît am rîs la „Floarea de cactus". Dar, zău, organismul nostru de telespectator simte nevoie să mai rîdă și el. Sănătos. Nu nervos !

Dacă nu, zău, eu unul nu mai pot, fac grevă. Deci : dacă săptămîna viitoare rubrica mea nu mai apare înseamnă că am intrat chiar în greva scrisului. La 24 de ore după apariția „Magazinului" deci chemați procurorul de serviciu să mă întrebe, legal ,care sînt cauzele grevei. Aș avea atîtea să-i spun.

GEORGE STANCA

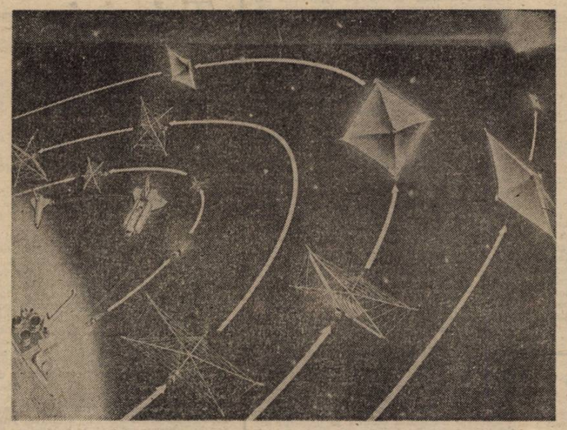

Călătorind pe o rază de... lumină

Semenii noștri nu au încetat să se întrebe dacă și se va putea călători, în secolul viitor, cu viteza luminii. O atare performanță a navigației în spațiul cosmic, susțin oamenii de știință, ar fi, practic, imposibil de atins. În principiu, o viteză apropiată de cea a luminii ar putea fi dezvoltată, releva cu ani în urmă, Carl Sagan. „Crearea tehnologiei necesare în acest scop, sublinia reputatul om de știință american, cu contribuții de marcă în astronomie și științele spațiale, nu cred că va fi posibilă în următorii 50 sau 100 de ani. Așa că, asemenea zboruri, dacă într-adevăr ele aparțin de domeniul posibilului, vor fi efectuate într-un viitor foarte, foarte îndepărtat".

Nu se va putea călători pe o rază de lumină ? Prezența permanentă a luminii nu ar asigura propulsia navelor cosmice? Un atare propulsor potențial nu ar depăși posibilitățile sistemelor convenționale de propulsie dependente de randamentul carburanților folosiți ? Navigația solară, a cărei propulsie să fie asigurată de fotoni de lumină ,care, venind în contact cu un panou de mari dimensiuni (confecționat dintr-un material lucios dar ușor, asemănător unei foi de plastic aluminizat), nu ar putea imprima impulsul de mișcare ? Sint, neîndoios, întrebări tulburătoare pe care revista americană „Science News" le aduce din nou în actualitate. Răspunsurile nu vor întîrzia să fie date, sînt de părere astrofizicienii. Secole de-a rîndul, principiul de bază al navigației solare (propulsie asigurată de undele de lumină) a stîrnit curiozitatea marilor savanți ai lumii. Subiectul a dat naștere la diferite speculații.

Aveau să vină și anii '60, pentru ca ideea luminii solare ca mijloc de propulsie al navelor cosmice să prindă viață. Navele spațiale „Mariner 3" și „Mariner 4", lansate în direcția planetei Marte, au fost dotate, fiecare, cu cîte patru plăci solare dispuse în formă de X. Fiecare placă a fost prevăzută, la capătul exterior, cu o paletă asemănătoare unei lopeți. Care era rostul acestor palete ? De a oferi o utilizare judicioasă a presiunii undelor solare, care să determine reducerea cantității gazului de dirijare folosit pentru controlul orientării fiecărei nave aflate în spațiu. Ideea paletelor a fost părăsită, între timp, din cauza unor defecțiuni constatate în timpul unor misiuni spațiale. Dacă la „Mariner 3", dispozitivul paletelor a rămas blocat chiar în momentul startului navei spre Marte, la „Mariner 4" paletele nu au mai putut fi reglate după lansare. Nici misiunea navei spațiale „Mariner 10" nu a fost lipsită de surprize-defecțiuni tehnice nedorite. Dar soluția dotării navei cu sistemul de navigație solară s-a dovedit extrem de salutară. Sistemul a permis încheierea programului de zbor al navei (trecerea pe lîngă Venus și trei întîlniri cu planeta Mercur). Ultima trecere pe lîngă Mercur a oferit oamenilor de știință constatarea că existentul cîmp magnetic al planetei este intrinsec planetei și nu indus de vîntul solar.

La proiectarea traiectoriei oricărui zbor interplanetar american avea să se țină seama de impulsul inițial al radiației luminoase a Soarelui. Se avea în vedere faptul că în timpul parcurgerii unor distanțe uriașe în spațiul extraatmosferic, continuul impuls al radiației luminoase a Soarelui se poate cumula, permițînd chiar erori substanțiale. Zborurile navelor „Viking" spre Marte (misiunile din 1975 și 1976) nu și-ar fi atins ținta dacă în calcul nu s-ar fi luat și presiunea luminii. Dacă nu s-ar fi ținut seama de acest important parametru, navele spațiale „Viking" nu ar fi ajuns în preajma lui Marte, ci ar fi „survolat" planeta la o distanță de... 15 000 kilometri.

Utilizarea sistemelor de navigație solară a început să fie avută în vedere nu numai pentru efectuarea corecțiilor necesare stabilizării traiectoriei de înaintare a navelor cosmice, ci și ca mijloc de propulsie. NASA s-a preocupat de această problemă seducătoare a călătoriilor cosmice, pentru prima dată în 1973, în preajma lansării navei „Mariner 10". Calculele întreprinse, cu cele mai moderne calculatoare ale acelui timp, au fost extrem de elocvente. S-a pus la un anumit moment și problema aducerii unei mostre de 30 kilograme pe o orbită joasă circumterestră prin sistemul convențional de propulsie. Calculele au arătat că realizarea acestui proiect ar necesita ca nava spațială și rezerva sa de combustibil să aibă o masă de 1000 tone. Era o greutate prea mare și ea trebuia redusă. Cum ? Recurgîndu-se la forța gravitațională a planetei Venus pentru propulsarea în ambele direcții. De data aceasta, calculele au indicat o posibilă reducere a necesarului de combustibil la 75 tone. Era, totuși, o greutate neconvenabilă. Soluția navigației solare s-a dovedit cea mai avantajoasă, întrucît masa totală a navei spațiale nu ar depăși 2,5 tone. Nava interplanetară „Magelan" care călătorește, în prezent, către Jupiter, cea mai mare planetă a sistemului nostru solar, va urma un itinerariu indirect. Un astfel de drum îi va permite să „fure" energie din cîmpurile gravitaționale ale Pămîntului și ale planetei Venus. Această energie este absolut necesară pentru accelerarea zborului. Nava „Voyager 2" a folosit din plin această tehnică, în premieră mondială, tehnică care constă în „acrobații celeste", adevărate „lovituri triple de billard".

Navigația solară va deveni un propulsor potențial al navelor cosmice. Ea are un mare viitor, deoarece nu necesită motoare-rachetă. Navigația solară poate renunța și la principiul fotovoltaic. Este un principiu, în baza căruia lumina solară, convertită în energie electrică, asigură impulsul necesar energizării continuității rezervorului de combustibil. Navigația solară are șanse reale de a deveni cel mai armonios sistem de călătorie al navelor spațiale în nemărginitul Univers.

D. FILIP

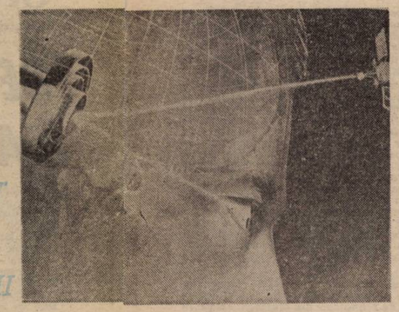

HDTV CÎTEVA APLICAȚII

Înainte de a trece la aplicații, să amintim cîteva detalii referitoare la preț. Acum, receptoarele HDTV cîntăresc cam 200 kg și costă cam 10 milioane yeni. Decodorul care însoțește receptorul costă acum cam 20 milioane yeni. Deci, deocamdată el nu este accesibil pentru sectorul individual. Dar, folosindu-se noile cipuri LSI, atît greutatea cît și prețul se vor reduce cu factorul 10. În cursul acestui an, receptoarele casnice vor fi vîndute cu prețul de 1 milion de yeni, adică prețul unei mașini mici, iar după un an și acest preț se va reduce la jumătate, adică prețul unui televizor cu ecran mare.

După ce s-a văzut că HDTV este o experiență posibilă, realizarea programelor cere noi lucruri de la regizori, camermani și tehnicieni

Inițial, obiectivul major al HDTV a fost să aducă acasă calitatea imaginii de la cinema. Dar acum, aplicațiile au apărut pe rînd și noi le amintim, reproducînd părerea domnului Ichisuke Kato director la Broadcasting Business Team care ține de Corporația Mitsubishi : „Nu va prima doar divertismentul, sînt de asemenea aplicații ale tehnologiei Hi-Vision în domeniul tipăririi, editării, evenimentelor și a expozițiilor. În industrie, monitoarele de înaltă definiție sînt necesare pentru a observa, de pildă, interiorul unor centrale electrice sau în alte locuri unde este dificil sau periculos pentru oameni să facă inspecții".

Dar aplicațiile nu se opresc aici. HDTV dă posibilitatea creării unor noi generații de simulatoare de zbor sau radare pentru traficul aerian. Industria filmului beneficiază deja de HDTV, dar și noi lumi ale naturii la nivel microscopic își vor releva grandoarea și misterul pe noile ecrane de televiziune așa cum nu le-a văzut nimeni pînă acum. La fel de importante sînt aplicațiile în medicină, în chirurgie. Cu camere video special proiectate, chirurgii vor putea filma detaliile intime ale celor mai complexe operații și apoi, prin replay, se vor putea transmite studenților toate fazele operației, dar banda video va putea fi folosită și pentru discuțiile între colegii chirurgi. Se prevede, pentru mileniul următor, folosirea în acest domeniu a unui sistem HDTV cu 2 000 sau 3 000 de linii și cu camere video tridimensionale.

Deci, semne bune în ceea ce privește televiziunea viitorului : ea se redefinește, ne redefinim și noi.

GEORGE CUȘNARENCU

glob magazin

Cu 500 dolari în buzunar...

Inginerul de marină MASARU IBUKA, *specializat în telecomunicații, este demobilizat în 1945, după terminarea războiului. Nu are loc de muncă și din soldele economisite i-au rămas în buzunar echivalentul a 500 dolari. Ce face șomerul „nostru" ? Demontează un aparat de antrenare a discurilor de înregistrat, dintr-un dispozitiv american părăsit. Se instalează într-o baracă de lemn și începe să gîndească și să construiască. Omul are idei și le vinde relativ ieftin la alții. După patru ani se reinstalează într-o miniuzină cu 33 angajați și vinde circa 30 de mii de pick-upuri. În 1949 trece la benzi magnetice și atacă printre primii o nouă idee : stereofonia și aparatele tranzistorizate. 20 de ani mai tîrziu, fostul șomer lansează, așa, ca pentru propriul său divertisment, un minitelevizor color cu diagonala de 34 cm, apoi unul cu diagonala 19 cm (în 1969), care recepționează 12 canale tv color.*

Mă opresc aici cu biografia, restul se cunoaște. Se cunoaște, dar sub o cu totul altă formă, și anume gigantul SONY. Ei bine, Sony nu este un aparat, un mecanism, un robot ; este supranumele inginerului demobilizat Masaru Ibuka, un om cu idei și 500 de dolari în buzunar, atunci. Oare cîți are acum ? Ce conteză, a intrat deja în legendă și în istorie... Omul „nostru" (poate aveți și dv, un Sony în casă) locuiește într-un apartament de cinci piese, într-un imobil colectiv din Tokio, de 500 apartamente. Peste zi îmbracă halatul albastru și gîndește împreună cu specialiștii săi din biroul de studii al uneia din fabrici. Seara își pune chimonoul și uneori se lasă fotografiat împreună cu soția. Să-l admirăm și noi în această postură. (P. S.: cine u-are un Sony, să-și cumpere !)

PAUL IOAN

care are rolul de a intensifica semnalele indicînd direcția fazei, obținîndu-se sonoritatea de compensare. Ea este reflectată de cască suprapunîndu-se, în dreptul urechii, zgomotelor care vin dinafară. Cele două unde se însonorizează partial, datorită direcțiilor opuse ale fazelor, și astfel se reduce considerabil nivelul zgomotului de fond în perimetrele diferitelor locuri de muncă.

Un excelent bio-adeziv

Oamenii de știință și-au pus problema descifrării modului în care anumite crustacee și mai ales scoicile se lipesc de stînci și rezistă astfel agitației apelor. J. Herbert Waite a constatat că acest fenomen se datorează proprietăților adezive ale unei proteine pe care o „livrează" scoicile „Mytilus edulis". Această specie produce un adeziv care face priză rapid și permite aderarea rapidă la diferite tipuri de suprafețe ca de exemplu : stîncă, lemn, sticlă și chiar alte cochilii. Acest adeziv se întărește rapid și formează o lipitură durabilă și rezistentă chiar după luni de zile petrecute în mare și în pofida forței marcelor și a altor factori de agitație acvatică. El prezintă un interes deosebit datorită proprietăților de lipire cu priză rapidă, datorită capacității sale de a adera în mediu acvatic salin și a rezistenței subacvatice care fac din el un produs cu numeroase aplicații potențiale. Flotele unor state se interesează de acest bio-adeziv natural.

Noul adeziv ar putea fi utilizat pentru „sudarea" oaselor, a protezelor, a țesuturilor cartilaginoase (reconstruirea urechii interne, sutura corneei după operația oculară). Astfel, s-ar putea evita imobilizarea lungă în ghips și atrofierea musculaturii care urmează în asemenea cazuri. Diferitele tipuri de lianți utilizați astăzi, a căror putere de lipire este rezultatul unor forțe mecanice, au în general o rezistență mai mică de zece ani.

Rezistența acestui nou adeziv biologic depinde de legăturile chimice care se formează și de aceea se presupune că acesta ar putea avea o longevitate mai mare. Avînd în vedere această longevitate, lipsa de toxicitate a produsului și mai ales capacitatea acestei proteine de a adera la suprafețe ude permițînd astfel utilizarea ei în cavitatea bucală, se pot imagina și numeroase aplicații dentare.

Combaterea nocivității zgomotului

Piloții, dar și alte categorii profesionale care muncesc în locuri cu zgomote mari, ajung, cu timpul, să sufere de pe urma deteriorării auzului ; în preajma virstei a treia sau chiar mai devreme, se ajunge chiar la instalarea surzeniei. Pentru înlăturarea acestor neajunsuri, firma vestgermană „Sennheiser electronic" a pus la punct o cască care are capacitatea de a suprima zgomotele prin intermediul unui sistem de compensare activă. Sonoritățile nedorite, care depășesc limita măsurată în decibeli, sînt recepționate de două microfoane miniaturale implantate în ambele laturi ale căștii. Există și un întrerupător,

care are rolul de a intensifica semnalele indicînd direcția fazei, obținîndu-se sonoritatea de compensare. Ea este reflectată de cască suprapunîndu-se, în dreptul urechii, zgomotelor care vin dinafară. Cele două unde se însonorizează partial, datorită direcțiilor opuse ale fazelor, și astfel se reduce considerabil nivelul zgomotului de fond în perimetrele diferitelor locuri de muncă.

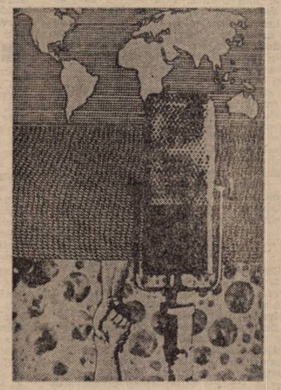

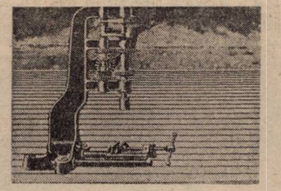

Cum va arăta lumea de mîine?

Imaginile nu sînt așezate la întîmplare ci vor să sugereze, așa cum și-a propus autorul lor, Tom Teague, necesitatea promovării comerțului mondial în beneficiul tuturor națiunilor. Secvențele fotografice pledează în mod convingător pentru intensificarea transferurilor de resurse sub forma ajutorului economic, investițiilor, comerțului. În penultima secvență, stringerea mîinilor este o pledoarie în favoarea conlucrării Nord-Sud. Dacă statele industrializate depind de materiile prime ale „lumii a treia", țările mai puțin dezvoltate ar trebui să fie ajutate dezinteresat, inclusiv prin furnizarea de tehnologii și asigurarea asistenței tehnice.

Dialogul Nord-Sud se află în impas de mai multă vreme. Numeroase reuniuni internaționale au fost organizate pe diverse teme : reforma comerțului mondial, problemele monetare, energia, transferul de tehnologie, alimentația etc. Nu au lipsit nici analizele pertinente, lucide, care reliefau posibilitatea soluționării complexelor probleme cu care se confruntă omenirea pe plan economic, printr-o abordare globală. Pentru că abordările trunchiate, parțiale, ar fi inoperante, fără eficiență. Fără accesul larg și general la tehnologiile moderne nu este posibilă diminuarea și înlăturarea decalajelor dintre state, slăbirea chingilor subdezvoltării. Perpetuarea sărăciei pe mari spații geografice reprezintă o uriașă bombă cu explozie întîrziată. LUMEA de astăzi cuprinde vaste arii geografice din Africa, Asia și America Latină ce se circumscriu în ceea ce continuă să se definească „geografia foamei". Dar cum va arăta LUMEA de mîine ?

Încălzire cu raze infraroșii

Specialiștii Institutului „Orgenergogroi" din Moscova (U.R.S.S.) au realizat un nou tip de radiator cu raze infraroșii alimentat cu gaz, care în 2 ore poate încălzi o încăpere cu o suprafață de cîteva mii de metri pătrați, pînă la temperatura de 15°C. Acest radiator poate servi la încălzirea unor secții sau pentru uscarea pe timp de iarnă a caselor aflate în construcție, precum și a autovehiculelor parcate în aer liber.

Acest agregat de încălzire se alimentează de la o butelie cu gaz natural sau lichefiat. Gazul în amestec cu aerul este condus prin niște ajutaje ceramice dispuse în arzătoare. Gazul arde pe suprafața plăcilor ceramice sprorape instantaneu și fără flacără. Plăcile se încălzesc pînă la temperatura de 800—900° Celsius. Numărul arzătoarelor în funcțiune poate fi schimbat în funcție de temperatura necesară și volumul încăperii. Radiatorul cu radiații infraroșii se încălzește foarte repede. Datorită arderii complete a gazului aerul din încăperea încălzită cu noul radiator este mai curat decît atunci cînd se folosesc generatoarele termice tradiționale.

Spărgător de gheață

Numele care i s-a dat este Oden, *iar rolul său este legat de menținerea permanent deschisă a porturilor de navigație de la Marea Baltică, pe timpul iernii. Este capabil să spargă gheața cu o grosime de pînă la 1,8 m, datorită noului său profil care permite deschiderea unui canal de peste 29 m lărgime. Oden va efectua misiuni asemănătoare în regiunile Arcticii și Antarcticii, și va putea fi folosit în timpul verii pentru expediții polare sau pentru forări în mările blocate de gheață.*

Noul spărgător de gheață este echipat cu patru motoare Diesel Sulzer, avînd o putere totală de 18 000 kW, și două elice acționate cu 510 turații pe minut.

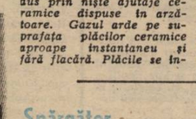

Premiul Nobel pentru fizică

Ceasul atomic ultraprecis

Evenimentul atribuirii Premiului Nobel pentru fizică pe anul 1989 este consumat. Dar el persistă în conștiința oamenilor de pretutindeni, cu deosebire în rîndul cercetătorilor și savanților, prin dimensiunea creativă a celor trei profesori (doi americani și unul vestgerman) încununați cu prestigiosul premiu acordat de către juriul Academiei regale de științe din Suedia.

Profesorului american Norman Foster Ramsey, care a obținut jumătate din valoarea premiului, i s-au recunoscut, de către prestigiosul forum științific, cercetările sale tehnice cu privire la o metodă de exercitare a nivelurilor de energie ale unui atom cu ajutorul unor cîmpuri electromagnetice oscilante. Referindu-se la motivația recompensării oferite prof. Ramsey, în virstă de 74 de ani, publicația Sciences et Avenir subliniază : „Cunoașterea precisă a tranzițiilor energetice într-un atom i-a permis să realizeze ceasuri atomice, între care maserul cu hidrogen, cel mai precis din lume la ora actuală. Și astfel a putut fi dată o definiție universală a unității de timp „secunda" cu o precizie de o zecime de miliardime.

Își găsesc utilizarea asemenea orologii de „Inspăimîntătoare exactitate" ? Desigur ! Extrem de ultraprecise, ele sînt folosite la radionavigația sateliților artificiali ai Pămîntului, și la sistemele anticoliziune ale avioanelor. Ceasurile atomice de mare precizie își găsesc o utilă întrebuințare și în cadrul cercetărilor științifice, ca de pildă la cele de studiere a derivei continentelor.

Ceilalți doi profesori cărora li s-a acordat Premiul Nobel pentru fizică sînt Hans Georges Dehmelt, din S.U.A., și Wolfgang Paul, din R. F. Germania. Ei au fost recompensați pentru elaborarea tehnicii cursei de ioni. Vestgermanul a fost primul om de știință din lume care a imaginat un sistem fizic ce permite izolarea și imobilizarea atomilor ionizați. Acest sistem a fost utilizat prima dată pentru trierea particulelor atomice în mișcare, în funcție de masa lor și de încărcătura electrică. Și, nu în ultimii ani, ci prin 1970. Evidențiind meritele deosebite ale prof. Wolfgang Paul, sursa citată relevă : „Cursele de atomi actuale se bazează încă pe principiile sistemului său, denumit „trapa lui Paul". Meritele prof. Hans Dehmelt sînt, de asemenea, deosebite, întrucît el a verificat cu o precizie extremă că materia și antimateria posedă efectiv aceeași proprietăți. Și încă un amănunt semnificativ : prof. Dehmelt a fost primul care a utilizat „trapa lui Paul" pentru a observa un electron izolat, a studiat proprietățile lui și antiparticula sa — pozitronul. Era și firesc, deci, ca amîndoi profesorii să li se recunoască contribuția în elaborarea tehnicii cursei de ioni.

telex

● **Un echipament informatic submarin al unui cîmp petrolier aflat în platoul continental al Norvegiei funcționează pe baza unei... baterii electrice. Bateria care utilizează apă de mare și poate funcționa fără întreținere ani de zile se află plasată la adîncimea de 300 m. Ea nu riscă să provoace poluare. Făcînd inutile legăturile prin cablu cu uscatul, inedita baterie își va găsi o largă întrebuințare la exploatarea „aurului negru" din zăcămintele submarine, precum și la alimentarea cu energie a farurilor și balizelor maritime.**

● **La Miami (Florida) funcționează bune rezultate ciare o sală de laxare „high Este vorba de de „relaxare tronică" cu a stimulatorilor nici. Contra sui 20 dolari, stimu branșați pe celor ce vin să venieze sala de laxare, le „dezamorsează" acestora rul cu impulsu joasă frecvență și beta, dar și c le luminoase, voci care se răspîndirii noul tament de re pe care-l consi adevărată „ange care usurează felul pacienților însă a-i relaxa.**

● **Performanță deosebită în lumea felinelor. În China s-a reușit creșterea în captivitate a tigrilor manciurieni, animale considerate a fi pe cale de dispariție. Întrucît experimentul a fost un succes deplin, forma pentru creșterea felinelor din provincia Heilongjiang (din nord-estul Chinei) urmează a „livra" zece tigri manciurieni unor grădini zoologice autohtone sau străine. Supranumiți și „regele animalelor", tigrul manciurian este considerat un animal pe cale de dispariție. Doar circa 300 de tigri manciurieni se mai află în libertate.**

● **Parcurgerea unei distanțe de 180 km cu viteza maximă de 45 km/h, acestea sînt performanțele dar și promisiunile unui**

electromobil construit în Japonia ,de forma unui triciclu acoperit. El este destinat, circulației în orașe, pentru a se diminua infestarea mediului ambiant. Bateriile acestui mijloc de transport nepoluant asigură o autonomie dublă față de alte modele de automobile electrice. În greutate de 500 k'., tricicl electric are o lungime de 2 m si lățimea de 1 m.

● **Cu prilejul mai multor turnee „Deep Thought", un jucător de șah-ordinator, realizat la Universitatea Carnegie-Mellon din Pittsburgh (S.U.A.), s-a clasat printre cei mai buni 30 șahiști americani. El poate memoriza 700 000 de răspunsuri pe secundă și poate „gîndi" de la 20 la 30 mutări în avans.**

● **Documentele marelui inventator Thomas Alva Edison sînt publicate de Editura Universității „John Hopkins" (S.U.A.). Moștenirea lui Edison este extrem de bogată : 1 039 patente la diverse invenții și o arhivă de 4 milioane de pagini, între care 250 de schițe și scheme. Opera completă a ilustrului inventator nu este destinată bibliofililor personale. Ea însă va oferi informații prețioase oamenilor de știință, inginerilor, studenților și specialiștilor în istoria tehnicii.**

● **Există oare o legătură directă între procesele ce au loc în profunzimea scoarței terestre și aparițiia unor puternice cîmpuri electrice în atmosferă ? Desigur. Susțin unii cercetători din Tadjikistan. Elucidarea tainei cîmpurilor electrice de la altitudini mari deasupra pămîntului este deosebită de importanță. Aceste „concentrări electrice" pot fi considerate prevestitori siguri ai cutremurelor, susține prof. Fateh Hakimov, de la Universitatea din Dușanbe. Acesta mai susține că cercetările au demonstrat că înaintea cutremurelor, în epicentrul acestora se dezvoltă procese energetice, care duc la aruncarea către suprafață a unor cîmpuri electrice. Apoi, particulele încărcate ou electricitate se fixează în atmosferă. uneori chiar mult mai sus, pînă la o altiudine de 500—600 km.**

Starea de veghe

ÎNTRE PRIORITĂȚILE ZILEI ȘI PRIORITĂȚILE ȘTIINȚEI

Trăim sub semnul zilei. Este normal și, poate, inevitabil. Ne temem că Minunea, și n-ar fi prima oară, ar putea să dureze trei zile. Începînd de cînd ? Ori un multiplu : trei luni... Deci, cînd ar expira ? Dar întrebarea implică, din însuși momentul conturării ei în adîncul stării noastre de spirit, o îngrijorare, dacă nu cumva o suspiciune globală. Față de Minunea în sine, întîi, pe care o suspectăm de a fi, încă din start, efemeră, printr-o predestinare secretă a oricărei minuni și a seriei (foarte mici) din care face parte ; o suspiciune, pe urmă, aproape îndreptățită, față de cei ce se tem deopotrivă de un **prea bine** (care s-ar instala **prea lent**) și de un **prea rău** (care ar putea reveni), poate unde nu au încredere îndeajuns în ceea ce, de fapt, reînvie speranța în ființa umană — **ce altceva e o minune, decît o reînviere ?** — atunci cînd nu încep să și calculeze, în gînd, cine ar avea drepturi, mai mari și mai multe, la binefacerile acestei controversate tranziții spre **altceva** și **altfel**... Și fiecare în parte — eu, tu, el ea sau altul — dorind să adăpostească și meritul și binefacerile acestei reveniri spre normal în liniștea convingerilor sale, și în spațiul său de orgoliu, ne alertează împotriva oricărei nedrepte luări (confiscări) a Minunii de către alții, firește, strigînd cu disperare : nu-i lăsați să ne-o fure, sînt singurul în stare s-o ocrotesc, doar eu....

■

Neîncrederii i s-a asociat încă din primul moment nerăbdarea, cum anticipase Andrei Pleșu, într-o frumoasă noapte, în fața a milioane de ochi și de neliniști ultimative. Și cine să fie cei mai nerăbdători, dacă nu tocmai cei care n-au suferit de nici o nerăbdare, nici în timp, nici în suflet, înainte de a fi aflat că există un decret privind dreptul la nerăbdare...

Există și conștiințe, desigur, care scrutează riguros viitorul; se proiectează structuri de rezistență morală, rațiunea face apel la măsură și luciditate, se propun remedii înțelepte împotriva nevrozelor zilei, și totuși...

Ce ar gîndi, despre nenorocirile noastre un japonez nimerit printre noi, unul din cei care ar ști, să admitem, că în 1945, Japonia și România aveau același venit național de 20 de dolari pe an și locuitor ? Nu, nu va înțelege dezastrul... Ne va spune cel mult că samuraii lor, spiritul lor de justiție și aspirația spre desăvîrșire, i-au condus în 45 de ani de inițiativă și creație spre cele cîteva sute de mii de „cercuri de calitate", prezidate tocmai de samuraii inovării prin știință, și conștiință, și har. Sau ce-ar gîndi un Naisbitt, nimerind printre noi, și aflînd că „Megatendințele" lumii contemporane, studiate de toate administrațiile unor țări avide de progres, au trecut la noi neobservate? Cartea s-a epuizat, este drept... Dar cine s-o citească?

■

Primează monologul... Și ce-i mai grav, nu prea se confruntă scenarii, cum observa un economist excelent (M. Ciumara), nu se confruntă opțiuni, din care s-ar desprinde — eliberate de metaforă — structuri și argumente ; alternativele nu diferă prea mult, prin program și idee.... Există o teamă aproape generală (și acuza reciprocă), față de persoane și nume ; iar contraargumentarea propune și ea prea puțin... Știința — știința unei (re)edificări dificile, în contratimp — și etica (etica unui alt tip de travaliu uman) rămîn probleme deschise, a se citi : aminate pentru... după alegeri. Și ca să concretizăm...

Privatizarea agriculturii în „etape", în „trepte", dincolo de conceptul și abordările simplificate, rămîne, în substanță, o confruntare acerbă între **adaptabil** (flexibil) și **inadaptabil** (rigid și anacronic), atît în planul conștiinței, cît și al unor tehnologii unanim acceptate, în țările cu o agricultură prosperă. Fermierii americani — doar 3 la sută din populația activă a Statelor Unite ale Americii — au ajuns la situația lor parcurgînd un lung drum de încrîncenări, în teren, (al lor, nu doar încredințat lor) și de reconsiderări neîntrerupte din unghiul agroștiinței. Ne-a bucurat că profesorul Dumitru Teaci, un reputat specialist, se află în fruntea unei organizări agrariene, receptivă, prin experiență, cultură, și profesionalitate, la argumentele și contraargumentele unei agrotehnici moderne, ale ingineriei genetice și ale biotehnologiilor, ale cibernetici viului și, însumînd, **ale biocibernetici celei mai complexe armonii.**

Privatizarea agriculturii, cum se spune mereu, este o premisă absolut esențială ; cercetarea agricolă — o șansă pentru producții mari... Dincolo de cuvinte, însă, subzistă necesitatea unei convergențe, agro-științifice, conceptuale, indiferent de ceea ce o să se întîmple la 21 mai. E prioritatea priorităților, poate...

■

Dar prioritatea... **a doua ?** Coborînd zeci și zeci de opinii din cele mai diverse sectoare și înregistrînd cele mai contradictorii afinități (și adversități) partizane — prin însăși natura acestei „stări de veghe", ca stare permanentă — urgențele par să înscrie **combaterea** (**prevenirea, atît cît se poate**) **a inflației, limitarea unui inevitabil șomaj** (o dată cu structurarea unui program de readaptare profesională a celor constrînși să-și schimbe locul de muncă) **convocarea de investiții de capital străin** (necenzurate de abordări simpliste), astfel încît orice guvern ar veni după alegeri — preferabil, poate, unul de tehnicieni — să poată oferi societății civile șansa unei reveniri la normal.

Și prioritatea... **a treia ? A treia** — dar cu interferări de urgență chiar și în structura primelor două priorități — **starea de sănătate a țării.** Combaterea unor factori de risc (de tot mai mare risc) și a unor maladii devastatoare încă... O profilaxie concepută **ca o lege necruțătoare** a stării colective de bine...

Există și o a patra prioritate, de egală sau aproape egală urgență ? Pentru locul „patru" din păcate nu se întrezărește deloc un consens. **Exigențele ecologice,** absolut întemeiate, ar sugera un program de corecții rapide, de reevaluări (tehnologice), de abordări temerare, calitativ-noi, în întregul proces de restructurare a vieții social-economice. Dar pentru același loc „patru" ar candida, cu egală îndreptățire, **regenerarea învățămîntului,** din perspectiva unei alte abordări însă, a actului pedagogic, a unei atenții sporite pentru contingentul **dotat** și cel **foarte dotat,** pentru o exigență menită să structureze, în sfîrșit, o autentică ierarhie a meritului și valorii.

■

— Sînteți independent? — ne-a întrebat cineva, de curînd.

— O, nu... — i-am răspuns, cît se poate de sincer. De cînd m-am însurat, oameni cu experiență m-au prevenit să-mi iau „adio", și pentru totdeauna, de la independență.

— Nu, domnule, ca opinie... Ca fel de a gîndi...

— O, nu... Sînt dependent de tot ceea ce știu pînă azi (de ceea ce nu știu), de viața mea anterioară, de aprehensiuni-intuiții-disperări-spaime-infinite-prudențe, și absolut dependent de toate speranțele mele secrete. Toate mă cenzurează. Sînt profund dependent !

— Dar nu depindeți de nici o grupare... Tot e ceva — mi-a zis.

— Nu depind de nici una, dar depinzînd, involuntar, de lupta dintre ele, iată că depind încă o dată, de toate.

— Și nu aspirați măcar la a fi independent ?

— Din modestie, să zicem, n-aș vrea să fiu eu — primul...

Toate cele scrise anterior, am dori să fie citite ca o scuză a involuntarelor noastre dependențe față de atîtea cuceriri ale științei (și ale ne-științei), care ne afectează direct, și ca o încercare modestă a rubricii de față de a nu rămîne prea mult în afara acelei stări de veghe, pentru care pledează, mult înaintea noastră, și infinit mai bine, spiritul științific.

DOREL DORIAN

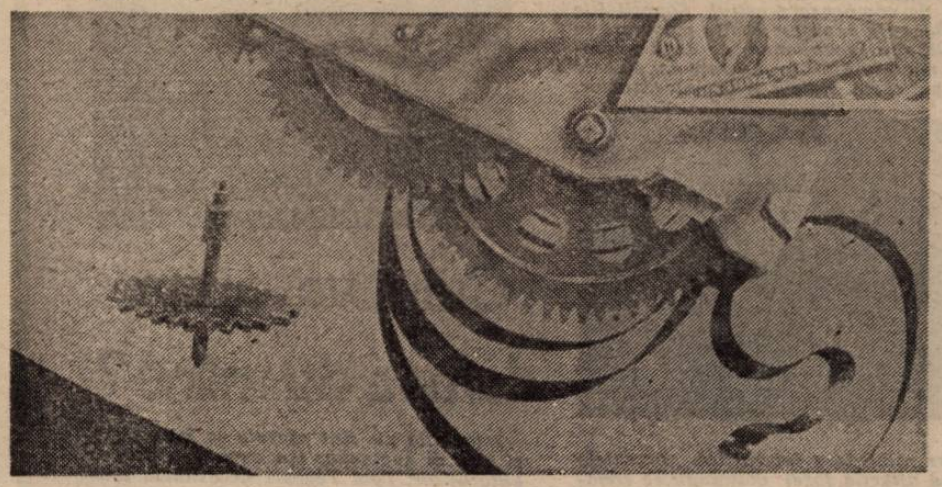

Tratament criogenic

Cunoscuta firmă americană „Gillette" efectuează călirea lamelor de ras pe care le produce răcindu-le pînă la temperatura de minus 145°C. După acest tratament, durata lor de serviciu crește considerabil.

Bazîndu-se pe această tehnică doi specialiști americani au hotărît să încerce dacă imersiunea în baia de azot lichid poate fi utilă și pentru alte produse industriale. S-a dovedit astfel că strunele viorilor ținute cîteva ore la o temperatură foarte scăzută sună mai bine și își mențin timp mai mult acordajul. După ce niște corzi de pian au fost supuse unui asemenea tratament, instrumentul a putut să-și păstreze acordajul de patru ori mai mult decît în mod obișnuit. Mingile de golf prelucrate cu ajutorul frigului „zboară" cu 20—30 metri mai mult dintr-o singură lovitură. Ciorapii-pantalon ținuți la frig pot fi purtați mai multă vreme.

Cauzele acestor modificări favorabile sînt în prezent studiate în cadrul Institutului de tehnologie din Massachussetts. În același timp mica firmă înființată de cei doi specialiști și care și-a propus să efectueze prelucrarea criogenică a corzilor instrumentelor muzicale este foarte mult solicitată de posesorii acestora în rîndul cărora se bucură de mare popularitate.

Invenție

Punga din masă plastică este atît de răspîndită și atît de simplă încît nimănui nu-i trece prin minte faptul că cineva ar fi putut-o inventa. Și totuși inventatorul pungii de plastic este suedezul U. Hamilton. După unele aprecieri, în lume se

folosesc, în prezent, circa patru miliarde de asemenea pungi, cu cele mai diverse desene, imprimate sau simple, mici sau mari. U. Hamilton a fost propus să i se confere titlul de „Suedez al anului 1989".

povestire s.f.

TREI FULGERE PE SECUNDĂ

episodul șaptesprezece

Arta militară nu a înclus în tratatele ei academice formula respectivă. Scurt! Cine dintre dumneavoastră își amintește cu exactitate de rețeta plăcintei cu brînză ? Vă rugăm să nu vă grăbiți.

Miss Jupiter — o blondă vaporoasă, glacială și ale cărei priviri ar fi reușit să îmblînzească pînă și ursiii polari — sălta cu demnitate din scaun, tuguindu-și buzele, trecîndu-și palma prin părul răvășit.

— Aluatul pentru plăcintă, domnule mareșal, se face din făină albă de grîu. Cantitatea minimă atinge 500 de grame. Se adaugă trei linguriște de ulei, o linguriță de sare și o ceșcuță cu apă caldă. Acest amestec se frămîntă foarte bine. Se fac apoi foi subțiri. Foile se vor tăia de mărimea tăvii respective. Umplutura se face din brînză de vacă, zahăr după apreciere, puțin unt, ulei, trei ouă, o ceașcă de lapte și un vîrf de cuțit de sare. Între patru, cinci foi unse cu unt se va așterne umplutura. Toată compoziția din tavă se stropește cu unt cald și se introduce vasul în cuptor, la foc potrivit. După coacere se taie plăcinta în pătrate egale care sînt acoperite cu smîntînă și zahăr pudră. Cam asta e tot !

— Deci făină albă, sare, ulei, unt, zahăr, ouă, smîntînă. Aymat, a funcționat aparatul ? Nu de alta dar nu avem secretar.

— Da, domnule mareșal. Îl am în buzunar.

— **Miss** Jupiter, brînza poate fi numai de vacă ?

— Nu. De capră, de oaie, de bivoliță sau cămilă. Nu contează.

— Mai există și alte formule pentru... pentru alte preparate cu brînză ? Vă rugăm să vă gîndiți foarte bine.

— Nu-mi aduc aminte.

Miss Terra — o brunetă lipicioasă, cu aplomb, interveni vioaie :

— De la străbunica mea am moștenit o carte de bucate. Autoarea a fost, se pare, o glorie în epocă : Sanda Marin. Întreaga noastră familie învățase din carte cum să facă tot felul de bunătăți cu brînză : alivenci, poale în briu, colțunași, brînzoaice, găluște, pirogti, clătite, papanași, pateuri... Gospodinele obișnuiau să mai introducă în compoziție stafide, vanilie sau miez de nuci. Uneori puneau deasupra preparatelor frișcă sau feliuțe de ciuperci... A, era să uit ! Pe lîngă ulei sau unt întrebuințau citeodată și untura de porc.

— Mulțumesc ! Cred că este suficient pentru ceea ce ne interesează.

Ca și cînd ar fi așteptat de mult acest esențial moment al discuțiilor, în sală își făcu apariția un străin. Era însoțit de doi ofițeri care păstrau distanța regulamentară. Necunoscutul, impozant ca statură, părea ras proaspăt. Purta cel mai elegant costum civil văzut vreodată pe Malgamar : alb-gălbui, din stofa cea mai fină. Frumusețea lui bărbătească nu mai putea fi pusă la îndoială. Fascina din prima clipă ! Străbătu sala cu pași rari. Se opri, se înclină într-o doară :

— Numele meu este Umans ! rosti simplu, trecînd peste orice uzanță protocolară. Vă rog să mă scuzați ! Mi s-a spus că sînt așteptat.

Cine nu auzise de Umans ? Rumoarea crescu în cascade, se prefăcu în gălăgie. Fetele se întoarseră să-l privească admirativ.

— Liniște ! ceru Foli Prie. Domnule Umans, sînteți binevenit. Luați loc alături de noi. Băieți, ce naiba ?

I se oferi în grabă un scaun. Uitară să-i strîngă mîna.

— Mulțumesc ! Mă simt foarte bine. Ca în mijlocul unor prieteni la care m-am întors după ani și ani... Vă rog ! Puteți continua.

— Domnule Umans, i se adresă președintele clipind alene, computerul dumneavoastră Dog a apelat la sisteme logice incompatibile cu situația reală existentă pe Malgamar. Sîntem derutați.

— Nu vă pierdeți cu firea ! replică acesta foarte calm. Uneori îi mai plac șaradele !... Vă rog să precizați !

A fost informat asupra celor întîmplate pînă la detaliu.

— Plăcinta cu brînză, încheie mareșalul, necesită interpretări sensibil diferențiate. Vă așteptăm opiniile.

— Nimic mai simplu ! făcu noul venit, zîmbind cu nevinovăție. Făina se obține din grîu. Îl vom cultiva. Uleiul — din porumb sau floarea-soarelui... Ogoarele cu aceste plante sînt foarte frumoase ! Pentru zahăr, sfecla albă sau trestia tropicală... Vom sădi nuci, vom construi sere pentru ciuperci și mirodenii. Vom crește cartofi, palmieri, legume, pomi fructiferi. Cît despre brînză, smîntînă și unt... Asta este altceva. Aveți printre dumneavoastră zootehnicieni ?

— Avem. Chiar și medici veterinari.

— Perfect ! Cine ne va împiedica atunci să ne ocupăm de creșterea animalelor ? În primul rînd ale celor care dau lapte...

ROMULUS BĂRBULESCU

(Va urma)

medicina la zi

SE POATE ŞI FĂRĂ CHIURETAJE?

Dictatura a marginalizat multe adevăruri ce ies acum la iveală cu cruzime. Ce s-ar mai putea spune (scrie) acum, la aproape trei luni de la Revoluţie, după ce atitea personalităţi ale vieţii medicale au conturat, sau mai bine zis, au dezvăluit cu delicateţe şi înalt profesionalism, arsenalul umilirii femeii, în anii trecuţi, în toate ipostazele ei (iubită, mamă, soră, fiică). Nevoile, necazurile de fiecare zi, grija pentru copii, înfruntate de timpuriu, ne-au întunecat anii cei mai frumoşi, întipărindu-ne pe chip tristeţea. Apariţia unei sarcini nedorite, genera adevărate conflicte familiale, sociale, tulburări comportamentale, psihic justificate. Pe măsura ce vîrsta vieţii sexuale creştea, se acceptau prin relaţii, cunoştinţe diverse ce erau de cele mai multe ori în afara profesiunii medicale şi care, prin manevre empirice, întrerupeau sarcina.

Aici începea drama secţiilor de ginecologie şi terapie din spitale. Aici se salvau vieţi, de cele mai multe ori însă se intervenea prea tîrziu. Au fost mii de tinere a căror ultimă privire s-a stins căutînd salvarea în ochii anesteziştilor, care se încăpăţînau să spere că le mai pot ajuta. Sute de femei au murit prin complicaţiile avortului fără să mai poată ajunge într-un spital.

După abrogarea sinistrului decret, s-au făcut mii de chiuretaje şi toate sarcini viabile, încă dinaintea lunii decembrie. Ce s-ar fi întîmplat cu aceste femei care altfel ar fi apelat la aceleaşi surse, în parte empirice ? Pentru că, trebuie s-o recunoaştem, marea majoritate nu-şi mai doreau copii. Or, asta n-ar putea intra sub acuzaţia de genocid ? Şi atunci, cît va trebui să mai aşteptăm pentru ca primele mijloace anticoncepţionale să apară în farmacii ? Cîţi medici mai trebuie să vorbească la televizor sau să scrie în presă ?

Probabil că răbdarea noastră, a medicilor şi a femeilor, pacientele noastre, a ajuns la capăt. Vrem să ne facem meseria, destinşi, liniştiţi şi cu capul limpede. Credeţi că am scăpat de avorturile septice ? Nu, căci femeile cu sarcini peste 12—13 săptămîni apelează la aceleaşi focare avortogene şi ajung la spital în aceeaşi situaţie, obligîndu-ne, pe noi, să luptăm cu aceleaşi mijloace. Ne-am săturat de atita patologie septică în avorturi, căci cine are mai multă experienţă decît ginecologii noştri ? Luerările acestora pot servi în mod strălucit ca bibliografie pentru această temă în orice şcoală medicală din străinătate !

„Avortorium" ce s-a creat în spitale după abrogarea decretului blochează efectiv orice altă activitate curentă a spitalului. Oare cîte asemenea intervenţii poate suporta o femeie anual şi cu ce riscuri pentru sănătatea ei ? Mai mult, sînt categorii de afecţiuni medicale (cancer genital, uter cu cicatrici postoperatorii, malformaţii congenitale ereditare, boli psihice grave etc.) ce prin lege, în toată lumea sînt protejate printr-un tratament special privind preîntîmpinarea sarcinii. Steriletele şi celelalte mijloace mecanice, anticoncepţionale, atît de necesare acestor afecţiuni, erau interzise. Şi în final, victimele nesăbuitului decret recurgeau tot la manevra singerîndă.

Tinerele cupluri trebuie ajutate efectiv, printr-o educaţie sexuală făcută în parametrii inteligenţei, că de ce să nu recunoaştem, cei născuţi şi educaţi în fostul regim, au vagi noţiuni de anatomia bărbatului şi a femeii, de evoluţia şi formarea vieţii. Este îmbucurător faptul că tinerele soţii care îşi doresc copii se prezintă acum, din primele săptămîni de sarcină, sînt fericite, receptive la sfaturile noastre, parcă mult mai feminine. Le mulţumim lor că au avut puterea să depăşească cu demnitate sfertul de veac de control abuziv al vieţii intime, că s-au păstrat sănătoase pentru generaţiile pe care le cresc.

Şi mai e ceva, ce ţine de buna organizare a activităţii medicilor, ca şi de cea a promptitudinii cu care trebuie rezolvate solicitările. Evident, trăim momente în care nu-ţi poţi exprima opinia fără să se nască opoziţia, dar voi risca totuşi.

Pentru ce trebuie să plimbăm femeile pe drumuri, după adeverinţă de salariată, bilet de trimitere de la medicul din policlinica de întreprindere (care de cele mai multe ori nu este lîngă serviciu) dacă are un buletin cu o adresă şi chiuretajele se efectuează după teritoriu, deocamdată ?

Ca să le taxăm diferit ?

Ce taxăm ? adeverinţa de salariată, sarcina, manopera chirurgicală sau adresa ?

Ce să mai vorbim de faptul că la asemenea solicitare trebuie programate pe multe zile înainte, invers proporţional cu vîrsta sarcinii, iar echipele de gardă aşteaptă sterilizarea truselor (puţine şi vechi) de la o serie de 10—15 paciente la alta şi se întind cu chiuretajele pînă tîrziu în noapte.

Dr. CORINA PĂRĂU
medic specialist obstetrică-ginecologie

Prin acupunctură

Între „bolile civilizaţiei" este inclusă şi diminuarea laptelui la mamele care alăptează. Datorită acestui fapt, 90 la sută din copii cresc fiind hrăniţi cu lapte în amestec sau artificial. Se ştie însă că nici un fel de hrană artificială nu poate înlocui laptele de mamă. În acelaşi timp, copiii hrăniţi artificial suferă mai des de stomac, sînt mai frecvent afectaţi de infecţii.

În general, lipsa laptelui se tratează cu hormoni, vitamine, microelemente, ultrasunete şi prin transfuzia unor mici doze sanguine. După cum arată cercetări efectuate recent, rezultate pozitive s-au obţinut în 18 pînă la 35 la sută din cazuri.

La Institutul de cercetări ştiinţifice de obstetrică şi ginecologie din Erevan (R.S.S. Armeană) se aplică pe o scară din ce în ce mai largă o metodă care se bazează pe reflexoterapie. Prin acupunctură, utilizîndu-se punctele active de pe mîini, picioare şi cele din jurul glandei mamare, se obţin, în majoritatea cazurilor, rezultatele dorite.

Tratament fără medicamente

Vindecarea bolilor pe seama resurselor proprii ale organismului şi fără ajutorul medicamentelor, nu mai pare un fapt de domeniul fantasticului. Domeniile netradiţionale ale medicinii — reflexoterapia, biostimularea — înregistrează azi succese tot mai mari. Un rol important în această privinţă le revine mijloacelor tehnice, ca de exemplu biostimulatorul „Bion", conceput şi realizat de specialiştii din Odessa (U.R.S.S.). Funcţionarea aparatului se bazează pe capacitatea organismelor vii de a genera curenţi slabi. La contactul palmelor cu nişte lamele metalice conectate la aparat, în circuitul exterior apare curent electric a cărui mărime este indicată de un ampermetru încorporat în biostimulator. Potrivit datelor statistice obţinute prin testarea aparatului, curenţii cei mai puternici (peste două sute de microamperi) sînt generaţi de copii şi sportivi. Oamenii de vîrstă mijlocie generează curenţi de 30—50 microamperi, iar bătrînii de la 10 la 30 microamperi. Mărimea curenţilor depinde de mulţi factori. În decursul zilei se atinge maxim, (dimineaţa după înviorare) iar seara minimul, ca urmare a oboselii. Curenţii cei mai puternici sînt generaţi de către punctele de acupunctură.

Curenţii dirijaţi pot să influenţeze favorabil asupra organismului uman. Specialiştii sovietici au elaborat o metodologie de diagnosticare, profilaxie şi tratament al unor boli cu ajutorul biostimulatorului „Bion". Astfel, acest aparat a dat rezultate pozitive în refacerea funcţionării normale a organelor respiratorii şi digestive, în tratarea bolilor vasculare, a reumatismului, diferitelor forme de nevralgii şi migrene, precum şi la combaterea oboselii, stresului şi insomniei.

Aparatul este simplu şi poate fi folosit cu uşurinţă.

medicul ne sfătuieşte

ORTOPEDIE. Colaboratorul nostru, **dr. NICOLAE BURGHELE, medic primar ortoped,** a formulat următoarele răspunsuri :

● **Hiuţă Petru din Suceava.** Diabetul poate determina „în timp" tulburări circulatorii arteriale la nivelul picioarelor, care pot fi decelate prin efectuarea unui examen de oscilometrie. În acest sens, adresaţi-vă unui serviciu de chirurgie generală sau de medicină internă. Pentru arsura de la picior, tratamentul va fi indicat de un specialist în chirurgie plastică şi reparatorie, dar numai după efectuarea oscilometriei.

● **Jităcă Manole din Vaslui.** Durerile pe care dv. le acuzaţi la nivelul piciorului sting pot avea multe cauze, printre care şi pintenul calcanean. Dacă tratamentele pe care le-aţi urmat nu v-au ameliorat suferinţa, vă puteţi prezenta cu bilet de internare la Spitalul C.F.R. 2 din Bucureşti, secţia de ortopedie.

● **Bentoiu Liliana din Craiova.** Datele pe care ni le furnizaţi în legătură cu boala dv. sînt insuficiente şi neclare. Sfatul pe care vi-l pot da este să vă internaţi într-o clinică de reumatologie pentru a vi se preciza diagnosticul.

● **D. S. din Bucureşti.** Nu vă precizaţi vîrsta şi nici ce tratament aţi urmat. Inegalitatea membrelor inferioare, care după cum ne scrieţi este doar de 1 cm, se poate corecta ortopedic prin purtarea unei talonete. Rămîne de văzut dacă măsurătoarea este efectuată corect. De aceea, considerăm că este mai indicat ca, în prealabil, să vă internaţi într-o clinică de ortopedie pentru a vi se preciza diagnosticul.

● **Munteanu Nicolae din Arad.** Cifoza de care suferiţi poate fi tratată în cadrul secţiei de ortopedie din Spitalul judeţean Arad. Deci, adresaţi-vă şefului secţiei cu toată încrederea.

★

● **Maticiuc Mihai din Hunedoara.** Ne pare rău, dar nu vă putem oferi date suplimentare. Articolul la care vă referiţi a fost preluat din presa străină de specialitate, care pînă în prezent nu a revenit cu alte informaţii.

● **Gheorghe G. Ionel din Brăila.** Vă sfătuim să încercaţi mai întîi să mergeţi în audienţă la Ministerul Sănătăţii (Direcţia asistenţei medicale) cu toată documentaţia medicală pe care o deţineţi, utilă în susţinerea cazului. Veţi beneficia cel puţin de îndrumarea necesară şi de detaliile care vă interesează.

● **Stoica Cristina din Bucureşti.** Nu trebuie să fiţi atît de necăjită ; există posibilităţi de remediere. Adresaţi-vă Spitalului de chirurgie plastică şi reparatorie din Bucureşti, care deţine o bogată experienţă în rezolvarea cazurilor de acest tip.

Rubrică realizată de AURORA POPESCU

MORŢI SUB SEMNUL ÎNTREBĂRII

Se poate legifera în domeniul eticii ? (E vorba de etică, nu de morală !) Dacă da, ce-ar trebui să cuprindă legile emise ? Un asemenea demers nu ar avea consecinţe periculoase ?

Întrebările de acest gen ar putea continua. Ele se pun tot mai mult la ora actuală şi, mai mult ca oriunde sînt întîlnite în domeniul medicinii, unii susţin că şi al politicii... Subiectul incită la numeroase discuţii şi nu întîmplător, prof. JEAN BERNARD, reputat medic, preşedintele Comitetului Naţional de Etică din Franţa, deşi are respectabila vîrstă de 83 de ani, şi-a propus să pornească într-un pelerinaj, cu „staţii" în diverse oraşe din Europa (dar nu numai !), unde să conferenţieze şi să facă schimburi de opinii cu alţi specialişti pe această temă.

● În decembrie trecut, la Geneva, peste 700 de persoane — în special medici şi alte categorii de personal medical — îl ascultau prezentînd cîteva cazuri care vizau adoptarea unei conduite... etice, greu de ales. Unul dintre acestea este talasemia, o boală gravă a hemoglobinei, care atinge pe coasta Mediteranei un număr însemnat de copii. În ciuda îngrijirilor medicale dificile şi costisitoare aceştia sfîrşesc înainte de a împlini vîrsta de 12 ani. Două descoperiri remarcabile fac azi posibilă stabilirea diagnosticului de talasemie încă dinaintea naşterii copilului. Deci o soluţie ar fi întreruperea sarcinii pentru evitarea naşterii unui copil care în mod cert va fi condamnat la moarte prin această boală. Totodată însă punerea la punct a unor tehnici de grefă de măduvă osoasă permite, cel puţin la un caz din două, ca bolnavul să se vindece. Problema cea mai mare este însă legată, în această situaţie, de costul imens al intervenţiei şi îngrijirilor medicale — peste 400 000 franci. Trecînd totuşi peste acest inconvenient, progresul tehnicii medicale constituie o soluţie demnă de luat în seamă. Or, dacă lucrurile stau aşa, ce e de făcut, pentru ce variantă, e normal, este etic, să se opteze ? Pentru întreruperea sarcinii sau pentru naşterea unui copil cu şanse ulterioare de vindecare ?

● În luna noiembrie a anului trecut, la Paris, prof. Jean Bernard era prezent la reuniunea Comitetului de etică „Necker-Enfants-Malades-Pasteur" unde a întîlnit alţi renumiţi profesori : Jean Hamburger şi Jerome Lejeune. La ordinea zilei, două aspecte privind... viaţa: Cînd este un om mort şi mai ales, cînd începe să trăiască, de unde începe viaţa ? Controversele au abundat. La ultima întrebare, prof. Jerome Lejeune a răspuns fără să ezite : „Din momentul concepţiei !" S-a amintit că unele state au împărtăşit de mult acest punct de vedere: în statul Colorado, de exemplu, justiţia acţionează în sprijinul acestei concepţii, iar în curînd Curtea Supremă a Statelor Unite pare că o va adopta şi ea.

Etica sub semnul legii?

● Caen, apoi Toulouse şi Bordeaux au găzduit, de asemenea, reuniuni în care programul s-a axat pe problemele ce se ivesc în cazul consimţămîntului bolnavului. De data aceasta, prof. Jean Bernard a avut drept interlocutor principal pe prof. Raymond Villey, renumit pentru experienţa sa în etica medicală. Unui bolnav suferind de o leucemie extrem de gravă i se poate spune : „Boala dv. vă va produce moartea în cel mult patru luni ? Fără să fie sigur, un tratament poate fi aplicat şi acesta v-ar prelungi viaţa cu una sau două luni. Sînteţi de acord cu tratamentul ?" Prof. Villey ridică din umeri şi îl citează pe Schopenhauer : „E mai uşor să predici morala decît să o aplici".

Sau alt caz : obţinerea consimţămîntului din partea unui bolnav psihic. În ochii legii, este obligatoriu. Practic, aproape imposibil pentru că bolnavul ar trebui să fie conştient de starea sa. „Dar, înainte ca un bolnav psihic să înţeleagă întrebarea şi să-i formuleze răspunsul o uită" — spun specialiştii. În acest caz cum trebuie procedat ?

● Altă situaţie, în care consimţămîntul e greu de obţinut : durerea ! „Sub presiunea durerii se poate obţine orice răspuns, comentează prof. Pierre Deniker. Se poate «adormi» durerea, dar riscul este să «adormim» şi răspunsul". În fond, pe baza unui raţionament asemănător acţionează şi cei ce vor să obţină informaţii „veritabile" pentru arena... politică, apreciază cu maliţiozitate un alt profesor, Philippe Meyer.

Avînd în vedere situaţiile enumerate, şi desigur ele nu sînt singurele, e necesară o legiferare în domeniul eticii, în special a eticii medicale ? Mulţi sînt de părere că nu, poate nici n-ar fi posibil. În locul unor legi cu contururi greu de definit e de preferat consolidarea sentimentului de responsabilitate. Şi, în loc de concluzie, prof. Jean Bernard propune un joc al imaginaţiei, o invitaţie la înţelepciune : să ne amintim că şarpele descris de Paul Valery în „Cahiers" era atît de înfometat încît s-a hotărît să-şi devoreze coada, dar tot mîncînd a ajuns la cap, pe care şi l-a înhăţat fără să se mai oprească.

AURORA POPESCU

întîmplări adevărate

Dramă în viața reală
Transplant de urgență (serial)

22 octombrie 1988 a început ca o zi splendidă, fără nori, călduță, cu aerul mirosind a cedru, în apropiere de riul Columbia, la cîțiva kilometri de Portland. John Duncan ieșise cu soția sa de origine coreeană, Teresa, și cu prietena lor Isun Pak la un pic-nic urmat de culegere de ciuperci. „Să sperăm că sînt bune", spune John, aducîndu-și aminte că mama sa mîncase o ciupercă rea și îi fusese foarte rău. Seara Teresa și Isun pregătiră o tocăniță din ciupercile strînse. Au mîncat și ce a rămas a fost dus de Isun băiatului ei Andy, care locuia cu logodnica lui, Glenda Sabolyk.

DUMINICĂ

La miezul nopții, John s-a trezit cu dureri violente, diaree și vomă. În sufragerie, Teresa, cu aceleași simptome. S-au uitat unul la celălalt. Ciupercile. S-o scoale pe fiica lor, Maureen, pentru a-i duce la urgență ? „Nu se moare din ciuperci", își spuse John, „în cel mai rău caz te simți puțin rău". Hotărîră că se pot descurca și fără spital. Biologul Preston Alexander spărgea lemne acasă cînd telefonul îi întrerupse activitatea. Era anunțat că Isun Pak, fiul ei, Andy și logodnica acestuia au fost internați la Tuality Community Hospital de lîngă orașul Portland, cu simptome de grave tulburări gastrice. Glenda a adus și cîteva resturi din mîncarea îngurgitată seara trecută. S-ar uita la niște ciuperci ? Alexander, expert micologist, a pornit grăbit spre spital pentru a examina rămășițele. Acestea erau prăjite și mare lucru nu se mai putea observa. Totuși în urma unor teste rapide, doctorul a ajuns la concluzia că este vorba de o ciupercă extrem de...

(Urmare în numărul viitor)

Deltaplanul și vulturul

Toată lumea a auzit despre deltaplanorism, cei care-l practică știu, la rîndul lor că este un sport foarte plăcut, dar și riscant, totodată. Iată, pe scurt, o întîmplare povestită de autorul ei, Ronald Pinkerton. „Era o zi de iulie, ajunsesem la Mount Washington în statul New York și de pe un vîrf al muntelui am privit în depărtare. Condițiile de zbor erau

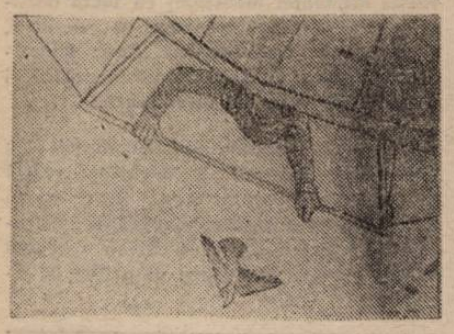

perfecte, cer perfect senin, un vînt ușor de 15 mile pe oră. Am admirat o clipă peisajul oferit de Valea Bath-Hammond-sport, mi-am montat deltaplanul. Pe marginea muntoasă, înainte de a mă lansa am simțit termalul. Termalul este un curent de aer cald ascendent. Pe o zi bună de zburat te poți ridica ajutat de termal pînă la nori. M-am aruncat în gol. *Uuummm !* Forța era atît de puternică încît aproape că mi-a smuls bara de control din mîini. Niciodată nu urcasem atît de iute. Altimetrul îmi arăta 1 400 m cînd ascensiunea a încetat și am început să cobor. Tocmai mă bucuram de plutire cînd un curent puternic m-a izbit, aruncîndu-mă înapoi și în jos. Am manevrat bara de control, dar curentul era prea puternic și aparatul nu putea pătrunde prin zidul de aer. Mă prăbușeam ! Am căutat să nu intru în panică, apoi am văzut la vreo doi metri de aripa dreaptă a deltaplanului un vultur cu o coadă roșie. *E nebun*, m-am gîndit. *Ce face ? Vulturul este un pilot prea deștept pentru a se lăsa prins într-un curent ca ăsta.* Am privit în jos. 100 de metri pînă la pămînt și cădeam în continuare. Vulturul și-a aranjat aripile pentru picaj. Picaj ? Asta era sinucidere. 60 metri. În minte, o lumină mi-a spus : urmărește vulturul. Mă pricepeam și eu la zbor, dar acum cunoștințele mele erau zadarnice, eram la mila vîntului. 30 metri. Brusc, vulturul a început să cîștige altitudine. Preț de o secundă am rămas și eu suspendat în aer, apoi un curent de aer cald a început să împingă deltaplanul în sus. Eram pur și simplu uluit. Vulturul dispăruse undeva, în aerul subțire. Nimic din ce știam nu putea explica acest fenomen și m-am gîndit la acest lucru și după ce am aterizat. Deși se terminase cu bine, aproape incredibil de bine, experiența aceasta n-aș dori-o nimănui".

La șapte luni conduce un scuter!

Micuțul Sorin Simion nu știe încă să meargă pe propriile lui picioare, dar un vehicul pe măsura lui îi este foarte la îndemînă. Părinții, receptivi la incredi-

bila lui dexteritate, i-au procurat un model special de scuter, o copie fidelă a unuia real. Băiețelul nu are nici un fel de probleme cu echilibrul pe două roți, pornește singur în cursele lui temerare. Marea lui tristețe e că nu are parteneri de aceeași vîrstă cu care să se întrecă și întotdeauna este singur pe podiumul de premiere. Recordul lui excelează prin precocitate și sperăm că peste ani se va lupta și cu cronometrul. Sorin este mereu gata de start ; cine îl concurează ? *(Paul Ioan)*

Lilly și Bull o criză de melancolie

Întîmplarea s-a petrecut la parcul zoologic din Singapore. Leoaica Kara a dat naștere unui pui, numit Bull, dar

imediat după acest eveniment, a murit. Cu o lună mai devreme, s-a mai petrecut un alt fapt : Lilly, o femelă de cimpanzeu, a dat naștere la doi pui, care după scurt timp au fost expediați la alte parcuri zoologice. Acest fapt a determinat o adevărată criză de melancolie și tristețe din partea lui Lilly. Unul dintre îngrijitori a avut o idee fericită : l-a adus pe Bull în cușca lui Lilly. Efectul a fost remarcabil. Instinctele materne ale lui Lilly au renăscut, starea ei s-a schimbat radical, astfel încît toți au putut să asiste la un spectacol neobișnuit de emoționant : Lilly l-a „adoptat" pe Bull ca pe propriul său pui, cu toate implicațiile firești...

Stupoare: născut fără creier!

Cînd s-a născaut Andrew Vandal într-un spital din Richmond (S.U.A.), medicii i-au constatat o gravă anomalie cerebrală : practic, micuțul Andrew nu avea creier ; în cutia craniană era doar lichid. Normal, medicii au diagnosticat că, după cîteva săptămîni va deceda. Totuși, implacabila sentință nu s-a împlinit. Au trecut de atunci chiar cinci ani și Andrew trăiește, respectînd unele legi biologice cum ar fi greutatea și înălțimea celor de vîrsta lui. Și nu numai atît. Reacționează firesc în fața televizorului atunci cînd urmărește filme de desene animate, rîde la unele secvențe și surîde celor care-i vorbesc. S-a constatat că percepe și sunetele. Iată un nou exemplu în care știința medicală a fost dezmințită de unele inexplicabile evoluții ale naturii umane. Andrew are legături firești cu alți copii de vîrsta lui cu care se joacă, deși nu poate vorbi și nici măcar emite un sunet. Tot așa nu poate să se deplaseze și nici să rămînă în picioare fără să fie susținut de cineva. Și cu toate acestea, starea lui de sănătate este perfectă. Este în primul rînd meritul mamei sale și a unei infirmiere care se ocupă cu multă grijă și mai ales afecțiune de micuțul Andrew, un adevărat miracol al dragostei...

Crocodilul s-a retras

Armando Maggi (51 ani), poreclit de către cetățenii săi „Crocodilul", s-a retras din activitate. Ultima lui performanță sportivă a fost traversarea înot a distanței dintre insula Borgese și stațiunea Salo de pe lacul Garda. Ce l-a

determinat să renunțe la acest sport ? Soția lui, Angela (47 ani), este sfîșiată de inimă și nu mai poate suporta grelele încercări la care se supune soțul ei. Această ultima încercare a fost desigur mult prea ușoară pentru Armando Maggi dacă avem în vedere că el a participat la nenumărate campionate mondiale de lungă distanță, la concursuri de traversare înot a strîmtorilor Messina, Bosfor etc. Meritele sale sportive însă cresc dacă menționăm că Maggi are un picior amputat, ceea ce nu l-a împiedicat niciodată să obțină rezultate remarcabile. Concetățenii săi din Gavardo, în frunte cu primarul orașului, au folosit prilejul ultimei sale încercări și, la capătul efortului său de mare sportivitate, l-au sărbătorit chiar pe malul lacului și i-au oferit în dar o cupă și o diplomă de onoare. Cupa o fi fost plină cu apă ?

ZODIA BERBECULUI

21.03 — 20.04

Dacă m-aș lua după astrologi, ar trebui să spun că Berbecul se află sub influența planetei Marte ; prefer însă să afirm că această zodie se află sub semnul lui I. S. Bach (21.03) cel care ridică în noi catedrale prin... arta fugii. Și totuși... Marte este semnul forței, al celui care domină prin dezlănțuirea puterii. Parcă sub impulsul focului, Berbecii sînt dinamici, rapizi, plini de voință ; actul lor decizional este ferm, nu cunosc șovăirea. Cei din preajmă îi recunosc ușor tăria de caracter (impetuos, fără îndoială), exteriorizată mai ales prin întîmpinarea dificultăților cu zîmbetul pe buze.

Ați recunoscut cîte ceva din toate acestea în prestațiile de excepție ale lui Herbert von Karajan (5.04) la pupitrul oricărei orchestre din lume ? Sau poate în simfoniile lui Joseph Haydn (31. 03) și melosul lui S. Rahmaninov (1. 04) ? Vă gîndiți cumva la personajele din „Așteptîndu-l pe Godot" ale lui Samuel Beckett (3. 04) ? La „Cele șapte neveste ale lui Barbă Albastră", de Anatole France (16. 04) ? La „Petițioarea" lui Thornton Wilder (17. 04) ?

Berbecul e oricînd dispus să se sacrifice, atitudine datorată luptei pentru autoritate și impulsivității lui. Moralitatea lui este foarte rigidă, elasticitatea spiritului său lasă mult de dorit și tinde să impună celor din jur convingerile sale — suportă greu să fie contrazis, nicidecum să fie luat în derîdere. Spiritul lui religios este profund, dar nu este un practicant de cult tenace. Deseori preferă statutul soldatului perfect instruit, cu maximă obediență fizică, dar nu și morală. La unii Berbeci lipsa de diplomație în relațiile interumane este flagrantă.

Rubrică întocmită de PAUL IOAN

magazin va răspunde

● **IOAN ALEX. IONESCU, din București, strada Prof. Georgescu nr. 19B, sector 2,** pledînd pentru metode naturiste de tratament, ne spune că **„astfel de metode nu lipsesc, dar știința în general le ocolește. După șapte decenii de studii și cercetări știu că nu există boli incurabile, ci există numai necunoașterea secretului biologic, rădăcina vieții... Un guturai se vindecă în 24 de ore, o gripă în trei zile, un cancer nou într-o lună... De pildă, cazul fetiței din Philadelphia, lipsită de digestie** (vezi „Întîmplarea adevărată" publicată de revista noastră. n.n) **se vindecă complet în trei zile cu unele băi derivative... În general copiii mici se vindecă foarte repede, orice boală ar avea, chiar și malformații congenitale, fără operații și fără medicamente...".** Dacă v-ați fi limitat la a pleda pentru medicina naturistă — de un real folos în multe cazuri, în condiții perfect explicabile științific —, n-ar fi fost nevoie să ne convingeți suplimentar. Dar așa, susținînd că pînă și malformațiile genetice se pot vindeca astfel, devenim de-a dreptul sceptici față de ideea că dv. ați deține „secretul biologic".

● **ION ANDRIESCU, din Fălticeni,** plecînd de la ideea că glandele, respectiv „secrețiile hormonale" **au o strînsă** legătură cu apărarea organismului, **se întreabă : „Dacă s-ar extrage din aceste glande ceea ce ele secretă, obținîndu-se o secreție colectivă, cu care s-ar injecta cei bolnavi de cancer, nu s-ar putea distruge oare microbul încă necunoscut al cancerului sau cel puțin ar mări imunitatea ? Ce spun specialiștii ?"** Specialiștii spun că da, dar nu așa. Preparatele hormonale, cele conținînd imunoglobuline, interferon etc., precum și vaccinările, realizează exact scopul propus de dv. — întărirea sistemului imunitar —, însă pe baze științifice. Așa, aplicarea ideii propuse — administrarea „de-a valma" a extraselor colective din toate glanadele —, ar face mai mult rău (prin declanșarea sigură a unei reacții de respingere) și deloc bine.

● **MIRELA LUNGU, București :** Deși ne solicitați să fim îngăduitori, fiind vorba de o „poetă începătoare", abia elevă în clasa a IX-a, totuși n-o să fim. Înainte de a scrie o poezie, întreabă-te ce este poezia (nu ca formă, evident). Altfel, fără a avea un răspuns la această întrebare, încercările viitoare vor avea aceeași soartă, dar nu (totdeauna) și șansa unui alt răspuns.

● **BRIȘCARU GABRIELA, din Eforie Nord :** Adresa la care-i puteți scrie colaboratorului nostru **dr. Herald Alexandrescu,** pentru întrebări pe teme de astronomie, este **Observatorul Astronomic, Bd. Ana Ipătescu nr. 21, sector 1, București.**

Rubrică întocmită de MARIAN GRIGORE

HUMOR

JAN CIECHANOWICZ (Polonia)

REFLECTII

● Cu cît cunoşti mai bine un om, cu atît poţi spune mai puţine despre el.

● În faţa furtunilor vieţii, cel mai bun adăpost s-a dovedit a fi sicriul.

● Bărbaţi, iubiţi-vă nevestele. Altminteri, le vor iubi alţii.

● Cînd ambele părţi nu au dreptate, e greu să se împace.

● A fost curajos. A îngenuncheat cînd alţii erau la pămînt.

● În lupta inegală a omului cu el însuşi, întotdeauna ne situăm de partea celui mai slab : a omului.

● Tot răul de pe lume e făcut să fie bun.

Traducere de
NICOLAE MAREŞ

SERGHEI DIK (U.R.S.S.)

Şarpele fantastic

De ziua onomastică, un cunoscut care lucrează la circ mi-a oferit în dar un piton.

— Ia-l, zice, e bun. Din familia şerpilor boa.

Deştept animal. Şi descurcăreţ. I-am dat numele de Inochentie. Păcat că nu ştie să vorbească.

La început, era mic, mic, avea doar vreo doi metri. Îi plăcea să se lase mîngîiat, să se joace. Apoi, caracterul i s-a schimbat. A devenit serios, mă rog, ditamai dihania : şase metri şi patruzeci de centimetri.

Locuinţa devenind neîncăpătoare, l-am mutat în „Lada" mea tip station. Pe bancheta din spate, am pus o cutie cu nisip, în care am aruncat trei broaşte. Iar Inochentie a început să stea de pază. În prima noapte, cineva a deschis portiera, s-a trîntit în scaun şi s-a apucat să cotrobăie. Pe întuneric, Inochentie a crezut că sînt eu. S-a tîrît, deci, pe banchetă şi l-a pus, cum era el obişnuit, căpşorul pe umăr. Dimineaţă, l-am găsit în aceeaşi poziţie.

Cu şarpele ăsta am avut noroc şi la auto-service. Iniţial, m-am dus să schimb un rulment.

— Avem unul, dar nu ştiu unde e, mă lămureşte mecanicul, privindu-mă cu subînţeles. E mult de căutat...

Eu uitasem să închid portiera din spate, aşa că Inochentie a coborît şi fiş, fiş, s-a înfăşurat în jurul individului, privindu-l rugător. Pe urmă, cînd l-am desprins pe Inochentie, mecanicul mi-a umplut portbagajul cu o sumedenie de piese de schimb. Foarte drăguţ din partea lui. Dar şi privirea lui Inochentie... Cum să-l refuzi ?

Recent, eu şi Inochentie am făcut o vizită la redacţia unde zăcea cam de multişor o povestire de-a mea. A apărut imediat. De aprovizionat, nu mă aprovizionez decît de la magazinele speciale, pentru ştabi. Nu vă imaginaţi cît de plini de solicitudine sînt directorii de acolo. De asemenea, mi-am susţinut doctoratul cu notă maximă şi am început să avansez în serviciu. Între timp, am rezolvat şi problema spinoasă a locuinţei: bloc nou, confort sporit. E drept, prietenii sînt cam invidioşi pe mine.

— Bătrîne, de unde ai făcut rost de dihania asta ? mă întreabă.

— Să vă răspundă pitonul, surîd eu, reţinut şi laconic...

TEATRU F.F. SCURT

În instanţă

Judecătorul: Inculpat, ce ai de spus în apărarea dumitale ?

Acuzatul : Este adevărat că am luat mită, domnule preşedinte, dar afirm cu toată hotărîrea că nu am dat nimic în schimb !

Familială

Soţia : M-am întîlnit adineauri cu Ilinca şi mi-a spus că sforăi îngrozitor. Ai putea să-mi explici de unde ştie ?

Soţul : Jur că nu mă văd cu ea decît la servici !

Acasă

Băiatul : Tăticule, ai fost coleg de clasă cu tatăl lui Mihăiţă ?

Tatăl : Da, cred că da...

Băiatul : Imposibil, tăticule ! Şi el susţine că a fost cel mai bun din clasă !

Colocatari

Vecinul : Stimată doamnă, v-am auzit ieri cîntînd.

Vecina : A, numai aşa, cîteva vocalize, ca să-mi omor timpul...

Vecinul : Folosiţi o armă foarte crudă !

Medicală

Doctorul : Ei, cum a fost medicamentul pe care vi l-am prescris ?

Pacientul : Extraordinar ! Băieţelului i-a trecut tusea, mie, durerea de mijloc, socrului, reumatismul, iar cu ce-a mai rămas, nevastă-mea a spălat geamurile.

MIHAI VERBIŢCKI

Poşta veselă

Dan Ioaniţescu, un stilist

Desene filigranate, lucrate cu o acurateţe grafică vecină cu pedanteria, idei umoristice „la zi", bine susţinute de text, aceasta ar fi, pe scurt, fişa de autor a lui Dan Ioaniţescu (Bucureşti). Sigur avem de a face cu un caricaturist exersat, dar care nu pare pregătit, încă, să traverseze pe cealaltă stradă a umorului, unde sînt expuse unicate sau produse de foarte mică serie ale graficii de gen.

Ar trebui să încerce. Semaforul e pe verde.

Redactorul rubricii MANOLE AUNEANU

mozaic

O FRUMOASĂ POVESTE DE DRAGOSTE

● Noţiunea de elită este în general privită cu o oarecare neîncredere dacă nu cu teamă, dar nu şi în sport. Aici toată lumea vrea să fie în elită. În decursul anilor din unele elite am ieşit, în altele am intrat, cel mai proaspăt exemplu fiind fotbalul. Iată că începînd cu acest an, aflat într-o altă lumină şi un alt spirit, am reintrat în elita unui sport cu multe state : handbalul. După înfrîngerea din meciul cu Ungaria de la recent încheiatul C.M. de handbal masculin din Cehoslovacia, cînd se părea că am pierdut contactul cu ultima treaptă de premiere ,a urmat o neaşteptată victorie în faţa Suediei, care avea să devină totuşi campioană mondială şi încă una foarte reconfortantă în faţa „plavilor". În cele din urmă, medalia de bronz şi o serioasă opţiune pentru o aşteptată renaştere a handbalului românesc.

● Vă istorisesc acum o extraordinară poveste de dragoste. Jean-Rene Gougeon l-a cunoscut pe Ourasi pe cînd acesta din urmă avea 4 ani. „Era un cal ascultător şi puternic", îşi aminteşte Jean-Rene, „şi am ştiut că o să devină campion". O veritabilă iubire s-a născut între driver şi cal. Jean-Rene venea să-l vadă în fiecare dimineaţă în boxă şi, fapt extraordinar, pentru prima oară în viaţa lui, descoperea un cal care îi spunea „bonjour". De cum îşi lipea obrazul de nasul lui Ourasi, acesta ridica piciorul sting şi îşi pleca uşor capul în semn de salut. Împreună au cîştigat de trei ori Premiul Americii. În 1989, Jean-Rene credea că vor cîştiga a patra victorie. Dar Ourasi n-a fost în formă în ziua marii curse şi au terminat pe locul 5. O coincidenţă fatală a făcut ca, după cîteva zile, Jean-Rene să facă un infarct. S-a petrecut un fenomen extraordinar. În boxa sa, Ourasi a refuzat în acea zi să mănînce, simţind, printr-un misterios instinct, drama care îl lovise pe stăpînul său. Din spital Jean-Rene a transmis instrucţiunile pentru antrenarea calului său. „În spital, Ourasi mi-a transmis forţa de a învinge boala, mi-a redat moralul", povesteşte Jean-Rene Gougeon. „Visul meu cel mai scump era de a cîştiga al patrulea premiu al Americii". Pe 28 ianuarie, ziua cea mare a cursei, medicii

i-au interzis să părăsească spitalul. Sfidînd riscurile Jean-Rene a ajuns pe hipodrom. „Cînd l-am văzut sosind primul, condus de fratele meu, Minou, nu m-am putut abţine şi am izbucnit în lacrimi. În acea zi, Jean-Rene şi Ourasi au trăit cea mai frumoasă zi din viaţa lor. O victorie pe care omul şi animalul au împărţit-o într-un elan de bucurie şi dragoste.

GEORGE CUŞNARENCU

AGRARĂ

ORIZONTAL : **1) Crescător de vite 2) Ţărancă 3) Numeral — Pronume — Apropiat 4) Măsură agrară — Case în Oltenia — Pronume 5) Preconizată — Dac 6) Aluniţe pe unghii — Înalţi 7) A geme — Poruncă 8) Animale de tracţiune — Lopăţică de curăţat plugul (pl.) — Notă muzicală 9) Îmbracă mîna — Streang 10) Laturi de triunghi — Stat 11) Duioasă — Oraş pe Mureş 12) Unitate de timp — Separarea de spic a boabelor de cereale.**

VERTICAL : **1) Operaţie inutilă — Puţin golaş 2) Ţarină — Măsură de capacitate — Mijloc agrar de transport 3) Înmulţit — Cît mai mică 4) Tir scurt — A urmări un text — Aţe 5) Dispozitive hidrotehnice — Cinstit 6) Cărbune — Arbore cu flori verzi 7) Olanda auto — Substanţe folosite la parfumuri 8) A se ivi — Dac încurcat — Posezi 9) Socoteală — Zece sute — Pronume 10) Sabie turcească — Dafin 11) Lucrezi pămîntul — Ev — A înfrumuseţa obrazul 12) Fără motiv (fem.).**

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	2	O	O	T	E	H	N	I	C	I	A	N
2	A	G	R	I	C	U	L	T	O	A	R	E
3	A	O	I	■			■					A
4		R	■					■			■	O
5		■							■			T
6						■		■				I
7					■						■	U
8				■						■		A
9		■							■			T
10	■						■					A
11							■					■
12				■								

IOAN MUNTEANU
Sibiu

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

GEOGRAFICĂ

ORIZONTAL : Turnu Severin — Aden — Lausane — Rin — Iaşi — Ds — Rn — Watt — Laut — Aerisi — Laura — S — Ee — Nau — Tar — Aţa — Marghita — Ilia — Don — Eb — Cr — Ora — J — Siu — Rae — Alb — Re — L — Ineu — Taranto — Santiago — Ars.

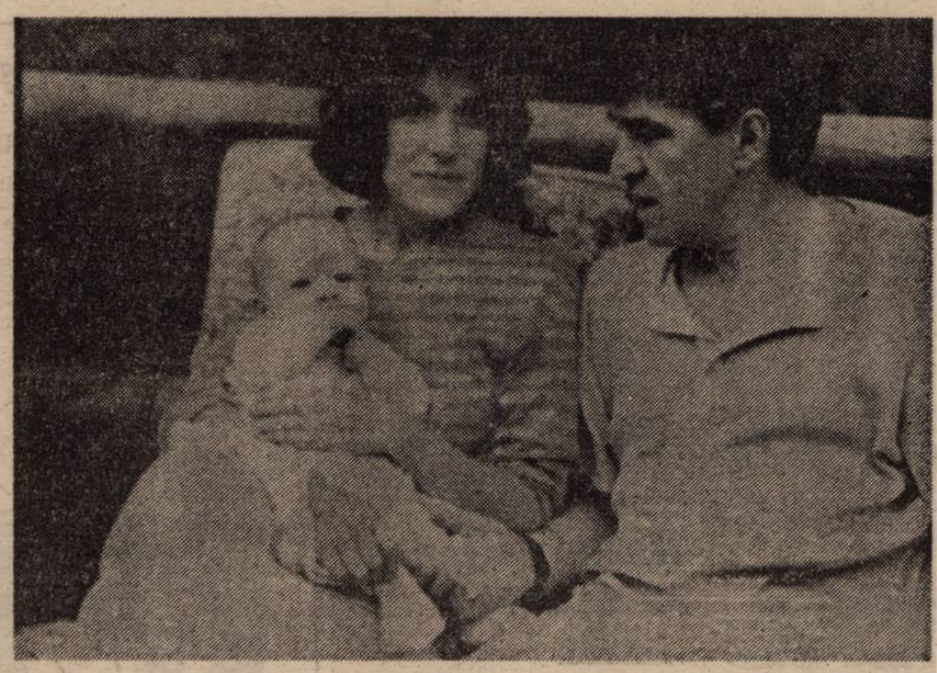

Dan, Sara și Nicolas-Daniel în casa lor din Boston

UN ACTOR ȘI „ROLURILE" SALE PE „SCENELE" LUMII

L-am întîlnit pe actorul Dan Nuțu aici, la București, după o absență de 11 ani. Evident, a sa. A revenit în țară, îmi spune, nu definitiv ci doar pentru cîteva zile, atît cît a putut să lipsească de la spectacolele în care joacă la Boston (statul Massachussetts — S.U.A.), oraș unde și locuiește împreună cu familia. Aflu că joacă în piesele „A douăsprezecea noapte" de William Shakespeare, pusă acolo în scenă de regizorul Andrei Șerban, și „Tatăl" după Strindberg, cu Cristopher Lloyd, la unul dintre cele mai renumite lăcașuri de cultură din Boston, Teatrul de repertoriu american. Dar acest contract l-a obținut abia în anul 1989. Curioasă, pe drept cuvînt, pentru că în toți acești ani s-au auzit destule despre „ce a făcut actorul Dan Nuțu ?" în străinătate, i-am propus să ne întoarcem cu ani în urmă, chiar mai mulți decît cei 11 de cînd numele lui a fost șters de pe afișele teatrelor și genericele filmelor românești.

Așadar, să ne reamintim. Dan Nuțu era cunoscut în țară ca actor de teatru (L.S. Bulandra), distribuit în piese de mare ținută artistică și, totodată, ca interpret al unor roluri din filme (Duminică la ora 6, Diminețile unui băiat cuminte, Apoi s-a născut legenda, Dincolo de nisipuri, Printre colinele verzi, Ora 0). Și totuși, îmi mărturisește că, după „Revizorul" lui Pintilie, spectacol așa cum se știe interzis cu brutalitate de funcționarii puși de regim să decidă soarta culturii române, arta primise indicații să fie abordată fără duplicitatea „șopîrlelor". Tot ce nu se subordona acestei „viziuni" era considerată „crimă de Les majestate" și amendată ca atare.

În 1979 pleacă cu Teatrul L.S. Bulandra într-un turneu la Berlin pentru spectacolele cu „Elisabeta I" de Foster și „Scrisoarea pierdută" de I.L. Caragiale. Regizorul Radu Gabrea, care se afla la München, îi oferă rolul principal din filmul pe care-l regiza atunci, intitulat „Nu te teme, Iacobe !", adaptare cinematografică după „Făclia de Paști" a lui I.L. Caragiale. Acceptă, se întîlnește cu Radu Gabrea la München, dă o probă și... obține un rol, dar nu cel principal. Filmările le-au făcut în Portugalia, după care se întoarce în Germania Federală. „Și, de aici, îmi spune el, încep să mă zbat pentru tot soiul de slujbe și sînt obligat să învăț profesii noi. Astfel, pentru că germana pe care o vorbesc nu avea acuratețea cerută, am funcționat aproximativ un an și jumătate crainic la postul Europa liberă, redacția știri. Părinții mei, rămași în țară, au fost „sfătuiți" de un ofițer de securitate, „spre binele tuturor", să renunț la colaborarea cu postul respectiv. Și astfel am plecat în America, la New York. Alegerea nu a fost întîmplătoare. Acolo funcționează un teatru de mare vogă, așa-numitul „La Mamma", condus de doamna Ellen Stuart, o negresă extraordinar de inteligentă și bună cunoscătoare a artei interpretative care capacitează și lansează actori și regizori, pe scena de pe Broadway, interpreți dintre cei mai valoroși, veniți din toată lumea. Ea l-a lansat și pe Andrei Șerban pe care-l consideră, alături de Ciulei, Pintilie și alții, un mare regizor. Pe mine m-a găzduit, dîndu-mi posibilitatea să montez în calitate de asistent de regie, secondîndu-l pe Andrei Șerban, opera „Traviata".

Actorul Dan Nuțu într-un moment din spectacolul cu piesa „Tatăl" de Strindberg (Boston 1989—1990)

Îi spun lui Dan Nuțu că la noi în țară (chiar presa a consemnat la vremea respectivă) se vorbea despre el că la New York fusese șofer de taxi. „Așa este, îmi confirmă. Aproape cinci luni am condus un taxi, cîștigînd pe zi aproximativ 100 dolari. Vreau să-ți spun că, în Occident, fără bani ești mort. Și banii nu se pot obține decît muncind zdravăn. De altfel, oricine vrea s-o ducă bine trebuie să lucreze foarte serios și asta este valabil pentru toate vîrstele și condițiile sociale. Copiii americani, chiar dacă au părinți cu o stare materială bună sau foarte bună, încă de la vîrsta de 14—15 ani prestează tot felul de servicii (vînd ziare, distribuie alimente, înregistrează mărfuri și altele) pentru a avea banii lor, pentru a învăța că trebuie ei să-i cîștige și astfel să le prețuiască valoarea".

Deci, mi-a explicat D.N., povestea cu taxiul era o etapă absolut necesară pentru a-și putea plăti cursurile serale la o școală de televiziune, pe care le urmau „elevi" de vîrste diferite. Acolo a învățat aparatură specifică TV-ului, cum se lucrează cu ea, a învățat de fapt cum se realizează integral o emisie TV, plus calitatea de producător. Pentru asta îi trebuiau bani. „Totul, toate școlile se plătesc, spune el. Mai ales cele de profil, chiar și universitare". Ca un exemplu îmi relevă prețul unor, să zicem, camere video, între 50 000 dolari, 5 000 dolari și respectiv 500 dolari. „Intenția mea era să fac filme video. Știam că nu puteam război cu actoria, pentru că, în America, actori sînt foarte mulți care pur și simplu șomează. Sistemul de obținere al unui rol este infernal și totodată încert. Întîi trebuie să fii... actor. Apoi, pe baza unei activități depuse în această calitate poți intra în Uniunea actorilor —, să zicem din New York, în care exist și eu. Obligatoriu trebuie să ai un agent (mic dacă nu ești afirmat) de teatru și film care te propune unui alt agent, de data asta de valoare mare, ce caută actori pentru diverse roluri. Acesta te prezintă regizorului spectacolului sau filmului respectiv. Dacă te-a acceptat urmează producătorul, apoi partenerii (actorii sau actrițele de vîrf) ce au și ei un cuvînt de spus. Presupunînd că ai trecut cu brio prin toate filtrele și crezi că ai dat lovitura, starurile îți pot lua într-o clipă toate iluziile și rămîi iarăși... șomer".

Și n-ai răzbit pînă la vîrf ? „Nu ! Drept pentru care mi-am luat altă slujbă. Director la o galerie de artă unde se expuneau serigrafii, gravuri, fotografii artistice, adică expoziții ale decoratorilor". Era rentabilă slujba ? „Cîștigam 400—500 dolari pe săptămînă. Între timp însă am făcut un film de televiziune intitulat „Aplaud cu o singură mînă", metafora fiind mîna, evoluția și progresul omului, a meseriilor prin intermediul mîinii, mîini tinere, bătrîne, relația dintre mîini și profesii. A fost difuzat pe post, a fost trimis la festivaluri, dar toți vroiau să îl ofer pur și simplu fără să mi se plătească nimic. Am renunțat".

Deci, după postul de la Europa liberă, roluri în film și teatru, conducător de taxi, director la galeria de artă, regizor secund, elev la școala pentru TV și filmul realizat acolo, ce-ai mai făcut ? Nu știu dacă am respectat cronologia exactă a tuturor acestor ocupații. „Nu. Dar nu contează. Între timp am făcut un „business" cu un arhitect. Am construit case". Poftim ? „Am construit case parțial, una chiar de la temelie pînă la acoperiș. Adică integral. Eram trei, am lucrat mai mult de trei luni și am cîștigat 9 000 dolari pentru acea casă. Dar asta nu e tot. Pe scurt, am plecat la Boston, sînt membru al trupei de actori din Cambridge (A.R.T.), sînt montor de film, făceam forșpanul (reclamă pentru prezentarea unui film n.n.) pentru TV, ecran sau chiar teatru, adică realizam casetele cu filmul, închiriam o sală, găseam un actor să vorbească etc., în plus sînt și fotograf. Mai ales de modă, la început, apoi realizam fotografii de reclamă sau orice altceva. Evident, cînd spun fotograf, mă refer la întreg procesul. Dar toate astea, minus fotografierea pe care încă o practic, s-au întîmplat pînă acum trei ani cînd m-am însurat cu Sara". Nu se poate ! „Ce nu se poate ?" Vreau să spun, să fi făcut tot ce mi-ai relatat. Cum este posibil ? „Întîi trebuie să muncești foarte serios. Apoi să fii mobil și să știi ce vrei. În Occident, ori dovedești că ești o valoare și ești recunoscut ca atare, ori te adaptezi la cerințele pieții și iar muncești foarte serios". Și cine e Sara ? „Sara e monteuză de film, s-a născut în statul Virginia, sîntem împreună încă de la New York, acum avem casa noastră, dar mai e cineva cu noi. Nicolas-Daniel, copilul nostru care are un an și trei luni". Te rog să mă scuzi dar sînt pur și simplu amețită. „De ce ? Am uitat să-ți mai spun că am lucrat și sub bagheta lui Liviu Ciulei în «Visul unei nopți de vară», «Coriolan» și «Hamlet», e drept roluri mici, că m-am întîlnit cu Lucian Pintilie în Europa și restul lumii, cu soții Boruzescu și cu mulți alții". Mulțumesc, cred că mi-e de ajuns. „Nu vrei să știi ce am de gînd să fac ?" Deocamdată mă mulțumesc cu atît. Succes ! „Să dea Dumnezeu".

MELANIA CHIRIACESCU

Pe scena Teatrului de repertoriu american. „A douăsprezecea noapte" de W. Shakespeare

Universul subcuantic — un „ocean de secrete" ?

Și totuși... Se știe că în urma experiențelor din 1881 ale lui A. A. Michelson și E. W. Morley, explicate prin teoria relativității restrînse de A. Einstein în 1905, s-a stabilit că viteza luminii este o limită pe care nici un corp construit din particulele elementare cunoscute de noi n-o va putea depăși. Acest adevăr are șanse să rămînă neclintit în fizică timp de sute dacă nu chiar mii de ani de acum înainte. Pare totuși extrem de puțin probabil ca într-un răstimp atît de lung să nu se descopere nici un principiu fundamental nou care să ne permită dacă nu să abolim măcar să ocolim această limitare. Unii s-au și gîndit în acest sens la „tahioni" — particule ipotetice mișcîndu-se cu viteze mai mari decît lumina dar pe care nici măcar nu știm cum le-am putea observa. Alții își îndreaptă nădejdile spre universul subcuantic, o lume în care spațiul și timpul, așa cum le cunoaștem noi, sînt înlocuite prin structuri cu topologii cu totul diferite, deschizînd poate calea spre organizări mai fine ale materiei. Astfel, Al. Bolu, observă că domeniul subcuantic este un potențial „ocean de secrete" ; prof. I. Iovițț-Popescu se întreba dacă nu cumva la baza materiei se află niște particule superfine — „eteronii", iar prof. N. Bărbulescu admitea că pentru materia subcuantică ar putea exista o altă viteză limită, de milioane de ori mai mare decît cea a luminii. Și am citat doar opinia cîtorva specialiști români. Dacă am învăța să ne transformăm ori să ne dedublăm în corpuri formate dintr-o astfel de materie n-am putea călători oare într-un timp rezonabil de scurt pînă la stele ? O altă orientare își pune speranțele în studierea topologiei continuului spațiu-timp. S-ar putea astfel ca Universul nostru să fie „pliat" asupra sieși în anumite locuri, ori să existe puncte prin care să se poată trece în Universuri paralele, revenind apoi în Universul nostru la distanțe enorme. C. Sagan, I. Asimov și alți autori se întrebau dacă nu cumva faimoasele „găuri negre" ar putea fi astfel de pasaje.

Evident, cele de mai sus sînt deocamdată pure speculații. Șansele noastre de a ghici principiile fizicii secolului XXX sînt egale cu șansele omului cavernelor de a întui principiile mecanicii cuantice. În plus, supercivilizațiile, dacă există, nu sînt cu mii, ci cu sute de milioane, dacă nu chiar cu miliarde de ani înaintea noastră...

Deci, pe de o parte, chiar umilele noastre mijloace ar putea asigura cucerirea Galaxiei în cîteva milioane de ani. Civilizațiile existente în Univers puteau deci cuceri și coloniza toate corpurile locuibile din Calea Lactee, inclusiv Pămîntul, încă de pe vremea dinozaurilor dacă nu chiar cu mult înainte. Pe de altă parte, dacă aceste civilizații există și azi, ele stăpînesc aproape sigur legi ale spațiului, timpului și materiei care le permit să vină să ne viziteze fără un efort deosebit, ori de cîte ori doresc...

Iată dovada că nu există supercivilizații — vor exclama unii la sfîrșitul acestui raționament. Poate am fost prea optimiști sau poate nu-i interesăm, vor spune alții. Tot mai mulți încep să încline însă către un alt răspuns — de mare stranietate — și anume că n-ar fi exclus ca „Ei" să fie aici, printre noi, atîta doar că discreția lor îi obligă să facă totul pentru a trece neobservați...

DAN D. FARCAȘ

(Va urma)

magazin

Redacția și administrația : București, telefon 17 60 10. Oficiul poștal 33, Căsuța poștală 33—67. Tiparul: Combinatul poligrafic București — Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, telex 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66. Abonamentele la revista „Magazin" se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., difuzorii din întreprinderi și instituții, index : 40 240

Amazing

ANUL XXXIII Nr. 12 (1692)

• SĂPTĂMÎNAL CULTURAL—ŞTIINŢIFIC INDEPENDENT •

SIMBĂTĂ 24 martie 1990 • 12 PAGINI 2 LEI

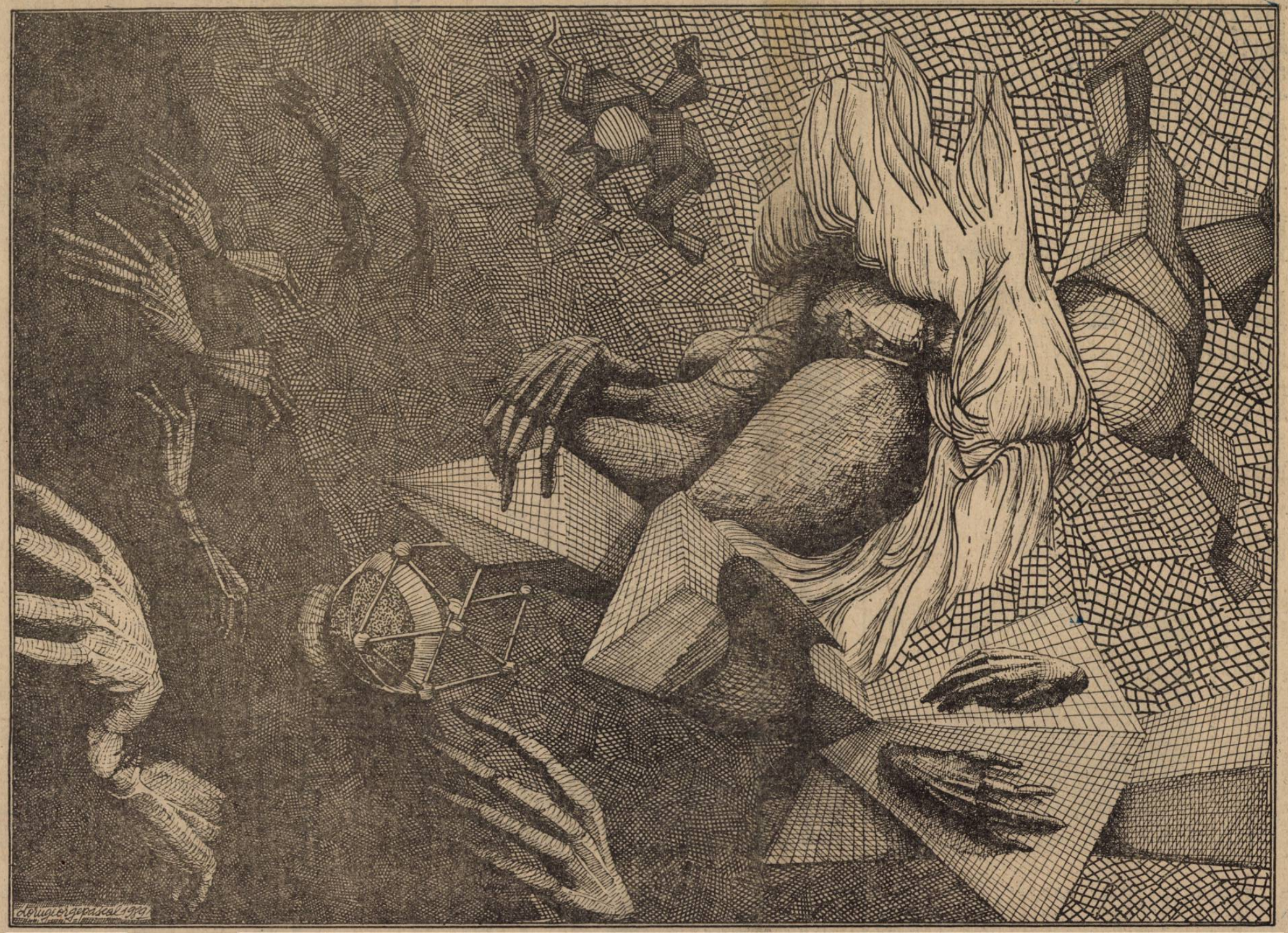

„Nimeni nu cunoaşte atît de bine Viaţa pentru a deveni un Pesimist" – un gînd ilustrat de graficianul Doru George Pascal din Suceava

ÎN ACEST NUMĂR:

SUPERSPIONII SE DESTĂINUIE (II)
(Pagina a 2-a)

Biblioteca din Alexandria renaşte din cenuşă
(Paginile 6–7)

GUINNESS BOOK:
O lume nebună, nebună de... admirat
(Pagina a 10-a)

SUPERSPIONII SE DESTĂINUIE (II)

Pentru a se asculta o convorbire telefonică nu este necesar a se instala ceva pe firul telefonic, în telefon sau repartizor. Metoda utilizării microemițătorului prin inducție o rezolvă. El se plasează în apropierea liniei telefonice, pentru a capta curenții de inducție ce se produc în lungul acestuia în timpul convorbirii. Recepția se face pe un post obișnuit (între 88 și 108 MHz) sau pe un receptor special cu frecvența 130—150 MHz. Banda de 150 MHz fiind folosită și de unele radiotelefoane, acestea pot deveni, în unele cazuri, posturi de ascultare. Pentru obținerea energiei necesare funcționării dispozitivelor de ascultare, în ultima vreme se folosesc celule sonore care alimentează mici acumulatori. Unele sisteme sînt comutabile, funcționînd cînd pe pile electrice, cînd pe celule solare. Datorită unui dispozitiv care înregistrează pulsațiile electrice componente ale numărului, se poate identifica numărul de telefon chemat. Azi progresul electronic permite să se citească direct numărul format cu ajutorul unor diode luminiscente, acesta înregistrîndu-se totodată pe hîrtie cu indicarea zilei, orei și a minutului la care a avut loc convorbirea. Punerea în funcțiune a centralelor electronice va permite ordinatorului centralei, programat anticipat, să aleagă automat comunicațiile necesare de ascultat, ținînd cont de priorități și de un număr de cuvinte „cheie", cu caracter tehnic, economic etc., aflate în memoria sa, specifice sectorului ce se spionează. În ceea ce privește sistemele și metodele de protecție, acestea sînt numeroase, dar eficacitatea lor este încă îndoielnică. În unele cazuri, în timpul convorbirilor se folosește o sursă muzicală pentru a le acoperi. Operația este inutilă deoarece există sisteme de filtrare care pot separa muzica, oricît de tare ar fi ea, de vorbire. Pe această linie se înscrie dispozitivul american „Automatic Digital Audio Processor", care separă orice sunet parazit, în cazul unei convorbiri, printr-un filtraj de microprocesoare. Pentru păstrarea secretului discuțiilor mai eficace ar fi difuzarea concomitent cu acestea a unor convorbiri înregistrate stil „turnul Babel". Pentru detectarea prin baleiaj a microemițătoarelor, firma „Promotions et Qualité" din Paris a creat un aparat ce mătura o gamă de frecvențe, blocîndu-se cînd reperează o emisie. O altă metodă de identificare a interceptărilor este aceea a „detectorilor de cîmp" care, folosită regulat, asigură o protecție bună contra microemițătoarelor. Dintre ele „Scanlock 5", fabricat de societatea londoneză „Audiotel", pare a fi cea mai eficace. Este vorba de un receptor perfecționat, simplu de folosit, care explorează, prin baleiaj, gama undelor electro-magnetice cuprinse între 10—1 800 MHz, identificînd chiar semnalele slabe asupra cărora se oprește. Aparatul calculează permanent distanța față de sursa de emisie slabă în raport de una puternică și cunoscută, aflată la distanță de kilometri. Astfel din aproape în aproape se determină locul emițătorului ascuns. Cînd s-a ajuns în dreptul lui, dispozitivul emite un semnal sonor de avertizare. Pentru semnalizarea faptului că linia telefonică este interceptată, există un adaptor, care detectează orice ascultare, prevenind pe cel ce vorbește, prin aprinderea unui beculeț roșu. Intensitatea luminoasă indică distanța, cu aproximație, pînă la intrus. Englezii încearcă să pună la punct un aparat care, zic ei, va garanta pentru prima oară secretul convorbiriloor. El se numește „linie pentru interferență, detectare și analiză", și beneficiază de ultimele cercetări în tehnologia circuitelor integrate. Firma pariziană „Protexarnis" a creat un echipament numit „TAE-001" în vederea detectării celor ce interceptează convorbirile telefonice. În S.U.A., firma „LEA" comercializează „Line Mark-640", care creează pentru ascultătorii telefonici un bruiaj continuu și dispozitivul „High Voltage Line District-625". Acesta transmite pe linie un curent de înaltă tensiune în vederea eliminării aparatului interceptor.

O firmă producătoare, care vrea să fie sigură că nu este spionată, va trebui, în primul rînd, să găsească o companie „cinstită" care să răspundă cererii sale, dorință destul de greu de îndeplinit în complexitatea spionajului economic. Dacă a găsit-o, totuși, se începe cu cercetarea încăperilor, prin cele mai ascunse unghere, mai ales acolo unde nici mătura nu ajunge. Televizorul și telefonul se scot din cutia lor și sînt analizate. La fel se va proceda și cu biblioteca, bibelourile și obiectele de pe birou, din fiecare încăpere. Odată terminate aceste operații se trece la analizarea semnalelor radio emise pe banda de 30—1 000 MHz. Lucrul se complică dacă emițătorul spion este așezat sau lipit de un emițător puternic pe care-l utilizează firma, el devenind foarte greu detectabil. Trebuie verificată și instalația electrică a clădirii, care poate transmite semnale. Operația se face prin receptori de joasă frecvență sensibili între 10 și 500 KHz. În fine, trebuie verificată și instalația telefonică cu posibilitățile limitate arătate mai sus. Cînd după lungi verificări s-a garantat absența oricăror instalații de ascultare, garanția nu este valabilă decît pentru o singură zi, deoarece este posibil ca a doua zi un microemițător să poată fi reinstalat de firma concurentă. Se pare că singurul mijloc sigur, dar foarte costisitor este crearea unei camere cub, din plexiglas transparent, de mărimea unei camere, suspendată pe fire de oțel. În diferite locuri, pe pereții acestei încăperi sînt montate generatoare de bruiaj ce intră în funcție automat în momentul cînd se intră în cameră. Un procedeu simplu transformă camera în „cușca lui Faraday" — respectiv într-o „cușcă metalică" închisă, legată la pămînt, pentru ca eventualele cîmpuri electromagnetice să nu poată ieși sau pătrunde în ea.

O bandă priză multiplă. Aprindeți lampa de lucru de pe birou și... nu mai sînteți singur. Priza care alimentează becul electric permite să se asculte tot ce se vorbește în încăpere.

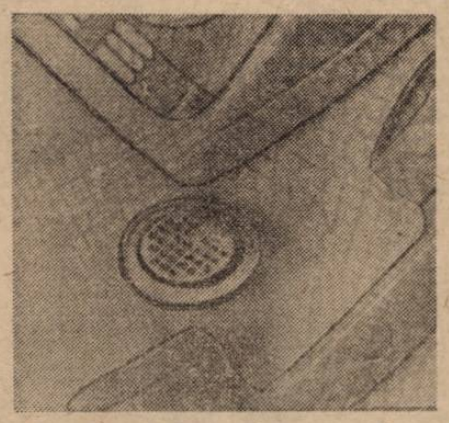

Capsula microfonică este identică ca aspect cu cea a telefoanelor, dar cu care se poate supraveghea în permanență convorbirile telefonice cu ajutorul unui post de emisie ce are o bătaie de 80—200 metri.

AUREL DIANU

enigmele terrei

Vom avea o vară caniculară?

Cum va fi vremea în acest an? Iată o întrebare care ne frămîntă mai ales pe noi românii, acum cînd așteptăm ca economia noastră să intre pe un făgaș nou. Prin urmare, la ce ne putem aștepta de la climă? Va fi iarăși seceta teribilă ca cea din ultimii ani, care a pîrjolit ogoarele, iar pe noi ne-a aruncat în brațele disperării caniculare? Climatologii aruncă vina pe seama unor cauze diferite: poluare la scară mondială, radiații cosmice care pătrund prin găurile stratului de ozon etc. Sînt doar simple ipoteze? Să credem sau nu în ele? Se poate aprecia că, în anul 1982 au devenit mai pregnante anumite fenomene meteorologice și climatice neobișnuite în anumite zone ale globului, cum ar fi secetă prelungită cu caracter catastrofal în Australia și Africa, ierni extrem de aspre în California, zăpadă în Algeria și Maroc, ploi demne de potopul biblicului Noe în America de Sud, în India și China, uragane cu intensități extraordinare ce au bîntuit continentul european, călduri tropicale în Balcani...

Cercetătorii americani sînt mai optimiști și ne asigură că nu este vorba de o evoluție ireversibilă a climei, ci doar de o fluctuație climatică pe termen scurt, a cărei origine începe acum să fie lămurită mai bine. Două fenomene, unul atmosferic, altul de natură oceanică, apar destul de evident ca principale cauze ale perturbărilor climatice majore. Ele se manifestă mai ales în curbele de temperatură medie a aerului atmosferic. Aceste curbe au fost remarcate în evoluția lor în emisfera nordică, începînd cu anul 1963, cînd temperatura medie a scăzut cu 0,3° C, vremea răcindu-se spectaculos atît în Europa, cît și în America de Nord. Revăzîndu-se statistic curbele de temperatură, unii meteorologi au apreciat că acel an a coincis cu începutul unei perioade mai reci a planetei, cu un fel de cvasiglaciație, iernile grele alternînd cu veri toride. Tot pe bază de date statistice s-a putut aprecia că anii cu ierni reci coincid cu erupțiile vulcanice violente. Pe de altă parte, fluctuațiile bi și trianuale sînt corelate cu fenomenul denumit „oscilație australă", care afectează îndeosebi sudul Oceanului Pacific. Oscilația australă are drept cauză creșterea temperaturii de suprafață a oceanului, fenomen care poartă numele de El Niño.

Cum se traduce activitatea vulcanică în efecte meteorologice? Cercetătorii au constatat că majoritatea particulelor prezente în stratosferă sînt de origine vulcanică și că acestea influențează direct bilanțul radiativ planetar. După marile erupții vulcanice, uriașe cantități de aerosoli proiectați pînă în stratosferă rămîn acolo mulți ani în șir, distribuindu-se în diferite straturi, la altitudini între 16—35 km. Meteorologii francezi au putut măsura aceste particule care apar cu dimensiuni de domeniul micronilor și chiar inferioare acestora. Existența aerosolilor duce la o încălzire a stratosferei și la o răcire a păturilor inferioare ale aerului atmosferic. Drept urmare, temperatura la suprafața mării ajunge să fie, în medie, cu 0,3—0,5 grade mai mică decît media obișnuită. Fenomenul începe să se producă aproape imediat după mari erupții vulcanice, spre a atinge intensitățile maxime după 2—3 ani de la producerea acestor fenomene naturale.

În calcul trebuie avut în vedere și misteriosul El Niño, care apare de regulă pe coasta Americii de Sud, în preajma Crăciunului, de unde i se trage și numele. Este vorba de o încălzire puternică a apelor Oceanului Pacific, fenomen cu efecte catastrofale pentru pescuit. Sigur, aceste abateri de la normal sînt asociate cu modificările atmosferice ce au loc în zone uriașe din Australia și India, în Polinezia și America de Sud.

Apariția unor atari fenomene vulcanice și oceanice duce automat la modificări importante ale climei, mai ales în zonele temperate. Întîrzierea musonului indian are certe legături cu oscilația australă și apariția unor anomalii în deplasarea curentului atmosferic de vest la o altitudine de 10 km (Jet-Stream), care afectează California. În compensație survin ierni anormal de calde în Europa, America de Nord și Asia, deasupra paralelei de 50 grade.

Deocamdată, după această relatare a situației de factură științifică sîntem în drept să întrebăm, în continuare: bine, bine, dar cum va fi la vară? Cald, spun meteorologii! Bineînțeles, asta o știe tot românul. Chestiunea este, va ploua sau va fi secetă, căci de acest lucru depinde totul. Aici răspunsurile sînt nuanțate, dar ni se dau totuși asigurări că, dat fiind faptul că nu s-au ivit acele fenomene care duc la schimbări majore ale climei și că, în general, se tinde spre o restabilizare meteorologică, este foarte posibil ca agricultura să beneficieze de timp favorabil, cu ploi normale și fără perioade lungi caniculare. Pronosticul este dat de meteorologii francezi pentru continentul european. Ce spun meteorologii noștri? Răspunsurile într-un număr viitor.

GH. BRĂTESCU

Genetică

ETERNA STRĂDANIE DE A NEMURI VIAȚA

Unitate în diversitate este principiul căruia i se supune orice ființă, vietuitoare de la cele mai simple bacterii, pînă la cel ce gîndește singur, Omul. Toate acestea sînt denumite în termeni actuali sub noțiunea de teleonomie, însemnînd că toate sistemele biologice se bucură de caracteristica finalității: orice structură, orice proces se constituie ca o parte componentă a sistemului complex al organismului care prin funcționarea sa asigură comportarea sistemului ca un tot unitar față de mediu, ca un ansamblu armonios care dă la acțiunile diverse ale mediului, cel mai adesea dezorganizatoare, răspunsuri adecvate, ce contracarează asemenea acțiuni tulburătoare ale liniilor armoniei. Dar cea mai uimitoare trăsătură a sistemelor biologice este autoreproducerea lor. De la constituirea primelor sisteme biologice, în apele oceanului primar, acum 2,5—3 miliarde de ani, în urma unei îndelungate evoluții chimice, cu contribuția unor factori care astăzi sînt nocivi pentru viață, precum: radiația cosmică, razele ultraviolete, descărcările electrice, radioactivitatea naturală a Pămîntului, sistemele biologice s-au reprodus cu îndîrjire, într-o permanentă luptă cu condițiile adverse ale mediului, „cu viața pre moarte călcînd" și învingînd toate opreliștile s-a asigurat triumful. Visul unei bacterii a devenit acela de a da naștere la două bacterii, visul oricărei ființe este de a da naștere la două ființe după „chipul și asemănarea sa", într-o eternă strădanie de a nemuri viața.

Cine asigură această reproducere, cine condiționează această asemănare a descendenților cu părinții și cine face ca pe fondul unei reproduceri fidele să apară elemente de noutate, diversificatoare, natura avînd oroare de asemănare, de imitații perfecte? Dacă viața s-ar fi reprodus cu mare fidelitate fără intervenția elementelor de inovație, fără modificări ale caracterelor ereditare, atunci astăzi n-ar mai fi fost oameni, cîini, porumbei, măslini sau zambile, ci o dezolantă îngrămădire de coacervate așa cum au apărut ele în spuma oceanului primar, de o întristătoare uniformitate și primitivitate. Cine a aprins scînteia evoluției vieții, cine a declanșat într-un „primum movens", această uimitoare experiență a Naturii, neterminată dar care a dus la apariția materiei de sine-știutoare — a noosferei — sfera rațiunii, a creierului uman a conștiinței de sine?

Răspunsul a venit în anul 1944 cînd O.T. Avery și colaboratorii săi au aruncat în lumea științifică o veritabilă „bombă" a cunoașterii. Pe fondul unei gîndiri dogmatice, fixiste, potrivit căreia proteinele, prin marea lor diversitate, ar reprezenta baza moleculară a ereditații, Avery aduce dovezi peremptorii potrivit cărora acidul dezoxiribonucleic (ADN) este substanța ereditară. Pentru această „erezie", științifică, lui Avery i se vor acorda curînd laurii Premiului Nobel. Dar cu aceasta nu s-a dat răspuns la multe aspecte extrem de complexe legate de capacitatea sistemelor vii de a se autoreproduce cu mare fidelitate și totodată de a suferi diversificare. Ce este în fond gena și de unde derivă această uimitoare capacitate a sa de a se autoreproduce și de a dirija cu mare exactitate transmiterea de caractere ereditare de la părinți la descendenți? Din momentul implicării ADN în ereditate, în toate laboratoarele din lume a început o cursă febrilă pentru descifrarea structurii sale, deoarece, descifrîndu-se structura macromoleculei ADN se dădea răspuns la multe întrebări despre natura genei și implicit despre esența vieții. În fond viața s-a manifestat ca fenomen de o mare complexitate la nivelul sistemelor supramoleculare, atunci cînd au apărut primele gene, adică primele molecule de acizi nucleici capabile de autoreproducere și care dirijau sinteza unor proteine cu o anumită secvență de aminoacizi. Astăzi, se știe că primele gene au fost purtate de acizi ribonucleici (ARN) și ulterior, în cursul evoluției, ca urmare a unor „crize informaționale", s-a trecut la gene de tip ADN, deoarece moleculele de ARN, prin natura structurii lor monocatenare, nu mai puteau să asigure creșterea cantității de informație genetică cerută de necesitatea diversificării sistemelor biologice și a creșterii permanente a complexității lor, autoreproducerea macromoleculelor de ARN realizîndu-se cu o mai mică fidelitate și acestea nebeneficiind de sisteme reparatoare a leziunilor determinate de acțiunea radiațiilor în primul rînd, la începuturile vieții fondul natural de radiații fiind mult mai puternic decît cel actual.

La startul competiției pentru descifrarea structurii ADN s-au aliniat sute și mii de cercetători. Dintre „sutele de catarge", „înturile — valurile cunoașterii științifice au împins pe scena victoriei echipajul J.D. Watson — F.C.H. Crick care, sintetizînd datele din domeniul chimiei acizilor nucleici și al difracției în raze X a acizilor nucleici, în speță a ADN au propus modelul de structură bicatenară a ADN care deocamdată reprezintă cea mai mare descoperire din domeniul biologiei secolului XX.

Lector univ. dr. LUCIAN GAVRILĂ

Adevărul despre energetica românească

Exploatarea iresponsabilă a resurselor

Dacă perioada interbelică, după cum vom vedea, și în bună măsură chiar și primele două decenii de după război au fost caracterizate de moderație prin dimensionarea relativ prudentă a exploatării și consumului de resurse minerale și combustibili fosili, **ultimii 25 de ani excelează prin orientarea nesăbuită spre creșterea iresponsabilă a presiunilor exercitate asupra resurselor și rezervelor, creștere însoțită de sporul în ritm exponențial — în date absolute — a poluării cu corolarul ei, afectarea gravă a tuturor ecosistemelor, implicit a calității vieții oamenilor.** Forțarea galopantă a epuizării resurselor energetice primare (țiței, gaze, cărbune) a constituit în toți acești ani o „politică" energetică promovată cu obtuză îndărătnicie, ignorîndu-se complet orice semnale asupra precarității rezervelor noastre de combustibili. Cu atît mai grav este acest fapt cu cît, încă din 1924, inginerul Mihai Vasiliu indica, avînd în vedere rezervele estimate la nivelul anului 1923 și consumurile la nivelul anului 1926 (deci prognoze), următoarele longevități ale rezervelor cunoscute de combustibili :

- **cărbune — 215 ani**
- **gaze naturale — 21 ani**
- **țiței — 22 ani !**

Deci, conform acestei previziuni, în 1946 ar fi trebuit practic să înceteze extracția țițeiului românesc! Și trebuie avut în vedere, faptul că consumurile pentru 1926 erau prognozate la 10 mil. tone cărbune, 3 mlrd. m³ gaze și 0,5 mil. tone țiței. În vreme ce noi, de circa 10—15 ani, extragem aproximativ **14 mil. tone țiței** anual, **30—35 mlrd. m³ gaze și cu mult peste 30 mil. tone cărbune,** astfel încît, fără nici un fel de exagerări dramatizate, **practic, generațiile viitoare nu sînt asigurate cu resurse, îndeosebi hidrocarburi.**

Desigur că, ulterior anului 1939, au fost descoperite noi zăcăminte însă caracterul lor limitat rămîne o realitate ignorată de clanul dictatorial, iar exploatarea lor nemiloasă, jaful practicat demonstrează că în **prezent rezervele noastre de combustibili fosili au intrat deja în faza declinului.**

Proiectele megalomanice, neintegrate într-o concepție unitară, științifică de dezvoltare a energeticii românești în acest sfert de secol, proiecte ale bunului plac, aberante ca finalitate energetică/economică în planul eficienței, fără o viziune lucidă, asupra perspectivelor de viitor, au creat grave dezechilibre — dintre care cele mai importante sînt epuizarea resurselor și creșterea poluării —, cu consecința imediată, pe care o resimțim cu toții din plin îndeosebi în ultimii 5—7 ani, a instalării unui „provizorat" vecin cu haosul tehnologic în energetică și cu instabilitatea în economia națională. Acest „provizorat" se datorează funcționării sistemului energetic național aproape în permanență, în ultimii ani, la parametrii critici de putere, frecvență, stabilitate și

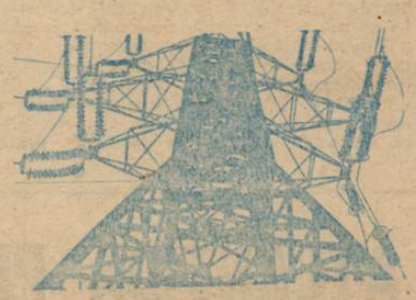

disponibilitate, care fluctuează adesea în mod periculos în preajma limitei de avarie la nivelul întregului sistem. Cifrele din tabelul alăturat sînt edificatoare pentru presiunile dincolo de orice rațiune economică la care au fost supuse resursele de energie primară în România.

Producțiile ultimilor doi ani, din acest punct de vedere, constituie **un extrem de sever avertisment** de care trebuie obligatoriu să se țină seama în elaborarea viitoarei politici energetice a României. Într-un număr viitor vom examina comparativ evoluția energeticii mondiale și dezvoltarea energeticii românești.

Prof. univ. dr. docent VASILE NITU

Evoluția balanței de resurse energetice a României

Combustibili	1938		1965		1975		1985	
Total	mii tcc	%	mii tcc	%	mii tcc	%	mii tcc	%
Cărbune	694	5,0	3 456	10,0	9 275	13,2	16 541	18,7
Petrol	7 536	65,3	7 706	22,5	15 429	21,9	17 869	20,2
Gaze	2 711	23,5	22 254	65,0	42 118	59,9	49 480	55,9
Hidro	52	0,5	352	1,0	3 049	4,3	4 164	4,7
Alți combustibili	540	9,7	480	1,5	460	0,7	420	0,5
Total	11 533	100,0	34 248	100,0	70 331	100,0	88 474	100,0

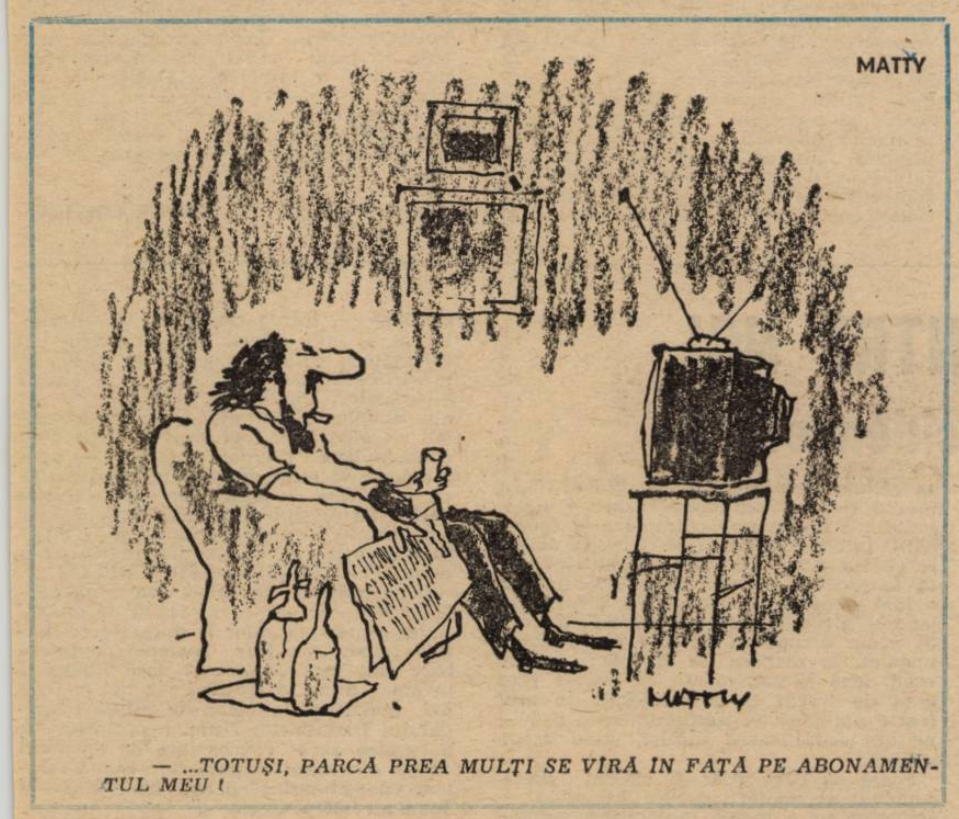

— ...TOTUȘI, PARCĂ PREA MULȚI SE VÎRĂ ÎN FAȚĂ PE ABONAMENTUL MEU !

POATE EXPLODA... MAREA NEAGRĂ?

Propagarea undei de șoc în cazul cutremurelor durează un anumit timp, abia sesizabil, dar perfect măsurabil. Iată că de curînd a fost stabilit un record de durată care impune tot respectul. Efectele undei de șoc în cazul unui anumit seism s-au mai resimțit, încă, poate pe o suprafață mai mare decît în momentul producerii lui, după... 52 de ani. La 27 septembrie 1927 a avut loc un astfel de fenomen în Crimeea. Este, desigur, vorba despre dezvăluirea recentă a unor manifestări curioase ale acestei zguduiri terestre. Abia în zilele noastre mai mulți specialiști au avut acces la cele consemnate și ținute sub obroc atîta timp. Iată cîteva citate din mărturiile depuse în acea vreme.

„În mare (n.n. Marea Neagră) cutremurul de pămînt a fost însoțit de foc :

— La postul Lukula, la ora 0 și 42 de minute, o coloană de flacără s-a menținut timp de 5 secunde.

— La Evpatoria la ora 2 și 48 de minute o vîlvătaie de culoare albă pe mare.

— La Sevastopol, la ora 3 și 31 de minute, o flacără înaltă de 500 de metri și lată de 1,5 mile marine.

— La postul Lukula, la 3 și 41 de minute, o flacără înaltă de 500 de metri și lată de o milă marină".

Ce e cu aceste mistere ? Decupate, parcă, dintr-un scenariu science-fiction, ele au fost, din păcate, ascunse în dosarele Marinei Militare. Ce s-ar mai putea face azi, cînd, desigur, martorii sînt trecuți de mult în lumea dreptților, decît să încerci descifrarea tulburătoarei enigme după date indirecte. O singură variantă rezistă în acest caz pentru explicare, conchide Alexandr Spiridonov în revista Sputnik. Cutremurul a generat un imens val seismic, precum și aprinderea spontană a unui gaz combustibil. Martorii vorbesc și despre existența unui inconfundabil parfum de ouă clocite, ceea ce confirmă faptul că tocmai hidrogenul sulfurat a aprins, deasupra apelor, torțele despre care aminteam.

Existența acestui gaz în apele Mării Negre particularizează această mare într-un mod nefast între apele lumii. Hidrogenul sulfurat din apele Mării Negre a fost pus în evidență în 1890—1891, măsurătorile ulterioare punînd în evidență creșterea neîncetată a gradului de intoxicare a Mării Negre. Nivelul mort al acestei mări se înalță spre suprafață într-un ritm de 2 metri pe an. De la suprafață spre adîncime, numai 100 de metri lamă de apă conțin oxigenul dătător de viață.

Ce se poate întîmpla în cazul, oricînd posibil, al unui nou cutremur ? Noi flăcări izolate ori o adevărată explozie a Mării Negre ? O astfel de variantă, chiar după estimările cele mai optimiste, ar conduce la o tragedie de talia Cernobîlului. Hidrogenul sulfurat este inflamabil și toxic, așa cum sînt și derivatele arderii sale : sute de mii de tone de acid sulfuric ar fi aruncate în aer și este greu de presupus către ce zări se vor avînta și pe care pămînturi vor curge apoi ca niște malefice ploi biblice. Nu numai cutremurele ar putea iniția catastrofa. Zeci de nave străbat teritoriul acesta încărcat zilnic, îl survolează avioane, există în lume destui șantajiști, teroriști, de rău intenționați nu ducem lipsă. Semnalul de alarmă a fost tras. Idei de salvare există ?

Una dintre soluțiile propuse este pe măsura pericolului ce ne paște : grandioasă. Profesorul Rustam Ahmedov (R.S.S. Uzbekă) propune pomparea apelor moarte spre suprafață, li se va extrage hidrogenul sulfurat, acesta va fi ars în termocentrale pentru a produce energia, iar apele astfel purificate vor fi evacuate înapoi în adîncuri. Volumul de apă care este necesar să intre în această „fabricație" este tocmai cel care strică echilibrul, creșterea periculoasă de care vorbeam. Alarmant de simplu, ca idee. Ce ne împiedică s-o punem degrabă în aplicare ? Mare lucru n-ar fi, mai ales că avantajele economice sînt de-a dreptul seducătoare. În afara energiei electrice culese, arderea hidrogenului sulfurat are ca rezultat sulful care costă pînă la 250 de dolari tona pe piața mondială !

Primit cu entuziasm prin anul 1985, proiectul a fost blocat pe diverse etape birocratice dar și de altă natură : existența unui astfel de experiment ar fi „încurcat" construcția unor centrale nucleare în Crimeea care se doreau neapărat edificate, iar existența unei alternative ar fi blocat centralele etc., etc.

Dar totul a căzut. În cursul anului trecut, o expediție oceanografică turco-americană a readus în discuție gravitatea infestării cu hidrogen sulfurat. Pentru că, s-a constatat, pătura de 100 de metri de apă vie măsoară de-acum numai 85 de metri, iar vara în anumite locuri chiar 50 de metri (adîncimea medie a mării este de 1 300 de metri !) Situația a fost calificată drept dramatică.

PETRE DOMȘA

Televiziune

CRAINICII DE SPORT ȘI SPORTUL DE CRAINICI

Sportul și-a reintrat în drepturile sale și la televiziune. Vă spune asta nu un mare telesportist dar, orișicît. În fond, nu știu alții cum sînt, dar eu cînd îmi aduc aminte de meciurile văzute în perioada „ilegalității", în miez de noapte cu cuvinte conspirative ca zasada și narușenie, cu jiol carton și bieli ciorapchi, parcă mă apucă nostalgia. Și, chiar unele remușcări. I-am trădat cu ușurință pe Nicolae Exerov și pe colegii lui și parcă ne-am întors prea brusc la Cornel Pumnea. La primul, la Nicolai, aveam cel puțin avantajul că nu înțelegeam ce fel de bulgară vorbește și cîtă gramatică o folosi din ea. La al doilea nu știu ce avantaje găsim. Poate al dicției. Uite, acum cîțiva ani reputatul nostru crainic, care a fost și la Olimpiada de la Los Angeles, ca crainic (mda !) radio, pronunța, Igozlavia, Izdrael, Ceoslovacia. Azi, dînsul e în vădit progres. De unde se vede că și acum, păstrîndu-și vechiul umanism de tip nou, televiziunea, ca așezămînt de binefacere și înțelegere față de cei în suferință, rămîne o instituție de referință. Și nu ne referim numai la cazul în speță.

Vorbeam însă de sport și, iată cîteva noutăți gradate. O noutate veche este revenirea lui Sorin Satmari la unul din microfoanele telespectatorului. Alături de Dumitru Graur el face parte din aripa cuminte a redacției. O noutate mai nouă este aducerea în redacția de sport a lui Ionel Stoica, om care ne dă speranțe prin spontaneitatea și degajarea cu care se prezintă, apropo și de instantaneele luate recent la meciul Dinamo — Steaua. O noutate foarte veche este re-re-revenirea lui Emanuel Valeriu și la sport. E vorba de un specialist în domeniu, fost diriguitor de redacții sportive. Deși „implicat" într-o salbă de interviuri politice de senzație, care ne fascinează (cu toată programarea lor la o oră de tranzit) totuși dl. Valeriu nu și-a uitat prima dragoste — sportul. Oricum, ce face acest gazetar emană, ca să fiu la zi, faptul că e om de televiziune.

Ar mai fi o prezență, să-i zicem revenire, să-i zicem act de dreptate. Da ! Este vorba de Cristian Țopescu al nostru. Prin întoarcerea sa la televiziune s-a reabilitat profesionismul, s-a reabilitat valoarea. Nici nu știi cît ne-ai lipsit Cristian Țopescu ! Îți dai seama că nu fac aluzie la faptul că mulți ani ai fost substituit de un Pumnea, nu te-ar onora. E și dînsul om. Dar, modul în care tu știi să fii cu noi fără a ne irita, fără a ne face complice cu ochiul, fără a te vîri sub pielea noastră ; cum știi tu (iertare, te tutuiesc ca pe un bun drag nouă!) să fii obiectiv și doar să scrîșnești din dinți cu demnitate cînd la un meci de handbal eram furați ca-n codrii Europei ; cum n-ai putut și tu să strigi „provocare, provocare", de parcă nimeni nu ne-a băgat mîna în poșetă, de parcă n-au fost hoții la dude. Și acum, mai nou, și sperăm definitiv, ești ceea ce trebuie să fii — **amfitrionul.** Omul al cărui chip apare ca o emblemă dragă ncuă, omul care nu supără pe nimeni prin calmul, decența și blîndețea sa. Te privim cu drag Cristian Țopescu și îți înțelegem modestia nativă. Te vrei un gazetar și atît. Căci, sincer să fiu, la această oră ești cel mai popular personaj pozitiv al Tele-României. Poți candida liniștit la postul de președinte de onoare al oricărui for de competența ta, fiindcă ai dovedit că ai ONOARE. Puteai să fii ministrul sporturilor, președinte al televiziunii (și prin asta nu-l contest, ferească sfîntul pe domnul Răzvan Teodorescu), directorul ei general, și, totuși, ești ceea ce ești și vrei să rămîi. Fiindcă, în plus, ești revoltător de moral. Rămîi așa Cristian !

GEORGE STANCA

P.S. Un redactor de radio, Ilie Dobre, despre care, pe cînd era crainic de fotbal am scris că e „rivalul" radiofonic al lui C. Pumnea, vrea publicitate. Scos pe drept din redacția de sport a radioului, probabil fiindcă vorbea de parcă avea prune în gură și cînd transmitea de la Scornicești sau de la Pitești ziceai că e la o finală de mondiale, omul a fost, înțeleg, trecut la „agrar", asta apropo de prune. Lezat, pelticul crainic, pohtește la sport deși s-a dovedit că e pîrît, și declară greva foamei și a setei, discreditînd acest gen umanitar fundamental. Oricum, omul nu trebuie lăsat singur, astfel că în semn de solidaritate cu Ilie Dobre declar greva setei fiindcă și eu doresc să fiu vice — primvice-prim ministru și academician doctor inginer chimist de largă reputație internațională. Ajutor tovarăși! (G.S.)

Literatură

VITRINA CU CĂRȚI

Existența cenușie

Noua carte a lui Mihai Sin este, dacă nu mă înșel, a șaptea pe care o publică, după alte două de povestiri („Așteptînd în liniște", 1973 și „Terasa", 1979) și patru romane („Viața la o margine de șosea", 1975, „Bate și ți se va deschide", 1978, „Ierarhii", 1981 și „Schimbarea la față" — cel mai bun al său —, 1986). Problematica prozei lui Mihai Sin este extrem de unitară, el interesîndu-se aproape obsesiv de oamenii obișnuiți, pierduți în cotidian ca-ntr-o junglă, făcînd adesea disperate (dar inutile) eforturi de a nu fi marginalizați sau de a-și justifica viața. Ei duc, de regulă, o existență larvară, cufundîndu-se în erotism ca într-o apă tulbure, agățîndu-se de femeie cu ultimele speranțe, zdrunciname și acelea de o lungă experiență plină de eșecuri, se întorc în trecut, căutînd acolo „cauza cauzelor", ori se lansează într-o cazuistică minoră, fără a găsi propriu vorbind vreo rezolvare. Povestirile îndeosebi (dar și romanele) au aspectul de proză comportamentistă (impresie favorizată și de precizia stilului), în care se încheagă o suită de ipostaze ale singurătății și ale imposibilității comunicării umane autentice. Personajele, recrutate din medii variate și adesea pitorești, inși singuratici ori ciudați, sînt, în genere, intelectuali apatici care caută (sau măcar par a căuta, aceasta fiind încă o iluzie prin care-și duc existența mai departe) să înțeleagă sensul vieții lor în lume. „Singura dorință mai deosebită e să înțeleg ce se întîmplă cu mine, cu cei din jurul meu, cu dumneavoastră chiar, pentru că, iertați-mă că vă fac astfel de confidențe, nu sînt decît un om fericit" — spune un astfel de personaj, pictorul Octavian Ștefanea din „Bate și ți se va deschide". Nu trebuie să se tragă din această concluzia că personajele ar fi niște indivizi superiori, la ei aproape totul este simulacru, resemnare și abandon.

„Rame și destin" întregește această viziune înrudită, cum observă Eugen Simion, cu cea a lui Nicolae Breban prin interesul pentru energiile care se risipesc în întreprinderi derizorii, pentru psihologia senectuții, ca și pentru erotism ca temă literară și modalitate de perspectivare a psihologiei individului. Nu e o viziune blîndă, ba din contră, una de o anume duritate, implicînd poate satira, slujită și de stilul detașat despodobit și firesc, de povestitor înnăscut al prozatorului. În fond, tema mereu reluată a prozei lui Mihai Sin, în care se face și pictură de medii sociale diverse, dar e și ceva de eseu existențialist, cu ecouri din Camus ori Sartre, rămîne singurătatea iremediabilă, funciară a individului și, de la un punct încolo, personajele par (și poate chiar sînt) niște travestiuri ale autorului sau măcar niște proiecții ale sale. Îl recunoaștem ori îl bănuim măcar în ciudatul reporter din „Autoportret cu passe-partout" sau în bucata „În vizită la bătrînul magistru". În prima se încheagă, pe lîngă o imagine a incomunicării, una a trucajului realității care degradează de fapt relațiile interumane : o echipă de filmare a televiziunii se străduiește într-un sfîrșit de sezon pe țărmul mării să dea impresia că e vară și încearcă să facă dintr-o

cîntăreață mediocră și insipidă una talentată și atrăgătoare. În cea de-a doua, care e de fapt o parabolă pe tema creației, s-ar putea distinge un vag ecou din povestirea celebrului scriitor argentinian Adolfo Bioy Casáres, „Ultima noapte a lui Faust", deși Mihai Sin e mai ambiguu. Restul prozelor sînt în registrul realist al autorului, îmbogățind galeria învinșilor (pitorești sau nu, detașați sau profund implicați) care populează literatura sa deloc comodă și nicidecum convențională. În „Duelul" e radiografiată conștiința a doi indivizi (fostul și actualul director al unui institut) care se întîlnesc pe stradă. E un „duel" mental, urmat de o clipire de umanitate a tînărului, repede uitată. În „De luni pînă joi" avem, în afara unei noi inserții fantastice (un misterios Gherman Albert și un fantomatic dosar cu autobiografii și caracterizări din anii '50, într-un delicios stil agramat), eșecul unui primar de bună credință datorat suspiciunii și micilor uneltiri locale care-l conduc la nevroză.

Cu nuvela de mai mare întindere care dă titlul volumului revine imaginea senectuții, într-o meditație lipsită de orice menajamente asupra condiției individului mediu. Mai mult decît oriunde, aici monotonia existențelor cenușii, lipsite de orizont, risipite în preocupări mărunte ori într-o vorbărie fără conținut, în rememorări și reflexii asupra propriului vid existențial confruntat cu iminența sfîrșitului, capătă ceva grotesc și dezarmant. În proza lui Mihai Sin omul rămîne o ființă singură, iar cuplul erotic e un paleativ inutil. Există de altfel o adevărată obsesie a cuplului imperfect, a degradării iubirii care degenerează fără greș în incomunicare. Din această sferă iese nuvela cea mai izbutită din volum — „Clipa ca o lamă rece". Este istoria unui inginer agronom, personaj reflexiv, ca și altele, care descoperă la un moment dat sufletul cosmic al naturii (dimensiune nouă în proza autorului), are iluzia unei iubiri și revelația eșecului în căsnicie și în profesie, de unde o bruscă derivă care are aparența unei încercări de evadare sau de regăsire. Povestea acestei încercări (desigur, eșuată), excelent scrisă, cu o foarte bună pătrundere a psihologiei erotice, cu sugestive scene de atmosferă și cu tipuri vii și pitorești se constituie într-o nuvelă antologică. „Rame și destin" consolidează demersul unui prozator de excepție.

TUDOR CRISTEA

ATLANTIDA PRINTRE NOI

2. O lume a coincidențelor?

Originea „adevărului" despre Atlantida o reprezintă istorisirile pe care le face un bătrîn preot egiptean lui Solon, cel ajuns la mare cinste în ținuturile Deltei Nilului, în regiunea Saiticos. Relatările despre ținutul misterios de dincolo de Coloanele lui Heracles (adică strîmtoarea Gibraltar ctitorită de miticul erou grec pentru a uni Oceanul Atlantic cu Marea Mediterană, prin despărțirea munților Calpe și Abila) sînt strîns legate de glorioasa cetate ateniană antediluviană. Veștile primite de Solon despre vechea Atenă — a cărei existență e datată cu nouă milenii înainte de conceperea dialogurilor platoniciene — se potrivesc de minune cu organizarea socială, cu orînduirea promovată de Platon în „Republica". Acest fapt nu este deloc întîmplător. Statul ideal descris cu atîta tenacitate și putere de convingere (deși rămîne o utopie în viziunea specialiștilor) risca să rămînă o formă fără fond în lipsa unor elemente palpabile de viață a lui. Ideile trebuiau să prindă viață, personajele și întreaga colectivitate creată și analizată minuțios de filosof trebuiau să se miște. Și cum războiul, confruntarea, încleștarea de interese și delirul hegemoniei constituiau cele mai verosimile aspecte ale unei existențe reale, Atenei, antediluviene, trebuia să i se găsească un rival. Și rivalul a apărut de dincolo de Coloanele lui Heracles, prin năvălirea atlanților asupra populațiilor grecești.

Deznodămîntul scurtei și teribilei lupte a fost, dintr-un anumit punct de vedere, surprinzător. Cu toate că atenienii au fost părăsiți de ceilalți eleni în năpraznica confruntare, ei au reușit să înfrîngă dușmanul asupritor — la fel de bine pregătit și provenit dintr-o civilizație superioară, din acel „mare și vrednic de mirare regat". Ne vom întreba, pe bună dreptate, unde sînt urmele acelui măcel ?

Răspunsul îl aflăm din primul fragment din „Timaios" tradus în românește de Cătălin Partenie și publicat în revista „Viața Românească" nr. 12/1987 : „În timpul ce a urmat (după război — n.n.) avînd loc năprasnice cutremure și inundații, într-o singură zi și crîncena noapte ce i-a urmat, întreaga voastră armată (a grecilor — n.n.) strînsă la un loc a fost înghițită de pămînt, iar insula Atlantidei a pierit, scufundîndu-se în mare". Și acum atenție la detaliul ce urmează imediat, în rostirea lui Kritias : „De aceea, încă și azi, marea de acolo este greu de trecut și de explorat, un mil foarte apropiat de suprafață, care provine din scufundarea insulei, stînd drept piedică".

Poate că dacă n-ar fi existat acest amănunt al relatării despre Atlantida — amănunt cu o lucidă încărcătură științifică, deoarece orice scufundare de teren duce cu mare probabilitate la fenomene similare —, întreg eșafodajul atlantofililor ar fi mai șubred. Dar el există și cercetătorii istoriei apocrife nu șovăie să identifice zona cu pricina : este Marea Sargasselor, din largul coastelor de est ale Statelor Unite ale Americii (sargasse = alge brune plutitoare, etimonul fiind în limba spaniolă sargazo). Să prelungim însă puțin fantasticul detaliu oferit de Platon cu atîta concretețe, căci nu avea cum să știe că Marea Saragasselor adăpostește Insulele Bermude și — atenție din nou ! — enigmatica regiune denumită TRIUNGHIUL BERMUDELOR.

Două miracole par să-și dea mîna peste milenii, iar puntea alcătuită de imaginația contemporanilor le reunește cu destulă întemeiere. Dar semnele de întrebare sînt încă suverane : dacă Platon a inventat mitul Atlantidei iar noi, cei de azi, inventăm la rîndu-ne mitul triunghiului Bermudelor (fiind neputincioși în a explica acea concentrare de anomalii fizice din zona respectivă), atunci sîntem condamnați să trăim efectiv într-o lume a coincidențelor.

PAUL IOAN

(Va urma)

6. Înclinația firească a minții noastre spre coerență are citeodată și efecte nedorite. De pildă, ori de cîte ori realitatea observată nu este conformă unor idei bine înrădăcinate, prima reacție nu va fi de a ne pune ideile sub semnul întrebării, ci de a respinge observația. O bună ilustrare este aceea dată în anecdota cu țăranul care văzînd pentru prima oară în viața lui o girafă, după ce o examinează pe îndelete, declară sentențios — animalul acesta nu există ! În contextul care ne interesează această atitudine a fost evidentă în studierea fenomenului OZN (de la „Obiecte Zburătoare Neidentificate"). Oamenii văd, din fragedă copilărie stele, planete, păsări, avioane, baloane etc., cu care s-au deprins și pe care adesea nici nu le mai bagă în seamă. Se întîmplă însă ca să zărească pe cer uneori și obiecte stranii, adesea înfricoșătoare, care nu aduc cu nimic cunoscut. Cei care se hotărăsc să aștearnă pe hîrtie observațiile, trimițîndu-le apoi sub formă de rapoarte unor organisme oficiale sau obștești dedicate studierii fenomenelor de felul acesta, constituie doar o mică fracțiune dintre martori. Există totuși, la ora actuală, inventariate și clasificate, peste o sută de mii de astfel de rapoarte, dovedind că *se întîmplă ceva*.

Despre obiecte zburătoare stranii se vorbește încă din antichitatea egipteană, ebraică, indiană. După cel de-al doilea război mondial, s-a constatat că arhivele militare germane, americane, englezești, japoneze, olandeze conțineau rapoarte semnalînd că avioane aflate în misiune s-au întîlnit cu obiecte stranii, avînd uneori viteze de peste zece ori mai mari decît a celor mai rapide aparate cunoscute. Aceste obiecte au fost luate, evident, drept noi arme inamice.

După război, observațiile continuînd să se înmulțească, s-au lansat mai multe proiecte menite să lămurească fenomenul. Probabil cel mai cunoscut proiect oficial a fost „Bluebook" (1953—1969), finanțat de forțele aeriene ale S.U.A., care a analizat circa 12 600 rapoarte. Concluziile sale, ca și concluziile unui proiect complementar terminat în același an, au încercat să acrediteze ideea că totul se reduce la niște fenomene naturale, eventual percepții eronate, farse etc. Metodele, ca și concluziile, au fost criticate la vremea respectivă de mulți specialiști. Unii au numit atitudinea conducerii proiectelor (semănînd cu cea din povestea cu girafa), „teorema Air Force — fenomenul OZN nu poate să existe, deci nu există". Unii cercetători au urgentat în consecință crearea de organisme independente pentru studierea fenomenului. Un astfel de cercetător a fost J. Allen Hynek (1911—1986), astronom, director la observatorul Smithsonian și apoi la cel al Universității Evanston, consultant, timp de douăzeci de ani, al unor proiecte oficiale OZN, între care la „Bluebook". El a devenit, pe măsura studierii rapoartelor, din sceptic un entuziast, fiind cel care a stabilit bazele metodologiei științifice de abordare a studierii rapoartelor, propunînd în acest sens clasificarea lor în : „lumini nocturne", „obiecte diurne", „obiecte radar", „întîlniri apropiate". Acestea din urmă au fost, la rîndul lor, împărțite în „întîlniri de gradul I" (OZN văzut la o distanță mai mică de 150 metri), „întîlniri de gradul II" (în care s-au observat și efecte asupra mașinilor, solului, plantelor, animalelor sau chiar a martorilor) și „de gradul III" (în care se raportează și prezența unor făpturi „animate"). Ulterior, scala aceasta a fost completată și cu „întîlniri de gradul IV" și poate chiar V.

Dăm mai jos, spre exemplificare, doar trei rezumate de rapoarte.

În seara zilei de 10 octombrie 1978 un obiect luminos estimat la 1 000 metri lungime a planat cîteva minute la circa 6 000 metri altitudine deasupra unui aeroport din provincia Gansu (China), după care a dispărut cu o viteză fantastică. Au existat nenumărați martori, obiectul fiind urmărit concomitent și pe ecranele radarelor.

În zorii zilei de 17 aprilie 1966 în Ohio (S.U.A.) patru polițiști din localități diferite, cu trei mașini de patrulare, au urmărit timp de o oră, adesea cu 130 km/oră, un obiect strălucitor „mare cît o casă", semănînd cu un cornet de înghețată, plutind la înălțimea coroanei copacilor.

La 20 septembrie 1977 în jurul orei 4 dimineața, la Petrozavodsk (la nord de Leningrad) a apărut pe cer un obiect ca o scoică, cu diametrul de 100 metri, care emitea impulsuri de lumină. În locurile în care aceste impulsuri au atins pavajul au rămas găuri rotunde. Au fost găurite și geamurile unor apartamente, decupîndu-se rondele de sticlă, căzute alături, cu diametrele între 5 mm. și 4 cm. Fapt și mai straniu — razele au „examinat" doar apartamentele din care în noaptea aceea lipseau locatarii...

Există nenumărate rapoarte asemănătoare celor de mai sus ori chiar mai stranii. Oare să fie vreo legătură între ele și ipoteticele supercivilizații de care vorbeam în episoadele precedente ?

DAN D. FARCAȘ

(Va urma)

Atelier

ŞTEFAN CÂLŢIA

Pictura propune soluţii: JOS MASCA!

S-a născut la Braşov în 1942. Absolvă liceul de artă din Timişoara, clasa profesorului Julius Podlipny, iar în 1970 devine studentul maestrului Corneliu Baba la Academia de Arte Frumoase „Nicolae Grigorescu". Spicuim dintre nenumăratele participări cu lucrări la expoziţii personale în ţară şi în străinătate : **1969 — Braşov ; 1970— Bucureşti ; 1977 — Bucureşti, Voos, Bergen (Norvegia), Hatingen (R.F.G.) ; 1978 — Zürich ; 1983 — Atena, Oslo ; 1989 — Ski — Frederikstad (Norvegia).** Expoziţii de grup în străinătate, **între anii 1973—1987 : Philadelphia, Glasgow, Stockholm, Viena, Praga, Madrid, Paris, Helsinki, Moscova, Londra... De asemenea, între anii 1969 şi 1984 primeşte** nenumărate premii şi diplome. **Din 1983 lucrările lui pot fi văzute în muzee şi colecţii particulare din România, R.F.G., Elveţia, Norvegia, Japonia, S.U.A., Franţa, Canada, Olanda, Bulgaria, Italia, Iugoslavia, Grecia şi Australia.**

Locul de muncă al pictorului **Ştefan Câlţia** se află pe B-dul Republicii. Atit îmi spusese. Adresa atelierului, la care îmi indicase un gang, o uşă pe dreapta şi precizarea : „vă opriţi acolo unde se termină scările, mai precis la mansardă". Parcurgînd acest traseu, mi-am amintit de Fellini. Cred că ar fi dat lovitura dacă şi-ar fi propus să toarne un film în interiorul unei clădiri, un film despre oameni şi viaţa lor de la mansardă, pentru că, aici totul ar corespunde exigenţelor marelui regizor. O scară de lemn în spirală te obligă să vrei să ajungi acolo sus, unde „simţi" că vei începe să vezi. Nu, nu este o metaforă. La capătul de sus al scărilor, totul se întrerupe printr-o suprafaţă poditâ cu stinghii de lemne, „viu" reflectată de un „luminator".

Aşadar, intrasem, oarecum „în atmosferă". Dar atit. Pentru că, odată deschisă uşa atelierului de însuşi pictorul Ştefan Câlţia, mă aflu în prezenţa a încă doi domni, veniţi ca şi mine, în acelaşi scop, însă de pe meleaguri mult mai îndepărtate. Norvegia. Deci, cineva mi-o luase înainte. Dl. **Henry Notaker, de la televiziunea** din Oslo, venit pentru prima oară la noi în ţară, însoţit de arhitectul Alexandru Botez, stabilit de mulţi ani în Norvegia. Echipa concurentă îmi explică motivul prezenţei domniilor lor în atelierul pictorului şi, deci, în România. Au realizat un film pentru televiziunea norvegiană, cu genericul **„România, ţară de cultură şi tradiţie".** Printre cei prinşi în obiectivul camerei de luat vederi se află artişti plastici, scriitori, muzicieni, evident lăcaşuri de cultură, monumente de artă, castele fost prezidenţiale etc.

Impresiile zboară de la unul la altul, în timp ce gazda aduce de undeva, de pe un culoar, spre a ni le expune, ultimele sale lucrări. Vorbe, vorbe, dar fiecare trebuie să ne facem treaba.

Ne sînt „expuse" pe rînd (altfel nu se putea în puţinul spaţiu existent) trei „desene colorate", cum le defineşte însuşi artistul, de dimensiuni mari (2/1,6 m), concepute într-o succesiune narativă — fără a fi obligatorie alăturarea —, fiecare susţinîndu-se foarte bine prin sine, dar mai bine împreună, descifrate de noi toţi prin metafora „lumea ca la teatru". Este o pictură, în totalitate,

populată cu personaje mascate, din care unul deschide o cortină aflată, contrar tuturor regulilor scenice, undeva în ultimul plan, prin faţa căreia trece un cortegiu format din oameni ce se deplasează fie pe jos (I), fie într-o căruţă, însoţiţi de animale şi păsări. Compoziţia celei de a doua adaugă celorlalte o armată răsturnată, „aşezată" cu capul în jos deasupra „mascaţilor" cărora le atrage astfel atenţia că armele lor (suliţe) îi pîndesc permanent. Şi, în fine, din cea de-a treia lucrare, „sforarul" care ridică un colţ al cortinei ne dă speranţa că, poate, după ea ne vom regăsi, că imaginea celuilalt **eu** aflat în fiecare dintre noi, **eul luminos,** va învinge, obligîndu-ne să ne dăm jos masca tristeţii, a încrîncenării, a derutei, a urii, a nesiguranţei din propriile noastre incertitudini. Explicitarea sufletului nostru „prins" de artistul Ştefan Câlţia în toate lucrările sale, indiferent de tehnică (pictură, gravură, desen), chiar dacă ne dezvăluie, uneori, flagrantul, ne pune totuşi în „mîini" şi soluţia. **Jos masca !**

Aşa se explică de ce arta pictorului Ştefan Câlţia nu a fost achiziţionată în ultimii 7—8 ani decît de persoane particulare, forţa mesajului propus de artist dînd naştere din partea „autorităţilor" la replica devenită deliciul celor ce-o cunoşteau **„mai terminaţi odată cu jivinele astea".**

Am terminat. Sper !

M. CONSTANTINIU

CONSTANTIN LUCACI:

„EU LUCREZ ÎN SPAŢIUL GALACTIC, ÎN LUMEA DE DINCOLO"

Cufundat în berjera confortabilă a faimosului său atelier din nu mai puţin faimoasa stradă Pangratti, în ambianţa lui Mahler, a sculpturilor din oţel inoxidabil cu luciri misterioase, aflate la confluenţa lumii reale şi a intuiţiei cosmice în ambianţa îmblînzită de lumina stinsă a amurgului şi a unui vin ales, Constantin Lucaci, la cei 67 de ani ai săi, pare să-şi trăiască cu o languroasă voluptate, fascinaţia unei vieţi împlinite. Această ipostază în care îmi place să-l regăsesc pe artist, plutind, de-a lungul amintirilor şi speranţelor, este departe de a developa, în extenso, o imagine a condiţiei sale actuale. Constantin Lucaci este un sculptor de o seducătoare tinereţe. Un sculptor plin de energie şi elan. Un sculptor pe care l-am surprins pe nenumărate ori într-o încleştare laocoonianâ cu rezistenţa îndîrjită a oţelului. Un sculptor care a cucerit Europa, care ar fi putut avea un avion personal, o vilă în Saint-Tropez, un bucătar personal şi mai multe secretare. Constantin Lucaci, ca şi alţi prestigioşi artişti plastici români, nu şi-a părăsit ţara. Nu pentru că a avut un statut privilegiat asigurat de valoarea incontestabilă a operei sale, ci pentru că a crezut în destinaţia românească a operei sale.

— Am făcut acum cîţiva ani greşeala de a vă compara cu Brâncuşi. V-aţi ascuns indignarea în refuzul, politicos, de a continua un interviu în care n-aţi crezut de la bun început. Unul din motive era de natură politică. Oricum, se pare că Brâncuşi nu poate fi separat în mod brutal de opera dumneavoastră. Este observaţia unui diletant care, iată, nu se sfieşte să vă mai provoace o dată.

— Primesc bucuros provocarea. Dacă n-am continuat atunci dialogul, probabil că a fost din alte motive. Oricum comparaţia cu Brâncuşi trebuie clarificată. Am fost adesea comparat cu Brâncuşi pornindu-se de la date exterioare, şlefuire, sintetizarea formei etc. Dacă oamenii ar fi profesionişti ar realiza că aceste date nu sînt altceva decît mijloace de expresie ale unui anumit gen de sculptură. Cu mii de ani în urmă, egiptenii şlefuiau granitul şi-l simplificau folosind expresia luminii. Moda secolului XX la care România a aderat într-o mare măsură este modelajul rodinian unde expresia luminii este redată prin vibraţia suprafeţei, relieful creînd un interesant joc de umbre şi lumini. Uneori în detrimentul volumului propriu zis. Ambele forme de expresie sînt de o mare valoare artistică. Apropierea mea de Brâncuşi, nu ştiu dacă se vede sau nu, e sesizabilă în domeniul artei abstracte a secolului XX. Primul sculptor din lume care a dat sens simplificării obiectelor, încărcîndu-le de emoţie estetică şi spirtuală, a fost Brâncuşi. Cu totul în alt univers, încerc şi eu ca sculpturile mele să aibă un sens filosofic şi emoţional. Mai trebuie spus că Brâncuşi viza în genere regnul animal, tendinţa către absolut. Eu lucrez în spaţiul galactic, în lumea de dincolo. Artistic vorbind.

— Sorin Titel mi-a mărturisit cu ani în urmă, cînd statutul său de prozator era cu totul de invidiat, că dorinţa sa cea mai mare era ca cititorul, deschizînd o carte de-a sa, fără să ştie numele autorului, să citească două, trei rînduri şi să spună : „Asta e Sorin Titel !" Credeţi că recognoscibilitatea e o garanţie a valorii ?

— În arta plastică şi în muzică, da. Dar numai o personalitate poate să o impună. Acest adevăr îşi pierde din valabilitate în literatură. Pentru că literatura nu e o artă de mare sinteză. A nu fi personal înseamnă a fi condamnat la mediocritate, pentru că în mijlocul elitei nu poţi să te impostezi.

— Dumneavoastră priviţi lucrurile din tribuna inaltului profesionalism şi a inaltului orgoliu al artistului. Protejînd valoarea originalităţii cu argumentele, atributele profesionalismului. Eu vă contrazic, asumîndu-mi riscul ridicolului. Afirm că poţi fi original printr-un gest de negaţie, de frondă, fără acoperire artistică deosebită. Dar ca să nu ne pierdem în discuţii prea lungi, permiteţi-mi o întrebare... tendenţioasă : Un ins complet izolat de societate, înzestrat cu o anume sensibilitate, să-i spunem artizanală, poate crea ? Un desen, un modelaj, o sculptură ? Fiind în acelaşi timp original ?

— E fals, e fals tot ce insinuezi. Arta nu e produsul exclusiv al individului, ea reprezintă o treaptă în evoluţia omenirii, e rezultatul expresiei şi aspiraţiilor unei societăţi. Un Robinson Crusoe nu are acces la artă.

— N-am încotro, trebuie să renunţ. Dar voi continua cu o altă întrebare inconfortabilă. Nu credeţi că artele plastice au fost, în contextul culturii din timpul dictaturii, privilegiate ? Literatura, de pildă, a suferit cel mai mult, în timp ce artele plastice s-au putut refugia în abstracţionism şi alte isme prin care artistul şi-a putut proteja libertatea de creaţie.

— Politica lui c. a fost perfidă, el a lăsat aparent libertatea artelor plastice. Dar prin faptul că nu s-a acceptat intrarea de noi membri în Uniune, foarte mulţi artişti plastici au primit lovituri sub centură. Şansa de a se manifesta le-a fost refuzată. Artistul slab de înger putea fi uşor desfiinţat. Să nu uităm apoi de legile vamale. Era foarte greu să ieşi în Europa. Dar în general ne-a desfiinţat prin a nu ne băga în seamă.

— Nu este şi cazul dumneavoastră.

— Cazul meu şi nu numai al meu, e special şi asta datorită unui succes foarte mare în Europa. Anumite judeţe au apelat la mine pentru fiintini care le-au înfrumuseţat oraşele. De multe ori am fost plătit prost pentru că numai cu decret prezidenţial se puteau depăşi anumite sume. Alteori am fost plătit ilegal prin efortul oamenilor de bine din fabrici şi uzine. Sînt mîndru că arta mea a convins. Efortul acesta ilegal e un argument.

— Cum era privit acest lucru la nivel de conducere ?

— Au fost primi secretari de judeţ care au riscat. De multe ori în timpul vizitelor de lucru, sculpturile mele au fost mascate pentru a le proteja de furia lui c.

— Şi totuşi una din sculpturile dumneavoastră urma să aibă o destinaţie... prezidenţială.

— Într-adevăr, venise odată o persoană importantă, din conducerea operativă a F.D.U.S.-ului să cumpere o sculptură pe care dorea s-o ofere lui c. cu ocazia aniversării sale. Era o sculptură la care nu vroiam să renunţ. I-am spus persoanei : „Dacă vă uitaţi bine veţi observa că spaţiul din interiorul sculpturii are configuraţia unei cruci". A renunţat imediat şi a plecat.

— Domnule Lucaci, credeţi că arta ar putea avea putere politică ?

— Sînt atît de sătul de politică din perioada comunistă încît am o anumită repulsie faţă de sfera politicului tocmai da-

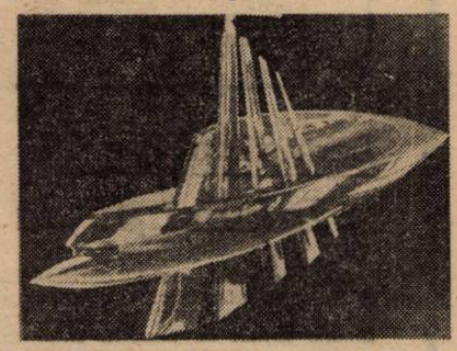

torită imixtiunii sale în artă. Sînt intoxicat.

— Voi corecta întrebarea. Credeţi în puterea ei de a schimba, de a ameliora fiinţa umană ?

— Arta o poate face. E imperios necesar s-o facă. Arta e tot ce e mai bun în noi, alături de iubire şi credinţă, fireşte. Din nefericire spiritele rele nu au acces la artă. Hitler iubea muzica care îl excita în acelaşi timp în politica sa infernală. Aş vrea să cred în deschiderea artei către toate categoriile de oameni. Cine ştie, poate că şi cei insensibili prin natura lor la artă, vor fi vizaţi... Arta are totuşi puteri nebănuite.

DORIN MĂRAN

GLOB MAGAZIN • GLOB MAGAZIN • GLOB MAGAZIN

BIBLIOTECA DIN ALEXANDRIA RENAȘTE DIN CENUȘĂ

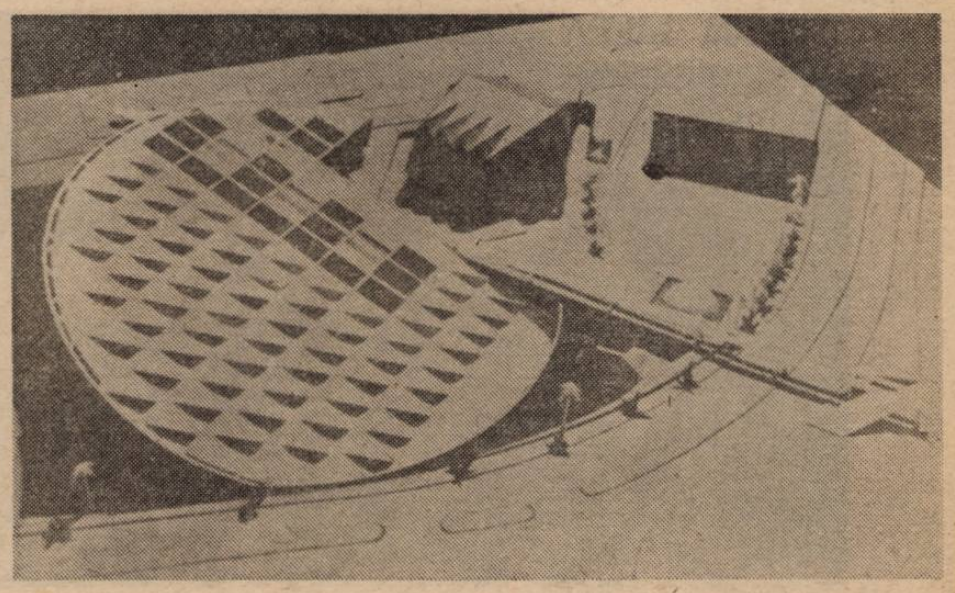

Proiectul noii biblioteci din Alexandria, născut din confruntarea creatoare a arhitecților de marcă din numeroase țări ale lumii, dar și din conlucrarea dintre guvernul de la Cairo și UNESCO, este pe cale de a prinde viață. Ideea construirii edificiului a irumpt pe neașteptate. Pînă la adoptarea celei mai bune oferte constructive au fost necesare cîteva etape. Erau etape firești, întrucît era vorba despre înălțarea unui lăcaș de cultură care să fie remarcabil din punct de vedere arhitectonic, dar și extrem de funcțională pentru o bibliotecă modernă. Arhitecții au avut în atenție adevăruri de netăgăduit, care nu puteau fi escamotate. Alexandria, oraș întemeiat de Alexandru Macedon în 332—321 î.e.n., care a devenit capitala regatului Ptolemeilor (305—30 î.e.n.) a fost un important centru cultural al lumii elenistice și romane, dar și așezarea care se mîndrea cu impresionantul far maritim, una din cele șapte minuni ale antichității, precum și cu celebra bibliotecă ce adăpostea circa 700 000 volume. Faimoasa bibliotecă a căzut pradă focului în mai multe rînduri.

„Am parcurs un drum lung într-un timp relativ scurt", astfel caracteriza Jacques Tocatlian, reprezentantul directorului general UNESCO, Federico Mayor, la întîlnirea de la Alexandria din 25 septembrie 1989. Cu acest prilej s-au anunțat rezultatele concursului internațional de creație arhitecturală pentru biblioteca din orașul-port de la Mediterana. În mai 1986, Biroul executiv al UNESCO solicita directorului general să se răspundă favorabil invitației guvernului de la Cairo de sprijinire a acțiunii sale de înălțare a noii biblioteci din Alexandria. Prima fază a studiului, care va servi drept bază pentru decizia guvernului egiptean de a pune în operă proiectul construcției, se încheie în ianuarie 1987. În iunie 1988 se aprobă proiectul de finanțare al concursului internațional de arhitectură. La 28 iunie 1988, Hosni Mubarak și Federico Mayor pun piatra de temelie a viitoarei construcții. Peste trei luni se lansa concursul internațional menit a selecționa și premia cele mai bune creații ale arhitecților intrați în competiție. Au luat parte 1250 de arhitecți, care au prezentat 524 de proiecte. Juriul internațional a fost alcătuit din personalități provenite din Egipt, Franța, R.F.G., Italia, Japonia, Polonia, Elveția și S.U.A.

Proiectul cîștigător, prezentat de Snohetta Arkitektur — Landskap and Associates of Norway, operă a unei echipe de cinci arhitecți (C. Dykers, S.U.A., P.M. Josefson — Norvegia, K. Kappeller — Austria, O.Mo — Norvegia și K.T. Thorson — Norvegia), a fost încununat cu un premiu de 60 000 de dolari. Premiul al doilea (35 000 de dolari) a fost adjudecat de M. Nicoletti și colaboratorii săi din Italia, iar premiul al treilea (25 000 de dolari) a fost obținut de grupul arhitecților brazilieni : F.M.G. Ramos, C.A. Brandao și J.E. Ferolla). Proiectul cîștigător s-a impus prin faptul că degajă o imagine puternică și simbolică, fiind vorba de un cerc înclinat către mare, parțial îngropat în pămînt. Este, de fapt, imaginea vechiului soare egiptean care, în accepția contemporană, va lumina lumea și cultura umană. Construcția propriu-zisă se prezintă ca un drug de cilindru tăiat (un singur volum). Ea va adăposti toate activitățile bibliotecii. Acoperișul va fi înclinat și prin el va pătrunde lumina. Celor aflați în incinta bibliotecii li se va oferi posibilitatea de a admira, prin acoperiș, priveliștea Mediteranei. O cale de trecere va uni Universitatea cu Peninsula, traversînd cilindrul, adică corpul edificiului. Un perete solid și neted va înveli cilindrul, protejîndu-l de vînt și nisip. Clădirea va oferi un nou concept de organizare și funcționare a unei biblioteci. Nivele de platforme dispuse în cascadă, conținînd în interior volume iluminate prin acoperiș, vor oferi o ambianță uniformă în toate secțiunile bibliotecii. La nevoie, vor putea fi adăugite noi platforme, ele servind la extinderea interioară a capacității bibliotecii, a numărului de volume bineînțeles.

D.F.

Electrojaluzelele

Poate fi perfecționată o fereastră obișnuită ? Răspunsul afirmativ l-au dat inginerii americani. Sticla multistratificată cu incluziuni de gaze și siliconi nu mai surprinde pe nimeni, ea fiind cunoscută prin calitățile sale de izolant ter-

mic datorită reducerii coeficientului de transmitere a căldurii. În prezent, specialiștii sînt preocupați de realizarea așa numitelor „electrojaluzele". Ele se obțin prin includerea între două plăci din masă plastică transparentă a unui strat constituit din cristale lichide de oxid de indiu și staniu. Sub influența unei tensiuni electrice, acest strat se comportă ca o diafragmă optică. Prin conectarea comutatorului la rețea, particulele de oxizi din stratul intermediar care este mat în stare neutră, puse sub tensiune capătă o altă orientare în spațiu, lăsînd să treacă nestingherite razele de lumină prin sticla care devine transparentă. Noul stor electric consumă circa 5 watt pentru fiecare metru pătrat de suprafață, ceea ce reclamă încă un cost relativ ridicat. Autorii sistemului consideră că există posibilitatea reducerii considerabile a cheltuielilor de producție, ceea ce va face ca „sticla vrăjită" să-și extindă aplicarea în cele mai diferite locuri : în locuințe în sălile de conferințe în laboratoare și spitale înlocuind jaluzelele obișnuite care dau atîta bătaie de cap cu curățirea prafului pe care îl adună.

Automobil zburător ?

Primele „automobile zburătoare" au apărut cu peste 20 de ani în urmă, însă ele nu au rămas decît niște autovehicule mediocre sau avioane fără nici o valoare de zbor. Iată însă că specialiștii americani, care au conceput automobilul prezentat în fotografie, pentru prima oară au luat în serios sarcina de a realiza un „aerocar" ai cărui parametri să se înscrie în standardele federale care cuprind condițiile tehnice și funcționale impuse ambelor genuri de mijloace de transport.

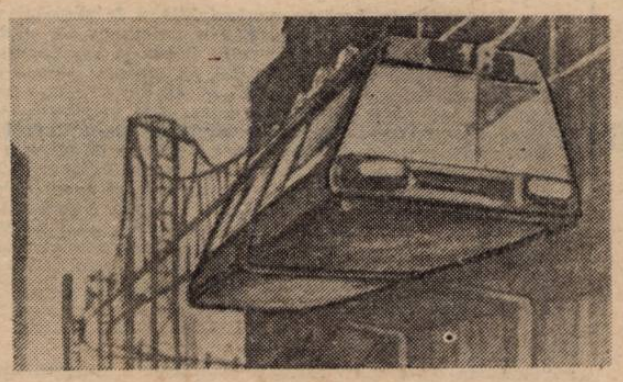

glo ma

Cască cu ecran încălzit

Este știut că cea mai sigură protecție a capului pentru motocicliști o asigură casca. Există însă și un mare dezavantaj : pe timpul rece ecranul său transparent „transpiră" pe dinăuntru, acoperindu-se cu picături de apă condensată. Cunoscuta firmă vestgermană „BMW" a conceput și realizat o vizieră străbătută de un fir conducător foarte subțire, practic invizibil, dar care posedă o rezistență suficient de mare. Prin conectarea acestei rezistențe la acumulatorul motocicletei sau la o baterie, ea va încălzi suficient de bine sticla vizierei, menținînd-o uscată și transparentă chiar și în timpul iernii.

Lecturi tactile.

Informații „la degetul cel mic" al nevăzătorilor

Lipsa văzului — unul din handicapurile majore pentru cricine, atrage după sine, în era Gutenberg, și o izolare informațională dificil de depășit, chiar în condițiile inventării și răspîndirii, de mai bine de un secol, a alfabetului Braille. Voluminoase, greu de editat și de mînuit, cărțile realizate cu ajutorul acestui alfabet au reprezentat, totuși, un mare sprijin pentru milioane de persoane lipsite de vedere, care au putut astfel să abordeze și să-și finalizeze pregătirea profesională, inclusiv la nivel superior. O bibliotecă publică, însă, în care să poți consulta ultimele apariții, le rămîne interzisă. Iată că o știre care ne-a parvenit prin intemediul revistei franceze „Femme actuelle", deschide noi orizonturi nevăzătorilor : în cadrul complexului „Cetatea Științei și a Industriei", din La Villette, s-a organizat un spațiu „Louis Braille", în care orbii au acces la peste 30 000 de opere științifice și tehnice, editate normal. Aceasta, grație unui ordinator specializat, dotat cu un „cap de citire" care explorează paginile literă cu literă, transformîndu-le în caractere Braille pe o „claviatură" pe care se plimbă degetele cititorului. Ordinatorul oferă și posibilitatea lecturii sonore a textului, cu ajutorul unui sintetizator vocal. „Singura noastră problemă — arată Marie-France Bisbrouk, responsabila acestei secții a complexului — este că scanerul nu poate încă descifra toate tipurile de caractere". Chiar și așa, progresul este cu adevărat revoluționar.

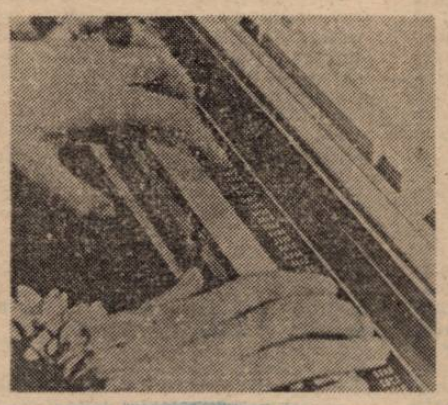

MARIAN GRIGORE

Simeze la purtător.

Tonsura „artistică"

Au devenit de mult familiare emblemele, declarațiile de dragoste, sloganurile politice etc. imprimate, în stiluri care mai de care mai futuriste, pe bluzoanele unor personaje — nu totdeauna tinere, uneori chiar serioase — care decorează în mod original peisajul citadin. Un coafor new-yorkez adept al liberei inițiative și pasionat, probabil, de benzi desenate, a avut ideea de a îmbina plăcutul cu utilul, meseria cu hobby-ul, decorînd capetele frumoaselor ce i se încredințează cu personaje îndrăgite. Materialul „decorativ" — însuși părul clientelor. Ideea (și tehnica) nefiind, după știința noastră, brevetată, ar putea fi preluate fără dificultăți și la noi. Mai ales în contextul campaniei electorale, coafura putînd fi un mod original de afirmare a opțiunilor și pasiunilor politice, frumoasele noastre putînd afișa, convingător și estetic, texte de genul „sus cutare !", „jos... cutare !", sau „I love Pedro !". (M.G.).

Un concurent pentru Canalul Panama

Prin superba victorie obținută de Violeta Chamorro, candidata Uniunii Naționale de Opoziție, în alegerile prezidențiale, poporul nicaraguan și-a recîștigat libertatea. După înlăturarea dictaturii clanului Somoza, noii conducători sandiniști au confiscat, în scurt timp, democrația. Redobîndirea libertății, condiție esențială a promovării democrației, este în măsură să determine noi eforturi, ale tuturor nicaraguanilor, în scopul redresării și relansării economiei. Noua democrație centro-americană care-și pune primele temelii, beneficiară a unor ajutoare din partea comunității internaționale, ar putea repune pe tapet proiectul realizării unui canal care să lege oceanele Atlantic și Pacific. Chiar și sandiniștii, aflați acum în opoziție (cum se schimbă vremurile), au manifestat interes pentru acest îndrăzneț proiect, al construcției unui canal de navigație pe teritoriul țării.

Ideea în sine nu este de dată recentă. Ea a fost lansată pentru prima dată în secolul al XVIII-lea. Traseul prevăzut în acele vremuri pentru calea de navigație care să străbată istmul, în lungime de 485 km, a devenit obiectul unui conflict între Statele Unite și Marea Britanie. Părțile își disputau întîietatea în asigurarea controlului asupra materiilor prime și a piețelor de desfacere din uriașa arie geografică situată la sud de Rio Grande. Timpul a trecut și proiectul punții de legătură interoceanice a fost abandonat. El avea să prindă viață, sub alte dimensiuni, în Panama. Construit între anii 1881—1914, canalul interoceanic are o lungime de 81,3 km, lățimea între 91—300 m și adîncimea minimă de 12,5 m ; dispune și de șase ecluze.

Canalul Panama a jucat un rol important în desfășurarea comerțului mondial, dar este cert că nu mai poate face față în viitor traficului comercial aflat în continuă creștere. Documentația pentru un nou canal de navigație ce ar putea fi realizat în Nicaragua se referă la această îndreptățită temere : „o criză inevitabil a capacităților de transport pe Canalul Panama va surveni nu peste multă vreme". Către finele lui septembrie 1989, autorităților de la Managua li se prezenta „Proiectul marelui canal din America Centrală". Este vorba, după cum relevă The Financial Times, despre o cale artificială de navigație în lungime de 220 km și cu o lățime de 400 m, care ar putea fi realizată pe teritoriul statului nicaraguan. Cu o adîncime de 25 m., noua magistrală interoceanică ar permite circulația navelor de mare tonaj, cu un deplasament pînă la 250 000 tdw. Adîncimea Canalului Panama nu permite tranzitarea navelor de mare tonaj. Preconizatul canal este seducător și din alte puncte de vedere. Cea mai mare înălțime a canalului față de nivelul mării va fi de 38 m. Pe o lungime de 100 km, escavațiile nu ar fi necesare, întrucît puntea de legătură interoceanică ar putea îngloba Lacul Niagara, cel mai mare ca întindere de pe cuprinsul Americii Centrale. El se află situat într-o depresiune, la altitudinea de 32 m, și are o adîncime maximă de 70 m. Din acest lac, cu o suprafață de 8 400 kmp, izvorăște fluviul San Juan, care formează granița cu Costa Rica, vărsîndu-se în Marea Caraibilor. „Debușeul acestui lac în Marea Caraibilor, de-a lungul fluviului San Juan, poate fi folosit în mare parte pentru traseul viitorului canal", relevă sursa citată. Dacă se va alege această variantă, lucrările de excavație vor fi minime ca proporție, pe o distanță de circa 20 km. Un alt canal săpat în istmul centroamerican, bineînțeles în altă zonă, fie ea și cea mai încorsetată între cele două oceane, ar necesita săpături pe o lungime de cel puțin 70 km.

Un studiu realizat în urmă cu șase ani evalua la 40 miliarde de dolari suma necesară reamenajării Canalului Panama. O atare lucrare ar viza lărgirea căii de acces dintre cele mai mari oceane ale planetei noastre. Experții în materie apreciază că amenajarea unui nou canal în Nicaragua ar reclama sume de bani mai modeste în comparație cu cele cerute de reamenajarea punții de legătură săpată în istm. Studiile întreprinse în ultimii ani au avut în vedere două variante posibile. O cale de navigație la nivelul oceanelor, ceea ce ar însemna renunțarea la avantajele oferite

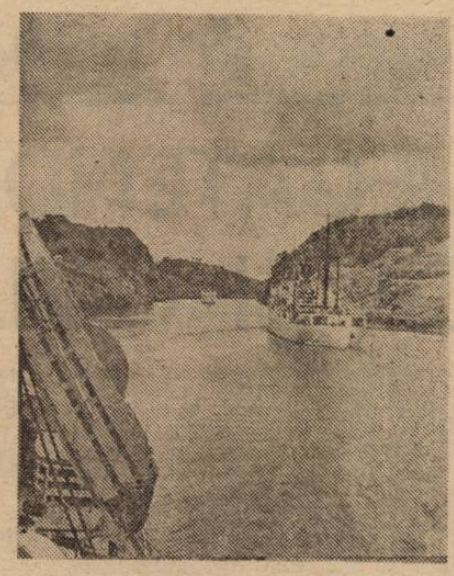

de Lacul Nicaragua și fluviul San Juan. O altă variantă este aceea unui canal cu ecluze, asemănător celui existent în Panama. S-a lansat și o a treia propunere, cea mai promițătoare din punct de vedere financiar, un canal de mică adîncime. Acesta nu ar fi destinat tranzitării marilor „pachiderme" ale oceanelor, ci vaselor portcontainere. Acestea ar transporta între cele două oceane mărfurile conținute în containere, care se descarcă și se încarcă din navele ancorate la gurile noului canal. Amenajările pe țărmul Pacificului, în imediata vecinătate a canalului, ar urma să trezească la viață o însemnată zonă geografică. Canal City, moderna așezare preconizată a fi înălțată, va fi un oraș-grădină, o așezare a tehnologiei de vîrf. Ea va dispune de un port liber și modern, capacități industriale, științifice și comerciale aferente. Columbia și Panama au creat și ele comisii pentru studierea realizării unui canal de navigație prin istmul centroamerican.

Vechiul vis, al canalului transoceanic săpat în solul nicaraguan, care datează din secolul al XVIII-lea, ar putea să prindă viață în deceniul viitor. Un argument de netăgăduit există și el se impune pe măsură ce ne apropiem de un nou mileniu : traficul maritim mondial va spori simțitor, iar dezvoltarea transportului aerian pentru suplinirea traficului prin actuala cale de navigație, ar necesita sume mult mai considerabile decît construirea unui nou canal interoceanic.

D. FILIP

O mantie de înger în jurul Lunii?

Nu sîntem adepții miracolelor văzute cu ochiul liber și cu toate acestea în jurul Lunii, începînd cu 19 martie, se află o mantie de înger, care, chiar dacă nu poate fi văzută cu ochiul liber, are o misiune clară : aceea de a transmite imagini ale satelitului natural al Terrei. Pentru că pînă una alta „Mantia de înger", în japoneză se spune „Hagoromo", nu este altceva decît o sondă spațială, un satelit artificial al satelitului natural.

Mantia de înger, ca orice mantie nu este foarte grea, are numai 11 kg (ce vreți, miniaturizarea japonează a ajuns departe) și se rotește în jurul Lunii pe o orbită eliptică de 7 pînă la 20 de mii de kilometri. Să mai adăugăm că Mantia de înger și-a luat zborul de pe umerii Fecioarei Celeste (în japoneză se spune „Hiten"), aceasta din urmă fiind, de fapt, satelitul care a lansat sonda pe cînd se afla la o depărtare de 14 700 km de Lună. Îndrăgostiții vor avea ce vedea, de acum încolo.

telex

● **Petrolul și gazele naturale emit doar o treime din bioxidul de carbon și sulfura aruncate către înaltul cerului de termocentralele ce funcționează pe bază de cărbune. Această concluzie a experților a determinat țările industrializate să acționeze în scopul reducerii numărului termocentralelor pe cărbune în favoarea celor puse în mișcare de „aurul negru" și gazele naturale. Drept urmare a și apărut o piață mondială mai puternică a petrolului ; actualul preț al barilului de țiței a depășit 18 dolari.**

● **Fumatul excită sistemul imunitar, în special producerea Interleukinei I și Imunoglobinei E. Și sistemul complementar format din mai multe globuline este activat prin inhalarea „fumului albastru". Acestea sînt efectele relativ benefice ale consumului de țigări, puse în evidență la Simpozionul internațional de cardiologie desfășurat la Lisabona. Recurgerea la fumat în mod obișnuit duce, în mod firesc, la urmări foarte negative, precum creșterea gradului de coagulare sanguină. Fumatul este un factor agravant al riscurilor de embolie.**

● **Un nou aparat de zbor, realizat pe baza proiectului avionului de pasageri „IL-76", este supus testelor în U.R.S.S. Este vorba de cel mai mare avion din lume profilat pe stingerea incendiilor". „Avionul-pompier" este capabil să înmagazineze în cisternele sale 32 tone de apă. Lichidul poate fi împrăștiat de la orice înălțime (dar din imediata apropiere a flăcărilor operațiunea este mai eficientă), în jeturi cu lățimea de 100 metri și cu lungimea de 500 metri. Este evident că cel mai bun randament al „avionului-pompier" poate fi obținut la stingerea incendiilor de pădure.**

● **Ne aflăm noi toți, pămîntenii, în pragul unei descoperiri senzaționale, gratie astronomilor canadieni. Este vorba de planete încă necunoscute, care nu se află în sistemul nostru solar. Ele sînt de 300 pînă la 3 000 de ori mai mari decît Pămîntul. Cum și-au anunțat prezența aceste obiecte cerești ? Indirect, prin anomaliile mișcării unor stele, anomalii care s-ar datora, după cum relevă „Science et Vie", atracției gravitaționale a marilor obiecte din vecinătate. Să fie vorba de planete „solide", asemănătoare celor din sistemul nostru solar ? Deocamdată, este greu de dat un răspuns.**

● **Realizarea motorului unui avion aero-cosmic supersonic, care să parcurgă rutele Tokio — New York, Tokio — Paris sau Tokio — Londra în numai 3—5 ore, se află în atenția citorva societăți industriale japoneze, americane și vest-europene. „Pasărea de oțel" avută în vedere, propulsată de motorul ce ar putea fi pus la punct în următorii 6—7 ani, va fi, de fapt, un hibrid între naveta spațială și o aeronavă de pasageri modernă. Primele materiale destinate acoperirii avionului aerospațial, înveliș necesar pentru suportarea trecerilor aparatului de zbor de la temperaturi terestre la cele cosmice, au fost testate în Japonia.**

● **Înregistrările pe casete video pot sluji la menținerea stării de sănătate, chiar și la salvarea vieții oamenilor. De la înec sau electrocutare, de pildă. Casetele pot fi și un curs de îndrumare pentru a se putea veni în ajutorul unui semen de-al nostru care și-a fracturat un braț sau un picior. Înregistrările efectuate pe baza îndrumărilor unui personal calificat (medici și psihologi)sînt în măsură să pregătească pacienții în preajma unei operații chirurgicale. S-a dovedit că o pregătire video a pacienților are drept urmare suportarea și depășirea cu calm a perioadei post-operatorii. Se obține, de asemenea, și o externare mai devreme din spital.**

● **„Urate", astfel a fost denumit aparatul de triturare a calculilor renali la distanță prin unde de șoc, pus la punct de către un grup de medici și oameni de știință din Moscova. Acestia au reusit să realizeze si un nefelometru cu laser si truse destinate analizei imunoenzimatice a diverselor proteine sanguine.**

GLOB MAGAZIN • GLOB MAGAZIN • GLOB MAGAZIN

Starea de veghe

MEGATENDINȚELE, CA ȘI CAII...

Cei opt și, respectiv, șase ani care au trecut de la apariția primei ediții (din 1982) și a ediției a doua, merituos revăzută (în 1984), a lucrării lui Naisbitt, „MEGATRENDS" (**„Megatendințe"**), acest răstimp de inevitabil regret pentru cititorul român (traducerea, semnată de Constantin Coșman, avea să-și afle lumina tiparului abia spre sfîrșitul lui 1989), ca și regretul de fond pentru atîtea tergiversări și deturnări de raționalitate, din lunga noapte a cenzurii și cenzurărilor grave, nu scad și nu reduc, ba dimpotrivă, **relansează azi** semnificația acestei cărți de elevată sinteză, într-o epocă — chiar și autorul o spune — a unor necesare și absolut salutare analize. Într-o epocă în care **complexitatea crește prin salturi** fără de precedent (dar, **cuantificabile** totuși, parafrazîndu-l pe Naisbitt) ; în care densitatea și acuitatea informațională (dar și „larma informațională") sînt atît de mari, încît o spune iarăși Naisbitt, **trebuie să urlăm pentru a fi auziți**, ca și pentru a afla un spațiu (un cadru și un timp) pentru a ne exprima. Într-o epocă, deci, convulsionată de schimbări și evoluții dramatice, dar în care rămînem — cum o simțim chiar în aceste zile — **„înfometați de structură"**.

Într-un excelent **„Cuvînt înainte"**, Constantin Coșman ne invita să distingem atent ceea ce este **posibil** și **previzibil**, de ceea ce este doar **dezirabil**. În ceasul întîlnirii cu Naisbitt — cu cele zece tendințe (direcții) descrise de el ca factor de schimbare a vieții — să ne amintim, însă, în spiritul unor mai vechi avertismente ale viitorologiei, că **efectele cele mai semnificative ale deciziilor noastre la scara prezentului și ale unor clipe-fierbinți, a unui azi înfometat de schimbare**, efectele, deci, oricît de urgente le-am **voi, vor angaja, în cel mai bun caz, viitorul**, fie și nu foarte îndepărtat. Dar viitorul, totuși... Este aici și sensul cunoscutei evaluări a lui John Mc Hale („An Introduction to the Study of the Future", 1977), după care **viitorul este determinat de trecut într-o mare măsură**, și numai **„viitorul viitorului se află în prezent"**. Nu fără a ne preveni, totodată, că numai **„prin asumarea viitorului, omul își face prezentul suportabil și trecutul — semnificativ..."** Este accepția cea mai lucidă a predicțiilor care se refuză simplelor fantezii dezirabile și ne confruntă cu „scenariile" unor desfășurări realiste care ne pot conduce, dacă ni le asumăm, la un anumit viitor... La cel dorit, firește. Sau care pot minimaliza, eventual, consecințele negative, previzibile, ale unor deformări anterioare.

În ultimul deceniu s-a vehiculat, deseori în literatura de specialitate, o predicție cu sens de avertisment, la un potențial „efect Titanic". Masa mare a „iceberg"-ului, ne-am închipuit mai întîi, cea care a determinat tragica scufundare a vasului Titanic, nu era vizibilă, **se afla în adînc, dar s-ar fi cuvenit luată în calcul.** Întîlnirea cu Naisbitt avea să ne contureze însă, infinit mai profund, avertisment profesorului Kenneth Watt, autorul lucrării **„The Titanic Effect : Planning for the Unthinkable" (Efectul Titanic : Planificarea pentru inimaginabil).** Planificarea, deci — atenție ! — a componentei... inimaginabile. Altfel spus : Includerea între scenariile previzibile, chiar și a ipotezelor cu o probabilitate redusă. La limită : **o atenție extremă chiar și pentru ceea ce ar părea de neimaginat.** Greșeala pasagerilor — ca și eroarea constructorilor acestui transatlantic — s-au întemeiat pe credința și, respectiv, **ideea orgolioasă că Titanicul este nescufundabil.** Chiar și reperînd „iceberg"-ul, chiar și evaluînd corect partea sa nevăzută, ei ar fi fost în stare să doarmă liniștiți. De unde și principiul formulat de Kenneth Watt (în aceeași traducere a lui C. Coșman) : **„Mărimea dezastrelor descrește pe măsură ce oamenii le cred posibile și proiectează prevenirea sau măcar minimalizarea efectelor lor".**

Dimensiunea „premoniților" optimiste, angajînd viitorul, să-și asume oare aceleași principiu, cu un efect (și orizont), desigur, invers ?

Viitorologii se ocupă frecvent de implicațiile contradictorii ale progresului tehnico-științific : de la nefasta așteptare, în van, a unei mult-promise resurecții umane, morale, prin asumarea, la limită, a noii industrii a cunoștințelor — cu merite indiscutabile, dar nefăcătoare de minuni — pînă la „deificarea" aproape a noii societăți informatizate. Simpla cuprindere, bunăoară, a televizorului și automobilului în civilizația și viața noastră curentă — cum se și spune în prefața lucrării — pe lîngă efectele benefice, a determinat și determină încă, alienări de nebănuit : însingurări, frustrații, complicități (și implicări manipulate) sub semnul unei informări „obiective", convulsii între generații, o dispută dramatică între obișnuințe și inovări formale, o aparentă trăire a vitezei și a unor schimbări ultrarapide în perimetrul unor flagrante stagnări spirituale etc. etc.

Desigur, trăim într-o lume în care **cunoștințele** (în accepția lor informațională) au devenit **resurse și avuția cea mai semnificativă a națiunilor, produsul cel mai rentabil.** Și nu cîndva, în general, peste nu știu cît timp... Acesta e prezentul ! Iar **modalitatea cea mai sigură de a anticipa viitorul** — este însăși premisa cărții lui Naisbitt — **o constituie înțelegerea prezentului.**

Simpla parcurgere a **Introducerii** concepute de Naisbitt în prefigurarea celor zece megatendințe ale lumii contemporane și ale vieții noastre, ne confruntă cu o remeditare acută a unor conformisme și simplificări spirituale care pot vicia orice opțiune lucidă. Și iată cîteva avertismente foarte bine venite :

„Tendințele pleacă **de jos în sus**, ciudățeniile de sus în jos". „Procesul de prezentare a știrilor — în ansamblul mass-mediei — este **o alegere impusă** de un sistem închis". „Societățile, ca și indivizii, se pot ocupa la un moment dat **numai** de un anumit număr de probleme..." Și, în sfîrșit : **„Tendințele, ca și caii, sînt mai ușor de stăpînit în direcția în care au și pornit să alerge..."**

Vom reveni, probabil, în spațiul acestei rubrici asupra celor zece megatendințe expuse de Naisbitt la începutul anilor '80. Să reținem, însă, de la bun început, sensul cel mai profund al acestei avertizări : **Cînd iei o decizie compatibilă cu tendința dominantă, tendința te ajută pe mai departe. Stă în dreptul deciziei de a se opune tendinței, dar tot este mai bine să știi că ea există și funcționează obiectiv.**

DOREL DORIAN

magazin vă răspunde

● **CLEOPATRA ALEXANDRU, din Alexandria:** Materialul pe care ni l-ați trimis ni se pare interesant, în ciuda insolitului ce însoțește orice întîmplare legată de domeniul premoniților onirologice. **„Visul meu — ne scrieți — nu s-a putut declanșa decît sub influența unor factori fizici reali, a unor factori pe care simțurile i-au sesizat, iar subconștientul i-a prelucrat în felul lui..."**. Efortul dv. de a găsi explicații logice, științifice — legate de magnetismul terestru, de infrasunetele ce însoțesc și preced cutremurele etc. — pentru a explica visele avute înainte cu 10—15 ore de producerea unor asemenea teribile zguduiri ale Pămîntului s-ar putea să fi căzut chiar pe explicația reală. Vom folosi materialul pentru rubrica **„Întîmplări adevărate"**, prelucrat însă publicistic, datorită lungimii lui.

● **LIVIU CIOBANU, București : „Vreau să scriu o poezie / Despre părul tău lung / Și despre grația formelor tale / Și despre liniștea buzelor tale..."**. Și tot așa despre ochi, sprîncene, păr, priviri, ș.a.m.d. Așadar, v-ați ales subiectul poeziei. Dar unde-i poezia ?

● **Pe adresa redacției au sosit „semnalele" a două publicații: „Curierul de Vîlcea", ziar independent, și „Marea noastră", periodic al Ligii căpitanilor de cursă lungă din România. Le urăm un colegial bun venit și „vînt bun din pupa" pe mările presei noastre libere.**

● **UNGUREANU MIHAI, din Timișoara, str. Dimboviței nr. 82, cod 1900,** solicită sprijinul revistei pentru a-și putea procura **„cartea nutriționistului german Günter". Fără alte amănunte.** Ne întreabă, totodată, cum să-și procure un storcător electric de fructe, întrucît în magazine nu a găsit. Dat fiind că revista noastră numai prin titlu este „magazin", fără alte legături cu comerțul, am fost tentați în primul moment spre ironii. Dar explicația suplimentar oferită — cititorul nostru are trei frați care au avut de curînd hepatită, necesitînd o dietă bazată pe legume și fructe — a transformat scrisoarea într-un apel la omenie și ajutor, pe care-l transmitem cititorilor, cu speranța că va fi receptat.

● **Reamintim cititorilor noștri că în adresa noastră a survenit o modificare, numărul noii căsuțe poștale fiind 33 — 67**

Așteptăm scrisorile dv. la această adresă.

Rubrică întocmită de MARIAN GRIGORE

povestire s.f.

TREI FULGERE PE SECUNDĂ

episodul optsprezece

Foll Prie căzuse, parcă, în transă.

— De unde... importăm... hm ! aceste pedepa ? rosti greoi, cu certitudinea că lumea își cam pierduse busola.

— Prietenul meu Tibald le-a și adus aici după prima noastră întîlnire de acum cîteva luni. Studiați raportul.

— Aici ?!

— Sînt în fiole. Ovule gata fecundate. Noi va trebui să construim doar instalațiile speciale pentru creșterea lor.

— Dacă așa stau lucrurile, de ce să nu ne gîndim la toți oamenii noștri ?... Fiolele au capacități diferite ?

— De la o sută la cîteva mii ! Urmează să consultăm specialiștii.

— Lasă-i încolo de specialiști ! Atîta ne duce și pe noi capul... În primul rînd o mie de vaci și două, trei sute de tauri. La solul și vegetația de pe Malgamar n-ar strica și cîteva sute de capre. Albe, negre, vedeți ce găsiți în fiole. Apoi cam cinci mii de oi... Trebuie să ne gîndim și la carne. Cît despre cai, porci, iepuri, cămile, bivolițe și ce s-or mai afla, văzînd și făcînd !

— Dacă-mi permiteți, interveni și Aymat cu prudența diplomatului versat. Aici apar unele complicații inerente. Ne va trebui energie electrică. Necesitate vitală. Un modest centru siderurgic ar fi, de asemenea, ideal. De unelte agricole vom face rost. De cîteva tractoare adaptate la condițiile culturilor nu ducem lipsă. Dar ce facem cu micile unități industriale necesare întregii dezvoltări. Cum vedeți dumneavoastră, realizarea acestor obiective ?

— Sacrificați zece pînă la cincisprezece astronave de luptă. Transformați, readaptați, reconstruiți. Simplu, ca bună ziua ! Grea lovitură. În plex. Sufocantă. Membrii Consiliului făceau fețe-fețe.

— Se vor declanșa reacții violente, spuse cineva. Psihologia militarilor profesioniști este bine cunoscută. Cu moralul scăzut, acești ofițeri nu vor mai fi buni de nimic. Poate exagerez.

— Vom vedea, replică sever Umans. O ultimă problemă. Cîți roboți antropomorfi mai sînt în colonie ? Chiar și dintre cei recuperabili.

— Peste o sută patruzeci. Pot fi programați pe diferite specialități. I-am păstrat pentru anumite condiții limită.

— Ați fost înțelepți... Mi-ați luat o piatră de pe inimă ! Împreună cu ei vom cuceri lumea ! Plăcinta cu brînză va fi mîncată pe săturate !... Domnilor, e cazul s-o pornim la treabă. Cu ce începem ?

— Deștept computer, mormăi Foll la capătul puterilor. Dat dracului ! Fetelor, strigă cu ultimile resurse, sînteți libere !

Sala păru că explodează. Strigăte sălbatice, cuvinte neînțelese și urale se amestecau de-a valma într-o neașteptată, bucurie. Cînd se făcu liniște membrii Consiliului adormiseră buștean, în poziții ciudate, care pe unde mai apucaseră : pe masă, în scaune sau direct pe jos.

— Sssst ! făcu Umans cu degetul la buze. Să-i lăsăm să se odihnească. Au avut emoții pentru tot restul vieții !

Nu trecuseră decît opt ceasuri. Tibald căzuse într-un somn adînc. Auzi ca prin vis cum îl strigă cineva. Apoi o mînă i se încleștă de umăr, îl zgîlții ca pe un pom încărcat cu roade și o voce cunoscută îi strigă :

— Hai, copăcel biețaș, copăcel ! Am să-ți dau o veste grozavă... Trezește-te !

Deschise ochii furios. Maiorul Sallant îi zîmbea îngăduitor.

— Bomba a explodat ! șuieră intrusul, frecîndu-și mîinile ca cel mai veritabil afacerist. Cazanul fierbe ! Nu, a dat în foc !... Întreaga colonie și-a pierdut mințile. **Cătunele**, peșterile s-au golit. Oamenii, militarii noștri încăpățînați aleargă pe dealuri și pe cîmpii. Peste douăzeci de tractoare au și început să răscolească pămîntul. Vor să semene grîu și porumb. Magazia centrală a fost spartă și jefuită... O sapă se vinde pe zece kilograme de perle, lopata pe șase tablouri celebre.

— Ce tot bodogănești acolo ?

— Muierimea noastră te-a declarat erou cosmic. Au organizat și o demonstrație, fiind convinse că „numai fantasticul mai păstrează întreagă șansa de a se transforma în realitate"). Și asta tot din cauza afurisitului de computer !

Și totuși schimbările de pe Malgamar erau mai adînci decît și-ar fi putut închipui chiar și cel mai grozav computer viitorolog al tuturor timpurilor.

— Unde sînt ? șuflă Tibulo.

— În fața peșterii centrale... „Acum să-i vedem pe bărbați !" a strigat una. La muncă, trîntorilor, nu după jafuri și după fuste !" au spus altele.

— E îngrozitor ce trăncănești !

— Ce mai aștepți ? A sosit Umans. Te caută să dați împreună altă lovitură. Așa că ești în pericol, zevzecule ! Dracu, te-a pus să rogi „ciinele" să intre în legătură cu noi ? Nu știu ce a lătrat Dog, însă toți afaceriștii, lichelele, paraziții, toți cei care au trăit din jafuri, din comerțul la negru, din minciună și înșelăciune vor să te stringă de gît. O să ai noroc dacă te vor spînzura de primul copac ! Trebuie s-o ștergem !... Auzi ?

Vuietul de voci omenești, dominat de țipete ascuțite, părea că se apropie din moment în moment. Pe Tibald îl cuprinse teama. Se hotărî să coboare din pat.

— Cele 15 **miss** au prins de veste. Îl amenință cu pistoalele, dau cu pietre după ei... Ce te uiți așa ? Vrei să te cîrpesc ?

— Pantalonii ! strigă Tibald, grăbit.

— Nu mai e timp. În pielea goală ! Trebuie să scăpăm întregi...

Cei doi se pierdură în pas alergător pe culoarul slab luminat din peșteră. Vuietul se stinse curînd în spatele lor.

Motocicleta cu ataș strălucea în lumina zilei, printre stînci. Sallant porni motorul în vreme ce Tibald se arunca în bărcuța pe arcuri. Vehiculul țîșni înainte. Goniră printre bolovani, prin hîrtoape și pe niște căi ocolite. Tibald se uita mereu în urmă.

Sallant ocoli în viteză zidurile de piatră. Frînă dulce, ca cel mai remarcabil specialist. Sub ochii lor, pe un mic platou stăteau nemișcați, strînși în careu ca la armată, vreo 50 de androizi în carcase metalice. Pe umeri aveau sape și lopeți.

— Pe ăștia de unde i-ai mai culeș ? întrebă Tibald încă șocat.

— Cum de unde ? Am avut în magazie 163 de exemplare. Patruzeci și unu s-au dus pe copcă din cauza lipsei de piese de schimb. Asta e prima brigadă tehnică. O să facem senzație. Vom munci umăr la umăr, tehnicienii și piloții astronavelor. Ce zici ? Genială idee !

Tibald înghiți în sec. Privi în sus, la cerul posac, alb-gălbui. Conform caracteristicilor și misiunii sale, Dog nu se vedea pe nicăieri. Sări la pămînt sprinten și bine dispus.

— Ești cel mai mare dobitoc de pe Malgamar ! zîmbi el. Caută-mi o salopetă. Nu mă pot prezenta așa în fața acestor roboți inteligenți. Ar fi indecent !... Stai ! Unde sînt lopețile ?

ROMULUS BĂRBULESCU

(Va urma)

știința secolului XX

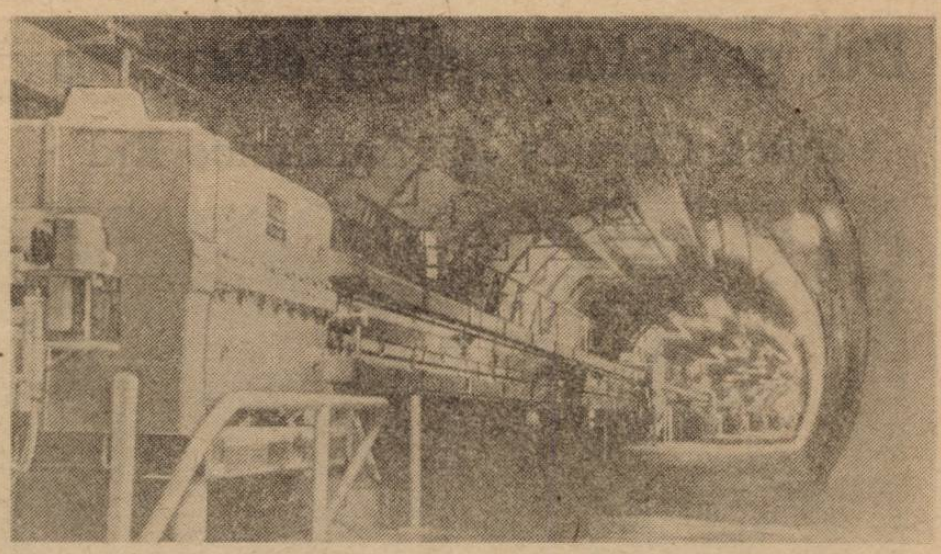

FERESTRE SPRE ÎNĂUNTRUL MATERIEI

Se duce, în zilele noastre, o luptă pașnică, pe viață și pe moarte, între — cine credeți ? — marii specialiști ai Fizicii energiilor înalte, una dintre zecile de ramuri ale străvechii științe — cîndva atît de simplă — a Fizicii.

Ce fac aceștii, să-i numesc, „fizicieni înalt energetici" și care sînt motivele luptei acerbe de care vorbeam ? Ei privesc înăuntrul materiei, prin intermediul unor ferestre-microscoape numite acceleratoare de particule, niște instalații uriașe și foarte scumpe pe care civilizația noastră pur și simplu nu-și permite să nu le construiască, în ciuda cheltuielilor uriașe. Asta pentru că oricît de mari ar fi tendințele societății noastre către eficiență, aplicabilitate imediată și rentabilitate, **progresul este imposibil fără cercetarea fundamentală.**

În „microscoapele" de care vorbim sînt accelerați electroni și pozitroni, în direcții contrare, cu ajutorul unor magneți supraconductori uriași ; aparate sofisticate pîndesc momentele ciocnirii acestor particule, le înregistrează, le fotografiază, le măsoară consecințele și fragmentele, cioburile rezultate din micile caramboluri ; cu cît acceleratoarele sînt de dimensiuni mai mari, cu atît vitezele electronilor și țintelor pozitronice sînt mai mari și cu atît mai eficientă ciocnirea și, în consecință, mai plină de informație interpretarea ei.

Desigur, acceleratoarele de particule nu sînt la îndemîna tuturor. Ele sînt, în general, construite prin colaborare internațională, iar oamenii care trudesc acolo reprezintă floarea cercetătorilor în Fizica energiilor înalte de pe întreaga planetă.

Concurența acerbă în cercetarea fundamentală despre care vă vorbesc are loc între numitul **SLAC** (acronim de la denumirea Centrului Acceleratorului Liniar de la Stanford) și **LEP**, acceleratorul Centrului European pentru cercetări nucleare de la Geneva.

În ambele instituții scopul imediat este fabricarea, în număr cît mai mare, a unor particule „de serviciu" în cercetările de ultimă oră, **bozonii vectoriali Z°** ; se pare că mecanismul de dezintegrare a acestor fărîme instabile de substanță ne poate da informații cruciale despre evoluția materiei în Univers ! (Paranteză : modelul standard spune că în natură există 4 forțe fundamentale, fiecare avînd particula ei purtătoare : fotonii pentru forțele electromagnetice, gluonii pentru forțele nucleare tari, bozonii vectoriali W („+"" și „—") și Z_0 pentru forța nucleară slabă și ipoteticii gravitoni pentru forțele gravitaționale. Același model postulează că cuarcii — particulele fundamentale ale materiei — și **leptonii** sînt grupați în „familii" de cîte o pereche de cuarci — **Up** și **down**, **șarm** și **straneitate**, **top** și **bozon** — și una de leptoni — electron, **muon** și **tau**, fiecare cu neutrinul corespunzător ; numai 3 familii sînt cunoscute pînă acum, dar pentru fizicieni e clar că numărul familiilor este mult mai mare).

Z_0 este cel mai greu bozon vectorial deci cel mai capabil să „întemeieze o familie", susțineau unii cercetători. „Fabricanții" de Z_0 de la Geneva și Stanford au dovedit însă, aproape simultan, contrariul.

Cei de la **SLAC** au reușit un număr de 500 de bozoni vectoriali Z_0, material de lucru, susțin ei, mai mult decît suficient.

Fizicienii de la **CERN** nu sînt de aceeași părere : „fabrica de bozoni Z_0", cum o numește Carlo Rubia, directorul general al Centrului de cercetări din Geneva, a numărat, în ciocnirile de particule de pînă acum, peste 11 000 de bozoni vectoriali Z_0 — dar asta încă nu-i de ajuns pentru a confirma sau infirma o teorie crucială, spun europenii.

LEP-ul din Geneva este un tunel lung de peste 23 km, săpat la adîncimi cuprinse între aproximativ 50 de metri și 160 m sub cîmpia din apropierea lacului Geneva. Patru detectoare înregistrează cioburile ciocnirilor dintre electronii și pozitronii care aleargă prin tunel, mînați de cîmpurile magneților uriași. Cu ajutorul lui **ALEPH**, **DELPHI**, L_3 și **OPAL** — acestea sînt denumirile detectoarelor — se poate reconstitui nu momentul de sfărîmare — căci Z_0 sînt de fapt un fel de umbre de particule, condamnate să dispară aproape simultan cu momentul apariției lor —, ci momentul de creație a particulelor ! (Se folosesc pentru asta, bineînțeles, calculatoare de mare putere). Fabricarea de bozoni vectoriali Z_0 continuă așadar (la Geneva în ritmul de unul la fiecare 2 secunde) iar sutele de fizicieni angajați la **LEP** sau **SLAC** așteaptă, cu sufletul la gură, pașii următori.

Care pot fi : aflarea cuarcului **top** și descoperirea **bozonului Higgs**.

Cuarcul **top** este singurul dintre cei 6 prezisi care încă se mai ascunde. A-l afla nu este lucru ușor, căci pentru a produce ciocnirile necesare în acceleratoare este nevoie, după unele calcule, de energii de ordinul a 100 gigaelectronvolți. Energii uriașe, mult peste ceea ce se utilizează astăzi chiar și la uriașul **LEP**.

Bozonii Higgs sînt, deocamdată, particule misterioase și pline de farmec : misterioase pentru că nimeni în lumea fizicii n-are nici cea mai mică idee unde să le caute și fermecătoare pentru că, descoperite teoretic de Peter Higgs cu mai bine de două decenii în urmă, consistența lor matematică (deci virtuală) conferă credibilitate modelului standard acceptat aproape unanim de fizicieni și, deci, ordine lumii.

Dar cînd va apare un Leverrier al fizicii — fac aluzie cercetătorii europeni la matematicianul care i-a umilit pe astronomi descoperind planeta Neptun în vîrful peniței — sînt șanse ca el să descopere **boznul Higgs**. Și asta se va întîmpla, spun europenii, la Centrul de Fizică Nucleară din Geneva, probabil în detectorul L_3 al puternicului **LEP**.

...După care „fizicienii energiilor înalte" vor face alți pași înainte, angajați în alte bătălii cu particule misterioase, în alte confruntări fundamentale. Pentru ei lumea a devenit cu adevărat minunată numai din momentul în care au putut privi, extaziați, prin microscoapele lor subpămîntene, la sfărîmăturile de particule născute din ciocnirile și goana bezmetică impusă de cîmpurile electromagnetice.

La începutul secolului, la capătul materiei exista atomul. Astăzi, pe fizicieni îi așteaptă, în atom, o faună de particule, un infinit care, pentru privitorii dinafară, pare guvernat mai degrabă de axioma lui Cantor...

ALEXANDRU MIRONOV

ORAȘELE SUBMARINE

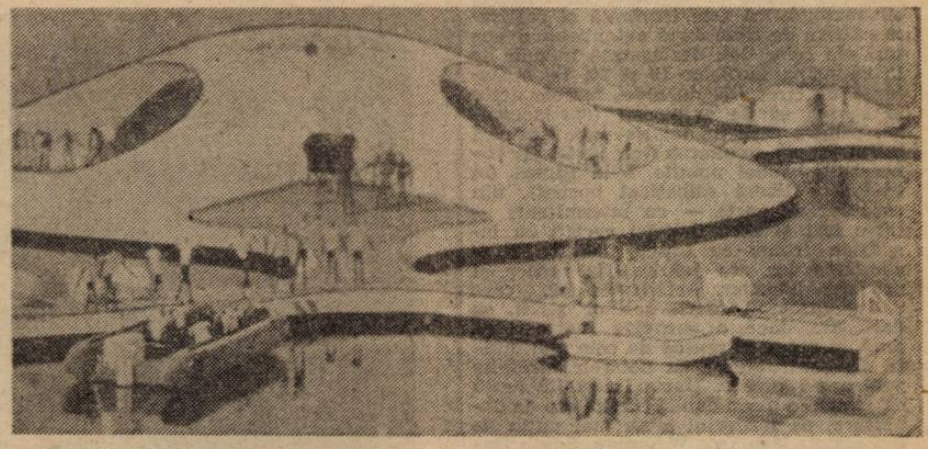

La începutul anilor '60, comandantul Cousteau, acest căpitan Nemo al timpurilor noastre, afirma cu entuziasm că o eră nouă se deschidea în fața omenirii prin cucerirea spațiului cosmic. Dar el asocia acestui vechi vis al pămîntenilor și posibila cucerire a „Împărăției lui Neptun". Cu programul „Precontinent" el dovedea că omul poate să lucreze și să locuiască sub mare. A trebuit să vină anul 1981, pentru ca o duzină de școlari să locuiască cu adevărat sub mare, timp de o lună. În largul localității Porticcio, acești copii i-au însoțit pe specialiștii francezi Jacques Rougerie și Bernard Gardette, pe „un nou teren al aventurilor". Împreună s-au jucat, au muncit, au mîncat într-o sferă de sticlă, aflată în imersiune totală. Jumătate din ei nu se scufundaseră niciodată în mare totuși, instinctul i-a ajutat să găsească cu ușurință gesturile adaptate noului mediu de viață. În timpul ieșirilor din globul de sticlă, au hrănit pești, s-au jucat cu caracatițe îmblînzite, fără să se teamă de ventuzele lor ucigașe, au vizitat epave și, mai ales, au desenat lumea care-i înconjoară. În urma acestei experiențe, Jacques Rougerie a scos la editura Arthaud cartea-album „Les enfants du capitaine Nemo".

În realitate, scufundarea exercită asupra celor care o execută o fascinație ieșită din comun. Pentru a atinge un înalt grad de libertate în zona în care pătrunde, scufundătorul trebuie să știe să-și controleze totul : gesturi, respirație, puls etc. În acest „altundeva" ce-l constituie adîncurile mării, se observă surprinzătoare tulburări de ordin psihic, pentru că în timpul scufundării omul se confruntă, de fapt, cu el însuși : pereții și vîrfurile stîncilor se ivesc ca din ceață, totul este estompat, înșelător și nesigur. Călătorind în această lume fără orizont, omul se simte un animal cu o rază vizuală foarte scurtă. Cu masca pe care o are pe față, totul îi apare deconcertant și exagerat : alga pe care era sigur că va pune mîna, nu se află acolo unde credea. Privindu-și propria mînă, constată că nu se află unde o zărise cu o fracțiune de secundă înainte, deși, nu a făcut nici o mișcare. Pe fundul mării educația trebuie refăcută, întrucît omul este ca un copil în leagăn ce bîjbîie neîndemînatic după jucăria sa de sugaci, reușind cu greu să-și coordoneze gesturile în funcție de propriile senzații. În apă, unde pătrunde foarte lent, scafandrul învață să-și controleze emotivitatea, să-și calculeze precizia gesturilor, să se concentreze, să se relaxeze, să facă față neprevăzutului. Aceste noi raporturi omnatură definesc, de fapt, noi raporturi între oameni, căci, în paralel cu stăpînirea de sine, omul învață să-și dezvolte calitățile sale de observație și, în mod imperceptibil, își schimbă comportamentul social. Atenția pe care o acordă lumii marine care-l înconjoară îi diminuează agresivitatea îndreptată către semenii săi. Între scafandri se creează o comuniune morală, apare o înțelegere secretă a gesturilor și a senzațiilor trăite împreună în lumea inedită a abisurilor. Solidaritatea crește enorm față de cea de la suprafață și, adeseori, în cazul leșinului sau a unei simple slăbiciuni trecătoare, ceilalți plonjează în grup pentru a-și salva camaradul. Supraviețuirea pe fundul mării este astfel în strînsă legătură cu comunicarea constantă cu aproapele nostru uman. „O civilizație bazată pe individualism este de neconceput în acest mediu, explică Jacques Rougerie, căci siguranța nu există decît în sînul unui grup care favorizează o viață socială". Este vorba de mutația diverselor mentalități umane către o etică socială originală, dar, ce-i lipsește încă omului, este un vocabular adaptat, care să-i permită să descrie ceea ce vede. Sub apă, deci, omul se exprimă prin gesturi și atingeri, cuvintele acvatice devin un limbaj al tandreței și al mîngîierii. În acest mod, arhitectura submarină corespunde unui stil de viață diferit. Căldura, frigul, plăcerea, nemulțumirea, clarul, obscurul, înaltul sau josul nu mai au aceeași semnificație. Sub apă, culorile trebuie să fie cît mai vii, intense, pentru ca scufundătorii să-și repereze habitatul. În mod contrar, în interiorul caselor, tentele mai puțin strălucitoare dau o impresie de căldură, de confort, de securitate. Privirea scafandrului, însă, trebuie atrasă către exterior. De altfel, navele-locuințe submarine concepute de Rougerie, aquascopul și aquaspațiul (aquaspace, în textul original), au o coca transparentă și navighează ca niște gigantici ochi stranii, oferind marinarilor de o zi plăcuta îndeletnicire de a vizita și admira fundurile marine fără să se ude deloc.

RODRIG ANDRIȘAN

(Va urma)

„MORBUL TSUKUBA"

Cînd se va scrie istoria acestui ultim sfert de veac XX, urmașii urmașilor noștri vor avea probabil posibilitatea să citească pe prima filă o frază care va suna cam așa : „La început au fost Tsukuba și Silicon Valley..." ! Dacă „la început" aceste tehnopolisuri și rezervații tehnologice de vîrf au fost privite ca o minunăție provocatoare a unui viitor II, ca o „sfidare" la adresa întregii lumi în domeniile informaticii, mecatronicii, biotehnologiilor, telecomunicațiilor, microelectronicii și roboticii, fiind asemuite unui Moloh microelectronizat capabil să înghită creiere pentru a da la iveală, la celălalt capăt al metabolismului, informația tehnologică de vîrf în stare pură, produse al căror preț cîntărit în aur întrece de departe greutatea lor, iată că azi tot mai mulți sînt contaminați de „morbul Tsukuba", grăbindu-se să recupereze hiatul tehnologic, pentru a rămîne în trena galopului americano-japonez.

Vest-europenii, după ce au mistuit cu oarecare dificultate simptomele acestui „morb", se pare că și-au luat inima-n dinți și au purces — deocamdată cu timiditate — la schițarea unui prim răspuns pe măsura provocării : amenajarea în Franța a primului tehnopolis. După cum relatează „Le Point" (11 februarie 1990), miza nu este urbanizarea unor hectare anoste din platoul Saclay, ci realizarea unei hiperconcentrări a inteligenței și informației științifice și tehnologice de mare densitate. De la Centrul de studii nucleare (instalat în 1950), la Institutul de biotehnologie (programat pentru 1992), 2 500 de cercetători vor activa într-o oază a viitorului cu o suprafață sub 5 000 ha. Politehnica, HEC, Supelec și Universitatea d'Orsay vor furniza tinerele creiere ce vor popula spațiile laboratoarelor vecine ale CNRS, institutelor de cercetări medicale și agricole sau ale Comisariatului pentru energia atomică, în așteptarea acelui agropolis proiectat pentru anii următori. Nimic, deci, surprinzător în apariția acestei „grădini a savanților", cum o numește revista amintită, în care oamenii de știință trăiesc **acum** viața noastră de **mîine**. Și asta pentru simplul motiv că azi începe să fie evident — ultimativ chiar — în lumea întreagă faptul că ziua de mîine NU va exista pentru mulți, pentru foarte mulți locuitori ai planetei, indiferent de gradul de civilizație al țărilor lor, dacă acest „morb" al științei, al tehnologiilor de vîrf — ce-i drept, extrem de costisitor într-o perspectivă îngustată la limita cîtorva ani — nu este inoculat **azi** („ieri" dacă ar fi cu putință !) în modul de a gîndi al factorilor de decizie.

Ne-am putea întreba, cu îndreptățire, care ar fi consecințele acestui nou mod de a gîndi știința în raport cu societatea, ca efect al „morbului Tsukuba". Iată-le, reproduse după datele dintr-un dosar dedicat industriei japoneze, din influentul săptămînal britanic „The Economist" (2 decembrie 1989) ; ■ Firmele japoneze sînt autoare a aproape jumătate din brevetele înregistrate în întreaga lume. ■ Japonia dispune în prezent de peste 5 000 lucrători tehnici la un milion de locuitori, față de 3 500 în S.U.A. și de 2 500 în R.F.G. ■ Ca procentaj din totalul produsului național brut, Japonia alocă sectorului cercetare-dezvoltare o sumă echivalentă cu cea alocată de S.U.A. și mai mult decît orice altă țară europeană industrializată. ■ Firmele producătoare de tehnologii de vîrf au alocat în medie cu 80 la sută mai mult pentru cercetare-dezvoltare decît pentru modernizarea lor. Uzinele japoneze se transformă treptat din spații de lucru zgomotoase în locuri retrase de gîndire. ■ Firma Hitachi alocă anual peste 2 miliarde de dolari pentru cercetare-dezvoltare, ceea ce reprezintă 10 la sută din cifra sa de afaceri. ■ Astăzi o fabrică de semiconductori de clasă mondială (de exemplu, cipuri de 1 milion de biți) costă circa 200 milioane dolari. În decurs de cinci ani, fabricarea microcipurilor va necesita litografii pe bază de raze X : o asemenea uzină va costa atunci peste 1 miliard de dolari. În Japonia, unde semiconductorii au înlocuit oțelul ca industrie de bază, întrebarea pe care și-o pun firmele electronice este NU dacă pot construi o uzină de microcipuri de 1 miliard de dolari, ci CÎTE asemenea uzine ! ■ În sfîrșit, corolarul : tranziția de la exportul de produse la cel de software și servicii centrate pe tehnologie este principala caracteristică a economiei japoneze din zilele noastre.

Sincer să fiu, nutresc o invidie plină de nostalgie față de cei infestați de „morbul Tsukuba"... și mă întreb, **noi — pe cînd ?...**

ADRIAN HOAJĂ

REALITATE ŞI LEGENDĂ

Doi gangsteri pentru eternitate

Butch Cassidy & Sundance Kid

Robert Redford şi revista americană „National Geografic" nu mai au nevoie de prezentări, popularitatea lor a cuprins întreg mapamondul. Şi atunci cînd supervedeta hollywoodiană a pornit pe urmele eroului interpretat în excelentul western „Butch Cassidy şi Sundance Kid" (Redford = S. Kid şi Paul Newman = B. Cassidy), rezultatul investigaţiilor s-a soldat cu un magnific personaj abundînd de fotografii de epocă realizate de Jonathan Blair. Cei doi gangsteri ai Vestului american au intrat în legendă, iar pelicula cinematografică este inspirată şi realizată extrem de fidel după autenticele aventuri ale celor doi, desfăşurate în anii de la cumpăna secolelor 19 şi 20. Pe o distanţă de circa 600 de mile, marele actor şi echipa sa de entuziaşti (opt persoane, printre care un istoric al Vestului S.U.A. şi un romancier) au restabilit itinerariile bandei numite Wild Bunch (în traducere liberă sălbaticul buchet), din care făceau parte — cu intermitenţe — între trei şi zece indivizi certaţi cu legea, în frunte cu Butch Cassidy. Specialitatea lor era jefuirea trenurilor şi prădarea băncilor. Activitatea lor, care dădea insomnii foarte multor şerifi, se desfăşura după o strategie foarte bine pusă la punct şi reusea de cele mai multe ori confruntarea cu poterele alcătuite pentru a-i prinde. Harta întocmită arată că aveau o formidabilă rapiditate în deplasare, pe teritoriul a nu mai puţin de opt state : Montana, Wyoming, South Dakota, Utah, Idaho, Colorado, New Mexico şi Texas. În ascunzători ştiute numai de ei, cam din 25 în 25 de km îi aşteptau pe fugari cai odihniţi pentru schimb, principalele adăposturi în relieful sălbatic al Vestului situîndu-se la graniţa dintre state, acolo unde şerifii se resemnau şi-şi opreau urmărirea. Redford notează (cu o undă de admiraţie, parcă) următorul fapt : după jefuirea unui tren care circula în dreptul localităţii Rawlins, statul Wyoming, luni 29 august 1900, a doua zi banditii se găseau la o distanţă de 120 de mile, în adăpostul secret din Browns Park, statul Utah. Uimitoarea şi salvatoarea lor mobilitate, abilitatea în a-şi deruta urmăritorii şi existenţa complicilor devotaţi (aveau destui, deoarece cei doi magnifici proscrişi nu aveau în vedere niciodată uciderea de oameni) erau elementele esenţiale prin care scăpau de justiţie. Principalele lovituri ale lui Butch Cassidy şi Sundance Kid se concentrează între anii 1893 şi 1904 şi în conformitate cu harta stabilită de cercetările lui Robert Redford ele sînt următoarele : cinci trenuri jefuite (primul în 2 iunie 1899 la Wilcox, statul Wyoming şi ultimul în 7 iulie la Parachute, 1904, statul Colorado) şi şase bănci prădate (prima în 7 septembrie 1893 la Delta, statul Colorado şi ultima în 24 iunie 1889, la Telluride, acelaşi stat). Tot ce au făcut în restul timpului se pot numi fleacuri.

Pe numele lor adevărat Harry Longabaugh (Sundance Kid) şi Robert LeRoy Parker (Butch Cassidy ; în limba engleză Butcher = măcelar), cei doi faimoşi briganzi s-au putut mîndri cu simpatia fermierilor din raza lor de acţiune ; nu există nici o dovadă că ar fi ucis vreodată vreun rival, fie el şi membru al poterelor. Din păcate, nu există nici o dovadă nici asupra sfîrşitului vieţii lor. Se ştie cu siguranţă că în 1909, socotind probabil că şi-au făcut „plinul", s-au retras cu iubitele lor în America de Sud. O versiune folosită şi în film dezvăluie faptul că ar fi fost demascaţi şi încolţiţi în localitatea San Vicente din Bolivia, de unde se pregăteau să emigreze în Australia. Excepţionala peliculă se încheie cu o fotografie memorabilă : zeci de jandarmi trag în ei. Aşa a fost oare şi în realitate ? Poate că nu vom afla niciodată.

PAUL IOAN

Fotografia de pe fişa de deţinut (în 1894) a lui Butch Cassidy, în care se specifică, printre altele : ochi albaştri, puţin încrucişaţi ; vîrsta : 37 ani ; semne particulare : o cicatrice în mijlocul capului, o altă cicatrice, mică şi roşie, sub ochiul stîng şi un semn adînc în gamba piciorului drept ; motivul arestării : hold-up asupra unui tren în statul Wyoming.

Fotografie de „familie" : cinci gangsteri din banda Wild Bunch se pozează în 1901 la New York, îmbrăcaţi în costumele cumpărate după o lovitură consistentă. Aşezaţi pe scaune, de la stînga la dreapta : Sundance Kid, Ben Kilpatrik şi Butch Cassidy ; în picioare : Bill Carver şi Harvey Logan (cu mustaţă). Istorica imagine se găseşte înrămată la First National Bank of Nevada. Interesant, nu ?

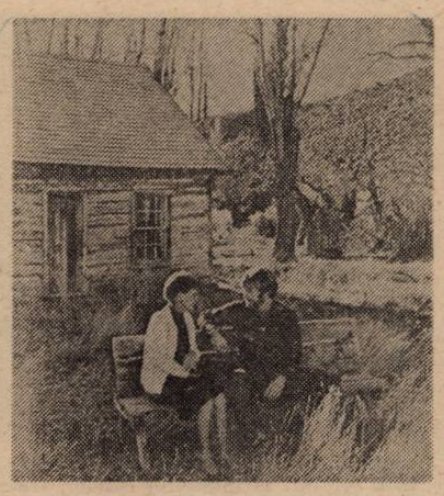

Moment emoţionant la sfîrşitul pelerinajului lui Robert Redford. Actorul se întreţine cordial cu sora lui Butch Cassidy, Lula Betenson. Aceasta abia se năştea cînd fratele ei părăsea familia (compusă din 13 copii) pentru a se dedica unei vieţi aventuroase, pe care a şaptea artă a imortalizat-o cu atîta succes.

Sundance Kid şi iubita lui, Etta Place. Ce a găsit la ea ? Mulţi îşi amintesc că era foarte dibace în a trage cu arma şi a călări cot la cot cu bărbaţii. Deci se potriveau de minune.

Robert Redford în căutarea personajului interpretat de el (Sundance Kid), de-a lungul a opt state din Vestul SUA îl însoţeşte în fotografie fermierul Arthur Ekker, din Utah.

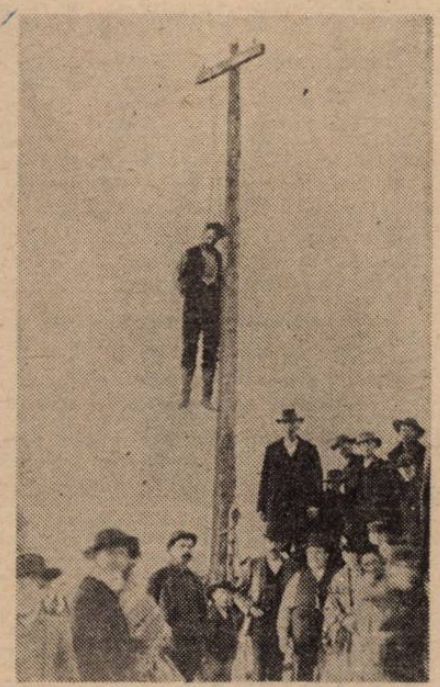

Cei doi eroi erau îndrăgiţi pentru că n-au omorît oameni. Dar fermierii se răzbunau cumplit pe ucigaşi ; metoda lor ? linşajul ! Furia i-a determinat într-o noapte a anului 1888 să-l „fure" din arest pe criminalul George Witherill şi să decoreze un stîlp de telegraf cu trupul lui.

Guinness Book:

O LUME NEBUNĂ, NEBUNĂ DE... ADMIRAT

Labirintul superlativelor absolute ale performanţelor umane. Şi nu orice performanţe, ci cele mai trăsnite şi mai greu de acceptat de către o imaginaţie „sănătoasă". Acest labirint îl depăşeşte în faimă pe cel din insula Creta, construit de Dedal pentru încarcerarea Minotaurului. Odată pierduţi în labirintul oferit de „Guinness Book of World Records" va trebui sine qua non să împrumutăm firul Ariadnei, pentru a ne putea trezi din cînd în cînd la realitate. Cel mai greu e primul pas şi propun cititorului să nu mai întîrziem...

● Prometeu, care s-a răzvrătit împotriva lui Zeus şi a furat focul din Olimp dăruindu-l oamenilor, pare un simplu copil pe lîngă englezul Reg Morris ; acesta a reuşit să stingă dintr-o singură suflare o flacără de 8,1 metri. Socotind poate că n-a impresionat prea mult publicul ce-l asista, a rugat juriul să-i facă rost de 8 393 torţe aprinse, promiţînd să le stingă în mai puţin de două ore. Bineînţeles că Morris a ieşit învingător. Cineva şi-a adus imediat aminte de incendiatorii din trilogia lui Faulkner (Cătunul, Casa cu coloane şi Oraşul) şi cît de util ar fi fost Reg Morris pe vremurile acelea.

● În anul 1900 apărea volumul „Interpretarea visurilor" de Sigmund Freud, o carte bazată mai mult pe speculaţii şi exemple. Marele iniţiator al psihanalizei nu va cunoaşte niciodată studierea viselor prin tehnica numită mişcarea rapidă a ochilor (în engleză REM). La Universitatea Illinois din Chicago, în ziua de 5 februarie 1967 s-a înregistrat recordul celui mai îndelungat vis — înregistrat ştiinţific, sub strictă supraveghere —, care a avut o durată de două ore şi 23 minute. Protagonist a fost americanul Bill Caraskadon. El a adormit şi s-a trezit în mod natural. Cît de mare i-o fi fost la trezire dezamăgirea în faţa realităţii, de care fugise, precum Alice a lui Carol Lewis...

● Nu se ştie cu precizie cîţi şefi de trib din S.U.A. au existat şi mai există încă. Urmarea imediată este că nu se ştie ce suprafaţă de tatuaje a fost disponibilă în totalitate şi cît s-a folosit din ea. Ce este însă sigur pentru englezoaica Rusty Field este că a fost considerată cea mai tatuată persoană din lume. Artistul care a lucrat-o cu o deosebită migală şi pricepere a fost soţul ei. Şi asta pentru că, scuzată să ne fie părerea, nu i-a „iertat" nici zonele din imediata apropiere a organelor sensibile. Pasiunea nu cunoaşte margini ! Dar replica a venit imediat din partea altei englezoaice, şi anume Wilfred Hardy, care mai inventivă fiind, şi-a tatuat şi limba şi — atenţie ! — interiorul cavităţii bucale ! Tare aş vrea s-o asist pe Wilfred atunci cînd se duce la dentist.

● Să încheiem acest prim episod cu un subiect „ştiinţific", fiind vorba de Isaac Newton. Marele fizician nu a aflat din păcate că a avut cel mai... scump dinte din lume. Un exemplar din dantura sa a fost vîndut în 1816, la Londra, pentru suma de 730 lire sterline (azi 1 300 lire sterline). Cumpărătorul nu era ştirb, ci era un nobil englez care a montat incisivul newtonian la inelul ce-i împodobea unul dintre degete. Se spune că nu-şi scotea inelul cu pricina nici noaptea.

PAUL IOAN

(Va urma)

HUMOR

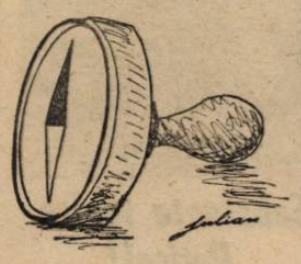

Poșta veselă

REPLICI

Audierea martorului

Judecătorul : Dv. și inculpata sînteți gemene, nu-i așa ?

Martora : Cînd eram mici, da. Acum, sora mea zice că e mai tînără cu cinci ani decît mine.

Interogatoriu

Judecătorul : Deci, starea civilă : necăsătorit...

Piritul : întocmai, d-le președinte. Pentru a patra oară.

După zece ani

Ieri, mi-am revăzut colegii de studenție. După zece ani...

— Și ce impresie ți-au făcut ?

— O parte s-au căsătorit, iar ceilalți o duc bine.

EMIL MAIER,
Ploiești

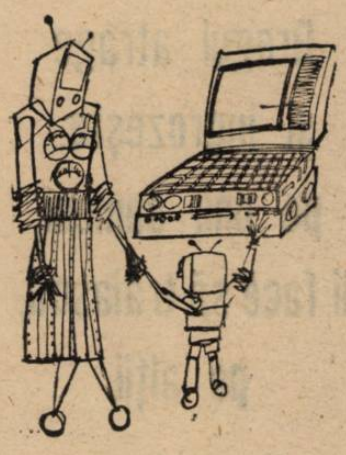

— Privește, dragul mamei, acesta e tatăl tău.

Desen de BISS

ing. GABRIEL PĂTRAȘCU,
București

ÎN PATRU RÎNDURI

Un partid

O familie unită
Se adună-n cap cu bunu,
Să pună mîna pe-o pită
Două-sute-cincizeci-și-unu.

Ecologiștii

Cînd vor aer, apă, soare,
Ei pledează pentru viață,
Garantînd la fiecare
O platformă de... verdeață.

Petru Marian,
Oradea

Cugetări

Sugestie

Cine este nemulțumit cu salariul său, să-l dea soției.

Curiozitate

Oamenii sînt curioși de felul lor. Numai datorită acestui fapt au descoperit microscopul și gaura cheii de la ușă.

Epilog

Cînd nu i-a mai putut cumpăra iubitei cadouri, s-a însurat cu ea.

Invidie

Sînt semeni de-ai noștri care le poartă altora invidie pînă și pentru timpul frumos de la înmormîntare.

Evoluție

Începem să scriem legende despre dragoste și terminăm cu anecdote despre căsnicie.

Culese de T. CUTLIC

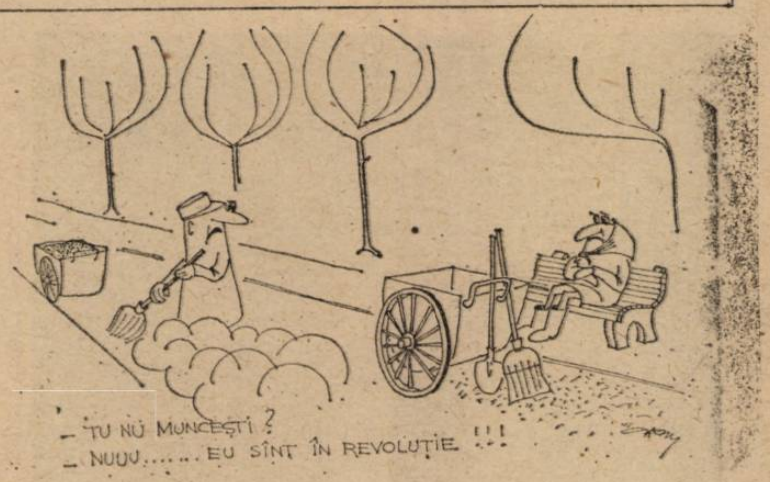

Desen de CLARA CVACI

întîmplări adevărate

Un amic fidel al oamenilor

Dintre toate animalele domestice, cîinele este considerat drept cel mai fidel prieten al oamenilor. Dr. Rupert Livingston, medic veterinar din Australia, este de altă părere. După opinia lui, exprimată după o lungă experiență, cel mai bun amic al oamenilor este papagalul. Dr. Livingston exemplifică această părere cu ajutorul unui splendid exemplar de papagal Ara, de culoare verde și galben, denumit „Gorki", care s-a dovedit un amic deosebit de prețios și inteligent. Un exemplu recent a ilustrat această părere. În lipsa de acasă a proprietarului său, un hoț a pătruns în locuința dr. Livingston (posesorul unei importante colecții de tablouri de valoare), dar nu și-a putut duce la împlinire tentativa să întrucît „Gorki" a început să strige atît de strident încît a reușit să pună în funcțiune un semnal de alarmă racordat la centrala poliției. Intervenția urgentă a poliției a împiedicat pe răufăcător să-și ducă la bun sfîrșit intenția sa.

mozaic

5 PROCESE PE CAPUL LUI BORG

● De la tenis de cimp la alt cimp, pentru că mie așa mi s-a părut terenul de la Titograd pe care s-a desfășurat partida retur dintre Partizan și Dinamo. Spuneam săptămîna trecută că Dinamo și-a minat propria calificare după acel 2—1 pe terenul propriu, pentru Partizan fiind suficientă o victorie la limită. Să notăm că returul a fost privit cu seriozitate în ambele tabere, dinamoviștii pregătindu-se pentru o întîlnire cu niște adversari foarte puternici și incomozi, belgrădenii dorind să se califice cu orice preț, fie că urmau să atace cu 9 oameni, fie că aveau să se apere cu 8. Pînă la urmă toate s-au dovedit baloane de săpun. Dinamoviștii au întîlnit o echipă, Partizan, mai slabă decît la București, care a jucat parcă după un chef, 2—3 ocazii și atît, în fața căreia s-a impus fără nici o dificultate, permițîndu-și să rateze chiar și un penalty. În afară de Stelea, Răducioiu mi s-a părut cel mai bun om din echipă. Deci ,Dinamo în semifinalele „Cupei Cupelor". Bravo !

● Bucuria nu mă poate face să trec cu vederea penalty-ul acordat de Crăciunoiu cu totul gratuit, un cadou făcut dinamoviștilor la scorul de 2—1 pentru steliști, ați ghicit în derbiul derbyurilor de săptămîna trecută, prin această decizie el viciind nu numai rezultatul partidei, ci poate și configurația finală a clasamentului, evident în ceea ce privește configurația primelor două locuri. „Sechele, sechele", parcă spunea un cîntec foarte popular al lui Luigi Ionescu.

● Banii nu aduc întotdeauna fericirea, dimpotrivă ei atrag uneori și disperarea. Este tocmai cazul lui Bjorn Borg : cinci procese i-au transformat viața în infern. Un vechi asociat, Lart Sharke, l-a chemat în proces pentru a plăti o bagatelă de 50 miliarde de franci vechi. Un alt proces cu revista lunară suedeză „Z", care a oferit cititorilor tricouri cu imprimeuri reprezentînd femeile din viața celebrului tenismen. Altă revistă a declarat că Loredana, soția actuală a lui Borg, a avut o altă legătură sentimentală înainte de căsătorie. Borg a dat în judecată revista. În fine, alte două procese au venit din partea Janikei, fosta sa soție, care a intentat un proces de privațiune a dreptului de vizită la băiatul său de 4 ani și jumătate, pe nume Robin ; în același timp tot ea îl acuză pe Borg de folosirea cocainei. Trebuie să recunoașteți că și un munte de calm ar ceda sub atîta presiune, darămite un om.

GEORGE CUȘNARENCU

Un manuscris extraterestru

JANUSZ OSEKA (Polonia)

O expediție astronautică pornită de pe Terra a găsit undeva, în Calea Lactee, pe o planetă pustie, un manuscris redactat sub formă de cronică. Specialiștii în descifrarea scrierilor extraterestre s-au apucat de treabă, dînd la iveală următorul conținut :

„În laboratoarele noastre am pus în evidență o substanță, denumită *Liliputol*, care servește la micșorarea ființelor. Se administrează sub formă de pastile. În funcție de numărul pastilelor înghițite, se poate dobîndi mărimea dorită".

„Avantajele Liliputolului sînt mai mult decît evidente. După ce scădem la jumătate din mărimea inițială, cheltuim numai jumătate din salariu, pentru mîncare și îmbrăcăminte, restul fiind destinat distracției. Acționăm, însă, cu tact și inteligență : nu dăm Liliputol la vaci, porci, găini etc, obținînd astfel cantități duble de lapte, carne, ouă, față de trebuințele noastre".

„Puțini sînt cei care se ascund prin poduri și pivnițe, ca să evite folosirea Liliputolului. Treptat, refractarii devin adepți ai noului procedeu de ridicare a nivelului de trai. Adepți și promotori, totodată".

„Ne simțim tot mai bine. Plantele cresc la fel ca înainte. Un spic de grîu ne ajunge pentru o pîine. Fiecare vrea să economisească bani, deci ne micșorăm în proporție de masă".

„Bravo Liliputol! Cîndva, aveam prea puține cinematografe. Acum, încăpem cu toții într-o singură sală".

„Devenim, pe zi ce trece, tot mai înțelepți și mai fericiți. În loc să mergem la băcănie să cumpărăm un săpun, o bucățită ne ajunge pentru restul vieții".

„Rezervele noastre de aprovizionare, de bunuri s.c.l. s-au redus considerabil, dar noi am izbutit să ne reducem și mai mult. În prezent, se desfășoară o întrecere nemaipomenită, la nivel planetar, sub egida : Cine-i mai mic, e mai bogat !"

„Ieri, un vecin m-a invitat la ziua lui onomastică. O picătură de vin puteam să ne ajungă, dar am înghițit, în prealabil, o pastilă de Liliputol. Au mai venit cîteva persoane. Erau așa de mici, încît mi-a fost imposibil să le recunosc. Toată seara am vorbit despre popularitatea crescîndă a Liliputolului, gustînd, fiecare, din picătura de vin. Bineînțeles că gazda a mai păstrat din ea și pentru altă ocazie".

Spre sfîrșitul cronicii, literele au scăzut, diminuîndu-se, așa că nu au mai putut fi citite nici cu microscopul. Totuși, savanții sînt de părere că cercetările vizînd noi posibilități de fericire și bunăstare, întreprinse de ființele care au locuit pe acea planetă din Calea Lactee, sînt foarte prețioase și utile.

Redactorul rubricii MANOLE AUNEANU

LEGUME

ORIZONTAL : 1) Plantă erbacee cu tuberculi comestibili — Plantă legumicolă înrudită cu ceapa (pl.) 2) Erbacee cu fructe bace — Întrerupt 3) Notă — Leguminoasă cu păstăi cu semințe plate — Diviziune de timp 4) Păstăi — Dat cu usturoi — Zer ! 5) Plante erbacee din care se prepară salate (pl.) — Cartier în municipiul Arad 6) Sector în temă — Culoarea vinetelor 7) Vreo (pop.) — Folosință — Las... (oraș în S.U.A.) 8) Pătlăgea roșie — Jumătate rotală ! 9) Plantă erbacee — Rasă încurcată ! 10) Pe jumătate iute — Fulg — După deal 11) Program — Leguminoasă cu păstăi și semințe sferice (art.) 12) Plantă erbacee cu fructe sferice (pl.) — Zeama tomatelor.

VERTICAL : 1) Plantă leguminoasă cu fructul lunguieț (dim.) 2) Suprafață — Le gene ! — European (sigilă) 3) 13 rodii — Morcov — Campion 4) Plantă aromatică culinară — Hurducături (inv.) 5) Simbra... petrecere ciobănească — Călător (inv.) 6) Fluier — Ochi de lant — Ființă 7) Grămadă — Chiosc (pop.) 8) Spațiu rezervat vînzării (pl.) — Material folosit în construcții — Zeu fără trup 9) Curs! — Cinci-șase legume — În josul apei 10) Fire — Specie de ardei grași (pl.) 11) Verdeață — Nume masculin 12) Pantaloni de țară (pl.) — De la țară.

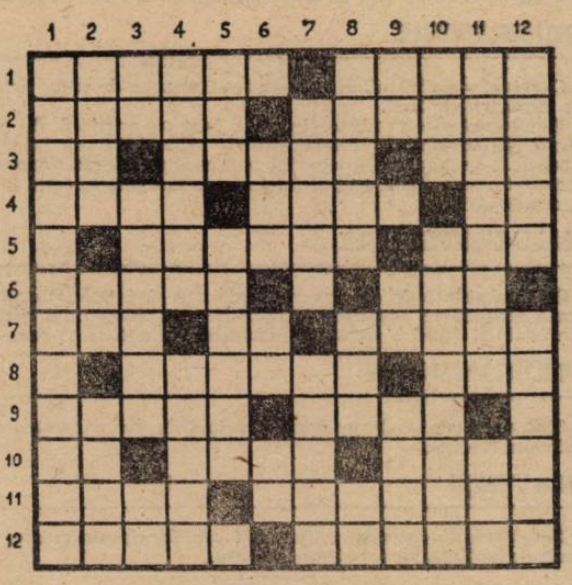

ADRIAN MĂRCUȘ
— *Arad*

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

AGRARĂ

ORIZONTAL : Zootehnician — Agricultoare — Doi — Li — Intim — Ar — Cule — Ta — O — R — Mizată — Get — Noițe — E — Mari — Icni — Ordin — V — Cai — Otice — Fa — A — Minecă — Lat — Catele — Țară — Galeșă — Aiud — Oră — Treierat.

Nr. 12 (1692) din 24 martie 1990

DOSAR

document

Ofensiva „morții albe"

În ultimii 10 ani, consumul mondial de cocaină a crescut de peste 60 de ori, cel de heroină de 7 ori, iar de haşiş de 6 ori. Statisticile recente ale O.N.U. confirmă teama specialiştilor care au prevăzut o saturare a pieței americane de droguri şi extinderea traficului în întreaga lume.

O istorie străveche

Istoria drogurilor se confundă cu istoria societăților. În societățile tradiționale, utilizarea lor era legată de obiceiuri, de momente precise ale vieții sociale. Mai tîrziu, folosirea acestora a căpătat un aspect economic, mai ales în țările bogate, producînd chiar războaie (de exemplu, războaiele opiumului din secolul al XIX-lea). În zilele noastre, s-a ajuns la un trafic extins pe plan mondial, desfăşurat în cele mai subtile forme. Piața este formată dintr-un anumit număr de droguri legale (alcool, tabac, barbiturice) şi ilegale (cocaină, marihuana, haşiş etc.).

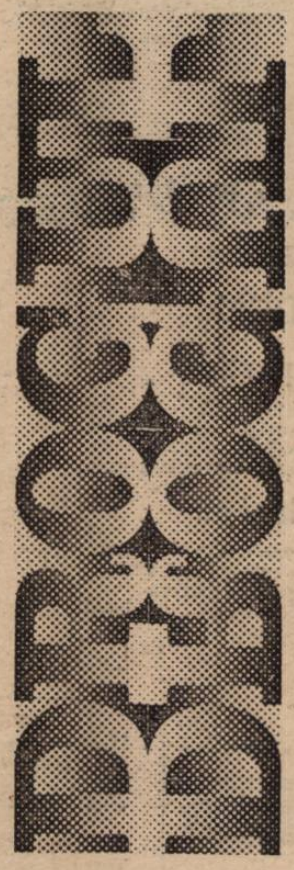

Drogul atrage şi îngrozeşte, pe unii oameni îi face să trăiască, pe alții îi conduce inevitabil spre moarte

Substanțe toxice. Pericol!

Consumul de droguri, fie el legal sau ilegal, nu încetează să se extindă, în ciuda cazurilor de deces tot mai numeroase înregistrate pe plan mondial. Alături de alcool şi tabac, drogurile sînt folosite pe scară tot mai mare. În acest context, diversitatea produselor se amplifică şi ea, în special prin apariția şi folosirea unor cocktailuri de medicamente derivate din cocaină, aşa-zisul crack. În Statele Unite, îndeosebi la New York, ravagiile acestui „delicios" produs sînt mai mult decît alarmante. În numai trei ani, numărul „sclavilor" acestui tip de drog a crescut de peste trei ori. Europa — oare pentru cît timp? — este încă relativ departe de situația amintită. Şi, totuşi, în ansamblu, societatea omenească este continuu agresionată şi periclitată datorită consumului de droguri la scoală, în metrouri, în întreprinderi...

Drogul şi sportul

E un lucru cunoscut, medicii nu au reuşit să aibă un punct de vedere comun privind consecințele pozitive sau negative ale sportului de înaltă performanță asupra organismului, în schimb ei recunosc în unanimitate, că folosirea drogurilor este o practică foarte răspîndită în lumea sportului. Edwin Moses dublu campion olimpic la 400 metri afirmă într-un articol din Newsweek că 50 la sută dintre sportivii de înaltă performanță participanți la Seul ar fi fost declarați pozitivi dacă ar fi fost supuşi unor teste serioase antidoping.

În unele sporturi, după cum este cunoscut, folosirea de produse „stimulante" este semioficial instituționalizată. E vorba, în special de Statele Unite care admit acest lucru pentru sporturi cum ar fi: hochei, baschet, base-ball. În alte discipline sportive, domneşte ipocrizia. Dopajul este interzis în mod oficial, dar toată lumea ştie că sînt numeroşi alergătorii care apelează la droguri. Cicliştii nu sînt nici ei prea departe de această categorie. În ceea ce priveşte „marile" sporturi olimpice ca atletismul sau natația, situația este mai complexă: e dificil de făcut distincția între pregătirea sportivă intensivă şi utilizarea de produse pentru dopaj.

„Pozitivi" celebri

Controlul anti-doping instituit în 1968, cu ocazia Turului Franței a înscris pe lista pozitivilor pe: irlandezul Joop Zoetemelk (1977 şi 1983), portughezul Joachim Agostinho (1977) şi italienii Giovanni Battaglin (1979) şi Guido Bontempi (1987). Belgianul Michel Pollentier ar fi putut să ocupe locul I în clasamentul general în 1978 dacă în cursul celei de-a 16-a etape, din Alpii de Huez nu ar fi fost exclus din competiție pentru frauda de a se fi dopat. Belgianul Eddy Merckx a pierdut în 1969 cursa Giro din cauza controlului anti-doping. Spaniolul Angel Arroyo a fost, de asemenea, declarat pozitiv în Turul Spaniei din 1982 şi, bineînțeles, declasat. În continuare, iată şi alte cazuri: irlandezul Johan Van der Velde în cursa Liège-Bastogne-Liège în 1981 neozeelandezul Erich McKenzie în campionatul de la Zürich din 1982, francezul Marcel Tinazzi în cursa Bordeaux-Paris din 1984, francezul Laurent Pignon la Marele Premiu de la Wallonie din 1987...

O mare diversitate, dar şi...

OPIACEELE

E vorba de opium şi de derivații săi : morfina, heroina, codeina.
Opiumul este un suc vegetal extras din capsule de mac. Cel mai adesea, acesta se fumează. Toxicomanii din țările occidentale apelează în prezent la opium doar în situații cu totul excepționale, altfel consumînd îndeosebi produse farmaceutice care îl conțin.
Morfina, alcaloid extras din opium, este utilizat sub formă injectabilă. Toxicomanii şi-l administrează adesea şi pe cale intravenoasă.
Heroina, derivată din morfină prin manipulări chimice, se prezintă ca o pudră albă.

CÎNEPA INDIANĂ

Este o plantă al cărei produs activ este utilizat pentru efectele sale psihotrope sub trei forme :
Iarbă. Sînt folosite frunzele şi florile uscate.
Haşiş. Interesul e stîrnit de rădăcina plantei.
Ulei. Un suc păstos, puternic concentrat în substanță activă.

STIMULENTELE

Cocaina, o pudră albă, extrasă din frunzele de coca, arbust specific Americii de Sud.
Amfetaminele, produse sintetice care se prezintă, de obicei, sub formă de specialități farmaceutice ingerabile sau injectabile. În medicină, se folosesc în special pentru diminuarea senzației de foame. Deturnate de la scopul inițial, acestea sînt folosite ilegal în vederea dopării.

HALUCINOGENELE

Sînt substanțe de origine naturală sau sintetică. Din ultima categorie face parte produsul LSD 25 care a cunoscut o extindere inimaginabilă, fiind o substanță deosebit de activă în doze infime.

MEDICAMENTELE

Sînt produse medicamentoase calmante ale căror efecte şi pericole sînt vecine.

SOLVENȚII

Inhalarea de solvenți industriali sau farmaceutici este o practică mult dezvoltată începînd din anii '70.

ALCOOLUL

Creşterea alcoolismului este o realitate ; alcoolul face parte din rîndul drogurilor, fiind asociat în ultimii ani şi cu alte produse toxice.

TUTUNUL

Recunoscut ca un produs nociv, consecințele sale nefaste se află pe locul doi față de cele produse de consumul de alcool.

...Riscuri majore

DEPENDENȚA

Treptat, consumatorul de droguri devine dependent de acesta. Mai întîi se instalează o dependență psihică, apoi, foarte rapid, una de ordin fizic. Tentativele de abandonare a drogurilor produc o stare insuportabilă, un disconfort psihic şi fizic dureros. Totodată, în timp, efectele drogului se diminuează, deci cantitățile şi ritmul de administrare se cer crescute. Viața se organizează în funcție de drog care trebuie procurat cu orice risc şi sacrificiu : suprapreț, furt, prostituție. În majoritatea cazurilor, viața socială, profesională şi familială se degradează rapid şi ireversibil.

COMA

Pentru un toxicoman, este greu să aprecieze întotdeauna corect conținutul în substanță activă al unui drog. De aici, numeroase accidente de supradozare, care conduc la o sinucidere lentă prin intoxicare sau chiar la comă. Adesea se instalează rapid sincopa mortală.

INFECȚII, SIDA

Injecțiile repetate, practicate în condiții non-sterile, favorizează apariția complicațiilor infecțioase care pot genera septicemii mortale. Mult timp, hepatita virală a fost cea care a ocupat locul cel mai de temut pe scena riscurilor majore pentru sănătate, favorizată şi de administrarea de droguri. În prezent, maladia „vedetă", cu consecințe dezastruoase, este SIDA.

48 milioane de drogați?

Cifra cea mai fantezistă şi şocantă în acelaşi timp, publicată de unele reviste de specialitate este de **48 milioane de drogați**, la nivel mondial. Dar aici sînt incluşi şi fumătorii ocazionali de marihuana, aproximativ 30 de milioane. Organizația Mondială a Sănătății a emis însă, pe baza studiilor întreprinse, cifra de 4,8 milioane de adepți ai drogurilor ilicite. De data aceasta, după părerea unora, realitatea este subestimată. Este neglijat faptul că în America Latină, secole de-a rîndul populația a mestecat şi mestecă frunze de coca, de asemenea că în Asia de Sud-Est se fumează în mod tradițional opium, iar în Orientul Apropiat se ingeră sau se fumează haşiş.

LEXIC

● DOPAJ. Administrarea în mod conştient a unor substanțe destinate creşterii artificiale şi pasagere a disponibilităților fizice.
● DROG. Orice substanță care, introdusă într-un organism viu, poate modifica una sau mai multe din funcțiile acestuia, declanşînd fenomenul de dependență.
● DROGAT. Persoană care utilizează în mod ocazional, „recreativ", diferite droguri, dar nu a devenit dependentă de acestea.
● TOXICOMAN. Persoană dependentă de droguri.
● STUPEFIANT. Substanță care produce o stare de amorțeală, de toropeală, prin inhibarea centrilor nervoşi.

Pagină realizată de AURORA POPESCU

magazin

Redacția şi administrația : București, telefon 17 60 10. Oficiul poştal 33. Căsuța poştală 33—67. Tiparul: Combinatul poligrafic București — Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, telex 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66. Abonamentele la revista „Magazin" se fac prin oficiile şi agențiile P.T.T.R., difuzorii din întreprinderi şi instituții, index : 40 240

Bibli... ca ...deană

JEAN PAUL BELMONDO LA BUCUREŞTI!

O VIZITĂ SCURTĂ DE O ZI ŞI...

10 MINUTE LA REDACŢIA REVISTEI

magazin

ANUL XXXIII Nr. 13 (1 693) SIMBĂTĂ 1 APRILIE 1990 12 PAGINI 2 LEI

• SĂPTĂMÎNAL CULTURAL–ŞTIINŢIFIC INDEPENDENT •

TOATE MATERIALELE INTERESANTE SE AFLĂ ÎN PAGINILE 2–12

Biblioteca

ECOLOGIE - UN SEMNAL DE ALARMĂ, DAR NU NUMAI ATÎT ...

„NU VĂ IMPACIENTAȚI. NORII RADIOACTIVI S-AU OPRIT LA GRANIȚĂ"

Săptămîna trecută, doamna **MARIE MARGUERITE DINQUIRARD**, deputat în Parlamentul Vest-European din partea Partidului Ecologist Francez, și domnul **ALAIN FOUSERET**, secretar general adjunct al Partidului Ecologist Francez, au venit pentru cîteva zile în țara noastră, în scopul stabilirii unor relații de colaborare cu Mișcarea ecologistă din România. Cu acest prilej, oaspeții au avut amabilitatea să răspundă, în cadrul unei conferințe de presă, întrebărilor adresate lor de către ziariștii invitați la această „confruntare". Redăm cîteva secvențe din discuții :

— Vă rugăm să ne spuneți cum s-a constituit mișcarea ecologistă din Franța sau, altfel spus, cum s-au născut Verzii Francezi ? Istoria lor poate fi un model pentru mișcarea ecologistă din România ?

A.F. — La noi, Verzii nu s-au născut într-o singură zi ! Mai întîi a fost o mișcare izvorîtă din rîndul oamenilor de știință și, mai ales, al militanților antinucleari. La nivel local, aceștia au constituit grupări care, inițial, din motive pasionale sau acționale, s-au menținut separate. A trebuit un anume timp pentru reunirea tuturor acestor militanți sub un singur nume, care se cheamă **Verzi**. Raportînd la ceea ce se întîmplă în prezent în România — mă refer la nașterea mișcării ecologiste de aici —, noi considerăm că sîntem în măsură să aducem mărturii privind dificultățile prin care am trecut, drumul pe care l-am străbătut, precum și succesele obținute. În ce-o privește, România poate, desigur, să aleagă o cale sau alta. Impasul ori succesul. De remarcat este că în Franța, Verzii au reușit să obțină în alegeri 10,6 procente, fapt care i-a situat pe un loc IV electoral.

— După cum afirmă presa de specialitate, în Franța au fost puse la punct tehnologii depoluante deosebit de eficiente. În viitor, înscriindu-se în contextul mișcării ecologiste internaționale, România ar putea beneficia de unele dotări de acest tip, îndeosebi pentru depoluarea apelor ?

M.M.D. — Ca membră în Parlamentul Vest-European, vă pot spune că acest organism a votat deja credite pentru ajutorarea Europei de Est. Fără să fie extraordinar de mare, o parte din credite este destinată protejării mediului înconjurător. În plus, într-o discuție cu sindicatul patronatului francez — acesta este o asociație care are în vedere printre altele, și colaborarea cu țările din Estul Europei — am cerut în mod expres să nu se mai vîndă în aceste țări tehnologii învechite, poluante, de altfel, să nu se mai vîndă nicăieri. Se pare însă că patronatul pune pe primul plan afacerile. De aceea, e indicat ca, la rîndul lor, țările care cumpără diferite tehnologii, să aibă grijă ca acestea să nu fie poluante.

A.F. — În ceea ce privește depoluarea apelor, există o singură soluție... dublă. Prima constă în evitarea tehnologiilor poluante. A doua, de vreme ce totuși poluarea există, în combaterea ei direct la sursă.

— Dar despre depoluarea... morală ce ne puteți spune ?

M.M.D. — Pentru a răspunde la această întrebare trebuie să apelăm la noțiunea de democrație. Și noi, Verzii din Franța, apelăm deseori la ea. Un exemplu care îmi vine imediat în minte este tragedia de la Cernobîl. Atunci, presa franceză s-a întrecut în a scrie cît mai convingător „nu vă impacientați, norii radioactivi s-au oprit la graniță", deși, după cum știți, situația era cu totul alta, nu numai pentru Franța, ci pentru toată Europa. Bineînțeles, noi am aflat totuși despre întregul dramatism al situației, citind... presa străină. Ei bine, în Franța, multă lume a vorbit atunci de o lipsă de democrație. Știți că la noi problemele nucleare sînt un subiect tabu pentru presă, deoarece guvernul francez este foarte atașat politicii nucleare.

A.F. — Și totuși, unele lucruri sînt greu de ascuns...

— Dar cine îi poate împiedica pe ziariști să spună adevărul ?

A.F. — Explicația este mai complicată. În general, ziariștii evită să scrie despre acele subiecte despre care știu că nu sînt pe placul majorității cititorilor.

M.M.D. — Există totuși ziare care iau atitudine. Unul dintre acestea este „Rățoiul încăpățînat" care s-a „specializat" în publicarea celor mai secrete rapoarte. Chiar acum trei săptămîni a fost publicat un asemenea raport confidențial în legătură cu situația centralelor nucleare

— Încurajați o mică întreprindere, încurajați o mică...

din Franța, în care autorii susțin posibilitatea producerii unei catastrofe nucleare, similară celei de la Cernobîl, în următorii 10 ani. Este un exemplu concret, cred, care demonstrează că ecologiștii pot avea un rol important în luarea unor decizii politice.

— Și totuși, dacă e așa, cum vă explicați discrepanța între țelurile generoase ale mișcării ecologiste, militantă frenetică a păstrării „sănătății" întregii planete, și impopularitatea pe care o resimte din partea guvernelor și chiar a populației.

M.M.D. — E adevărat că ecologiștii anunță de peste 30 de ani că planeta se va confrunta cu ploi acide, cu deteriorarea stratului de ozon etc., fenomene cu care oamenii de știință au fost la curent, dar din păcate nu și populația. Totodată, mai intervine și poziția Verzilor față de clasicul raport producție/consum. Guvernelor le este dificil să susțină un scenariu după care oamenii ar trebui să consume mai puțină energie electrică, termică... pentru a proteja resursele naturale și mediul înconjurător. Revine deci ecologiștilor curajul de a prezenta cetățenilor aceste deziderate. De fiecare dată cu riscul impopularității.

— Așadar, sînteți condamnați pentru totdeauna la impopularitate ?

A.F. — Ah, nu, sîntem condamnați... să cîștigăm.

AURORA POPESCU

Genetică

ADN, spirala vieții și a morții

Atotstăpînitor peste fenomenul ereditar, ADN deține în structura sa informația genetică pentru realizarea tuturor caracterelor ereditare. Această informație genetică este înscrisă în structura ADN și reprezintă însăși secvența de baze azotate din catenele acestuia, gena reprezentînd tocmai un segment din macromolecula ADN a cărui informație genetică dirijează sinteza unei proteine enzimatice sau structurale și acestea stau la baza apariției diferitelor caractere ereditare ochi albaștri, verzi, căprui sau negri, păr negru, păr blond sau păr castaniu, talie înaltă sau scundă, inteligență mai mare sau mai mică, comportament sanguin, flegmatic, melancolic sau coleric etc. Destinul nostru biologic și în parte cel social este astfel înscris în secvență de baze azotate din ADN ca în parafrazarea cunoscutei zicale românești, „ce ți-e înscris în ADN, în frunte este pus". Sîntem buni sau răi, inteligenți sau mai puțin inteligenți, iubitori sau mai puțin iubitori, înalți sau scunzi, potrivit destinului nostru genetic stabilit la formarea gameților în părinții noștri și pecetluit în momentul fecundării cînd se formează celula ou sau zigotul din care a provenit fiecare dintre noi. Avem în secvența noastră de baze azotate ceva din secvența de baze azotate a cimpanzeului (cea mai inteligentă dintre maimuțe), ceva mai puțin și de la struț, ceva și mai puțin de la viperă sau șopîrlă, ceva și mai puțin și de la batracieni, ceva și mai puțin și de la rechini, ceva și mai puțin și de la caracatiță sau scorpie, ceva și mai puțin și de la vierme sau de la bacterie, pentru că din molecula sau moleculele inițiale de ADN, prin replicare succesivă și apariția de mutații au derivat moleculele de ADN ale tuturor ființelor actuale, pentru că pornind de la primele molecule de ADN de acum 3,5 miliarde de ani, prin uimitoarea proprietate a ADN, unică printre toate moleculele Universului, de a se autoreplica, de a-și asigura prin structura sa propria sa reproducere ca într-un narcisism de nivel molecular în care el este „singur îndrăgitul, singur el îndrăgitorul", el este substanța care se reproduce, el este substanța care servește de model, s-a transmis de-a lungul miliardelor de generații secvența inițială de baze azotate pînă la noi, oamenii.

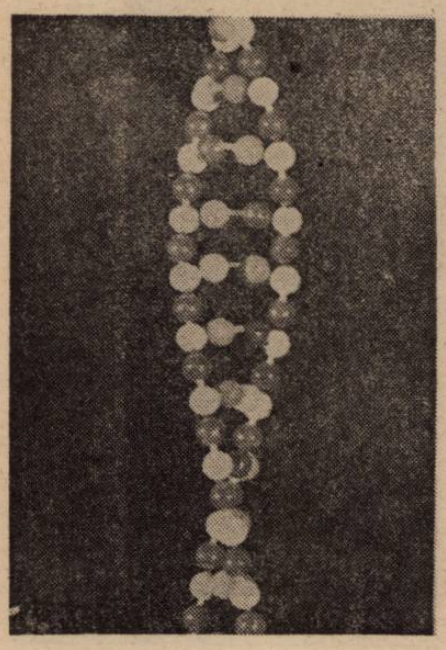

Dar atunci, cum am devenit oameni ? ADN este singura substanță din lumea vie care se autoreplică ; la început moleculele de ARN cu rol de material genetic se autoreplicau printr-o funcție enzimatică proprie, ele funcționînd și ca enzime pe care astăzi le numim ribozime. Ulterior, odată cu preluarea funcției de material ereditar de către ADN acesta se autoreplică numai prin interacțiune cu un sistem complex de enzime de replicație — replisomul. În vederea replicării, a autoreproducerii sale, macromolecula bicatenară de ADN numită și dublu helix ADN deoarece are forma unei scări răsucite în spirală ca o veritabilă coloană fără de sfîrșit a ereditații, își separă cele două catene complementare, fiecare catenă funcționînd ca matriță, ca model pe care se vor înșirui nucleotidele libere. Acestea vor fi unite între ele reprezentînd replica matriței care rămîne legată la matriță prin punți de hidrogen. În final iau naștere două molecule bicatenare de ADN, identice între ele și totodată identice cu molecula-mamă care s-a replicat, „topindu-și" identitatea, individualitatea, dispărînd, spre a da naștere la două copii identice. Aceste molecule fiice, fiecare avînd o catenă veche, matrița, și o catenă nou — sintetizată, replica, vor fi distribuite prin mecanismele diviziunii celulare în două celule fiice. Se asigură astfel trimiterea cu mare fidelitate a caracterelor ereditare de-a lungul generațiilor, de la părinți, prin gameții acestora, la copii.

Dar evoluția vieții a implicat cu necesitate de fier diversitatea. Cine oare a asigurat-o ? Răspuns : tot ADN. În procesul replicării pot apărea, sub acțiunea diferiților factori mutageni de mediu, mici „zgomote", ușoare inexactități în secvența de nucleotide, care duc în final, prin acumulare de-a lungul generațiilor, al miliardelor de runde de replicare, la apariția noului, la modificarea secvenței de baze azotate deci a informației genetice, la apariția unui nou caracter ereditar.

Apariția de specii noi, inclusiv a omului, a fost deci rezultatul acumulării în procesul evoluției vieții de mutații ale ereditații pe care selecția naturală le-a prelucrat, pe cele „bune" le-a păstrat și promovat, generîndu-se specii noi, pe cele „rele" le-a eliminat.

Triumful vieții a însemnat realizarea de către Natură a celui mai desăvîrșit patent al reproducerii : replicarea ADN. Evoluția vieții a însemnat descoperirea de către natură a căilor de diversificare, de apariție de inovații în secvența de nucleotide a ADN.

Spirala vieții și a morții, purtînd în ea deopotrivă genele vieții și genele morții, ale inteligenței și ale memoriei, ale conștiinței definite ca diamante sau ca pietre ordinare deopotrivă de selecția naturală și selecția socială, macromolecula ADN a introdus desăvîrșita ordine din Natură. Prin ea, Natura a realizat marile sale inovații, sexualitatea și moartea. Pare paradoxal, dar fără reversul medaliei vieții, nu ar fi fost posibilă Viața !

Lector univ. dr. LUCIAN GAVRILĂ

Din lumea filmului

HOLLYWOOD ...pe recepție

„Am fost o sclavă a lui Prince"

Declarația de mai sus aparține lui Kim Bassinger, Blonda sexy din filmul Batman, *cine a văzut videocaseta și-o amintește. Mai puțin se știe despre ea faptul că a fost iubita lui Prince, și el un celebru pop-singer american. Iată cîteva declarații ale actriței în legătură cu afacerea ei amoroasă cu Prince, care a luat, nu demult, sfîrșit. Kim a declarat că se simte sufocată de dragostea lui Prince care a încercat să-i acapareze totul : carieră artistică, viața, prietenii, afacerile. Incredibil, dar Kim, declară ea însăși, i-a făcut lui Prince pedichiura și i-a adus chiar și papucii la pat ! Paharul s-a umplut însă luna trecută cînd Prince i-a cerut să fie alături de el la Los Angeles cu ocazia decernării premiilor pentru muzică, deși știa că ea era angajată într-o afacere de 20 de milioane în Georgia. Prince a cerut ca ea să amîne întîlnirea pentru a sta cu el cîteva ore. Enervată Kim a renunțat să-l mai vadă și în cămăruța ei își pune la nesfîrșit aceste întrebări : „Cum l-am lăsat pînă acum să fie stăpînul meu ? Ce am primit în schimb ?". Iar de declarat a declarat următoarele : „Mi-a spus clar că nu se va însura cu mine. Nu am fost decît o sclavă pentru Prince. Acum sînt din nou o femeie liberă". Ei, parcă nu știți cum e dragostea! Poate se împacă ei...*

Supărare mare

Foști cîndva buni prieteni, Michael Jackson și Liz Taylor au ajuns din nou la o supărare mare. Supărarea a început cu ocazia decernărilor premiilor pentru Filmele Americane cînd Liz, împreună cu invitații unei săli pline, au așteptat oarece timp apariția lui Michael. Ajunsă la capătul răbdărilor, după o oră, celebra Liz Taylor și-a pierdut cumpătul și a explodat : „Michael e nepoliticos și pe deasupra și nesimțit", amenințînd organizatorii că dacă nu vor începe spectacolul pe loc ea se îmbracă și pleacă. Cînd, în sfîrșit, Michael Jackson a apărut, fără să dea vina pe I.T.B., Liz a refuzat să se uite la el și să-i vorbească. Degeaba a încercat Michael să vină la masa ei în timpul recepției, Liz l-a sfidat și chiar, plină de nervi, s-a sculat și a plecat. Cine și-o amintește în piesa shakespeariană „Îmblînzirea scorpiei", va înțelege foarte bine de ce.

Surpriză

Într-un registru fantezist, nou pentru ea și pentru cei ce i-au văzut filmele, apare cunoscuta, talentata, splendida Meryl Streep în filmul lui Susan Seidelman, intitulat „Diavolița" (She-devil). Susan Seidelman, realizatoarea filmului „O caut pe Susan cu disperare", ne propune acum pe ecran nu numai povestea eternului triunghi familial ci și răzbunarea femeii înșelate. Roseanne Barr (noul superstar al televiziunii americane) interpretează rolul soției pe care soțul (Ed Begley jr.) o înșeală cu o romancieră de succes. Bănuiți a cui e răzbunarea ?

În fruntea box-office-ului mondial

Tot o poveste de dragoste, un proiect la care visează de multă vreme, realizează și celebrul regizor Steven Spielberg. „Întotdeauna" (Always) este un film cu trei personaje. Steven Spielberg, Richard Dreyfuss și Holly Hunter reiau de fapt rolurile deținute de Spencer Tracy și Irene Dunne în 1943 în filmul „Un tip pe nume Joe" (A guy named Joe), unul din filmele favorite ale realizatorului nu mai puțin celebrului „E. T.".

Filmări în secret

„Noul val" se intitulează ultimul proiect cinematografic (1990) al marelui Jean-Luc Godard. Iată că, la 30 de ani de la prezentarea viu-discutatului „Cu sufletul la gură", ce l-a pus în prim plan pe Jean-Paul Belmondo, Godard „descoperă" o „nouă" vedetă pentru acest film al său : Alain Delon. Un mare mister s-a creat în jurul realizărilor filmărilor care au avut loc în secret pe malul lacului Léman. Se știe, totuși, că Delon interpretează rolurile unor gemeni (2), din care rămîne doar... unul, pentru că și partenera sa feminină este doar una : actrița Domiziana Giordano, cunoscută din filmul „Nostalghia".

Din nou pe marele ecran

„Cyrano de Bergerac" în viziunea lui Jean-Paul Rappeneau capătă o altă dimensiune prin interpretarea deosebită, amploarea, energia și totodată tenta modernă ce le conferă rolului actorul Gérard Depardieu, despre care se spune că secretul artei sale n-a putut fi dezlegat încă. El are alături, ca parteneri, pe actorii Anne Brochet, Vincent Perez, Jacques Weber...

După 16 ani

Jack Nicholson, titanul din „Zbor deasupra unui cuib de cuci", a reușit, în sfîrșit, să-și pună în aplicare un proiect care durează de... 16 ani. „Cei doi valeți" (The Two Jakes), film mereu anunțat și mereu amînat, continuă să depene întîmplările detectivului particular Jack Gittes, începute de Roman Polanski în celebrul său „Chinatown" (cunoscut cartier chinezesc din New York). În povestea polițistă amintită, a cărei acțiune se petrece la Los Angeles spre sfîrșitul anilor '40, Jack Nicholson interpretează rolul principal, fiind totodată și regizorul acestui film.

Al Pacino iese din umbră

După patru ani de absență Al Pacino revine la... dragostea sa : filmul. El își motivează această întrerupere cu rolurile din teatru care îl fac să „nu-și dea seama precis de scurgerea timpului". În plus, opțiunea pentru marele ecran ține de subiect care trebuie să însemne, neapărat, viața adevărată, dar și de starea lui de moment atunci cînd i se propune un rol. Să credem că este un capricios ? În „Sea of love" interpretează pe polițistul zilelor noastre, iar pentru credibilitatea personajului, actorul și-a făcut „documentarea" stînd de vorbă cu mulți, foarte mulți adevărați polițiști.

Boss-ul are dreptate

Cînd nu te pricepi la muzică poți avea surprize. A fost tocmai cazul actriței de comedie Joan Rivers. O vreme, deoarece apartamentul ei se afla în renovare, a locuit într-un hotel din Manhattan. Într-una din zilele geroase ale New York-ului, cu zăpadă care scîrțîe sub picioare, Joan a ieșit la plimbare cu Spike, cățelușul ei. Și pentru că era foarte frig l-a rugat pe portarul hotelului să-l plimbe puțin pe Spike. Portarul i-a spus însă că e ocupat și nu poate plimba cîinele. Atunci Joan a văzut un bărbat așteptînd un taxi și i-a spus portarului să-l roage pe tînăr să-i plimbe cîinele pentru 20 de dolari. Bărbatul a luat dolarii, a plimbat cîinele și cînd s-a întors pentru a preda animalul, Joan Rivers a rămas înmărmurită : îl recunoscuse în persoana băiatului de cîini pe celebrul superstar de muzică rock Bruce Springsteen ! Pentru cine nu știe, Bruce Springsteen este supranumit „The Boss" (Șeful) și este posesorul unei averi de peste 300 milioane dolari. Cît să-i ajungă de un tichet de tramvai...

Televiziune

DOMNUL VULPESCUL ȘI O SFEȘTANIE LITERARĂ

Nu prea sînt învățat să laud. Așa că mi-e foarte greu să scriu cele de mai jos. Adevărul este că îmi vine să țip de bucurie, chiar dacă azi luni, adică marți, că e ora 0,35, cineva mă obligă să-mi scriu deja cronica pe săptămîna curentă (19—25 martie) din chiar prima zi. Aveam planuri mari în această săptămînă. Iată, duminică e Bunavestire (cînd dumneavoastră citiți aceste rînduri Ea a fost deja) și doream ca acum, cu ocazia „dezlegării la pește" să scriu, ceva despre transmisia slujbei religioase căci cu siguranță ea va fi. Ratez un moment important pentru bătrînul cronicar T.v. care sînt — acela al comentării în premieră absolută pentru mine, în presa română, a unei slujbe religioase, televizată. Dar nu-i nimic, vin Paștile și vom avea ocazii și mai mari !

De ce am țipat, zic, de bucurie în miezul nopții de luni spre marți ? Pentru că l-am văzut, *în fiine*, la Televiziunea Română Liberă pe *Romulus Vulpescu* în persoană. S-ar putea ca telespectatorii tineri să nu-i știe figura, mai ales dacă nu sînt mari amatori de literatură, de poezie. Dar, sînt sigur că acum după ce l-au văzut în premieră pe eruditul personaj, vor pune mîna pe carte. Nu vreau să jignesc pe nimeni în euforia mea, dar simt că pentru palida încă viață a televiziunii literare s-a întîmplat un mare eveniment. Și o felicit pe Betty Mondanos pentru ideea avută. Cu această emisiune consacrată poetului Ion Barbu și susținută de domnul Vulpescu începe, se pare, o viață literară-T.v., nouă. Pe marea poartă a televiziunii, a intrat un om mare, un erudit, un cărturar, un bibliofil, un grafician, un tipograf, un machetator, un tehnoredactor, un făcător de cărți, un om de o solidă și vastă cultură. Ce s-o mai lungim, un om de nivel academic, cu un aer accesibil, boem, un bărbos pletos, mucalit, spiritual, jovial. Un adevărat spectacol al spiritului susținut de un fabulos personaj care vorbește cu preciziune de poezia lui Ion Barbu, dar în același timp fumează, bea apă, gesticulează, comite divagații. Îți vine să te cruceși. Și chiar asta a făcut și domnul Vulpescu la deschiderea emisiunii — sfînta cruce în semn de „Doamne ajută". A fost în fapt o sfeștanie literară pe care o dorim de bun augur. Adică, să aibă o permanență, o regularitate ceea ce s-a început. Domnul Vulpescu este un om care ne atrage, care nu ne poate plictisi, este universitarul T.v. de care avem nevoie. Sperăm că am asistat abia la prima lecție. Și, stați că nu știți cîte știe. Abia aștept episodul II — cu Mateiu Caragiale (sper) și apoi cu Françoise Villon, și alții și alții. Nu cred că mai e nevoie să pledez, fiindcă ați văzut cum ne-a vorbit, simplu, direct fără paradă de erudiție, fără academisme ieftine, despre balcanismul nostru serios, despre ermetismul fals din „Joc secund", dînd din mers și o definiție a poeziei, „o nobilă matematică de ordin spiritual".

După 16 ani de absență T.v., puțin albit și atît, domnul Vulpescu este de o tinerețe spirituală molipsitoare și tocmai de aceea îl vrem sistematic la T.v., fiindcă e în stare să molipsească de cultură pe oricine îl vede și aude.

Cu vorbele sale ca șrapnelele „lovind" în mai multe părți deodată, cu spiritul său ludic și ironic și asociativ și semantic și, și, și domnul Vulpescu poate fi un extraordinar profesor universitar. A cărui catedră să fie chiar televiziunea Română. Doamne ajută, vorba domniei sale.

GEORGE STANCA

P.S. Reluăm vechea noastră colecție de perle lingvistice oferite pe micul ecran de domnul Pumnea care acum cîțiva ani, la un meci al lui Dinamo spunea (poetic) că dinamoviștii au arat cu crampoanele lor gazonul fotbalului european. Consecvent, la meciul Partizan Belgrad — Dinamo eroul nostru ne spune — „terenul e ca un imaș pe care a călcat o cireadă de vaci sătule". Superbă metaforă zootehnică, voind însă a ne face să credem că pe acel teren plin de „iregularități" cum zicea dînsul, Dinamo juca singură, Partizan jucînd pe alt teren. Să terminăm, asta-i altă idee, cu subiectivismele de tip „patriotic". Altfel, nu mai știm precis dacă domnul Pumnea e susținătorul clubului Dinamo sau clubul Dinamo e susținătorul său. (G. S.)

„SÎNTEM AICI CA SĂ SERVIM PUBLICUL ROMÂNESC“

Convorbire cu Allen L. Docal

directorul Bibliotecii Americane din București

— Domnule director, o să încep scurta noastră convorbire cu o mărturisire : în toți anii negri ai dictaturii singura lumină a culturii occidentale a venit, cel puțin pentru mine, de la bibliotecile străine care au avut tot timpul porțile deschise. Ca bucureștean am încercat să inmagazinez cît mai multă lumină în tot acest timp și ca prozator și ziarist aduc mulțumirile mele bibliotecilor din București, deci, implicit și Bibliotecii Americane. Acum, să ne reamintim un lucru. Cînd și-a deschis Biblioteca pentru prima dată ușile ?

— Acest lucru s-a întîmplat în anul 1972 ca urmare a tratatului care a fost semnat de guvernul S.U.A. cu guvernul României în anul 1971 și care prevedea deschiderea unei biblioteci în țările noastre, Biblioteca română la New York și cea americană la București.

— Ce a oferit B. A. vizitatorilor români în toți acești ani, pînă la Revoluție ?

— Biblioteca Americană a fost întotdeauna un centru de informație. Nu am pus la dispoziție numai cărți și publicații, ci și filme documentare, știri internaționale, filme și casete video, expoziții. Am fost, dacă vreți, și lucrul acesta l-am spus cu mai multe ocazii, o legătură între diferitele comunități intelectuale, care a permis contactele cu Vestul și le-a facilitat, care a permis multor intelectuali din țara dumneavoastră să rămînă în viață, vreau să zic ca intelectuali. Nu i-am hrănit fizic, i-am hrănit cultural.

— Așa este. Spuneți-mi, s-a schimbat ceva la B. A. după Revoluție !

— Cred că cea mai mare schimbare care s-a petrecut după Revoluție este că biblioteca a reușit să-și părăsească sediul din București și să ajungă și în provinciile țării. Așa se explică faptul că după Revoluție am deschis expoziții și la Craiova, Pitești, Ploiești, Brașov și vrem să mai fim prezenți la Sibiu, la Timișoara. Acestea sînt planurile. Este o schimbare și în acest sens : nu numai că facem aceste „ieșiri“ din București, dar nu ne mai este frică și ni se permite să le facem. Înainte făceam o expoziție în provincie, foarte, foarte rar, forțînd noi uneori, acum totul se petrece natural. Acestea sînt schimbările esențiale. Altă schimbare, de data aceasta vorbind strict de bibliotecă, de cărți. Am constatat o uriașă creștere a cererilor de cărți, reviste sau alte materiale de la biblioteca americană. Avem peste 150 de reviste săptămînale, bilunare sau lunare, „Herald Tribune“ ajunge de la Paris în 4 zile, „New York Times“ ajunge cam în 9 zile și așa mai departe. A crescut extraordinar de mult și numărul celor care intră în biblioteca americană, a celor noi înscriși, mai ales după Revoluție. Și mai trebuie să vă spun ceva : acum și instituțiile din provincie pot împrumuta cărți sau alte materiale prin poștă. Și creșterea în acest caz este incredibilă : de aproape 1 000 la sută în domeniul științific. Înainte de Revoluție primeam cam 20 de întrebări și cereri din acest domeniu, acum primim 200 pe lună.

— O ultimă întrebare, domnule director : cum poate ajuta B. A. presa din țara noastră, revista „Magazin“ care este o revistă de popularizare a științei ? Vreau să spun, sînt posibile acum contacte mai strînse, accesul mai direct la informația științifică, în ceea ce ne privește, la celelalte informații, culturale, politice și așa mai departe ?

— Deși de la revista „Magazin“ nu a fost nimeni, vreau să vă spun că am avut o întîlnire cu reprezentanți ai presei și am înțeles că toată lumea dorește informații, informații pe care să le folosească în ziare și reviste. Cineva chiar m-a întrebat dacă nu vreau să donez ziarului său toate numerele vechi ale revistei „Time“ și „Newsweek“. Am zis că pot, dar e o problemă. Dacă i le donez lui, ce se întîmplă cu celelalte publicații. Așa că am propus celor cu care am vorbit ca Biblioteca Americană să doneze unele materiale și să ajute Asociația Ziariștilor Români care s-a format și să se creeze astfel un Centru de Informații, un loc, o clădire sau o bibliotecă unde toți ziariștii să aibă la dispoziție materialele de la biblioteca americană, reviste, dicționare, enciclopedii etc. Deci nu pentru o persoană sau pentru o publicație, ci pentru toți ziariștii. Eu cred că nu este o idee rea. Un Centru de Presă unde noi sau celelalte biblioteci străine din București, UNESCO etc. să doneze diverse surse de informație. Sper ca ziariștii români să reușească înființarea unui asemenea Centru de Informații. Închei spunîndu-vă ce am spus cu orice ocazie : „Sîntem aici ca să servim publicul românesc“ și fac tot posibilul să nu mă îndepărtez de acest deziderat.

GEORGE CUȘNARENCU

Literatură

Debut „în regie proprie“

Situația debutanților n-a fost deloc roză în ultimii ani. Siliți să se îmbrace ca simpli marinari pe corăbiile de hîrtie ale culegerilor de debut colective, unde adesea redactorii de carte căutau să facă din ei un pluton îmbrăcat în aceeași uniformă, mulți și-au îndreptat speranțele (și drasticele economii financiare) către Editura „Litera“, suportînd însă, de data aceasta, mica suspiciune a cititorilor și a criticii — căci numita instituție editorială este, de regulă, frecventată de veleitari dispuși să-și finanțeze ambițiile vane. Între alții (dintre care citiva, beneficiind și de prezentări favorabile, s-au impus în ochii criticii), printre tinerii autori care au optat pentru această soluție, se înscrie Paul Ioan, cu placheta **Ploua de ieri** (1990). Pe ultima copertă autorul așază un scurt text prin care Alex. Ștefănescu îl prezintă cititorilor în „Suplimentul literar-artistic“ din 23 mai 1987, opinînd că „este un poet plin de farmec“ și că versurile sale sînt „persuasive, elegante — cu o nuanță retro — și încărcate de lirism ca de un fin parfum“. Multe poeme din volum susțin asemenea observații și, în acest sens, iată unul : „Noapte și iar noapte / Metereze fumurii / Ciuruite de mușcătura stelelor // Zi lîngă zi / Dale din spumă de piatră / Îmbibate de insomnia pașilor // Somn după somn / Pulberea fină de vise, obraz de țărm neatins / De epava vreunei lacrimi // Cuvînt, cuvînt, cuvînt, / Ghirlandele adevărului / Sugrumîndu-ți mărturisirea // Mărșăluim, mărșăluim, / Dîre și cratere de patimi / Așteptînd clipa echinocțiului / Dintre ideal și real“. Aș extrage însă, dintr-o izbutită poezie-manifest care deschide volumul („Libertatea de a trage cu ochiul“) intenția de „clarviziune“ (sau poate claritate) ca și aserțiunea că imaginația proprie ar fi încărcată de „febra realității“. Fără a fi chiar pline de realitate (ci mai curînd de literatură uneori), versurile conțin însă o doză de (auto)ironie (și chiar de ușoară autopersiflare) amară, însoțită de un explicabil sentiment de frustrație sau de mici ridicări ale tonului. Această mică frondă va trece, probabil, ca pojarul, fără a lăsa urme. Înzestrarea poetului merge mai ales către speculația meditativă, niței livrească, încărcată de o discretă sensibilitate ce-și asociază un mic zîmbet interior, ca în poezia ce dă titlul plachetei : „Pe cînd norii întunecați și grei ai ideilor / Se izbeau unul de altul, precum capetele cerbilor rivali. / Și peste lespezile de piatră ale Atenei / Ploaia cădea cu sunet de castaniete, / Platon, cu capul descoperit a smerenie, / Se lăsa inundat pe trup și-n cuget / De stropii socratici, binefăcători și calzi. / Între averse se refugia la umbra dialogului / Privind cu ușor dispreț academic / La cei ce făceau sceptice băi de soare. // Profund iubitor al intemperiilor, / Se spune despre el că a rămas toată viața / Adeptul apei fertile“. În tot, „Ploua de ieri“ reprezintă un debut plin de frumoase promisuni.

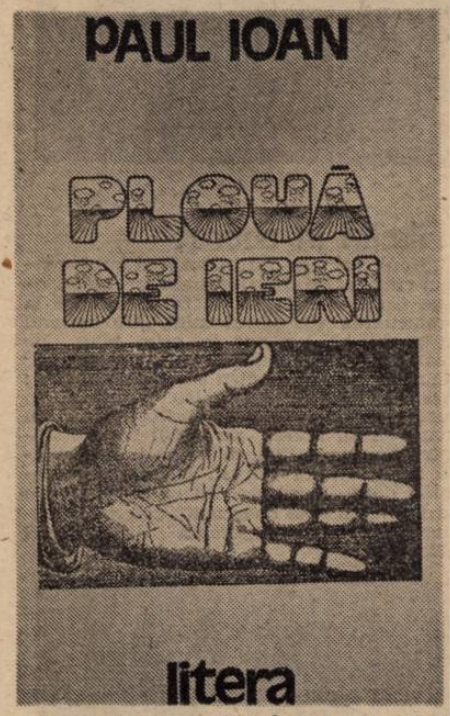

TUDOR CRISTEA

Creații ale omului și naturii

O suită de filme pentru televiziune consacrate patrimoniului universal a fost realizată de UNESCO în colaborare cu Transtel. Printre tezaurele lumii înregistrate pe peliculă pentru a fi difuzate în toate țările și a se cunoaște ceea ce geniul uman și natura au creat de-a lungul vremurilor se află templul de la Abu Simbel (Egipt), templul Borobudur (Indonezia), Insulele Galapagos, Sukhothai (Thailanda), Acropole (Grecia), Gorée (Senegal), Cartagena (Columbia) etc. Este vorba despre 14 realizări de mare valoare ale omului și naturii, care fac parte dintr-o nouă serie a filmelor documentare TV, serie care se deschide printr-o introducere referitoare la importanța Convenției cu privire la protecția patrimoniului universal. Cele 14 filme (cu o durată de 15 minute fiecare) tratează importanța istorică a fiecărei așezări, cauzele deteriorării sau distrugerii ei. Sînt oferite și soluțiile cele mai potrivite pentru restaurarea acestor monumente.

Inventatorul și logodnica sa, cu care colaborează, prezentînd misterioasele tubulețe în care ia naștere metanul

Idei de milioane

UN MOTOR CARE VA REVOLUȚIONA LUMEA

Cornel Kiluleac ne-a trimis o scrisoare în care, ca semnatar al rubricii „Magazin vă răspunde“ mă invita : **„Vino, domnule, să vezi o drăcie care merge singură și după aceea să văd dacă mai ai curajul să înjuri diletanții“.** Cum dînsul spunea că are ce să arate, nu trimitea doar schițe fanteziste, m-am dus. Cine știe ?

M-a primit într-un apartament de bloc „confort IV sporit“, cum îi spune cu umor, după care, în ciuda apropoului meu discret la lipsa de timp, m-a așezat pe o canapea cam desfundată, cu o cafea în față (cam dulce, cum nu-mi place) și a început să-mi povestească ce-i cu el. Vechea poveste : Că de mic i-au plăcut șurubăriile, dar n-a prea făcut școală, că și taică-său (un țăran de prin Oltenia, în ciuda numelui) își meșterise o drăcie **„nici avion, nici pălărie, care sălta ca broasca de cîte ori bătea vîntul, trăgîndu-și forța din aer, că aerul, dom'le, are în el o forță care numai că nu știm să o folosim, dar uite că eu știu...“.** Și abia după ce m-a ținut așa vreo oră, mi-a deschis ușa spre camera în care, într-un colț, era motorul care învîrtea, inutil dar tenace, un volant de vreo 20 kg. Pe urmă mi-a spus și cum merge. **„Uite, dom'le, aerul intră pe aici și iese pe aici. Aer bagi, aer iese. Și atunci cum merge ? Asta-i tot secretul. Aerul are bioxid de carbon, codoi, cum zicea savanta, și cît o fi el de uscat, are și umezeală. Iar umezeala are hidrogen. Așa că aer bag, aer iese, dar înăuntru fac metan. Uite, în tubul ăsta negru, în care sînt alte tubulețe acoperite pe dinăuntru cu o substanță pe care chimiștii o știu, dar o folosesc la altceva. Îți dai seama că nu-s nebun să-ți spun care-i. O zic doar ăluia de-mi cumpără invenția. Asta-i. În rest, uită-te bine, motorul e un motor ca toate motoarele, modificat puțin să meargă cu gaz. E și acumulatorul ăsta de-l vezi, dar vezi bine că-i doar pentru aprindere, merge la bujie. Numai la început, uite aici, la bornele astea de la reactor, îl folosesc să încing țevile, să înceapă reacția, că pe urmă le ține calde metanul. Crezi că am înăuntru vreo butelie, nu ? Uite, îl opresc. Dă puțin bricheta să-i dau foc. Metanul mai iese din reactor, că-i cald. Dar se oprește repede. Bun, s-a stins. Dacă era butelie, ieșea pînă se termina, nu ? Acum fac iar legătura și cuplez acumulatorul. Bun.. Rabdă cinci minute, că-i gata. Dau o dată la manivelă și, uite, merge ? Merge. Asta-i. Ce zici ?“.**

Nu mai zic nimic. Incredibil, dar adevărat, merge. Am nimerit, cred, peste cea mai mare invenție a acestui mileniu. Și nu pot face nimic. Omul vrea să-și vîndă invenția, dar nu vrea s-o înregistreze. „Mi-o fură, domnule, și îmi dă trei salarii, ca la chiori, că eu am salariu mic. Scrie mata despre ea și-ți dau zece la sută. Dar vreau dolari, că leul azi e și mîine s-a dus, că vine inflația și am să-mi cumpăr țigări cu milioanele, ca bietul tata...“.

Oameni buni, faceți ceva. Invenția asta trebuie să rămînă a României. În ce ne privește, nu vrem bani. Cei zece la sută îi vom depune pentru Asociația inventatorilor. Dar pînă atunci trebuie să existe acei nenorociți de dolari pe care-i vrea omul. Așteaptă ofertele pe adresa ziarului, nu pe adresa de-acasă, că nu vrea să i se dea o spargere, să i se ia motorul și, mai știi, chiar și capul. Motorul merge, l-am văzut. Și este extrem de simplu. Ca oul lui Columb. Ca orice invenție adevărată.

MARIAN GRIGORE

ÎNTRE CABINETUL I ȘI Ddemnitatea ARTEI

Drumul oricărui călător, la Galați, nu poate ocoli faleza Dunării. Aici, orașul se înclină, ca o imensă corabie, în fața zidului de ape, iar ceva mai sus, în amonte, coastele sale călăfătuite cu betoane și taluzuri stau înfipte în promontoriu, priveghind trecerea fluviului cenușiu și sălcos. Nu e momentul, acum, să dăm la iveală o istorie a locului, dar vom menționa, totuși, în treacăt, că încă în urmă cu un veac și mai bine visul oamenilor de la Dunărea de Jos a fost de a întinde de-a lungul malului sting o arteră rutieră care să lege — și să apropie, până la contopire — cele două mari porturi, Galați și Brăila, lucru care s-a și făcut, construcția fiind în curs de desăvîrșire.

Tot de pe această parte, ar urma să se arunce un pod peste fluviu — un pod sau chiar două —, pentru ca Măcinul, Isaccea, Tulcea și celelalte așezări de pe malul drept, altminteri dintotdeauna orbitind, nu numai economic, în jurul amintitelor orașe, să se înscrie într-o vastă rețea de circulație, modernă, eficientă, rapidă, în orice caz, mai potrivită traficului, decît bacurile navromului sau lotcile pescarilor.

Întorcîndu-ne la subiect, cred că vizitatorul va fi observat în trecerea sa, fie plimbîndu-se pe chei, fie privind de pe puntea vasului, că faleza de la Galați este nu numai un loc de agrement bine conceput ,ci și un original muzeu de sculptură în metal. Unic pe întregul curs al celei mai importante căi de apă din Europa, cum scriu ghidurile turistice și cum a consemnat, la inaugurare, presa din țările riverane. Începutul acestui edificiu artistic datează din 1976. Încurajată de succesul dobîndit cu tabăra de la Măgura, Uniunea Artiștilor Plastici a extins experimentul și la Galați, printre protagoniști aflîndu-se regretatul George Apostu, Manuela Șiclodi Inge Glass, Gheorghe Terescenco, Wilhelm Demeter, Tiberiu Bențe ș.a.

S-a muncit mult, în acea vară, s-a muncit ,cum se spune, pe rupte. Artiștii nu mai pridideau cu proiectele, cu ideile, iar constructorii gălățeni, îndeosebi cei de la Șantierul naval și de la Combinatul siderurgic, iubitori și ei de armonii în spațiu, au devenit un fel de coautori ai ineditului ansamblu sculptural, adunînd și depozitînd tabla declasată, resturi, adică, apoi prelucrînd-o după trebuințe, sudînd-o și înălțînd-o pe postamente, cu alte cuvinte, ajutînd la punerea în operă a monumentelor imaginate de meșterii uapiști. Ca unul care m-am întîmplat să fiu de față la vernisaj, pot depune mărturie că ediția dintîi a Taberei de sculptură în metal a fost o adevărată sărbătoare pentru oraș.

Însă, în acea epocă, nici de glorie, nici de istorie, dar de care, iată, ne izbim mereu cînd avem a scrie, fiindcă, deși revoltă, nu pare a se da bătută, scuzați rima nepotrivită, în acea epocă, zic, se făcea ca un făcut să apară în calea oricărei fapte frumoase cîte un împiedicător. În cazul de față, împiedicătorul, un refulat sau o „coadă de pește" care aspira să devină cap, a întocmit un memoriu. Mai precis, o sesizare pe adresa ctitorului-de-țară-nouă, la cabinetul unu. Din care rezulta că, la Galați, niște sculptori, e drept, puțini la număr, se dedau la orgii artistice, risipind tabla poporului, ca să cocoațe ei pe faleză, efigie luminoasă, nu-s' ce obiecte suprarealiste, străine de cugetul și simțirea făuritorilor de bunuri materiale. Dată fiind situația gravă creată, memoriul, semnat de „un grup de tovarăși", cerea o anchetă care să înfiereze fierul și să oțelească oțelul, astfel încît, înlăturîndu-se greșelile semnalate — și pe cei care le-au făcut —, harnicii constructori și metalurgiști de la Dunăre să dea patriei cît mai mult metal.

Sub aceste „auspicii", ediția a doua a Taberei de la Galați a debutat ca o manifestare subversivă. Celor care sprijiniseră, cu materiale și manoperă, inițiativa U.A.P. li s-a sugerat să nu se mai amestece unde nu se știe ce o să iasă, iar cei care avizaseră lucrările au fost preveniți asupra consecințelor decurgînd din cum o să iasă. Așa că, dacă e să judecăm împrejurarea cu detașarea oferită de curgerea timpului, tabăra de sculptură în metal, unică în felul ei, fără doar și poate, n-a durat decît o vară, următoarea fiind, mai degrabă, o pîndă continuă între anchetatori și anchetați. Un „flash" aparent banal : la un colocviu pentru arta comediei, acțiune atemistă bine strunită ideologic, invitații din țară au vizitat faleza fără însoțitor ofi-

cial. Motivul : gazdele amabile de felul lor, au mărturisit că tabăra merită văzută, dar că ele, personal, nu se pot... expune.

George Apostu, Dumnezeu să-l odihnească, a coordonat ediția a doua a Taberei, pendulînd între mînie și ironie. În această calitate, de șef de colectiv, el a fost interpelat în repetate rînduri. Precizez : interpelat, nu anchetat, ca să nu se, mda, interpreteze. Un oarecare Ciulin, reproduc din memorie, trimis de la cecepecere, personaj amintit, însă cu numele de Ciudin și de fostul inspector cultural, dl. Ștefan Stanciu, într-o convorbire consemnată de scriitorul gălățean Dan Plăeșu (cf. revista „Porto-Franco"), i-a spus lui Apostu că el, Ciulin — sau Ciudin —, ca parte dintr-o colectivitate, n-are nimic împotriva sculpturii în metal, în lemn sau în piatră. În marmură, da, că e necesară la ctitorii. Așadar, maestrul Apostu trebuie să fie de acord că, în conformitate cu calculele efectuate de specialiști, tabla folosită la tabăra de pe faleză acoperă necesarul pentru un cargou de 4 500 tone.

— Eu cred că s-ar putea construi un cargou mult mai mare ! a admis George Apostu.

— Perfect ! a exclamat Ciulin sau Ciudin. Înseamnă că ineficiența acțiunii U.A.P., analizată critic de cece, este reală.

— Depinde ce înțelegeți dv. prin acțiune, replică autorul imensei alegorii „Fructul soarelui" care dirijează, astăzi, de pe terasa superioară a falezei, istrovirea Istrului, poate Histrului. Poate, deși sînt sigur.

— Știți cîtă valută liber convertibilă aduce țării, pe an, un cargou de 4 500 tone ? s-a repezit, cu secera și ciocanul, trimisul cecepecereului să scadă prețul Fructului încă neprețuit.

— Și dacă naufragiază ? presupune Apostu.

— Cine ?

— Cargoul.

— Nu este indicat ,dar e posibil, recunosc.

— Atunci, raportați — știți dv. unde trebuie să raportați ! — că sculpturile noastre, cargouri de mărșăluit infinitul, nu vor naufragia niciodată !

Posibil ca, mot-a-mot, dialogul reprodus — memorie dintr-o memorie, amîndouă afective ! — să nu se fi desfășurat chiar întocmai. Apostu obișnuia, povestind, să-și completeze spusele inițiale. Dar, v-aș ruga să rețineți, fără să schimbe esența gîndirii. De altfel, privesc spre el cu invidie, fiindcă din toate istoriile scrise și nescrise, singurele care poartă stigmatul autenticității sînt statuile.

Ceea ce s-a întîmplat, în continuare, nu-i greu de intuit. La Șantierul naval, a început să nu se mai găsească electrozi, pentru sudură. La Combinatul siderurgic, s-a declanșat brusc, o campanie revoluționară de economisire a deșeurilor metalice. Iar la comitetul de cultură, s-au terminat fondurile menite să asigure cazarea și masa artiștilor. Numai ancheta ordonată de cabinetul unu nu întîmpina opreliști : verificări, interogatorii, confruntări cu muncitorii navaliști care, contrar așteptărilor brigăzii consiliului central de control muncitoresc, cum se împodobeau astfel de organisme, cu denumiri lungi și sfo-ăitoare, au declarat că ei au lucrat pe faleză în timpul liber, fără să fie împinși de la spate, că le place ce au făcut și că or să mai facă. Totuși, apa îndoielii n-a încetat să sape, erodînd entuziasmul uapiștilor. Șicanele, tergiversările, frica și, mai ales, insinuările de tot felul și-au atins țința. De pildă, una dintre cele mai mari lucrări, „Nașterea luminii" de Wilhelm Demeter, n-a fost amplasată nici pînă astăzi.

Dar, dincolo de ceea ce s-a întîmplat, important mi se pare ca Tabăra de sculptură în metal să nu rămînă îngropată în uitare. Zilele trecute, am fost la Galați. Bineînțeles, ducîndu-mă și pe faleză. Ansamblul sculptural este ușor degradat. Mi s-a spus că, odată cu venirea primăverii, va fi revopsit, laolaltă cu amenajarea spațiilor înconjurătoare. Prea bine. Întrebarea e, însă, cînd va fi întregit, așa cum a fost gîndit, inițial ?

MANOLE AUNEANU

ATLANTIDA PRINTRE NOI

3. Eroarea lui Montezuma

Poate că nu este totuși atît de grav să fim condamnați să trăim într-o lume a coincidențelor — pe cît de gravă mi se pare afirmația lui J. P. Sartre : „am fost condamnați la viață". Miezul oricărei coincidențe este un mister sau promotorul unui mister. Cum însăși existența umană își are originea în culisele unui trecut spre care lumina a pătruns foarte difuz, este firesc să fim captivați de enigmele ce ne înconjoară. Și asta deoarece sîntem tentați să facem mereu o legătură indestructibilă între semnele de întrebare din jurul nostru și propriul nostru semn de întrebare.

Citind despre apropiatul jubileu al jumătății de mileniu, ce se va împlini în 1992, de la descoperirea Americii de către Columb, mi-am pus următoarea întrebare : dacă (prin absurd) Isabella de Castillia nu i-ar fi pus la dispoziție navigatorului spaniol trei nave, ci... trei aparate de zbor, care ar fi fost reacția băștinașilor ? Eu cred că receptivitatea față de noii sosiți ar fi fost inimaginabil de mare, și nu ar fi fost datorată superiorității tehnicii în sine ci datorită unei zguduitoare coincidențe : aceea cu mitul „Șarpelui zburător" sau „Șarpelui cu pene", adică **Quetzalcoatl** (zeu aztec de primă importanță ; în varianta maya el este Kukulkan, divinitate mesianică, simbolizînd civilizația). Absurdul interogației de mai sus pălește dacă ne amintim că însuși monarhul Montezuma l-a primit cu onoruri pe conchistadorul Hernan Cortés, identificîndu-l cu (sau un trimis al lui) Quetzalcoatl, cel așteptat din „adîncul cerului".

Tocmai **înălțimile** (sau cerul, cum doriți), cu întreaga lor paletă de semnificații — văzute la modul propriu și figurativ — reprezintă (după opinia mea) una din marile coincidențe ce urmăresc și azi prin mit și realitate existența omului. Iar Atlantida nu face nici ea excepție. Dar înainte de o explicație a acestei afirmații, aș dori să încadrez cronologic „existența" Atlantidei cu alte două mari enigme, al căror numitor comun este ceea ce se petrece **deasupra** noastră.

Dispariția dinozaurilor — cauza ei — tinde tot mai mult să fie pusă în legătură cu fenomene meteorice catastrofale, declanșatoare de masive schimbări de climă. Poate că un fel de maxi-Tunguska ?! Dar uriașele reptile nu priveau cu prea mult interes spre cer, dar pe noi ne fascinează cerul și prin prisma fenomenului OZN (pe care nu-l privim, desigur, ca pe o amenințare, ci mai mult ca pe o sfidare). În lipsa unui dialog sau a unei dovezi palpabile (probă materială certă), urmașii noștri ne vor considera pe drept cuvînt creatorii mitului OZN. Și dacă peste sute sau mii de ani piloții OZN-urilor (ambele civilizații avansînd proporțional, evident) vor lua contact direct cu pămîntenii, vom fi poate la fel de receptivi precum Montezuma cu pseudo-Quetzalcuatl, Hernan Cortés. Dar pînă atunci să ne amintim de cuvintele singurului președinte al unei țări care a luat poziție față de OZN, și anume Dwight Eisenhower (la 16 decembrie 1954) : „Farfuriile zburătoare există doar în imaginația celor ce le caută pe cer".

Și atlanții (?) priveau înălțimile, de unde le-a venit (probabil) pieirea, prin declanșarea **potopului**. Și poate tocmai pentru faptul că civilizația lor înaintată le-a permis unele previziuni, au încercat (în viziunea lui Platon) să cucerească noi teritorii spre a se pune la adăpost de diluviu, spre a găsi **Aparatul supraviețuirii** lor. Potopul universal, datarea lui aproximativă la sfîrșitul glaciațiunii Würm, reprezintă o altă coincidență care vine în sprijinul ipotezei dispariției (deci implicit existenței) unui continent „mai mare decît Libya și Asia la un loc" (Timaios, 25e).

(Va urma)

PAUL IOAN

• GLOB MAGAZIN • GLOB MAGAZIN • GLOB MAGAZIN • GLOB MAGAZIN • GLOB MAGAZIN • GLOB MAGAZIN •

Airbus contra Boeing

Continuă competiția între coloșii aeronauticii mondiale

Airbus Industrie, consorțiu aeronautic vesteuropean, vine tare din urmă. Concurența deasupra Atlanticului, dar și în alte regiuni ale globului, între „Airbus" și „Boeing", numărul unu mondial în construcția de avioane de pasageri, s-a întețit în ultimii ani. Ea a devenit tot mai spectaculară în planul comenzilor, dar și al subtilităților tehnice, menite a face uriașele „păsări de oțel", ieșite de pe benzile de montaj, mai căutate pe piețele de desfacere.

Cînd a apărut Airbus ? În urmă cu 20 de ani, în baza acordului intervenit între patru țări : Franța, Marea Britanie, R.F. Germania și Spania. Consorțiul viza de la început dobîndirea unui loc privilegiat pe piețele aeronautice. Anii au trecut și se poate afirma că dorința a fost împlinită. Succesul este într-adevăr remarcabil dacă se are în vedere înfruntarea permanentă a consorțiului cu marii constructori de avioane nord-americani : „Boeing" și „McDonnell Douglas". Marele rival a fost și rămîne concernul Boeing. În martie 1984, Airbus Industrie realiza o spectaculoasă breșă pe piața americană, obținînd un contract record cu compania de transporturi civile „Panam". Un an mai tîrziu, Airbus reușea să-și sporească comenzile. Ele au ajuns să reprezinte o cincime din cele ale colosului aeronautic din Seattle (statul Washington). În 1989, procentul comenzilor consorțiului vesteuropean ajungea la o treime, iar în acest an este pe cale de a se situa aproape la jumătate din cel al puternicului său rival. Airbus a obținut 405 comenzi ferme, față de 167 în 1988. Cel mai solicitat avion este bireactorul „A-320", cu 110 exemplare vîndute, talonat de un alt bireactor — „A-330", cu 107 unități, ce poate primi la bord 400 de pasageri, relevă cotidianul „Le Monde". Performanțele acestui ultim tip de aparat de zbor, care nu va intra în exploatare înainte de 1993, sînt indiscutabile. Și ele au trezit neliniște în tabăra adversarului de pe coasta Pacificului. Scurt-curierul „A-320" a înregistrat multe comenzi. Cererea se explică prin faptul că este primul avion de linie cu cockpit în întregime computerizat. El beneficiază și de comenzi de zbor electrice („Fly by wire"). „A-330" este o versiune economică a lung-curierului „A-340". Va fi primul avion de linie ale cărui aripi se vor modifica în timpul zborului. Sistemul, botezat „variable camber wing", va permite economii de carburanți pînă la 10 la sută. În timpul zborului, totalitatea suprafețelor portabile ale aparatului „A-330" își va putea adapta profilul la greutatea avionului, viteza de croazieră și altitudine. Confruntat cu această sfidare de ordin tehnic, Boeing a fost nevoit să lanseze proiectul unui aparat similar lui „A-330", anume B-777. Se urmărea să nu se piardă teren în planul tehnologic și nici interesul cumpărătorilor. Cvadrimotorul „A-340" a fost vîndut în 81 de exemplare. Și alte tipuri de avioane și-au găsit cumpărători : 54 de avioane „A-300", 33 aparate „AC-310" și 20 avioane „A-321, versiunea alungită.

Care este situația comenzilor pentru avioanele Boeing ? În cursul anului trecut, cel mai mare constructor de avioane civile de pe mapamond a înregistrat 887 comenzi ferme. Era o cerere cu 225 de unități mai mare decît cea înregistrată în anul 1988, considerat un an record. Cel mai solicitat model a fost bireactorul „B-737", cu 467 exemplare. Cererile pentru bireactorul cu cea mai mare talie — „B-754" — au fost de 225 unități. A urmat „B-767", mediu-curier, cu 125 exemplare, „Boeing-747", cel mai scump avion de pasageri, înregistrează o scădere a interesului din partea companiilor de transporturi aeriene. Se pare că acest dezinteres se poate accentua în continuare. Boeing a livrat clienților săi, într-un singur an, 283 de aparate de toate tipurile. Prestigiosul constructor urmează să livreze 1 705 avioane, pentru suma de 85 miliarde de dolari. Este o valoare deosebită a comenzilor colosului aeronautic, cerere subliniind creativitatea specialiștilor firmei Boeing.

La rîndul său, Airbus Industrie urmează să livreze 774 aparate pentru circa 40 miliarde dolari. Pe parcursul unui an, consorțiul aeronautic a reușit să livreze 105 avioane de diverse tipuri. Airbus-321 s-a născut pe planșetele proiectanților pentru a concura aparatul „Boeing-757". Contralovitura nu s-a lăsat prea mult așteptată. „Boeing-777" a apărut în concepția proiectanților (decizia a fost luată mai întîi în consiliul de conducere de la Seattle) drept rival a lui „Airbus-330". Aparatele de zbor Airbus sînt apreciate în întreaga lume pentru multiplele lor calități : cost scăzut de exploatare, nivel ridicat al confortului pentru pasageri și capacitate sporită pentru transportul mărfurilor.

Competiția dintre coloșii aeronauticii mondiale este menită a genera o concurență loială pe planul tehnologiilor constructive. Există însă pericolul extrem de primejdios, așa cum bine subliniază Alain Faujaz în Le Monde, ca intensificarea competiției între cei doi mari constructori de avioane să se soldeze cu livrarea unor aparate asamblate în grabă. Și defecțiunile nu vor întîrzia să apară. Ele s-ar putea ivi chiar în timpul zborurilor, și urmări tragice în rîndul pasagerilor nu ar mai putea fi uitate. Unele companii aeriene internaționale s-au plîns de ultimele aparate „Boeing-747" primite, din cauza unor defecțiuni descoperite. Din competiția marilor constructori de nave aeriene, uneori acerbă, ar trebui să beneficieze călătorul, care vrea să ajungă mai repede la destinație și în deplină securitate.

D. FILIP

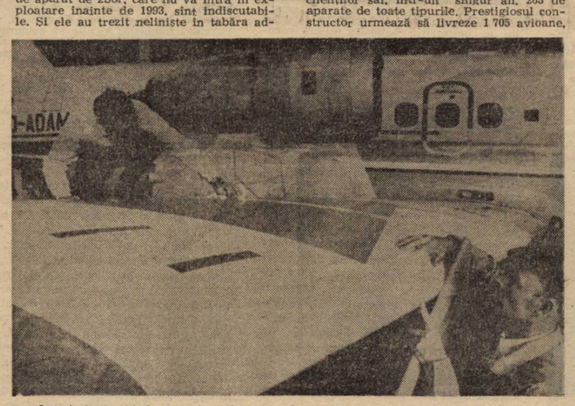

Imaginea surprinde momentul în care tehnicienii încearcă să pună la punct, într-un hangar al lui Airbus Industrie, aripile cu profil variabil, recurgîndu-se la avionul pentru cercetări „Atlas".

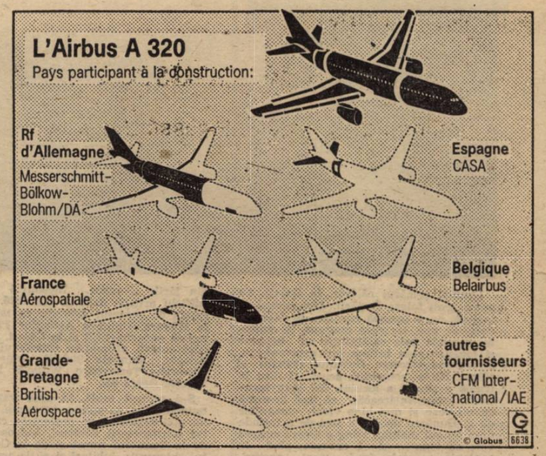

glob magazin

ORAȘELE SUBMARINE (II)

Arhitectul submarin se inspiră din formele biologice pe care le observă cu ajutorul microscopului electronic. Întreaga istorie de cucerire a spațiilor submarine stă înscrisă într-o simplă sferă de sticlă. Mici perle de aer care rezistă presiunilor și iau orice formă, explică Jacques Rougerie. Proiectul „Pulmo" (Mașina marilor profunzimi) seamănă cu o meduză, fermele submarine seamănă cu păianjenii de apă dulce (sau argironeții), orașele subacvatice seamănă cu cochiliile în formă de spirală, cartierele lacustre seamănă cu coloniile de corali etc. Dar, arhitectul submarin nu se limitează să copieze natura, ci inventează procedee care îl vor ajuta pe om să trăiască sub apă (un nou tip de costum de scafandru, submarine moderne, turele de plonjare, aquabule). Luînd startul dintr-o aquabulă situată la cel puțin douăzeci de metri, plonjorul poate efectua ieșiri în marile profunzimi. Cît în ceea ce-i privește pe „țăranii mării", ei pot primi părinți și prieteni în cartierele lor de locuit sau de simplă plimbare de plăcere. Astfel, așezările submarine imaginate de Jacques Rougerie ar putea juca din plin rolul lor științific, educativ, industrial sau pur turistic. Ceva asemănător au și astronauții, adevărate sate de antrenamenți, unde sînt reproduse condițiile presiunii, în vederea zborurilor de lungă durată din spațiu. Și, dacă astronautul revine de pe Lună în patru zile, scafandrul are nevoie de 18 zile pentru a reveni la suprafață de la mai puțin de 520 de metri și să se readapteze la atmosfera terestră. Mult prea lent pentru industria submarină, care a fost nevoită să apeleze la roboți înainte de a constata că, față în față cu nepreväzutul, numai omul era capabil să reacționeze repede și bine, reparînd stricăciunile ivite. Bernard Gardette, fiziologul de la „Comex" se bucură de întoarcerea la serviciile pe care le poate aduce omul în mediul acvatic. El este convins că omul are într-adevăr capacitatea de a se adapta oricărui mediu ostil, de a calcula riscurile acceptabile ale unei misiuni, ajutind astfel oamenii de știință. Veritabili cobai benevoli, scafandrii contribuie cu fiecare scufundare a lor — se arată în încheierea unui amplu articol pe această temă publicat în revista franceză „Viva" — la învingerea imposibilului și ameliorarea tehnicilor submarine. Separați de lumea exterioară la fiecare fază experimentală, cu vocile lor deformate de gazele sub presiune, provocînd efectul „Donald Duck", acești temerari ai adîncurilor ne devin, nouă, celor de pe uscat, din ce în ce mai familiari.

RODRIG ANDRIȘAN

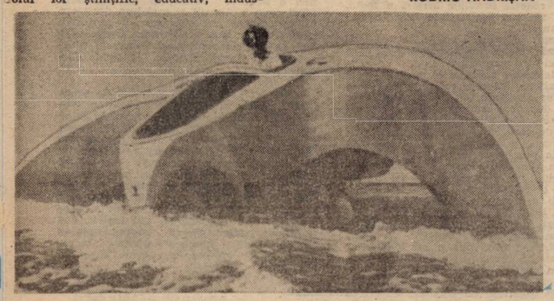

Sexualitate

Începînd din acest număr, vă propunem o nouă rubrică — SEXUALITATE —, în cadrul căreia vom prezenta studii științifice pe această temă, opinii ale medicilor specialiști în domeniu, diverse cazuri și modalități de rezolvare. Așteptăm însă și alte sugestii din partea dv.

Copilăria și... disfuncțiile sexuale masculine

...este subiectul pe care îl supunem azi atenției. Revista franceză „Medicine et Hygiene" publică rezultatul unui studiu interesant, efectuat de un grup de specialiști francezi privind relația dintre primele raporturi sexuale și disfuncțiile sexuale masculine. Studiul a avut în vedere două loturi de subiecți, alcătuite din muncitori a căror vîrstă medie a fost de 34 ani, căsătoriți sau cu parteneră sexuală stabilă. Primul grup cuprindea bărbați cu disfuncții sexuale (tulburări de erecție, ejaculare precoce etc.), iar al doilea, bărbați care se declarau mulțumiți de tonusul lor sexual (normal). Toți au răspuns la întrebările unui test, pe care vi-l prezentăm în continuare. Cifrele reprezintă (în procente) cîți dintre cei chestionați au răspuns afirmativ.

Întrebări	Bărbați cu disfuncții sexuale	Bărbați normali
1. Ați fost oprit să puneți întrebări despre sexualitate în copilărie și adolescență ?	92%	36%
2. Ați fost martori la raporturi sexuale în copilărie și adolescență ?	25%	53%
3. Ați practicat jocuri sexuale înainte de pubertate ?	0%	79%
4. Ați practicat masturbarea în timpul copilăriei și adolescenței ?	40%	75%
5. Ați avut primul raport sexual înainte de 18 ani ?	32%	81%
6. Primul raport sexual a fost cu o prietenă ?	14%	54%
7. Primul raport sexual a fost cu o prostituată ?	24%	16%
8. Ați resimțit angoasă sau neplăcere după primul raport sexual ?	70%	26%
9. Ați avut raporturi sexuale rare în anii care preced ancheta ?	75%	38%

COMENTARII ALE SPECIALIȘTILOR : Majoritatea persoanelor cu disfuncții sexuale declară că în copilărie nu au avut voie să pună întrebări despre sexualitate, subiectul fiind considerat tabu. De aici, o anumită pudoare și timiditate exagerate, precum și teama de a nu fi pedepsiți. E semnificativ și faptul că nici unul dintre bărbații din primul grup nu-și amintește să fi participat în copilărie la jocuri sexuale. Ce înțeleg specialiștii prin aceste jocuri ? E vorba de jocuri în care, în mod direct sau indirect, se fac referiri la zonele genitale. De exemplu, jocul de-a mama și de-a tata, de-a doctorul etc. În ceea ce privește primul raport sexual, acesta a fost evident mai precoce în rîndul bărbaților cu sexualitate normală. De asemenea, demn de menționat este că bărbații din prima categorie au stabilit într-un procent mai mare raporturi sexuale cu prostituate. Nu întîmplător, în cazul lor, amintirea privind senzația de neplăcere ce a însoțit primul contact sexual este aproape de 3 ori mai mare decît la lotul de bărbați normali. Edificator este și ultimul răspuns dat în cadrul testului, privind dinamica raporturilor sexuale din ultimii ani.

CONCLUZII : Specialiștii apreciază că există o strînsă legătură între educația sexuală primită în copilărie și disfuncțiile sexuale masculine.

Se reconstruiește Babilonul

Faimoasa capitală antică, Babilon, se reconstruiește! Decizia a fost luată de către guvernul irakian, care dorește să transforme zona respectivă (unde se vor construi și hoteluri, restaurante, cinematografe etc.) în cel mai mare centru turistic din Orientul Mijlociu.

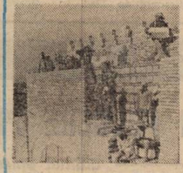

După cum se știe, Babilonul a fost un important centru economic și cultural al lumii antice, așezat în regiunea cursului inferior al Eufratului. De pe acuma au fost produse peste 60 de milioane de cărămizi, iar alte trei milioane sînt în curs de fabricație. La reconstruirea orașului (vestit și prin grădinile sale suspendate) au fost invitați cei mai cunoscuți specialiști, au fost consultate cele mai complete documente privind construcția sa. Pentru realizarea „grădinilor suspendate", guvernul irakian a instituit un concurs internațional pentru asigurarea unui sistem eficace de irigare a grădinilor, considerate una din cele șapte minuni ale lumii. Lucrările sînt în plină desfășurare.

Reziduuri refolosite

Pentru purificarea zahărului în tehnologia fabricării sale se utilizează var nestins. În timpul acestui proces se formează un reziduu de filtrare — carbonatul de calciu (principalul component al cretei naturale) cu diverse impurități. Specialiștii din Kiev (U.R.S.S.) au reușit, pe baza unor cercetări experimentale, să conchidă că reziduurile rezultate în procesul de fabricare a zahărului pot servi drept ingrediente utile pentru materialele polimerice, înlocuind materia primă naturală — creta și caolinul. Depunerile reziduale sînt uscate, obținîndu-se un praf de culoare gri-bej. Reacția în timpul căreia se formează carbonatul de calciu se desfășoară într-o soluție a substanțelor organice. Pe fiecare microparticulă de praf se formează un strat din aceste substanțe. Acest strat modifică proprietățile cretei.

Datorită acestui proces de depunere a reziduală de carbonat de calciu reacționează chiar mai bine cu polimerii și cauciucurile decît creta naturală, făcîndu-le mai rezistente, mai tari, mai stabile la uzura prin eroziune. Cu acest praf pot fi pudrate produsele din cauciuc pentru ca ele să nu se lipească unele de altele. Utilizarea munților de reziduuri care ocupă suprafețe întinse în preajma fabricilor de zahăr vor face posibilă realizarea unor însemnate economii.

Mătură pentru toate ungherele

În loc de mătură și lopată inginerii norvegieni propun gospodarilor să folosească o serie de noi mașini. La acestea peria pentru măturat este fixată pe o mînă mecanică, ea putînd să pătrundă în toate unghere-le, în toate locurile unde mașinile obișnuite destinate curățeniei nu pot ajunge. În ceea ce privește dispozitivul rotativ de curățat zăpada aceasta prezintă o serie de avantaje, între care faptul că atunci cînd curată neaua albă de pe stradă sau de pe trotuar el poate să o arunce la o distanță reglabilă între un metru și cîteva zeci de metri.

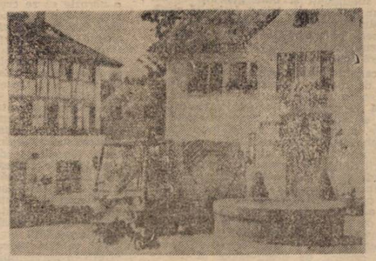

telex

■ **In anul 1988, mii de foci au eșuat pe coastele Mării Nordului și ale Mării Baltice. Victime ale unei pneumonii acute, majoritatea femelelor advortau. Multi timp, oamenii de știință au considerat că acest dezastru (peste 20 000 de decese) s-ar datora poluării și invaziei apelor de către alge. Ulterior, s-a descoperit însă că agentul responsabil este un virus asemănător celui ce provoacă la ciini maladia Carré. S-a emis ipoteza că virusul ar fi fost prezent și la focă, dar el s-ar fi dezvoltat în urma unui dezechilibru ecologic.**

In cîteva luni, cercetătorii au fabricat un vaccin pe care mai intîi l-au testat pe focile din captivitate, apoi l-au administrat și exemplarelor aflate în libertate. Sarcina a-sumată s-a dovedit deosebit de dificilă, dar rezultatele sînt încurajatoare. ■ **Culoarea bronzului variază în funcție de conținutul său în etan. El este rosu, cînd etanul este în proporție de pînă la 5 la sută, galben cu etan pînă la 25 la sută, și alb dincolo de aceste procente.** ■ **În fiecare an, pe Terra cad peste o sută de mii de tone de meteoriți. Aproximativ cinci mii dintre aceștia ating o greutate de... cîteva grame.** ■ **În Egipt s-au descoperit vestigiile unei nave din lemn de cedru vechi de peste 4 700 ani.** ■ **Mișcarea de rotație pe care Pluton o efectuează în jurul axei sale are nevoie de 6 zile, 9 ore și 17 minute.** ■ **În fiecare an, în lume se extrag ca urmare a exploatărilor subterane 3 miliarde tone de minereuri, dintre care două miliarde de cărbune.** ■ **În Franța sînt recuperate în fiecare an peste trei milioane de tone de hîrtie, ceea ce reprezintă un sfert din materia primă utilizată.** ■ **Heliografia, primul procedeu fotografic pus la punct de Niepce în 1829, folosea plăci pe bază de bitum de Judee.** ■ **Broasca țestoasă este una dintre reptilele cele mai voluminoase : ea poate atinge 2,40 m lungime și o greutate de 500 kg.** ■ **Uneori, în timpul unei operații pe cord deschis, pot fi utilizate peste 40 de flacoane de sînge a cîte 500 grame.** ■ **Începînd din anul 1967, data primului transplant cardiac, peste 10 000 de persoane au beneficiat de acest tip de intervenție chirurgicală, 70 la sută dintre acestea soldîndu-se cu reușită.** ■ **Din punct de vedere biologic, consideră specialiștii, omul actual nu este prea diferit de strămoșul său preistoric.** ■ **Cea mai veche rețetă a săpunului a fost concepută și scrisă în urmă cu 4 500 de ani pe o placă de argilă de origine sumeriană.** ■ **Avînd o rotație de 172 248 km/h, Saturn este cea mai „rapidă" dintre planetele sistemului solar.** ■ **Cei mai mare labirint din lume se află în Anglia, la Longleat, și măsoară 2,72 km.** ■ **Într-un kilometru pătrat de pădure există, în medie, între 30 și 35 de specii de păsări și peste 1 000 de cupluri.** ■ **Hemoglobina permite transportul oxigenului în singe. O substanță asemănătoare asigură aceeași funcție în rădăcina plantelor.** ■ **La începutul secolului al XIII-lea, un medic italian — Hugues de Lucques — utiliza opiul și alte droguri în scopul adormirii pacienților.** ■ **Prima grefă de măduvă a fost efectuată în 1957. Această intervenție a permis, ulterior, salvarea a numeroase vieți, îndeosebi de copii.** ■ **Egiptenii considerau că durerea de dinți era o formă de manifestare a furiei divine.** ■ **Omul poate să trăiască aproximativ două luni fără să mănînce, dar numai o săptămînă fără să bea lichide.** ■ **„Ciuma neagră" care s-a abătut în 1348 asupra Europei a făcut peste 25 milioane de victime, adică aproape un sfert din populația continentului.** ■ **Primul transplant de ficat a fost realizat în Statele Unite în 1963 unei femei care nu a supraviețuit decît 22 de zile.**

Starea de veghe

INDUSTRII „CEREBRAL-INTENSIVE“ DE-A DREPTUL GÎNDITOARE...

„Megatendințele“ lui Naisbitt au fost oferite spre lectură și studiu cititorului român, am spus-o de curînd, cu o întîrziere de aproape opt ani. Și a fost un caz relativ... fericit. Lucrarea lui William H. Whyte, „Omul organizațional“,o carte de răscruce spirituală (socio-economică), în perimetrul anilor '60, n-a avut norocul (ori n-am avut noi norocul) de a o fi aflat, bunăoară, nici măcar într-un plan de intenții editoriale. Sau dacă a fost cuprinsă vreodată (în măsura în care au existat editori și redactori, probabil, care au regretat ca și noi atîtea cărți interzise), **cine să înfrîngă și cum** omnipotența unei cenzuri devastatoare de gînd și spiritualitate ? Dar poate n-ar fi tîrziu să edităm, măcar acum, dacă nu tot ceea ce nu s-a tradus la timp, cel puțin acele lucrări din ultimul deceniu, care continuă să-și păstreze o stringentă actualitate. De la „Goodbye Gutenberg“ („Adio, Gutenberg“) a lui Anthony Smitz (apărută în 1980) la cartea lui Toffler, „Previews et Premises“ (Previziuni și Premise — 1983), cu titlul mult mai bine găsit în franceză, „Les Cartes du futur“. Și, într-un fel, din aceeași familie, lucrarea din 1984 a lui Jacques Perrin, „Transferurile de tehnologie“, temă atît de actuală pentru economia noastră, ca și incitantele „Prospectives 2005“, editată în 1987 de Centrul național de cercetare științifică al Franței. Iar la capătul întregii liste de titluri, dar nu în ultimul rînd ca importanță, acele exigente lucrări despre miracolul japonez — „La strategie de l'invisible“ a lui Michel Random (1985), ori interpretarea în sine a Miracolului ca „Sursă de inspirație pentru o nouă gestiune“, cum se și intitulează, de altfel, excelenta lucrare din 1984 a profesorului Léon F. Wegnez. După o celebră butadă, idei, și titluri de lucrări, care ar binemerita să fie cercetate atent și, eventual, traduse, noi am mai avea... Cu spațiul tipografic, însă, cu hîrtia și celelalte „giște“ nu prea stăm excelent...

Și revenind la Naisbitt, la megatendința dintîi pe care o formulează, ca veritabilă cursă contra-cronometru spre o societate informațională :

Într-un moment în care informația a devenit o veritabilă (și redutabilă) resursă strategică, pe cînd să mai amînăm această „reoxigenare“ prin Carte (prin reevaluări temerar-sanogene, la scara întregului organism social, și printr-un alt palier de cunoaștere) și resurecția, în fapt, a tuturor proceselor și disponibilităților creative? (Daniel Bell, de la Harvard, cel care a și definit cel dintîi informația drept o resursă strategică, ținea să sublinieze, sub beneficiu retoric, că INFORMAȚIA : „Nu e singura resursă... Fiind strategică, însă, e cea mai importantă). Confruntați la scară mondială cu apariția unor industrii „cerebral-intensive“ mai curînd decît „capital-intensive“ (idee lansată de Robert Noyce, fondatorul celebrului Intel Corporation), Naisbitt enunță patru condiționări (și restricții) ale acestui nou timp istoric“.

● Epocile de tranziție, de la un tip de economie la altul, sînt epoci în care *spiritul întreprinzător* înflorește. Astăzi ne aflăm într-o astfel de perioadă. (Tulburătoare actualitate ! n.n.).

● Astăzi producem informația *în masă*, la fel cum ne-am obișnuit să producem automobile pe bandă (În S.U.A., indiscutabil...).

● Noua sursă de putere nu o constituie banii în mîinile citorva (Și banii, într-o anume măsură, n.n), ci *informația în mîinile majorității*.

● Trebuie să creăm *o nouă teorie a valorii bazată pe cunoaștere*, pentru a înlocui teoria depășită despre valoarea bazată pe muncă.

Schimburile economice mondiale, cele mai profitabile, au ca obiect, tot mai mult — la nivelul a sute de miliarde de dolari anual — tranzacția de *licențe, tehnologii* (know-how-uri), *expertiză* și *management*. Pe baza unui studiu asupra factorilor cu cel mai mare aport la creșterea economică în diverse țări ale lumii și, mai ales, în S.U.A., economistul Edward Denison a ajuns la concluzia că *două treimi din această creștere s-ar datora aportului crescînd al cunoașterii, nivelului relansat al profesionalității*. Altfel spus, trecerii evidente de la tipul de întreprinderi anchilozate, cantonate în deja știut, la noile *întreprinderi (și „polisuri“) de-a dreptul „gînditoare“*. Întreprinderi care se dovedesc veritabile structuri generatoare de știință, (Definirea, ca și denumirea, de altfel, a acestor noi întreprinderi — *minunat... gînditoare* — îi aparține lui David Birch de la M.I.T.). Entități, deci, flexibile, creative, cum formulează Birch, *„creiere în acțiune“*...

De aproape un sfert de veac, pretutindeni în lume, asistăm la crearea unor instituții care cercetează, sîrguincios și inspirat, *interacțiunea „prezent-viitor“* : de la așa numita *Societate Mondială a Viitorului*, creată la Washington în 1966, la *Federația Mondială de Studii asupra Viitorului*, întemeiată la Oslo în 1968 ; de la celebrul *Club de la Roma* — binecunoscut și la noi — pînă la relativ recentul *Institut pentru veghea mondială* (Worldwatch Institut). Sînt necesare toate aceste instituții ? Prognozele lor continuă oare să fascineze, ca și în urmă cu ani ? În loc de orice răspuns, să consemnăm că numărul membrilor organizației World Future Society (Societatea Mondială a Viitorului) a sporit *de la 200 de entuziaști în 1967 la peste 30 000 de cercetători de redutabilă eficiență în 1982*. În prezent, după unele informații, numărul membrilor s-ar apropia de 50 000 ! Și nu întîmplător...

În opinia lui Naisbitt, viitorologia, în contextul noii societăți informatizate, și-ar fi schimbat radical modul de abordare al actului propriu zis de prognoză, de orientare temporară spre mîine: *„Acum trebuie să învățăm de la prezent, cum să anticipăm viitorul. Dacă vom înțelege aceasta, scrie* Naisbitt, *vom înțelege că o tendință nu mai înseamnă destin ; vom ajunge* (vom fi în stare) *să învățăm de la viitor(* de la viitorul pe care ni-l propunem, pe care ni-l asumăm) *la fel cum am învățat pînă azi de la trecut“*.

Analizînd prima megatendință, Naisbitt intuiește „cinci puncte cheie“ care s-ar cere interpretate și înțelese corect în acest *ceas de tranziție*, pretutindeni în lume — conștient sau nu, convulsionat sau pașnic — *de la vechea societate industrială spre o nouă societate care se reconstruiește informațional*. 1) *Societatea informațională este o realitate economică, nu o abstracție intelectuală*. 2) *Inovațiile în sistemul de comunicare și tehnologia computerelor vor accelera ritmul schimbării agravînd sau anulînd decalajele informaționale*. 3) *Noile tehnologii informaționale vor fi aplicate mai întîi la vechile structuri industriale, apoi, în mod treptat, vor da naștere unor activități, procese și produse noi*. 4) Această societate, care presupune o instruire intensivă, are de făcut față unei situații educaționale cu grave deficiențe. („*Generația care termină astăzi liceul — a se citi : în 1982, și nu numai, în S.U.A. — este prima generație din istoria Americii, care după absolvire este mai puțin calificată decît părinții ei*“). 5) *Tehnologia nouă ere informațională nu este absolută. Ea va avea succes sau va eșua conform principiului: inaltă tehnologie — înalte reacții*. Să mai reținem, în spiritul acelorași sugestii că „odată cu ivirea societății informaționale, avem pentru prima oară o economie bazată pe o resursă cheie care este nu numai reînnoibilă dar și *autoregenerabilă*“. Adevăr valabil, din nou, pentru orice țară din lume.

Rata dublării volumului de cunoștințe — la fiecare cinci ani, în 1984 — cunoaște o veritabilă tendință de accelerare : spre *o dublare la fiecare 20 de luni*. Confruntați cu această avalanșă informațională, s-ar putea presupune că ne vom îneca în informație. Riscul e obiectiv, dar n-avem de ales... Prea sîntem înfometați de cunoaștere. Problema ar fi deci aceea a unei selecții judicioase... Iar soluția ar părea să subziste în apariția unui nou tip de profesionist, *„un generalist adaptabil“*, în locul unui ultra-specialist, cantonat fără scăpare în restricțiile propriilor cunoștințe și performanțe. Nu vom încheia însă, fără a spune, în spiritul lui Naisbitt, că viitorologii prea entuziaști vor greși grav dacă vor considera că inovația tehnologică are în fața ei o adevărată cale regală. Nu este așa. Ea parcurge *„un traseu ondulatoriu, pendulează, se clatină și bîjbîie“*. Atunci cînd nu este de-a dreptul blocată, deturnată de la sensurile ei, compromisă din start prin structuri învechite și mentalități retrograde, incapabile să preia informația novatoare.

Naisbitt se cere recitit chiar și în timpul campaniei electorale. După — în orice caz...

DOREL DORIAN

magazin vă răspunde

● **PANAIT REMUS, din Brăila,** ne trimite schița unei cutii de viteze hidraulice. Cel puțin așa s-ar părea din explicațiile care o însoțesc. Stimate corespondent, mărturisesc că nu am înțeles nimic din „invenția“ dv., datorită lămuririlor incilcite pe care le dați. Presupun că nici un inginer nu ar fi înțeles mai mult. Singurul sfat : cereți ajutorul unui specialist în care aveți încredere. Chiar dacă se adevărește că este vorba de o invenție veritabilă, tot veți avea nevoie de ajutor pentru a întocmi dosarul propunerii de brevetare conform cerințelor legale.

● **OANĂ CIUBOTARIU, din Fălticeni,** elevă căreia i-am apreciat căldura sentimentelor și talentul vădite de rîndurile dedicate **Victoriei,** revine, mai puțin inspirată însă, rîndurile sale de acum apropiindu-se de nivelul normal așteptat de la o elevă din clasa a VII-a. Dragă Oana, persevereazâ, dar fii mai reticentă cu dorința de publicare. Dacă aveți în școală un cenaclu literar, îți-ar fi util să participi. Dacă nu, presupun că aveți (sau puteți avea foarte ușor) o gazetă de perete prin care să vă comunicați gîndurile și preocupările. Ține de dreptul vostru, cîștigat, la o exprimare liberă. **N-o ocoli.**

● **POPESCU ELENA, din București,** ne propune să înființăm o rubrică de gastronomie — **„Rețeta săptămînii“.** Totodată ne roagă să scriem și despre alte foste case ale lui N. C., cum ar fi palatul de la Azuga sau casa cu pistă de aterizare de la Bîlea, **„nelocuită și mai mare decît cabana de lîngă lac, unde se înghesuia o mulțime de turiști care nu aveau loc“.** Rubrica propusă face parte dintre ideile aflate în portofoliul redacției. Rămîne să-i găsim un loc, măcar din cînd în cînd. Cît despre casele lui N. C., ce să mai scriem ? Om trăi și le-om vedea. Sperăm.

● **AURICĂ BOAGIU, din comuna Măgura, județul Teleorman :** Știrea la care vă referiți, apărută la rubrica **„Fel de fel“,** probabil a căzut în mîna responsabilului de număr din mapa pregătită pentru 1 aprilie. Altfel nu ne putem explica nici noi cum de-a ajuns o biată albină să transporte în zbor **„o greutate de peste 300 de ori mai mare decît greutatea propriului corp“,** ceea ce ar însemna cam 30 de grame. În realitate, greutatea transportată depășește doar de trei ori greutatea corporală. Oricum, este și asta o performanță.

● **OFERĂ COLECȚIA REVISTEI „MAGAZIN“** (pe diverse perioade) ; **DRAGOMIR MARIUS LAURENȚIU, cartierul Obor, bl. 37, ap. 30, Brăila, ION PANAITESCU, str. Nișei nr. 3, bl. R 15, sc. 2, ap. 58, București, sector 4, cod 75581; MIHAI TOMA, str. Cantacuzino nr. 16, telefon 41 206, Iași.**

Rubrică întocmită de MARIAN GRIGORE

povestire s.f.

TREI FULGERE PE SECUNDĂ

ultimul episod

11.

Așa a fost începutul. Computerul minune nu se dovedea a fi doar un bun viitorolog, ci manifesta și un remarcabil simț al umorului. După acțiunea „plăcintă cu brînză“, a urmat acțiunea „jocuri electronice“ (o formidabilă campanie de dezvoltare a produselor specifice tehnicii de vîrf, de la ordinatoare de puteri încă necunoscute în acel sector al Galaxiei pînă la aparatură de comunicație pe distanțe nelimitate prin intermediul undelor gravitaționale), apoi campania „casă, dulce casă“ (soldată cu apariția unui oraș cu toate dotările și comoditățile urbanisticii de ultimă oră și care a scos din cavernele blindate ale adăposturilor o întreagă populație dezobișnuită a mai trăi la lumina zilei) și încă alte multe inițiative cu nume glumețe, romantice sau enigmatice, care au prefăcut, în decursul citorva ani, Malgamarul într-o lume înfloritoare, iar pe cei citeva sute de oameni inteligenți și bine instruiți ai săi într-un grup de specialiști de înaltă clasă, deopotrivă teoreticieni și practicieni, care trecuseră pe nesimțite și în chip fericit examenul hotărîtor al ieșirii din condiția precară de aventurieri.

Și care nu mai conteneau să se minuneze de marea înțelepciune a mașinii ascunse în tăriile cerului, înțelepciune vădită în repetate rînduri în vasta acțiune de asigurare, din toate punctele de vedere, a unei foarte solide baze logistice, absolut necesare purtării unui război de proporțiile celui al cuceririi și supunerii Sintariei. Pentru că, oricît s-ar fi străduit ei să muncească pentru a face să prospere „spatele frontului“, nu puteau pierde din vedere viitoarea încleștare armată (altminteri ar fi abandonat baza de pe Malgamar încă de pe vremea precarității vieții de acolo sau și mai dinainte, de pe vremea încheierii acordului general de neagresiune și dezarmare). Dar supercomputerul lui Umans — asemeni celebrului om de stat roman care cerea la fiece cuvîntare din senat dărîmarea Carthaginei — avea grijă să înceapă toate comunicatele către Malgamar cu formula „„Sintaria va fi cucerită!“ În felul acesta, țelul ultim al eforturilor tuturor era mereu treaz și mereu limpede în mintea și în ochii fiecăruia, îndepărtînd îndoielile și tendința spre demobilizare. Sau, cel puțin, așa ceva trebuia să aibă în intenții mașina. Fiindcă ar fi fost o nerozie să se creadă că Foll Prie, Aymat și toți comandanții unităților militare vor fi gata să abandoneze peste noapte obișnuințe, principii, idealuri care făceau parte din însăși ființa lor, din viața pe care altfel nici n-ar fi acceptat să și-o trăiască. Experiența, cultura, inteligența îi obligaseră să aprobe tacit varianta Dog-Umans — aberantă intervenție în logica evenimentelor, absurdă prin desfășurarea unor acțiuni imprevizibile — însă unica posibilitate în viitoarea bătălie pentru supraviețuire. Iar cucerirea Sintariei făcea parte din nesățioasa vanitate a militarilor profesioniști dornici să aspire la gloria eternă !

„Rău cu rău, dar mai rău fără rău“, ar fi mîrîit cine știe ce modest înțelept, cu toate că sămînța înțelepciunii nu încolțise încă pe Malgamar. Nimic nu era însă imposibil !

Așa se face că cei cîțiva sociologi travestiți în haine militare își scoaseră nasul din anonimat, descoperind cu uimire ceea ce și alții descoperiseră cu mult înaintea lor : cultura înseamnă inventivitate, indiferent dacă se manifestă pe plan material sau spiritual.

Așa se face, deci, că într-o bună zi, cînd, la ora stabilită pentru primirea de noi instrucțiuni, Dog anunță : „A sosit clipa cea mare — pregătiți atacul Sintariei !“, reacția bravilor ofițeri a fost... lipsa de reacție. Paradoxala situație trebuia lămurită.

— Cerem precizări ! spuse nervos Foll Prie, urmărindu-și atent subordonații care parcă nici nu-l auziseră pe Dog.

— O delegație a Sintariei se pregătește să vă viziteze. Interese comerciale. Faima produselor realizate de voi a început de mult să dea ocol lumilor din acest sector al Galaxiei. Mașinile, aparatele, bunurile voastre de consum s-au recomandat singure. Umans a avut grijă să le prezinte cu ocazia numeroaselor lui călătorii.

Era un adevărat discurs din partea ordinatorului, un discurs cu efecte dintre cele mai binefăcătoare.

— Sub pretextul schimburilor comerciale vă infiltrați în toate lumile vecine. Acolo veți organiza baze secrete pentru viitoarele operațiuni militare. În acest timp, întreaga producție a lui Malgamar va fi aservită necesităților de război. Dispuneți în prezent de un potențial industrial, energetic, agricol și tehnico-științific ce vă îngăduie cu larghețe cucerirea planetelor din zonă.

— În ce scop ?

— N-am înțeles întrebarea.

Foll Prie se mișcă din loc dar după doi pași se întoarse.

— În ce scop ? repetă el.

— Vă rog precizați termenii ! veni răspunsul. După cîte știu, scopurile n-au intrat niciodată în baza de calcul a computerelor. Scopurile sînt algoritmi specifici exclusiv beneficiarilor. Adică oamenilor. Adică dumneavoastră...

— În ce scop s-au războit oamenii în trecut ? Unii ca să trăiască mai bine pe seama altora, alții ca să-i împiedice pe cei dintîi s-o facă, ori să-i oprească să o mai facă. Și au mai fost cîteva cazuri ale unor alienați care-și doreau să devină stăpîni ai lumii. Sau care țineau cu tot dinadinsul să se răzbune pentru nu știu ce jignire adusă de vreun vecin... E limpede că din punctul de vedere al vieții nici o planetă dimprejur nu ne poate oferi ceva mai mult și mai bun decît am obținut singuri pe Malgamar. Vrea atunci cineva dintre voi să stăpînim Universul? Sau se simte cu adevărat jignit de comportarea sintarienilor ?... Aștept ! Gîndiți-vă bine !

★

— Iar voi, dragii mei prieteni de acum înainte, ați înțeles, desigur... Ne-am supus toți tulburătorului destin al ființelor raționale. Să nu ne interpretați greșit aventura. Am priceput puțin mai tîrziu. Nu avea rost să fie sacrificate aproape 500 de creiere strălucite într-un război nebunesc ce ar fi periclitat și existența celorlalte lumi, lumi singulare, unice, într-un Univers pe care va trebui să-l îmblînzim pentru triumful vieții... Am trăit un joc. Existent în noi înșine. Joc perpetuu pentru specia **homo sapiens sapiens,** pentru **homo cosmicus.** Căci nu există sfîrșit, ci doar un veșnic început ! **București — 1989**

ROMULUS BĂRBULESCU

ARTELE MARŢIALE

Mai puţin violente decît ar părea, artemarţiale fortifică musculatura, dibăcia, zistenţa la efort şi concentrare. Unele scipline dezvoltă mai mult coordonarea işcărilor, altele constituie un bun reediu împotriva stresului şi agresivităţii. intre aceste discipline, încă puţin cuoscute la noi, trebuie aleasă aceea care potriveşte cel mai mult cu personalitea fiecăruia.

O ŢINUTĂ ADECVATĂ

Dacă cochetăria nu este de rigoare, mono-ul este obligatoriu, cu excepţia sciplinei taï-chi-chuan. Singurul accesou autorizat este centura care atestă varea practicantului şi îl împiedică... i-şi piardă vesta ! Bijuteriile şi baretele nt excluse. Dacă practicantul are părul ng, va trebui să-l strîngă cu un elastic, ntru a nu răni pe cineva. În ceea ce

ivește unghiile, ele trebuie să fie cît ai scurte, altfel loviturile tăioase sînt imejdioase. Trebuie evitată, de asemea, îmbrăcămintea vaporoasă, care nu e greutate, fiind de preferat una soli. De exemplu kimono-ul, tradiţionalul şmînt japonez ; fiind confecţionat din mbac, el este superior fibrelor sintetice, ci este mult mai compatibil cu practea unei activităţi sportive. Trupul imăcat în kimono respiră mai bine şi este otejat împotriva iritaţiilor ce pot apăa în urma frecărilor repetate.

ARATE SAU REFLEXELE ULTRA-RAPIDE

Negreşit, karateka (cel care practică rate) se prezintă întotdeauna încordat, igînd atunci cînd îşi loveşte adversarul cu o lovitură violentă de picior. Karate, din cuvîntul kara : gol şi te : mînă, nu este numai o artă de a lupta, în care cel care o practică caută înainte de toate eficacitatea. Este de asemenea o disciplină care cere tehnică şi precizie. Înclinarea braţului, a mîinii, a gambei şi a labei piciorului este perfect calculată, iar punctele de impact sînt atent studiate, pentru a marca ipponi (punctele). Dar forma cea mai completă a acestei arte rămîne karate do sau karatele tradiţionale. În căutarea perfecţiunii gesturilor se adaugă exerciţii de respiraţie şi meditaţie, propice armoniei dintre corp şi spirit. Şedinţele, sînt intense şi ritmate. Ele durează de la una pînă la două ore şi încep printr-o încălzire. Apoi se abordează studiul înlănţuirii tehnicilor. Exerciţiile de meditaţie cu studiul lui katas (vezi figurile individuale) termină lecţia. Femeile găsesc în această disciplină un mijloc de a-şi subţia silueta. Ele apreciază munca de coordonare motrice şi de defulare a agresivităţii.

Ţinuta : kimono alb, mai amplu decît la judo.

Vîrsta minimă de practicare : 6 ani.

FIGURILE INDIVIDUALE

Antrenamentul artelor marţiale trece, în principal, prin repetarea neobosită a mişcărilor efectuate singure. Acestea sînt kuyen în viet-vo-dao, taos în kung-fu, katas în judo şi karate şi tai-sabaki în ju-jitsu. În cursul unui hyong, în taekwon-do, gesturile reproduse corespund unui atac imaginar. Totul este precis : poziţia capului, a umerilor, a degetelor, depărtarea picioarelor etc. Astfel, se ia cunoştinţă încet-încet de propriul corp şi acesta este muncit pentru a dobîndi o stăpînire de sine perfectă.

STRIGĂTUL CARE UCIDE

Ţipătul scos adesea de luptători este rezultatul muncii lor asupra lor înşişi. Acel kiai exprimă cu toată forţa efortul furnizat în momentul expiraţiei. Se spune că „porneşte din burtă", că dovedeşte stăpînirea de sine a „energiei vitale". Nu vă lăsaţi impresionaţi. Este vorba doar de un ţipăt asemănător aceluia scos de halterofilul care ridică o greutate enormă.

În învăţarea artelor marţiale se porneşte de la potenţarea capacităţilor respiratorii. Exerciţiile permit deschiderea cavităţii toracice şi dezvoltarea supleţei abdominale. Astfel plămînii se pot desfăşura în voie. Absorbind aerul, ei asigură o mai bună oxigenare a corpului.

CRISTIANA ZAHARESCU

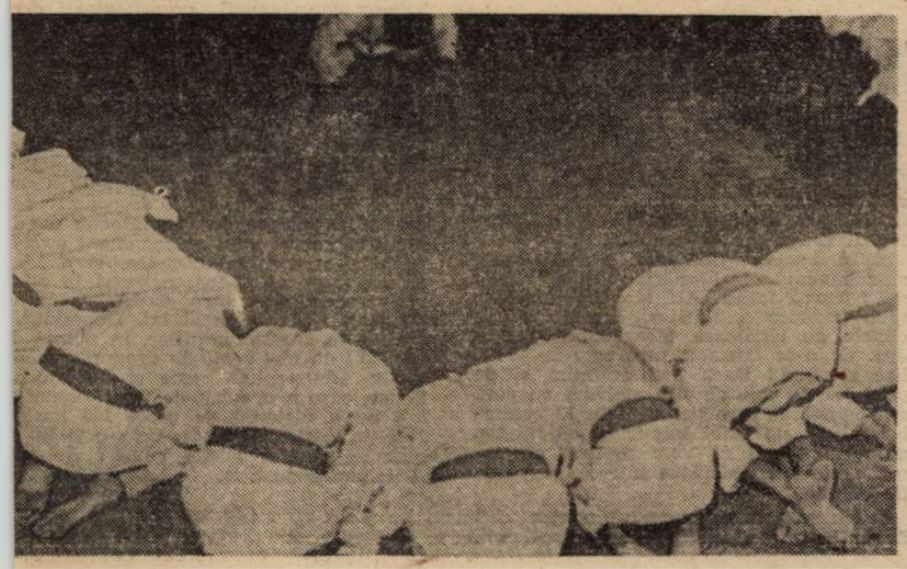

HOROSCOPUL CHINEZESC

Anul Calului

PRIVEŞTE ŞI CAUTĂ SEMNUL ANIMALULUI TĂU

Găsiţi semnul animalului vostru în partea opusă datei de naştere

Jan. 31, 1900	to	Feb. 18, 1901	şobolan	Feb. 13, 1945	to	Feb. 1, 1946	cocoş
Feb. 19, 1901	to	Feb. 7, 1902	bivol	Feb. 2, 1946	to	Jan. 21, 1947	câine
Feb. 8, 1902	to	Jan. 28, 1903	tigru	Jan. 22, 1947	to	Feb. 9, 1948	porc
Jan. 29, 1903	to	Feb. 15, 1904	iepure	Feb. 10, 1948	to	Jan. 28, 1949	şobolan
Feb. 16, 1904	to	Feb. 3, 1905	dragon	Jan. 29, 1949	to	Feb. 16, 1950	bivol
Feb. 4, 1905	to	Jan. 24, 1906	şarpe	Feb. 17, 1950	to	Feb. 5, 1951	tigru
Jan. 25, 1906	to	Feb. 12, 1907	cal	Feb. 6, 1951	to	Jan. 26, 1952	iepure
Feb. 13, 1907	to	Feb. 1, 1908	capră	Jan. 27, 1952	to	Feb. 13, 1953	dragon
Feb. 2, 1908	to	Jan. 21, 1909	maimuţă	Feb. 14, 1953	to	Feb. 2, 1954	şarpe
Jan. 22, 1909	to	Feb. 9, 1910	cocoş	Feb. 3, 1954	to	Jan. 23, 1955	cal
Feb. 10, 1910	to	Jan. 29, 1911	câine	Jan. 24, 1955	to	Feb. 11, 1956	capră
Jan. 30, 1911	to	Feb. 17, 1912	porc	Feb. 12, 1956	to	Jan. 30, 1957	maimuţă
Feb. 18, 1912	to	Feb. 5, 1913	şobolan	Jan. 31, 1957	to	Feb. 17, 1958	cocoş
Feb. 6, 1913	to	Jan. 25, 1914	bivol	Feb. 18, 1958	to	Feb. 7, 1959	câine
Jan. 26, 1914	to	Feb. 13, 1915	tigru	Feb. 8, 1959	to	Jan. 27, 1960	porc
Feb. 14, 1915	to	Feb. 2, 1916	iepure	Jan. 28, 1960	to	Feb. 14, 1961	şobolan
Feb. 3, 1916	to	Jan. 22, 1917	dragon	Feb. 15, 1961	to	Feb. 4, 1962	bivol
Jan. 23, 1917	to	Feb. 10, 1918	şarpe	Feb. 5, 1962	to	Jan. 24, 1963	tigru
Feb. 11, 1918	to	Jan. 31, 1919	cal	Jan. 25, 1963	to	Feb. 12, 1964	iepure
Feb. 1, 1919	to	Feb. 19, 1920	capră	Feb. 13, 1964	to	Feb. 1, 1965	dragon
Feb. 20, 1920	to	Feb. 7, 1921	maimuţă	Feb. 2, 1965	to	Jan. 20, 1966	şarpe
Feb. 8, 1921	to	Jan. 27, 1922	cocoş	Jan. 21, 1966	to	Feb. 8, 1967	cal
Jan. 28, 1922	to	Feb. 15, 1923	câine	Feb. 9, 1967	to	Jan. 29, 1968	capră
Feb. 16, 1923	to	Feb. 4, 1924	porc	Jan. 30, 1968	to	Feb. 16, 1969	maimuţă
Feb. 5, 1924	to	Jan. 24, 1925	şobolan	Feb. 17, 1969	to	Feb. 5, 1970	cocoş
Jan. 25, 1925	to	Feb. 12, 1926	bivol	Feb. 6, 1970	to	Jan. 26, 1971	câine
Feb. 13, 1926	to	Feb. 1, 1927	tigru	Jan. 27, 1971	to	Jan. 14, 1972	porc
Feb. 2, 1927	to	Jan. 22, 1928	iepure	Jan. 15, 1972	to	Feb. 2, 1973	şobolan
Jan. 23, 1928	to	Feb. 9, 1929	dragon	Feb. 3, 1973	to	Jan. 22, 1974	bivol
Feb. 10, 1929	to	Jan. 29, 1930	şarpe	Jan. 23, 1974	to	Feb. 10, 1975	tigru
Jan. 30, 1930	to	Feb. 16, 1931	cal	Feb. 11, 1975	to	Jan. 30, 1976	iepure
Feb. 17, 1931	to	Feb. 5, 1932	capră	Jan. 31, 1976	to	Feb. 17, 1977	dragon
Feb. 6, 1932	to	Jan. 25, 1933	maimuţă	Feb. 18, 1977	to	Feb. 6, 1978	şarpe
Jan. 26, 1933	to	Feb. 13, 1934	cocoş	Feb. 7, 1978	to	Jan. 27, 1979	cal
Feb. 14, 1934	to	Feb. 3, 1935	câine	Jan. 28, 1979	to	Feb. 15, 1980	capră
Feb. 4, 1935	to	Jan. 23, 1936	porc	Feb. 16, 1980	to	Feb. 4, 1981	maimuţă
Jan. 24, 1936	to	Feb. 10, 1937	şobolan	Feb. 5, 1981	to	Jan. 24, 1982	cocoş
Feb. 11, 1937	to	Jan. 30, 1938	bivol	Jan. 25, 1982	to	Feb. 12, 1983	câine
Jan. 31, 1938	to	Feb. 18, 1939	tigru	Feb. 13, 1983	to	Feb. 1, 1984	porc
Feb. 19, 1939	to	Feb. 7, 1940	iepure	Feb. 2, 1984	to	Feb. 19, 1985	şobolan
Feb. 8, 1940	to	Jan. 26, 1941	dragon	Feb. 20, 1985	to	Feb. 8, 1986	bivol
Jan. 27, 1941	to	Feb. 14, 1942	şarpe	Feb. 9, 1986	to	Jan. 28, 1987	tigru
Feb. 15, 1942	to	Feb. 4, 1943	cal	Jan. 29, 1987	to	Feb. 16, 1988	iepure
Feb. 5, 1943	to	Jan. 24, 1944	capră	Feb. 17, 1988	to	Feb. 4, 1989	dragon
Jan. 25, 1944	to	Feb. 12, 1945	maimuţă	Feb. 5, 1989	to	Jan. 26, 1990	şarpe

AH, FEMEILE!

7 METODE PENTRU TRATAREA RIDURILOR

Azi, mai multe metode eficace stau la dispoziţia noastră pentru a îndepărta amprentele timpului. O faţă suptă, scofîlcită sau grasă, bărbia lăsată... Există însă un arsenal terapeutic foarte larg pentru a zădărnici efectele îmbătrînirii. Printre tehnicile utilizate, unele se dovedesc a fi foarte eficace.

1) Pentru a reda tinereţea feţei, metoda cea mai utilizată este colagenul (Zyderm-1, Zyderm-2, Zyplast). 700 000 paciente tratate de 14 ani. Există colagen Zyderm-1 sau 2, rezervat pielii celei mai fine şi ridurilor superficiale din jurul gurii şi a ochilor. Ultimul tip de colagen permite tratarea depresiunilor pielii şi a liniilor foarte marcate. Injectat în profunzimea pielii, colagenul formează o perniţă invizibilă şi astfel întinde pielea. Sînt necesare două şedinţe la interval de 14—15 zile ; rezultatele sînt spectaculoase. Totuşi, ele nu durează decît aproximativ un an.

2) Un alt produs, mai puţin cunoscut decît colagenul este Demopolimerul. Inert şi fără efecte alergice, el posedă caracteristica de a fi hidrofil şi hipofil. Se aliază în osmoză totală cu celulele pielii, compuse din apă şi grăsime. Injectat în profunzime, produsul realizează cu pielea un fel de reţea şi provoacă un efect de lifting, permiţînd tratarea ridurilor dintre sprîncene şi cele de la gură. Utilizarea sa vizează în acelaşi timp redarea rotunjimilor feţei (remodelarea pomeţilor, creşterea volumului buzelor, ridicarea bărbiei căzute).

3) Grăsimea din pielea pacientei, luată de pe şolduri, de exemplu, se reinjectează în pielea ridată de pe faţă. Această metodă numită „filling" (umplere) constă în a umple ridurile adînci, a modela pomeţii, a da volum buzelor şi a întineri dosul mîinilor. Unul dintre avantaje este că nu comportă riscuri de alergie, pentru că nici un corp străin nu este introdus în organism. Pentru un rezultat bun trebuie supracorectat ridul, practicînd 2—3 injecţii la interval de 3 luni. Rezultatele variază în funcţie de calitatea grăsimii pacientei şi durează între 9 luni şi 2 ani.

4) Sărurile de aur au un efect favorabil asupra organismului — săruri folosite de multă vreme pentru îngrijirea inflamaţiilor reumatice. Nici astăzi specialiştii nu cunosc modul lor de acţiune. În estetică, acest produs îşi găseşte aplicarea la paciente între 35—45 de ani, prezentînd o cădere a feţei (riduri la nivelul gîtului). Tehnica constă în a introduce o succesiune de fibre sub piele pentru a umple ridurile. Această tehnică prezintă avantajul unei acţiuni în profunzime la nivelul pielii şi dă rezultate durabile pe parcursul a 2—4 ani.

5) Firul de catgut este un colagen obţinut din sub-mucoasa intestinului subţire al oii. Introduse în piele, profund, firele se hidratează, se umflă şi declanşează o inflamare (fibroză) pentru a crea o întărire a subcutanatei. Ele se resorb după aproape 2 luni.

6) Gore-tex-ul (politetrafluoretilenul) este un polimer sintetic solid. Se utilizează de 20 de ani în chirurgia vasculară toracică şi abdominală. Este un fir de la o jumătate de mm, la 2 mm grosime, care nu se resoarbe. Introdus sub piele acest produs stimulează ţesuturile conjunctive, pentru a produce colagen şi a umple ridurile. Gore-tex-ul este colonizat de celulele pielii, ceea ce stimulează producţia de colagen proprie unui individ. Această tehnică recentă este promiţătoare.

7) Produs în S.U.A., „fibrel-ul" este un amestec de gelatină şi acid aminocaproic (unul din componentele pielii favorizînd producţia de colagen). Pentru a interveni, medicul ia sînge, pe care îl trimite la laborator pentru prepararea plasmei (element sanguin care nu se coagulează). Aceasta se amestecă cu o pudră de gelatină, apoi este injectată sub rid, adînc în piele. Această implantare se va resoarbe, pentru a fi colonizată de vase sanguine şi colagen. Şi această tehnică este interesantă.

RODRIG ANDRIŞAN

întîmplări adevărate

Lupta cu diavolul sau șamanii secolului XX

O casă liniștită, de țară, în care familia, compusă din soț, soție și o fiică, își ducea viața încercînd să uite drama care făcuse ca în ultimii doi ani să piardă doi fii, uciși la un interval de doi ani unul

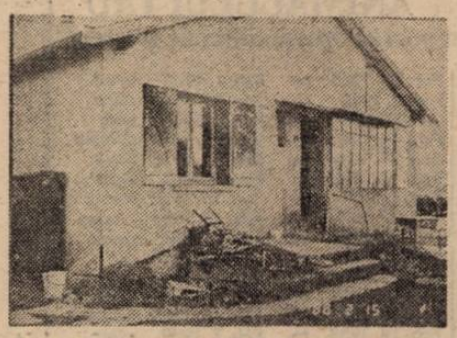

de altul, la circa doi kilometri de casă. Cifra doi pare a căpăta, prin repetare, un caracter magic. Timpul lucra încet, vindecînd rănile, cînd, într-o zi, în care bărbatul lipsise circa un sfert de oră de acasă, acesta a găsit la întoarcere un nou dezastru : casa îi luase foc, fără o cauză aparentă, soția fiindu-i cu greu salvată de vecini. Pompierii, jandarmii și, ulterior, agenții de asigurare veniți la fața locului au fost puși în fața unei adevărate enigme : casa, mistuită de foc din interior, părea calcinată, nu arsă, de o căldură imensă, în absența oricărei flăcări. Totul era topit, geamurile scurse, ca și tencuiala, cărămizile vitrificate mobilele carbonizate. Concluziile expertizei : degajare intensă de căldură, fără cauză aparentă.

Acesta este unul din cazurile misterioase care par a friza vrăjitoria și intervenția diavolului, cazuri care, în Franța, țara enciclopedismului și a iluminismului, au făcut să renască, în plin secol XX, practica exorcismului. Pe românește, alungarea diavolului. Preotul Bernard Lombey, exorcist oficial al diocezei Autum, încă din 1955, și din 1977, președinte al Asociației preoților exorciști din Franța, știe că multe din persoanele „posedate de diavol" care i se prezintă au mai de grabă nevoie de un psihiatru, decît de preot. Dar, în fața inexplicabilului, ca și în cazul prezentat mai sus, singura soluție i se pare a fi lupta cu necuratul. „Credeți în diavol ?" — a fost întrebat. / „Aș vrea să pot spune nu, dar știu că există" / „L-ați întîlnit ?" / „Am văzut persoane care erau posedate... oricum, în lipsa diavolului, alung frica..." / Rațiune

suficientă pentru mulți, din ce în ce mai mulți, dintre cei ce apelează la ajutorul preoților exorciști.

MARIAN GRIGORE

În junglă, două mame își dispută puiul

Pastorul protestant Leo Winter, care trăiește de 12 ani în junglă, într-o colectivitate de pigmei, fiind foarte respectat datorită blîndeții sale, dar și a cunoștințelor medicale, care îl ajută să-și vindece credincioșii de cîte ori se ivește ocazia, a făcut pasiune pentru organizarea unei mici rezervații zoo. Dar, spre deosebire de întreprinzătorii obișnuiți, interesați în a captura animale spre a le vinde mai apoi grădinilor zoologice și circurilor, Leo Winter și-a propus să ocrotească speciile, dîndu-le posibilitatea să se înmulțească, ferindu-le de braconieri.

Printre pensionarii săi se afla și o familie de cimpanzei, mama, tata și un pui de un an, o creatură caraghioasă, care ca orice copil, încerca adesea aventuri, evadări în necunoscut. Pastorului îi era dragă această familie, care se comporta uneori aproape uman. Mai ales o studia pe mamă, admirîndu-i simțurile și comportamentele sale față de pui, pe care îl înconjura cu o deosebită afectivitate.

Iată că, într-o zi, năzdrăvanul a dispărut din nou. Acum începe ceva extraordinar.

Maimuța-mamă, însoțită de „soț", negăsindu-și odrasla, a recurs la ajutorul stăpînului. Ce instinct, ce indemn miraculos i-a îndemnat pe cei doi părinți la acest demers straniu ? Oricum, maimuța-mamă l-a acostat pe pastor și, trăgîndu-l de pantaloni, l-a tras spre culcușul gol, însoțită de masculul care făcea tot felul de gesturi, în timp ce din git îi ieșeau sunete ciudate. Pastorul s-a lăsat condus și a înțeles că puiul dispăruse din culcuș. Ce era de făcut ? Ca să caute o asemenea ființă în desișul junglei i se părea o imposibilitate și oricum, față de pericolele îngrozitoare la care se expunea un pui de maimuță rătăcit, trebuia să-l considere mort.

Îndurerat de întîmplare, nu știa cum să mîngîie într-un fel oarecare biata maimuță, care scîncea de durere. Din punct de vedere al psihologiei animalelor, purtarea maimuțelor și mai ales a mamei, i se părea cu totul ieșită din comun, o astfel de afecțiune față de progenituri meritînd a fi studiată. Dar, iată că istoria nu se terminase.

Spre surprinderea pastorului, peste cîteva zile a apărut în rezervație o maimuță necunoscută. Ea ducea în spate, ca pe un călăreț, puiul dispărut. Cînd l-a văzut, mama s-a repezit la el, l-a luat de ceafă și a început să-l admonesteze, țipînd zgomotos. Era în drept să-i aplice o asemenea sancțiune, ea care suferise atît prin lipsa lui. Însă acum s-a petrecut o scenă nemaipomenită. Maimuța străină a intervenit și cu gesturi hotărîte a luat puiul în brațe, ca și cum acesta ar fi fost al ei. Bineînțeles a urmat o părulală în lege între cele două femele, care își disputau puiul, Doar intervenția „tatălui" le-a liniștit. Dar, cu toate că fusese învinsă, maimuța care adusese puiul a rămas mai departe în rezervație, împărțind cu mama adevărată sarcina îngrijirii și supravegherii puiului.

Mai tîrziu, pastorul a descoperit că maimuța adoptivă, aparținînd unei turme din vecinătate, își pierduse puiul și întregul ei sentiment matern îl revărsa acum asupra progeniturii străine.

Incredibil, dar adevărat

Kennedy trăiește ?

Pentru cei care au văzut filmul „The men who killed Kennedy", lucrurile sînt clare : nefericitul președinte american a fost împușcat în 1963 în urma unui complot mafiot. Și iată totuși că de la Casa Albă din Washington se emite afirmația conform căreia fostul președinte al S.U.A., J.F. Kennedy a fost înghețat timp de mai bine de 26 de ani și acum se încearcă aducerea lui treptată la viață. Din surse secrete oficiale s-a aflat că creierul lui Kennedy este reprogramat asemenea unui computer distrus și personalitatea fostului președinte se reconstruiește gradat pentru a ajunge la cea dinaintea atentatului. Astăzi, Kennedy ar trebui să aibă 72 de ani, numai că el va arăta și se va simți tot de 42 de ani, cîți avea în ziua atentatului de la Dallas. Se mai face chiar și o altă presupunere : Kennedy va reintra în viața politică. Bineînțeles că a lor nu a noastră.

O șansă aproape unică

Totul a început la puțină vreme după ce Melanie a împlinit 9 ani. Mai întîi o ușoară durere de stomac, dar n-au tre-

cut trei ore și copila era complet paralizată, vorbirea a devenit de neînțeles, o boală ucigătoare i-a atacat creierul. Doctorii i-au prezis Melaniei că are o șansă la un miliard să supraviețuiască. Trimisă de urgență la un spital din Londra, Melanie a aflat că suferă de o boală a sîngelui, numită hispiocyposis. „Cînd a venit la noi, fetița era pe moarte", își amintește medicul Giorgina Mielli Vergani. „În 13 ani am avut doar 6 cazuri și fiecare din ele a fost fatal. Boala este atît de rară încît a trebuit să iau legătura cu toți cei care au avut experiența acestei maladii. Pînă la urmă m-am hotărît să o tratez ca pe un cancer, deși nu e cancer". Încercarea a fost încununată de succes, deoarece după două ședințe de chimioterapie Melanie a început să se simtă mai bine. Pînă și mama fetiței a recunoscut stupefiată : „E un miracol". Deși nu e.

Se poate muri dintr-un sărut ?

N-o să vă vină să credeți, dar se mai întîmplă și cazuri din acestea. Închipuiți-vă că vă apropiați de nevastă, vreți să o sărutați și în loc ca ea să savureze acest moment se prăbușește pe podea și... moare. Este exact ceea ce i s-a întîmplat arhitectului japonez Tatsuo Komoto, în vîrstă de 41 de ani. Autorităților li s-a părut curios cazul, s-a ordonat o autopsie, putea fi o crimă. Autopsia s-a făcut și ea a descoperit că soția lui Komoto era foarte alergică și că a suferit o criză de alergie. La asta se mai adaugă și faptul că medicii au descoperit că însuși Komoto era diabetic fără să știe și că substanța chimică emanată de un diabetic, acetona, a fost cea care a cauzat moartea femeii. Faptele s-au întîmplat la Kyoto, în Japonia. Rămîne totuși un semn de întrebare : de cîtă vreme n-o mai sărutase domnul Komoto pe soția sa ?

Guinness Book :

O LUME NEBUNĂ, NEBUNĂ DE... ADMIRAT

● Dacă vara asta treceți prin Paris, înainte de a intra la „Moulin Rouge" faceți un popas pe una din insulele Senei, din dreptul podului Clinchy. Intrați fără grijă și prejudecăți în Cimitirul ciinilor, aducîndu-vă aminte de vorbele lui Pascal : „Cu cît cunosc mai mult oamenii, cu atît îmi iubesc mai mult ciinele". Dar nu cei peste 65 000 de ciini înhumați acolo vă vor atrage atenția în primul rînd (cred eu), ci pietrele tombale ale altor animale domestice și inscripțiile lor. Să citim și noi : „Cocotei mele afectuoase. Ea a trăit 16 ani, fidelă companioană a stăpînei ei ; nu vei fi niciodată uitată" (cine n-a ghicit, să afle că e vorba despre o găină). Alt mormînt : „Mustăciosul meu adorat, aveai inima mai mare decît un suflet" (în pămînt se odihnește un motan). Mai facem cîțiva pași și găsim o altă inscripție maiestuoasă, pe un soclu frumos sculptat : „Scumpul meu Faust, frumosul și iubitul meu, erai prea inteligent pentru a trăi. M-ai lăsat singură în durerea mea, tu cel mai bun prieten pe care-l voi regreta etern" (de data asta ați ghicit, adoratul era un berbec). Restul veți vedea dv. la fața locului.

● Părăsim Cimitirul ciinilor din Paris, dar ne gîndim la ei precum Victor Hugo : „ciinele este virtutea care neputîndu-se transforma în om, s-a făcut animal". Iată și un prim argument : din cei 14 757 oameni mușcați în New York în 1983, numai 11 667 au simțit pe pielea lor colții ciinilor, căci 1 581 au fost mușcați de alți oameni. Aceștia au depășit cu mult mușcăturile practicate de : șobolani (355), cai (10), oposumi (3), șerpi cu clopoței (1), cobra (1), gaițe (5) și vultur (1). Restul mușcăturilor rămîn la discreția fanteziei dv.

● Nu putem rămîne cu o impresie nefavorabilă ciinilor. La funeraliile maidanezului (mongrel în lb. engleză) Lazaras au asistat (în 1962, la San Francisco) peste 10 mii de persoane ! Desigur că stăpînul lui Lazaras nu era oricine, ci excentricul ce-și spunea împăratul Norton I, protectorul Mexicului.

● În bugetul fiecăruia, o cotă parte s-ar cuveni achiziționării ciinilor, nu-i așa ? Parcă totuși, Alf McLean, un contabil irlandez a plătit cam mult pentru ciinele de vînătoare (greyhound) Indian Joe. Ce n-ar fi putut face cu cele 40 000 lire sterline ! Dacă mai amintim și de cele 340 de mii de lire sterline cu care s-a cumpărat la o licitație (în 12 octombrie, 1983) un coiot încrucișat cu beagle, atunci probabil că vom prefera un caniche pierdut de stăpîn într-o aglomerație urbană.

● Nu știu dacă scenariul pentru „101 dalmații" a plecat de la un fapt real, dar cert este că acum, urmașii lui Wa Disney au la dispoziție pe autentic Timmy (greyhound). Proprietatea d-n Bruna Amhurst (din Londra), Timmy fost tatăl a 2 414 pui, între anii 1961 1967 (fiind fătat în 1957). Gurile re vorbesc de încă 600 de odrasle neînr gistrate ale celui mai prolific ciine d lume.

● Dresorii ciinilor polițiști din S.U. îl pun în fruntea topului eficienței Trep, „salariat" al Dade County Crin Force din Florida. El a descoperit na cotice în valoare de 63 milioane de d lari ; în cursul unui antrenament cu ze pachete cu heroină ascunse, el a ide tificat și pe al 11-lea, existent în clă rea respectivă pentru expertiză, la alt etaj. Un prieten al lui, Generalul, condus în spatele gratiilor, în numai d ani, 220 de traficanți de droguri. Un d tectiv de neuitat este și doberman Sauer, care a urmărit de unul singur hoț pe o distanță de peste 160 km (1925, în Africa de Sud). Ce s-o fi întîm plat la capătul acelei curse ? Simplu A triumfat justiția.

(Va urma)

PAUL IOAN

• HUMOR • HUMOR •

WILLI BREINHOLST (Danemarca)

FARSĂ RATATĂ

Cînd Mariana, soția mea, se duce la prietenele ei pentru o partidă de bridge sau se hotărăște să facă o vizită celei mai iubite mătuși, îmi lasă, de fiecare dată, un bilețel pe masa de bucătărie, cu amănuntele de rigoare : unde se află, cînd se întoarce și ce mi-a pregătit pentru cină. Trebuie să recunosc, însă, că nu citesc decît foarte rar aceste bilețele, pentru simplul motiv că seamănă între ele ca două picături de supă. De altfel, prefer să mă descurc singur între oalele de pe mașina de gătit.

Aseară, de pildă, venind acasă, am zărit obișnuita scrisorică pe masă. Nu i-am acordat, bineînțeles, nici o atenție, deși, anticipez întîmplarea, conținutul ei ar fi putut să mă alerteze. Îl transcriu cu exactitate : „M-am săturat de tine și plec pentru totdeauna. Mă îndrept spre America de Sud, cu cel mai bun prieten al tău. Îți doresc sănătate și fericire. Mariana". Uite așa apare, citeodată, în viața noastră o dramă, fără să fim în cunoștință de cauză.

În ce mă privește, am înfulecat, una după alta, trei porții zdravene de supă, ignorînd bilețelul cu pricina. Totuși, cînd m-am ridicat să-mi pregătesc cafeaua, am simțit nevoia s-o dreg cu un păhărel de coniac bun. Sînt convins că nici dv. n-ați fi refuzat coniacul, dacă soția ar fi șters-o cu cel mai bun prieten, în America de Sud. Sau chiar în Australia. Repet, însă, eu nu știam, în acea clipă, acest lucru, de unde deduc că instinctul de conservare m-a atras către sticla cu coniac. Aproape concomitent, vecina noastră, d-na Larsen, a sunat la ușă.

— Am impresia că soția dv. nu-i acasă, spuse ea.

Dacă aș fi fost conștient de drama familială prin care treceam, relatam vecinei, cu lacrimi în ochi, că Mariana se află deja în drum spre America Latină, împreună cu cel mai bun prieten al meu, iar d-na Larsen ar fi avut ce comenta. Dar, pentru că nu știam nimic, i-am răspuns politicos :

— S-a dus, probabil, la coafor sau la mătușa sa.

— N-are importanță. Am adus frînghia de rufe pe care mi-a împrumutat-o. Mulțumesc foarte mult.

După plecarea vecinei, a sunat telefonul, așa că am aruncat frînghia pe fotoliu și am ridicat receptorul.

— Sînt eu, Tomas, aud de la celălalt capăt al firului. Erna zice că pot să merg la vînătoare și m-am gîndit să fim împreună, mîine, O.K. ?

— Bună idee, îți mulțumesc.

— Perfect. Atunci, eu aduc berea și tu, gustările.

— Încă n-am vorbit cu Mariana...

— Te lasă, cum să nu te lase ? ! mă încurajă Tomas. Ai grijă să nu uiți pușca. Data trecută, ai luat lada cu bere și ai uitat pușca, îți amintești ?

Ba bine că nu ! S-a ris pe chestia asta un an încheiat. M-am îndreptat spre debaraua unde țin pușca. Eram cu ea în mînă, cînd s-a deschis ușa de la intrare. Mariana apăru în prag. A privit speriată pușca și a scos un strigăt disperat :

— Nu, nu ! Numai asta, nu ! Și aruncîndu-se asupra mea, ca să mă imobilizeze, continuă precipitat : Ce faci, iubitule ? ! A fost o glumă, o simplă glumă ! scînci ea. Am vrut să văd cum reacționezi... Și dacă citești bilețelele pe care ți le las pe masă. Nici prin gînd nu mi-a trecut că, pentru o farsă banală, ai fi în stare să te împuști. Și dînd cu ochii de frînghia aruncată pe fotoliu : Ba, pe deasupra, să te și spînzuri !

În ce stare jenantă m-a adus întîmplarea asta, nu vă mai povestesc. Pentru că nu-mi dau seama nici acum dacă bilețelul, citit la timp, m-ar fi trimis cu gîndul la o farsă sau la un fapt real. Oricum, a doua zi, cînd am plecat cu Tomas la vînătoare, am constatat că, în loc de pușcă, luasem undița.

Timpul probabil

1. La prînz, temperaturile au crescut în Piața Victoriei pînă la etajul doi. Către seară ele au mai coborît. Nu vă putem da încă prognoza pentru următoarele 24 de ore, întrucît meteorologul de serviciu face greva foamei în lift.

★

2. Capriciile vremii : conform știrilor de ultimă oră, temperatura în Piața Victoriei a crescut cu 5 000 de mineri.

★

3. Un fenomen meteorologic puțin obișnuit în ultimele două luni : eclipsa totală !...

MONICA MUREȘAN

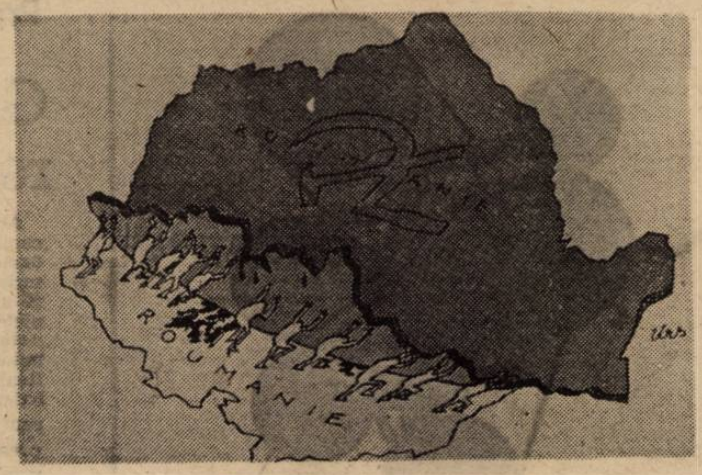

(DIN „LE MONDE")

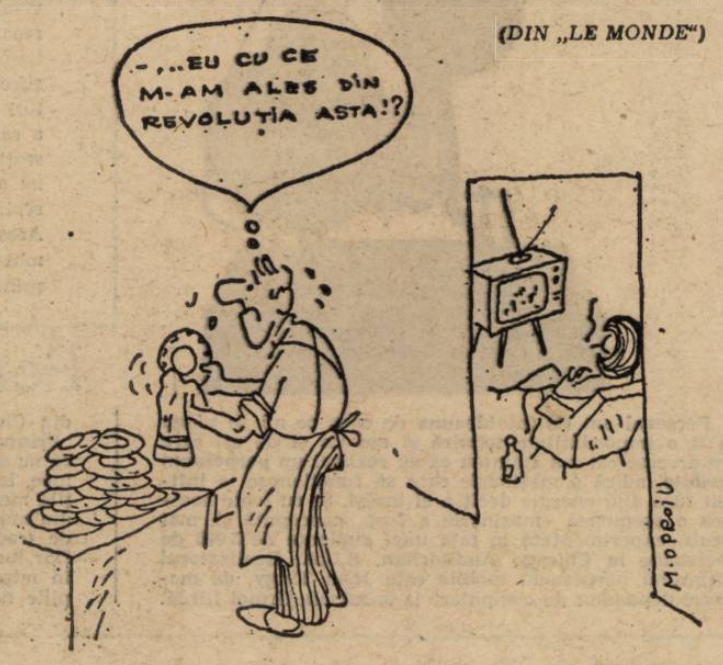

M. OPROIU

Redactorul rubricii MANOLE AUNEANU

Desen de VLADO IOȚICI (Iugoslavia)

AFORISME

Suflet cu suflet. Sau trup cu trup. Dar cea mai nefericită căsătorie rămîne tot cea dintre un suflet și un trup.

Cînd creștem mari și ne mor părinții care ne-ar mai putea bate pentru felul în care gîndim, nu ne mai permitem să gîndim oricum.

Cu aceleași gesturi cu care alții fac dragoste unii fac bani.

Avea vocație de om sărac. Dar s-a ratat.

Nu-i echitate. Multora le lipsește pînă și strictul necesar de sărăcie.

Lucrurile rămîn în matricea lor atîta vreme cît dorința de a le schimba este inferioară poftei de-a le accepta.

Într-o masă aflată în mișcare, adeseori cei din urmă ajung în față, iar cei din față ajung în urmă. Cei din mijloc vor rămîne mereu în mijloc.

Copiii nu mint. Ei spun, eventual, adevăruri imposibile.

Dacă există Dumnezeu ? Dumnezeu știe...

„O, ce bine că se termină școala și-ncepe vacanța !", se bucurau copiii și-ncepeau să se joace de-a școala.

Nu-ți dori niciodată mai mult decît îți poți refuza.

Tot ce vor discuta epocile viitoare e de pe acum bine plătit. Idioția, bunăoară.

Pentru cel foarte bogat cît și pentru cel foarte sărac prețul nu contează.

Feroce optimism. De mii și mii de ani lumea așteaptă cu drag viitorul.

Nu întotdeauna ceea ce nu știu e chiar așa.

Toate acțiunile noastre dintr-o viață devin, de la un moment dat încolo, tangente la cerul copilăriei.

TRAIAN FURNEA

SFATURI PRACTICE

■ Dacă păstrăm lămîile mai mult timp, coaja se usucă. Pentru reîmprospătare, este de ajuns să introducem lămîia, înainte de folosire, în apă rece. Doar cîteva minute.

■ Pentru a se obține cît mai mult suc dintr-o lămîie este necesar să o încălzim. După această operațiune prealabilă vom precede la obținerea sucului.

■ Se poate întîmpla ca în supa pe care o gospodină o pregătește să adauge prea multă sare. Surplusul de sare va putea fi neutralizat prin introducerea în supă a 1—2 cartofi tăiați felii, pe care gospodinele îi vor lăsa să stea puțin timp, după care îi vor scoate bineînțeles înainte de a servi supa.

■ La pregătirea peștelui este bine ca în pesmet să se adauge cîteva linguriță de brînză dată pe răzătoare. Peștele va avea un gust mai plăcut. Se înlătură, totodată, și mirosul caracteristic de pește.

■ Pentru ca batonul de vanilie să nu se usuce trebuie păstrat în borcanul sau cutia în care păstrăm stafidele.

■ Piperul și scorțișoara se păstrează în cutii de metal sau borcane închise ermetic.

■ Petele de var se înlătură ușor dacă le ștergem cu o cîrpă înmuiată în oțet bine încălzit, apoi spălăm locul pătat cu apă călduță.

PE GLOB

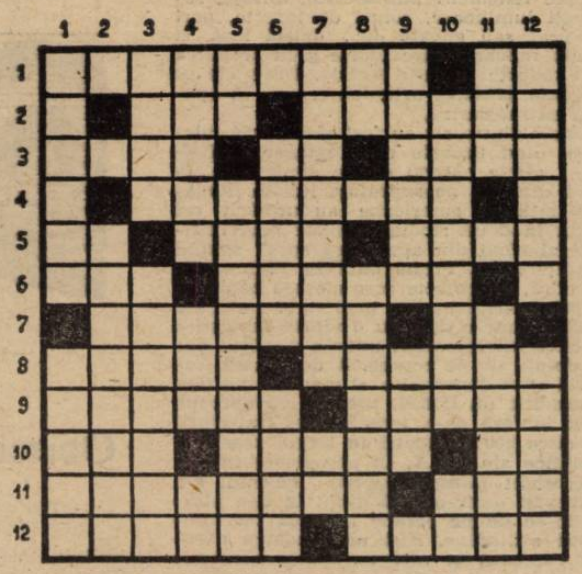

ORIZONTAL : 1) Insulele din Atlantic — Negație. 2) Fiord în Danemarca — Oraș în Maroc care are înțelesul de „Castelul întărit". 3) ...Ata capitală a R.S.S. Kazahe — Literă cirilică — Zgardă. 4) Fluviu sud-american cu cel mai mare debit de apă din lume (spaniol). 5) Pronume — Chrismos..., insulă coralieră cu cea mai mare suprafață de uscat (477 km.p.) — Taxe. 6) Ieșit din careu — Erou de baladă. 7) Diminutiv feminin — Apă provenită din zăpadă ! 8) Tarif vamal — Munți în Asia Centrală. 9) Partea inferioară a cretacicului mediu — Nume feminin. 10) Pronume — Dădacă — Măsură agrară. 11) A uniformiza — A înămoli (reg.). 12) Stat european — La un capăt de mare.

VERTICAL : **1) Litoral — Boiște. 2) Copac australian. 3) Capitală sud-americană — Baraj hidroenergetic în Pakistan (121,6 mil. mc.). 4) Vulcan japonez — Copac cu flori aromatice — În albie ! 5) Deasupra — Vestesc o primejdie (pl.). 6) Atol în Pacific — Crenguță. 7) Amestec de hidrocarburi — 34 verze. 8) În autogară ! — Mare... pe armată. 9) Vulcan din Argentina — Acela (pop.). 10) Elimină sarea — În liman ! 11) Încă odată — Canal navigabil între oceanul Atlantic și Pacific. 12) Cea mai mare peninsulă de pe glob (2 730 000 km.p.) — Agronom din tată-n fiu.**

DICȚIONAR : Azoli.

FLORIN LINGURAR
Abrud

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

LEGUME

ORIZONTAL : Cartof — Prazi — Ardei — Sistat — Si — Linte — Eră — Teci — Aiți — Zr — R — Andive — Gai — Agrar — A — Mov — Veo — Uz — Vegas — E — Tomată — Ota — Ceapă — Aras — T — Iu — Ușor — Vale — Orar — Mazărea — Roșii — Bulion.

Biblioteca Jud

Nr. 13 (1 693) din 31 martie 1990

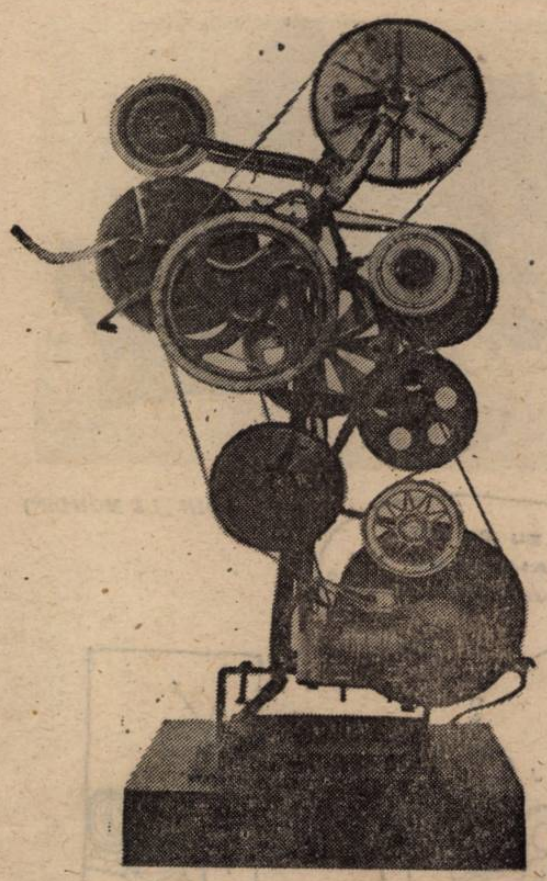

Personal am ris întotdeauna de ceea ce mi se părea a fi o imposibilitate tehnică și am ris și de cei care pe diverse căi mă anunțau că au realizat un **perpetuum mobile**, adică o mașinărie care să funcționeze la infinit fără altă energie decît a ei înseși. Și cu toate acestea o asemenea mașinărie a fost concepută și, mai mult, experimentată în fața unei audiențe de 3 000 de persoane la Chicago Auditorium, S.U.A. Realizatorul primului perpetuum mobile este John Tingy, de meserie depanator de computere la sucursala firmei I.B.M. din Chicago. Imaginea reprodusă de noi din revista „Prisma" este mai mult decît edificatoare, deși poate că nu spune prea multe lucruri. Iată cîteva detalii tehnice, le reproducem integral din revista amintită : roțile mașinii sînt din materiale superconductoare, axele din magneți toroidali. Dispunerea roților și a curelelor de transmisie a fost mai întîi realizată pe computer. Dar lucrul absolut senzațional este motorul care pune în mișcare totul : este un motor construit pe principiile nanotehnologiilor, de fapt un stator și un rotor din siliciu litografiat cu raze X care se alimentează de la energia statică rezultată din procesele moleculare prezente într-o cultură de celule umane înmagazinate în cutia pe care stă toată mașinăria. Un sistem special face ca energia consumată de motorul minuscul să fie reintrodusă în cultura de celule care la rîndul ei produce energie statică. Spectatorii prezenți la Chicago Auditorium au urmărit 24 de ore experimentul. Autorul afirmă că **perpetuum**-ul său poate funcționa pînă la 70—80 de ani fără întrerupere, asemenea vieții unui om. El a declarat spre stupefacția ziariștilor : „În fond omul nu este și el un perpetuum mobile ?". „Pînă într-o zi", adăugăm noi.

Premieră mondială:

Geneticienii au reușit imposibilul

A fost ea, genetica, cu mult timp în urmă, „invenție capitalistă" și „știință reacționară", dar geneticienii, oameni de știință care au descifrat tainicul cifru înscris în gene, n-au stat nici o clipă cu mîinile în sîn și nici nu s-au lăsat impresionați de atacurile staliniste. Despre activitatea, cercetările și realizările geneticienilor atît din țara noastră, cît și ale celor de peste hotare revista noastră a scris și nu în puține rînduri. Realizarea unor noi specii de plante, de semințe, combaterea dăunătorilor pe cale genetică, mutații genetice reușite pe unele specii de animale au fost cîteva din preocupările geneticienilor în ultimii 20 de ani. Dar visul lor speculat și de proza sau filmul s.f. vizează crearea unor noi specii de animale și de ce nu, noi tipuri de oameni, toate pe cale genetică. Și iată că o știre de ultimă oră ne anunță că un grup de cercetători de la Edinburg, Scoția, condus de dr. Irvin Birch a reușit imposibilul, pînă mai ieri. Oamenii de știință scoțieni au reușit, după cinci ani de încercări, să obțină o specie de **măgar** (vezi ilustrația) care, spre deosebire de semenii săi obișnuiți, are **trăsături umane.** Acest succes ridică multe semne de întrebare în primul rînd de ordin moral, juridic etc. Important e că primul pas a fost făcut.

F.I.S.A. ESTE MANIPULATĂ SAU NU?

● Celebrul pilot de formula I la automobilism, brazilianul Ayrton Senna și-a cerut scuze pentru afirmațiile gratuite făcute la adresa F.I.S.A., aminteam într-un număr trecut „manipulările" despre care el vorbea, dar nu pentru că e băiat bun, ci pur și simplu pentru că asta era condiția pentru a putea intra în posesia superlicenței de pilot de formula I. Cu toate acestea la recent încheiatul Mare Premiu al Braziliei tot fostul său coechipier, actualmente rival la firma Ferrari, francezul Alain Prost a fost cel care a trecut primul linia de sosire spre amărăciunea lui Senna care ar fi vrut din tot sufletul să dovedească propriilor compatrioți că el este cel mai bun. Prost rămîne totuși cel mai bun.

SPORT UNIVERS

● Eveniment așteptat de toți iubitorii baschetului din S.U.A., dar nu numai de acolo, în Europa partida a fost transmisă integral ca și la televiziunea bulgară, e vorba despre celebra întîlnire anuală dintre selecționatele de baschet ale Vestului și Estului, în care apar toate stelele baschetului american, întîlnirea se și numește „All Star Game", jucători activînd în cadrul Asociației Naționale de Baschet (N.B.A.). Anul acesta a cîștigat selecționata Estului, scor 130 la 113. Se vede de la o poștă că cel mai talentat jucător la ora actuală este purtătorul tricoului cu nr. 23, Michael Jordan, declarat dacă nu mă înșel anul trecut M.V.P. (Cel mai valoros jucător). Se poate de asemenea băga de seamă chiar și fără să fii specialist că este o distanță ca de la cer la pămînt între baschetul profesionist și cel așa-zis amator sau nu din Europa.

GEORGE CUȘNARENCU

Sîntem vizitați de extratereștri ?

Obiecte stranii în Cosmos

Dacă despre OZN-urile încadrate ca lumini nocturne, discuri, obiecte radar ori chiar despre întîlnirile apropiate de gradul I sau II se poate spune că ar fi doar simple fenomene atmosferice, miraje, refracții luminoase, roiuri de insecte, nori de praf sau gheață etc., există însă și multe rapoarte care foarte greu ar putea fi explicate în felul acesta. Între ele se situează și OZN-urile observate în spațiul extraterestru.

Unele dintre ele au fost zărite prin telescop, dînd tîrcoale unor sateliți artificiali ; altele păreau că se deplasează la mică distanță de suprafața lunară. Radarele militare americane au urmărit cel puțin în două rînduri obiecte neidentificate zburînd din atmosferă spre spațiul extraterestru. Prima dată în Minnesota de nord, un obiecte care stătuse nemișcat la 300 metri deasupra unei stații radar s-a înălțat dintr-o dată cu o viteză fantastică la circa 320 kilometri unde a dispărut pur și simplu de pe ecrane. A doua oară, radarul unui distrugător al marinei militare a urmărit un O.Z.N. zburînd cu aproape 5 000 km/oră de-a lungul unei traiectorii de circa 500 kilometri în largul coastelor atlantice ale S.U.A. În apropierea insulei Nantucket (Massachusetts) obiectul s-a îndreptat dintr-o dată drept în sus, pierzîndu-se de pe ecrane la circa 160 kilometri altitudine. Nici un fenomen natural cunoscut și nici un obiect construit de om nu pot explica aceste observații.

Dar cele mai multe obiecte în spațiul extraterestru sînt, dacă este să dăm crezare publicațiilor, cele văzute de astronauți. Rapoartele lor capătă o greutate în plus prin faptul că provin de la persoane special antrenate pentru a observa cu exactitate cele ce se petrec în jur. Nu putem nici pe departe trece în revistă toate semnalările făcute în aceste condiții. Enumerăm doar capsulele Mercury 6, 7, 8, 9 (1962—63), Voshod 1, 2 (1964), Gemini 4, 5, 7, 10, 11, 12 (1965—66) care au întîlnit, toate, diferite obiecte ciudate în timpul zborului lor în spațiu. Aceste obiecte erau luminoase, uneori colorate ; cîteodată au zburat suficient de aproape ca să se distingă detalii de tipul unor antene. În mai multe rînduri zburau în formații. Încercarea de a le explica prin sateliți ori meteoriți s-a soldat cu un eșec. O parte dintre ele au fost fotografiate. De pildă Ch. Conrad și R. Gordon, zburînd cu Gemini 11, au fotografiat la 13 septembrie 1966 un obiect cilindric, foarte luminos, roșu în față, verde în spate. Lungimea lui a fost estimată la minimum 80 metri. Fotografia a apărut și pe coperta revistei „Science and Mechanics", fiind reprodusă ulterior în multe alte publicații. Obiectul artificial aflat în acel moment cel mai aproape de Gemini era satelitul sovietic Proton III. Totuși distanța minimă față de acesta era de 450 kilometri. Pentru a obține o fotografie comparabilă, fie obiectul trebuia să se afle de douăzeci de ori mai aproape, fie ar fi trebuit să fie de douăzeci de ori mai mare.

OZN-uri au fost zărite și în cursul misiunilor Apollo 7, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17. Primii oameni care au efectuat, cu Apollo 8, un înconjur al Lunii, în ziua de 25 decembrie 1968, în timp ce se aflau în spatele satelitului nostru natural, au văzut apropiindu-se de navă de cîteva ori un obiect în formă de disc, producînd o căldură înăbușitoare, o senzație neobișnuită în cabină și oscilații orizontale și verticale ale întregului vehicul, amenințînd cu destabilizarea traiectoriei. Primii pămînteni care, în ziua de 21 iulie 1969, au pus piciorul pe Lună au fost N. Armstrong și E. Aldrin, urmăriți de pe o orbită circumlunară, din capsula Apollo 11, de M. Collins. În timp ce modulul lunar se apropia de punctul de aselenizare el a fost depășit de un OZN cilindric, afirmativ enorm. În conversația avută cu această ocazie, Neil Armstrong ar fi spus că este curios să știe ce fel de nave au fost acelea care au aselenizat înaintea lor pe partea cealaltă a craterului către care se îndreptau. Echipajul Apollo 15 a descoperit pe Lună urme pe distanțe de sute de metri care păreau făcute de șenilele unor vehicule necunoscute. Din Apollo 17 s-a zărit, în imediata apropiere a suprafeței lunare, un grup de O.Z.N.-uri despre care astronauții au declarat „...ce multe sînt ! roiesc ca albinele într-un stup".

Oficial, o bună parte din aceste observații au fost negate ulterior. Pentru cele acceptate s-au avansat explicații care au mers de la sateliți naturali de scurtă durată ai Pămîntului și fire de murdărie suspendate în dreptul hublourilor, la iluzii optice și fosfene cauzate de radiația cosmică. Aceste explicații n-au avut însă darul să convingă.

Nu cumva, ne-am putea întreba, și în acest caz să fie vreo legătură cu manifestările ipoteticelor supercivilizații ?

DAN D. FARCAȘ

(Va urma)

magazin

Redacția și administrația : București, telefon 17 60 10. Oficiul poștal 33. Căsuța poștală 33—67. Tiparul: Combinatul poligrafic București — Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, telex 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66. Abonamentele la revista „Magazin" se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., difuzorii din întreprinderi și instituții, index : 40 240

Biblioteca Județeană

magazin

ANUL XXXIII Nr. 14 (1 694) SIMBĂTĂ 7 APRILIE 1990 12 PAGINI 2 LEI

• SĂPTĂMÎNAL CULTURAL—ŞTIINŢIFIC INDEPENDENT •

O IDEE ŞI 20 DE ANI DE COŞMAR!

Nu-mi vine să cred că au trecut, totuşi, 20 de ani. Rememorind însă atîtea scene dintr-o zbatere ce mereu păruse că se va aşeza în calmul atît de necesar muncii cu folos, ca martor înţeleg abia acum că dr. Radu Rey a avut o capacitate ieşită din comun de a răbda. De a răbda în perseverenţă. Vreau să sper că nu şi-a pierdut această capacitate. Deşi bibliografia unor idei nu poate fi parcursă fără a ne mira adesori de tăria devotaţilor lor, în cazul de care vreau să-mi aduc aminte trebuie adăugate neapărat două atribute : absurdul şi dorinţa puterii de anihilare a ideii.

(Continuare în pagina a 3-a)

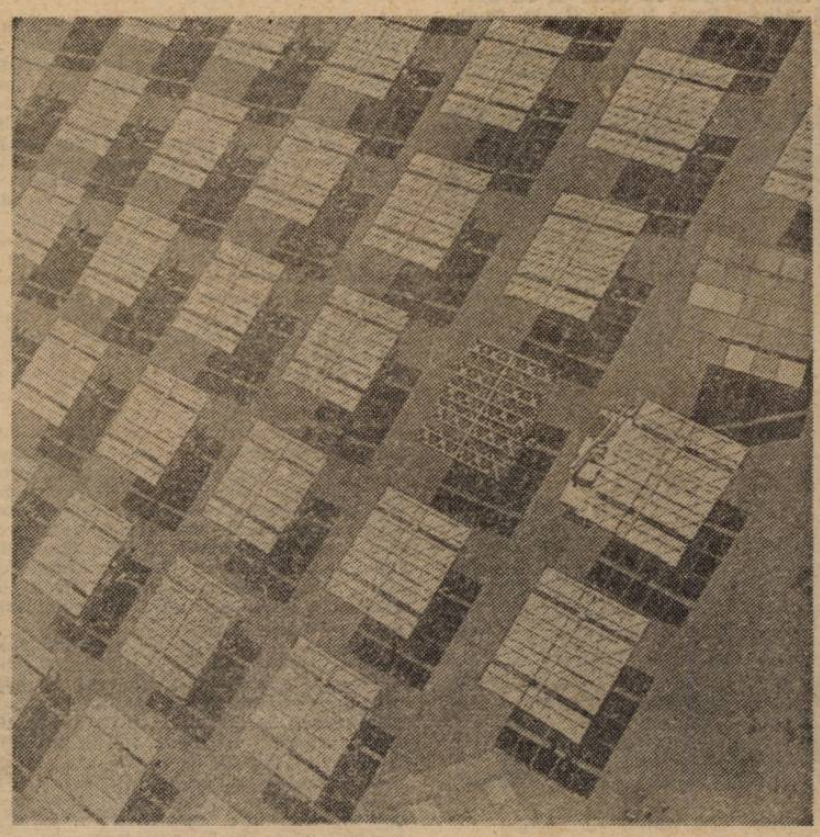

ŞI SOARELE VA FI MONOPOLIZAT?

(Pagina a 6-a)

CU MICROSCOPUL SPRE „INIMA" MATERIEI

(Pagina a 5-a)

Binecuvîntaţi calculatoarele şi copiii

(Pagina a 8-a)

„Alexa Visarion regizează ca şi cum ar picta cu cuţitul"

(Pagina a 2-a)

PAŞI SPRE RE-EUROPENIZARE SAU PE CÎND „CLIENTUL NOSTRU STĂPÎNUL NOSTRU" ?

Aş putea afirma, cu mîna pe inimă, că cel mai numeros „partid" este cel al clienţilor, al cumpărătorilor de bunuri de consum. Dacă acest partid imaginar ar deveni realitate, el ar fi condamnat — în actuala stare de lucruri — să fie mereu în opoziţie faţă de unii producători de bunuri de consum.

Nu este greu de imaginat situaţia în care un televizor, un frigider, o maşină de spălat etc., etc. încetează să funcţioneze (chiar şi în perioada de garanţie) şi să nu se găsească piese de schimb sau să fii pus în situaţia să aştepţi înlăturarea defectului atît de mult, încît să optezi la un moment dat pentru un aparat nou. De ce şi pînă cînd ?

Nu vi se pare firesc, stimaţi concetăţeni, că în această nouă eră de libertate a sosit momentul ca investiţia de încredere ce-o acordăm mărcii întreprinderii respective să fie onorată pe deplin? În ţări în care drepturile cetăţeneşti sînt respectate, cea mai mică nemulţumire cauzată cumpărătorului este imediat luată în seamă, cerîndu-se şi scuzele de rigoare şi rezolvindu-se extrem de operativ fiece doleanţă. Orice întîrziere sau tergiversare are, *acolo*, serioase repercusiuni asupra încrederii publice în producător, cu grave urmări asupra rentabilităţii firmei respective. Nu este oare cazul ca şi la noi în ţară să fie reabilitat statutul cumpărătorului şi al respectului reciproc între acesta şi producătorul bunurilor de consum ?

Supun reflecţiei dv. această problemă cu următoarea sugestie — Comisia Naţională pentru Standarde, Metrologie şi Calitate să fie organizatorul şi susţinătorul „Asociaţiei Cumpărătorilor", cu statut legal, care să poată promova şi apăra drepturile elementare ale acestora, formînd astfel „opoziţia democratică" (stimulatoare a menţinerii calităţii tuturor produselor la cea mai înaltă cotă). Asociaţia trebuie să fie autorizată să analizeze şi să intervină în rezolvarea litigiilor apărute între producător şi client, prin toate mijloacele legale existente, inclusiv mass-media. Clienţii, în mod ideal, ar trebui să iasă din opoziţie şi să formeze chiar o coaliţie cu firmele producătoare.

Ing. GHEORGHE ANGHEL

MATTY

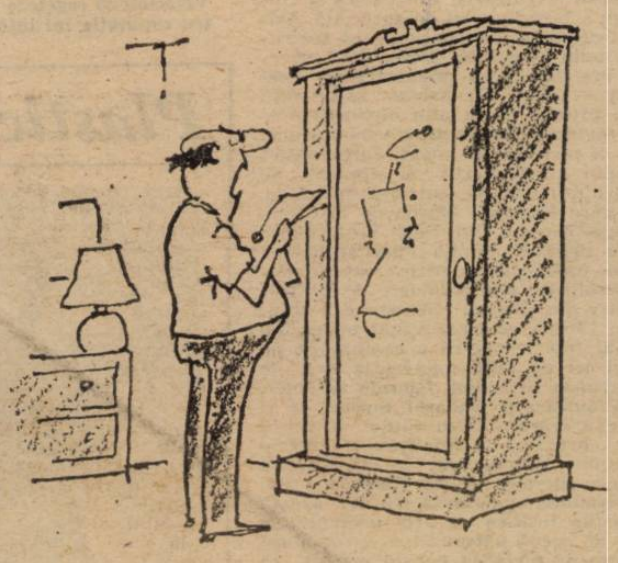

— Domnule preşedinte ; doamnelor şi domnilor ! În legătură cu amendamentul...

Teatru şi film

„Alexa Visarion regizează ca şi cum ar picta cu cuţitul“

Acum 20 de ani, în martie 1970, la Studioul Casandra, pe scena căruia îşi dau „examenele“ pentru prima oară cu public studenţii Institutului de Artă Teatrală şi Cinematografică, **ALEXA VISARION** scotea premiera „Cartofi prăjiţi la orice“, de Arnold Wesker. Şeful promoţiei (1971) de la secţia regie, clasa profesorului Radu Penciulescu, păşea cu dreptul într-o carieră ce va duce arta gîndirii scenice româneşti în atenţia şi admiraţia cunoscătorilor şi iubitorilor de teatru din ţară şi din lume. Se ştie, Alexa Visarion iubeşte cu patimă operele a doi mari dramaturgi : Caragiale şi Cehov. Îi gîndeşte, le „citeşte“ tainele, le descifrează semnele codificate, îi re-creează. Dar nu numai ale lor.

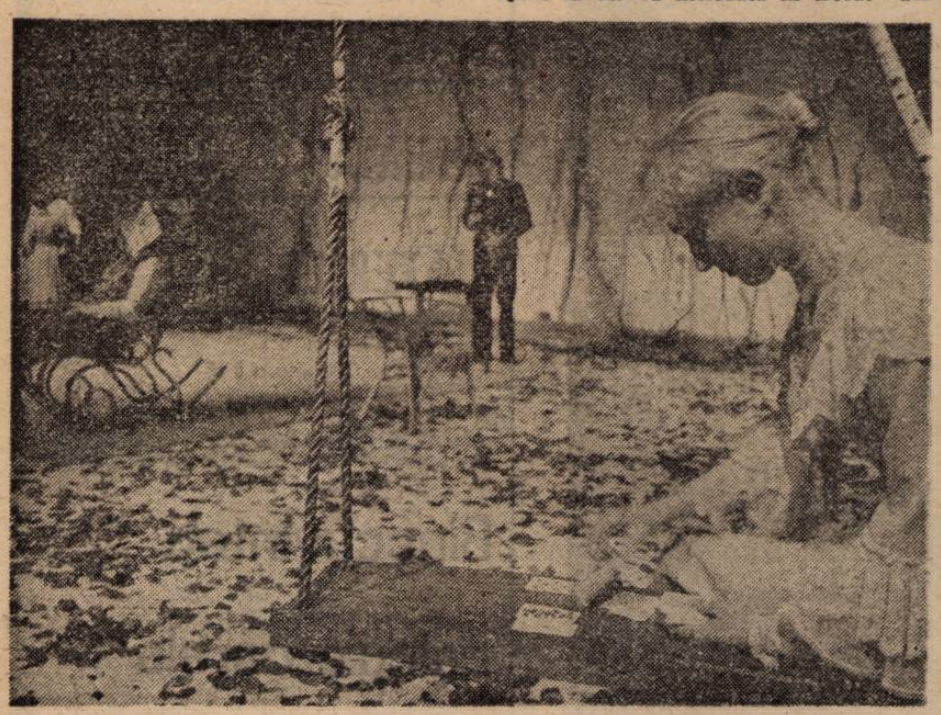

Scenă din piesa „Un carnaval al dragostei“, după Cehov. (Malmö, Suedia).

De la debut a pus în scenă peste 20 de piese de teatru ce s-au jucat şi se joacă pe multe scene româneşti din ţări cu tradiţie. Totodată, este autorul unor filme artistice încununate cu premii, confirmare a deosebitului său talent. Dar despre arta lui Alexa Visarion, despre concepţia lui estetică prin care defineşte teatrul ca „o stare de veghe a existenţei“, în măsură să vorbească sînt cei care au lucrat cu el sau au asistat la miracolul creaţiei acestui regizor de excepţie.

Care sînt tainele pe care Alexa Visarion le decodifică din creaţiile dramaturgice ?

Între '74—'79 montează la Teatrul Giuleşti „Năpasta“ şi „O noapte furtunoasă“, de I.L. Caragiale, spectacole cu care obţine premii în ţară şi peste hotare. „Năpasta“ era concepută ca o „stare echivocă despre vinovăţie şi ispăşire“ în care esenţialul ia locul pitorescului şi descriptivului. Prezentată publicului din R.F. Germania, Elveţia, Austria, Ungaria, Portugalia şi Italia, piesa a fost deosebit de apreciată. Astfel, la Festivalul Internaţional al teatrului de studio — Arezzo, Italia, 1979, spectacolul era distins cu premiul I al Festivalului — **„Leul din Arezzo“** şi premiul **„Giole“**, precum şi cu alte distincţii oferite de municipalitatea provinciei toscane. În ceea ce priveşte „O noapte furtunoasă“, spectacolul a fost văzut şi admirat de mulţi profesionişti ai teatrului american, printre care Marshall Mason de la Circle Repertory Theatre din New York, Edith Markson de la Fundaţia Ford şi Robert Corrigan, un respectat critic, autor şi decan al Şcolii de arte frumoase de la Universitatea din Dallas. Aceasta din urmă spunea : **„După ce i-am văzut opera, nu mi-a mai fost teamă că o comparaţie cu alţi regizori de talie universală ca, de pildă, Ingmar Bergman, Giorgio Strehler, Roger Planchon şi Tadashi Suzuki ar fi fost o exagerare“.** Liviu Ciulei, distinsul director artistic al lui Tyrone Guthrie Theatre din Minneapolis, în comentariul său despre opera lui Alexa Visarion, scrie: **„El îşi traduce experienţa istoriei, această perpetuă licărire a erei prezente, în imagini de scenă pătrunzătoare, regizează ca şi cum ar picta cu cuţitul pentru că pensula pictorului i se pare prea slabă“.**

În 1983 obţine aşa-numitul Program Fulbright dat de Universitatea din Wisconsin, statul Milwaukee (S.U.A.), care consta într-o bursă. I-s-a oferit astfel posibilitatea prezentării unor cursuri de regie şi montarea spectacolului cu „Richard al III-lea“, de W. Shakespeare. Robert Falls, directorul artistic la Wisdom Bridge Theatre din Chicago, aprecia : **„Ce spectacol cutremurător ! Am văzut cel puţin zece producţii cu această operă dificilă şi provocatoare şi pentru prima dată am simţit că vedem în mod real piesa. Iscusinţa lui Visarion de a o plasa în centrul istoriei şi politicii moderne este remarcabilă...“** Pentru actorul Stephen Pelinski, interpretul lui Richard, întîlnirea cu Alexa Visarion, a însemnat **„un lucru rar, o inspiraţie“. „Alexa**, spune el, **m-a îndemnat să-mi deschid inima şi întreaga fiinţă în procesul de creare a lui Richard al III-lea. Acum pot să cuprind o lume şi să gust din plin bucuria de a împărtăşi, de a mă dărui...“. „Am crescut ca actor şi ca om“**, declară Alison Stair Heet (Lady Ann). **„Împreună cu Alexa am luat carnea acestei piese-fiară şi am amestecat-o pînă am ajuns la os. Ca niciodată în trecut am scormonit miezul lucrurilor şi am explorat adîncurile propriei noastre meserii actoriceşti“** — afirmă actriţa Laurie Birmingham (Ducesa de York). Dar acestea sînt o parte din aprecierile „evenimentului“ Richard care purta pecetea artistică şi harul lui Visarion.

În 1982, Visarion a avut posibilitatea de a monta la Teatrul de artă din Moscova „O noapte furtunoasă“. Era singurul regizor român care a lucrat la teatrul lui Cehov şi Stanislavski, acolo unde au fost prezenţi şi Andrei Wajda, Anatoli Efros, Oleg Efremov (actualul director artistic al teatrului). În S.U.A. „Richard al III-lea“ îi prelungeşte programul Fulbright, la Universitatea din Dallas (Texas). Era aşteptat cu o nouă piesă de virtuozitate. În noiembrie 1984, la Actors Theatre of Louisville din Louisville, statul Kentucky, au început repetiţiile cu „Unchiul Vania“ de Cehov. Jon Jory, director şi producător la teatrul amintit scrie : **„L-am ales pe Alexa Visarion să regizeze „Unchiul Vania“, pentru reputaţia lui internaţională şi metodele sale profund personale, cu speranţa că va deschide compania noastră spre noi metode şi viziuni ale procesului artistic“.**

Richard al III-lea. Ellen Lochhead (regina Elisabeth) şi regizorul Alexa Visarion.

La o săptămînă după începerea repetiţiilor, actorul Frederic Major care îl joacă pe Unchiul Vania, mărturiseşte : **„Sînt sigur că dacă voi putea să-ţi aud mesajul şi într-un fel să-mi corelez stilul cu al tău, Alexa, voi putea să joc un Vania cu mult mai mare decît aş fi putut vreodată să sper cu propriile mele mijloace“.** Iar Lee Anne Fahey (Elena Andreevna) descrie astfel experienţa muncii sale cu tînărul regizor român : **„Simt că pot să las bagajul meu american la uşa sălii de repetiţie, ca să fiu deschisă în mod absolut noului proces de creaţie, că pot să-mi las apărările intelectuale afară şi că pot să intru în spaţiul de joc, lăsînd afară şi pereţii mei emoţionali. Voi creşte ca artistă cu 200 la sută“.** Impresionante sînt şi remarcile lui Thom Christopher (Astrov) : **„Domnul Visarion are o profundă dragoste şi un mare respect pentru actorii teatrului românesc. Aproape la fiecare repetiţie el vorbeşte cu admiraţie despre George Constantin, Victor Rebengiuc, Valeria Seciu, Mircea Albulescu, Ovidiu Iuliu Moldovan, Gina Patrichi, Mariana Mihuţ, Mircea Diaconu, Ştefan Iordache, Leopoldina Bălănuţă, Irina Mazanitis, Corneliu Dumitraş şi despre mulţi alţii“.**

Stau ore în şir de vorbă cu Alexa. Nume celebre, teatre de elită, consideraţii estetice despre spectacol, în general, şi despre înţelegerea subtextelor dramaturgice şi uităm trecerea timpului. Îmi vorbeşte despre invitaţia pe care a primit-o Teatrul Giuleşti în 1984 de a participa cu spectacole Caragiale la Festivalul de teatru din Quebec. A rămas doar oferta. Trupa de actori nu a primit aprobarea autorităţilor române. Trec peste anii intermediari, şi ei plini de activitate, consemnez doar anul 1989. La Teatrul Fontanen, al Institutului de artă teatrală din Malmö (Suedia), prinde viaţă spectacolul „Un carnaval al dragostei“, o versiune după opera lui Cehov (Pescăruşul, Unchiul Vania, Trei surori, Livada cu vişini şi Ivanov). Este un montaj al scenelor de dragoste. La Academia naţională de teatru de la Reykjavik (Islanda) „D-ale carnavalului“. La 14 martie 1990 a avut loc premiera cu „Universul Buchner“, un spectacol colaj din textele dramaturgului, la Malmö (Institutul de artă teatrală). La Bucureşti, Alexa Visarion a intrat în producţie cu filmul „Ziditorul“, versiunea cinematografică a mitului Meşterului Manole şi aşteaptă „aprobarea“ pentru „Vinovatul“. Să sperăm că măcar unul din noii directori (majoritatea regizori) ai noilor Studiouri de creaţie din cadrul noii Uniuni a cineaştilor, se pare, încă neoficializată, va da „dezlegarea“ necesară pentru filmul colegului lor.

MELANIA CHIRIACESCU

Eveniment cinematografic

Peste două zile vom asista la primul film românesc ce va vedea lumina ecranului după Revoluţia din decembrie 1989. „Taina jocului de cuburi“ (ah, cît de multe faţete au aceste cuburi) este un muzical cinematografic (muzica Laurenţiu Profeta, regia Gheorghe Naghi), al cărui dublu mesaj ne pune în prezenţa unei probe extrem de delicate. Să privim spre viitor, dar, mai ales, înlăuntrul sufletelor noastre.

Flavia Buref, cunoscuta şi îndrăgita actriţă de film a anilor '59—'73, cea care a adus României premiul de aur „Ojo de la humanidad“ (Ochiul umanităţii), obţinut la Festivalul Internaţional al Filmului din Argentina, reîntîlnită apoi pe micul ecran şi la posturile de radio ca realizatoare a unor emisiuni deosebit de apreciate, autoare de cărţi şi versuri a numeroase şlagăre de muzică uşoară, semnează scenariul şi versurile acestui film.

„Prin intermediul lui am descoperit un univers magic, îmi mărturiseşte Flavia Buref. O lume a candorilor, a bucuriei şi fericirii transfigurate prin ochii copiilor, pretext pentru noi, adulţii, să devenim mai buni, mai senini, mai curaţi, să pregătim fără încrîncenări, un viitor luminos, aşa cum ni-l dorim cu toţii“.

MELANIA CHIRIACESCU

ADDENDA CUNOAŞTERII

Atmosfera este fără încetare traversată de meteoriţi. Nu există nici un pericol ca vreodată unul dintre aceştia să facă victime ?

Meteoriţii „aleargă“ cu o viteză de peste 10 km/secundă. Rezistenţa aerului le diminuează într-o oarecare măsură viteza, dar imensele cratere care există pe Pămînt şi care se datorează meteoriţilor sînt o dovadă a violenţei cu care aceştia lovesc scoarţa Terrei. Asadar, există un risc, dar el este minim. Istoria dovedeşte că nu s-a întîmplat decît o singură dată ca o persoană să fie izbită şi deci să fie rănită de un meteorit. Acest lucru s-a petrecut în secolul al XVII-lea în Italia ; după mărturiile celor din epoca respectivă, un călugăr franciscan a fost violent lovit la nivelul femurului. Mai recent, un alt accident s-a produs, stîrnind mai curînd frica decît nenorocirea. În 1955, în Alabama (Statele Unite) o femeie a fost uşor atinsă de un meteorit care cîntărea 3,900 kg. În fine, în 1985, două turiste australience au descoperit un meteorit de 500 g care a căzut la patru metri de locul unde îşi plasaseră cortul.

Nu demult, o chipă de astronomi canadieni au evaluat probabilitatea ca pămîntenii să fie în pericol din cauza căderii meteoriţilor. Au fost luate în calcul toate datele cunoscute pînă în prezent; cele mai preţioase informaţii au fost cele furnizate de un aparat care, în fiecare noapte, „supraveghea“ cerul şi eventuala cădere a vreunui meteorit. Concluziile demonstrează că pe o perioadă de nouă ani, o persoană din cinci miliarde riscă să fie atinsă de un meteorit. E vorba desigur de evaluări fondate pe date statistice.

A.P.

Plastică

Frenezia cu care dl. Constantin Veluda fură marmură de pentelic din coasta Acropolei — în timpul reflecţiilor lui asupra condiţiei umane — îl trădează ori de cîte ori expune grafica sa eliberată de orice concesie făcută echivocului. Folosind parcă recuzita cu care înaintaşii îşi scriau epistolele, dl. Veluda transpune la rîndul lui zbuciumul sufletesc printr-un desen făcut în filigran ; miile şi zecile de mii de trasee minuscule ale peniţei ac de viespe ne trimit cu gîndul la tenacitatea orientală. Din blocurile de marmură albă rămîn sugestii bidimensionale ale permanentei încleştări dintre fiinţă şi neantă, dintre sine şi ceilalţi, detaşîndu-şi propria entitate din colectivitatea amorfă în care parcă se sufocă. Artistul simte obsedanta ameninţare care pluteşte deasupra liberului arbitru al fiecăruia şi caută cu talent bine individualizat soluţii salvatoare.

ECHINOCŢIUL REALULUI CU IDEALUL

Dragostea, în ipostazele ei dramatice, devine în viziunea graficianului o formă de protest împotriva uniformizării vieţii cotidiene. Supusă perturbaţiilor, iubirea se metamorfozează într-o formă supremă de disidenţă. Cuplurile conturate izbucnesc din infinitul alb al „marmurei“, prelungindu-i puritatea dar şi rezistenţa la vicisitudini. De asemenea, personajele singulare (subtile autoportrete) sînt private de templul gîndirii, înlocuit cu simboluri bine definite.

Temele proiectate în a 3-a expoziţie a lui Constantin Veluda nu sînt noi, artistul se înregimentează unei filosofii contestatare larg acceptate. Dar originalitatea graficii lui eclată prin elegiile în alb-negru, printr-o hărnicie sisifică asupra detaliului şi întregului. Desenul nu este aluziv, ci are chiar o anume brutalitate cu care te împinge la meditaţie, la interiorizare, comparabilă cu vîntul generator al pelerinajului grăunţelor de polen. În această atitudine tranşantă — specifică artistului care ştie ce vrea şi cum să vrea —, nu este nici o nuanţă de disconfort. Dimpotrivă, grafica domnului Veluda determină parcă un echinocţiu al spiritului, între real şi ideal.

PAUL IOAN

O IDEE ŞI 20 DE ANI DE COŞMAR!

(Urmare din pagina 1)

Să cunoaştem însă, fie şi telegrafic, ideea. Bucovineanul Radu Rey începuse pe la mijlocul deceniului al şaptelea să-şi facă cunoscut planul ştiinţific şi practic argumentat, de-a transforma Carpaţii României, din Nord în Sud, într-o puternică bază de producţie de bunuri alimentare de înaltă calitate biologică şi totodată să transforme zona montană într-un areal de civilizaţie specific, cu avantaje multiple, atît turistice, cît şi pentru economia naţională. Cercetător pătimaş al „vieţii oamenilor la munte", al caracteristicilor unor munci dure, adesea izolate, dar şi al psihologiei gospodarului muntean, la un moment dat Radu Rey şi-a închipuit, publicînd articole, studii, argumente, bătînd la uşi moarte şi solicitînd audienţă întotdeauna spre binele ţării, că va găsi înţelegere şi că diriguitorii ţării — căci cu ei avea de luptat ! — vor înţelege un lucru elementar : România îşi poate spori graţie aplicării unor idei moderne producţia de carne, lapte, lînă, exploatînd zona montană în chip raţional şi conferindu-i ţăranului necooperativizat de la munte un statut specific, pentru a-l transforma într-un mare producător de bunuri alimentare şi nu numai.

După epuizarea factorilor locali, conform disciplinei de partid de abordare ierarhică a problemelor, dr. Radu Rey a ajuns într-o împrejurare şi la „cel mai proeminent agricultor al ţării". Atunci sufletul cercetătorului se afla în al nouălea cer. Pusese oare mîna pe speranţă, o stăpînea, nu trudise zadarnic ? A fost primit. Dar ce nu ştiuse Radu Rey — îmi imaginez acuma — era că marele ctitor iubea mai mult cooperativizarea în sine, decît oricare altă formă de producţie spre binele oamenilor. Cert este că ideile supuse şi expuse, detaliate şi întoarse pe toate părţile au fost receptate. Oare ? Investiţiile necesare nu depăşeau un mic procent dintr-o ramură oarecare a industriei falimentare, în schimb pe piaţa românească în cîţiva ani ar fi apărut derivatele laptelui de înaltă calitate nutritivă, carne şi alte produse oferite prin trudă de oamenii de la munte.

Întors la Vatra Dornei, după „istorica vizită" spre binele ţării, Radu Rey porni să-şi pună în aplicare ideile. Neavertizat de propria-i naivitate — mai toţi cercetătorii suferă de această maladie frumoasă —, specialistul a început atunci să mobilizeze gospodarii crescători de animale din zona Dornelor, să le facă cunoscute rezultatele cercetărilor sale, ideile. Dar pe dedesubt plutea duhul negru al ideologiei, transmis cu siguranţă chiar de către „cel mai iubit fiu" factorilor locali. Era vorba de alergia cumplită faţă de eventualitatea că munţii României s-ar umple de... chiaburi ! Deci trebuia apărată ideologia colhozului şi la munte. Marele agricultor nu făcuse decît să asculte. Ce se va fi întîmplat după aceea în mintea lui întunecată ? E greu de ştiut. Dar ştiu ce i s-a întîmplat pătimaşului cercetător Radu Rey. Într-o nefericită zi de pe la începutul deceniului al optulea numitul specialist intră sub incidenţa Codului Penal ! Organele îl acuză pur şi simplu de... port ilegal de revolver ! (Nu de puşcă de vînătoare, de praştie sau de iatagan, ci pur şi simplu de **revolver** !). Se înţelege că un specialist în montanologie, autor de-acum al unor cărţi tipărite pe aceeaşi idee, ascunzînd în „străfundul răutăţilor lui omeneşti" o armă periculoasă, nu mai poate fi lăsat în plata Domnului să-şi ducă la bun sfîrşit ideile... şi este mai mult ca sigur că marelui ctitor i s-a raportat că numitul specialist „are probleme" — şi încă ce probleme ! De aceea montanologia a căzut pe planul al doisprezecelea, pe primul plan apărînd acum misterul revolverului ! Iar cu timpul problemele munţilor, agroindustriale, s-au stins de tot, dar „problema pistolului" a devenit presantă...

Radu Rey se ocupase cu folos de rasele de animale, de gospodăria montană — de la schiţă, la probleme de producţie — şi nu văzuse, nu ţinuse în mînă niciodată un revolver. Dar cum să convingi organele că nu ţinuse niciodată în mînă un revolver pe care ele îl strecuraseră în locuinţa specialistului şi ştiuseră exact de unde să-l ia ca să-l acuze apoi de port ilegal de armă ? Astfel problema munţilor României, a transformării lor într-un puternic nucleu de producţie şi de bunăstare, a redării ţăranului de la munte a hărniciei lui proverbiale, s-a transformat, după vizita la cabinetul numărul unu, în problema exclusivă a revolverului ameninţător...

Mi-aduc aminte, ca unul care a asistat şi încercat împreună cu mulţi alţii să-l ajutăm în ideile lui pe dr. Radu Rey, că alunecînd dintr-o dată în plin absurd, organele inspirate de sus s-au bălăcărit în absurd pînă la anihilarea ideii însesi. Căci problema revolverului s-a rezolvat cam în doi-trei ani, în sensul că a fost uitată, dar o dată cu „această problemă" a fost uitată şi cercetarea privind civilizaţia montană. Şi totuşi, Radu Rey n-a cedat nici o clipă. Bătaia la uşi a continuat cu aceeaşi frecvenţă în ultimii zece ani. Însă soluţia a găsit-o tot „marele ctitor" : cooperativizarea munţilor sau „afilierea" zonei montane, cu tot specificul ei, unităţilor cooperativizate adică distrugerea pentru totdeauna a gospodăriei montane, a producţiei de bunuri alimentare şi nu în ultimul rînd a tradiţiilor de muncă ale gospodarului de la munte.

Coşmarul ca traseu al unor idei profitabile pentru ţară este mult prea întins ca să poată fi măcar punctat în cîteva rînduri. Cu siguranţă că Radu Rey ne va putea da cîndva „povestea lui de cercetător montanolog de-a lungul a mai bine de două decenii". Este o poveste a incredibilului, în care vom întîlni, fără îndoială, aberantele forme de sabotaj pur şi simplu, un sabotaj oficial, organizat pînă în cele mai mici detalii, a unor idei valoroase, sacrificate cu nerusinare şi cu violenţă pe altarul ideologiei, dar şi al prostiei.

După Revoluţie, problema zonei montane a fost reluată în toată amploarea şi cu toată seriozitatea ce i se cuvin. Însă organizatorii inspiraţi de sus ai anihilării specialistului cu un deceniu în urmă şi pînă în toamna anului trecut, nu se puteau retrage din misia lor nefastă, ei au continuat să acţioneze şi probabil vor mai continua. Aşa se face că printre ţăranii din zona Dornelor apăruse cu puţin timp în urmă zvonul că „Radu Rey ar fi încercat să cooperativizeze munţii !" Chiar aşa ! Organizatorii unui coşmar nu vor să renunţe nici acum, cînd nu mai au nici un dram de putere pentru o visată ofensivă...

ION ŢUGUI

Adevărul despre energetica românească

SUPĂRĂTOARE DECALAJE

Domeniul energeticii româneşti este un exemplu concludent pentru oricine vrea să afle limitele pînă la care deciziile subiective, abuzurile şi megalomania se reflectă într-un domeniu de activitate. Şi nici nu trebuie să fii cine ştie ce mare specialist în prognoze economice pentru a stabili, pe baza realităţilor din energetica românească, un astfel de diagnostic pentru intervalul strîmt al următorilor cîţiva ani. Diagnostic sumbru — dacă nu sînt luate de pe acum măsurile necesare pentru prevenirea dezastrului energeticii noastre. Pierderile de ritm şi de calitate a dezvoltării, deciziile aberante şi acţiunile voluntariste ale vechiului regim ceauşist, decizii şi acţiuni pe lîngă sau chiar împotriva tendinţelor firesti manifestate în energetica mondială, au determinat — ca în majoritatea celorlalte domenii ale economiei româneşti — o decuplare a energeticii care ne-a „insularizat" pe plan european — ca strategie, tehnologii, bază de materii prime, structură a sistemului, fiabilitate şi disponibilitate, consumuri etc. etc. Iată de ce socot pilduitoare consemnarea principalelor concluzii ce se degajă din analiza evoluţiei energeticii europene. ● Putem remarca, în primul rînd, **reducerea substanţială a ritmului de dezvoltare a bazei energetice şi a consumului de energie primară.** Este semnificativ, în acest sens, faptul că prognozele actuale consideră normal şi suficient la nivel mondial un consum de 11,8 miliarde t.c.c. pentru 1990 şi de 15 mlrd. t.c.c. pentru anul 2000, faţă de prognozele de acum 15 ani care estimau un consum de 25—30 mlrd. t.c.c. pentru acest ultim an al secolului nostru. Reducerea ritmului de producţie a energiei primare a condus la reducerea ritmului de creştere a P.N.B. de la 4,9 la sută în anii 1960—1970, la circa 2,5 la sută în ultima perioadă. ● Se constată, în acelaşi timp, **o creştere semnificativă a eficienţei valorificării energiei,** fapt ce va conduce pentru zona ţărilor vest-europene în anul 2000, la un consum de 0,75 t.c.c./1 000 dolari S.U.A. producţie industrială (în vreme ce în ţara noastră acest indicator este de circa 1,8 t.c.c./1 000 dolari S.U.A. producţie industrială). ● În structura balanţei de combustibil şi energie se observă o mutaţie calitativă esenţială, exprimată prin **creşterea ponderii energiei electrice de proveniență nucleară.** Potrivit datelor anului 1984, ponderea energiei nucleroelectrice din totalul producţiei de energie electrică a fost : Franţa — 58,7 la sută (în 1986 a atins 68 la sută !), Belgia 50,8 la sută, Finlanda — 41,1 la sută, Suedia — 40,6 la sută, Elveţia — 35,5 la sută. Această strategie a condus, între altele, la creşterea independenţei ţărilor respective faţă de importurile de ţiţei în condiţiile asigurării unui consum stabil şi continuu. ● În legătură cu acest uriaş volum de megawaţi nucleari instalaţi, s-a manifestat **o creştere accentuată a preocupărilor pentru fiabilitatea, disponibilitatea şi securitatea** centralelor electrice şi în mod deosebit ale celor nuclearoelectrice. Accidentul de la CNE Cernobîl a amplificat aceste preocupări. Disponibilitatea în energie, la centralele pe cărbune, realizată pe plan mondial, este de 70—80 la sută (comparaţi acest ultim indicator menţionat cu disponibilităţile înregistrate în anul 1987 la CTE Rovinari, CTE Turceni şi CTE Anina : 27 la sută, 15 la sută şi, respectiv, 5 la sută !!) Vom continua această analiză într-un număr viitor.

Prof. univ. dr. docent
VASILE NITU

Descoperire

Această lucrare — un cerb în bronz — a fost realizată cu 1 500 de ani î.e.n. şi

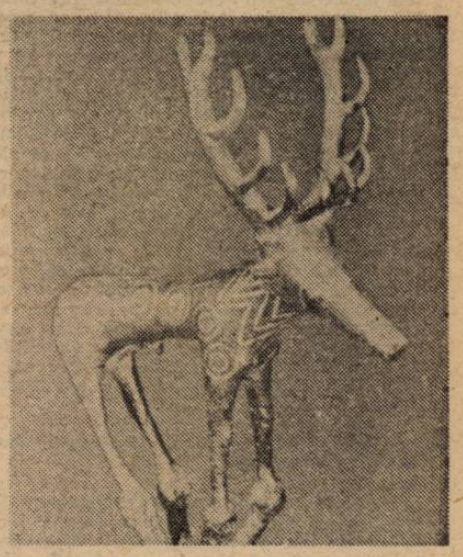

s-a descoperit în Anatolia. Materialul care intră în compoziţia sa provine din exploatări miniere străvechi, descoperite relativ recent în zona amintită.

Televiziune

SÎMBĂTA MORŢILOR

Of, Doamne ce simbătă am avut pe 31 martie, cîte ceasuri negre s-au adunat la televizor, cîte dureroase aduceri aminte, comemorări: Revoluţia, cu morţii ei; Nichita Stănescu, cu altă zi de naştere pe care n-a mai apucat-o; Tudor Vornicu, şi el cu trista sa dispariţie de acum un an.

Despre morţii Revoluţiei ce pot eu să scriu ? Că puteam să fim şi noi unul dintre ei, că li se aduc omagii şi li se fac slujbe religioase impresionante, care te fac să plîngi în hohote, dar mai ales te fac să nu uiţi ? Şi asta în condiţiile în care cei tineri au murit cu piepturile goale şi mîinile goale iar alţii profită, „luptîndu-se" jenant pentru putere, dînd la gioale, ponegrindu-se, întinînd totul, întinzînd mîna după Marele Ciolan Naţionale ? Ne e cam silă de ce se întîmplă şi mai ales în acel „parlament" unde parcă paranoia unicului şi iubitului conducător a trecut la nu ştiu cîţi lideri de partide apatride cu nume şi existenţe de efemeride. Cred că am dreptul moral să spun ce spun. Da, aceşti fluturaşi exotici, unii comici, alţii agramaţi, alţii docţi, academici de-adevărat, alţii penibili, încercînd să reprezinte „vocea patriotului naţionale", vox populi. Şi cînd colo aproape totul e o mascaradă preelectorală, o propagandă vulgărică şi circotaşă. Mai bine stăteam dracului acasă în noaptea de 21 decembrie, ascultam la radio comunicatele despre „huligani" şi pînă în 2—3 ianuarie curent mă făceam şi eu un lideraş de partidut, în loc să-mi caut sănătatea post-jilavistă prin clinici psihiatrice. Ajungeam şi eu în parlament de mă vedea mama la televizor, după miezul nopţii, cum perorez în acea nebună **limbada** română, de se lăuda şi ea cu mine în cartier, îi dădea „centrasa" piine mai proaspătă că... Dar aşa, stau **eu** la televizor şi-i văd pe alţii, „revoluţionari de la Ploieşti", revoluţionari de profesie altceva. Şi ce mai văd la tv ? Văd, cu durere şi bucurie, cîţi prieteni a avut Vornicu şi ce om extraordinar a fost. Văd cu bucurie că Dl. Topescu a rămas acelaşi om de caracter, neuitîndu-şi idolul şi maestrul, ca mulţi alţii. Parastasul lui Vornicu a însemnat un mişcător act de dreptate faţă de o epocă în care şi **să moară** aveau dreptul numai EI. Dumnezeu să-l odihnească ! La fel cum îi dorim şi dragului nostru de Nichita Stănescu! Era atît de frumos şi adevărat la televizor că-mi venea să pun mîna pe telefon să-l sun şi să-i zic : „bătrîne, ai fost superb azi la tv" iar el să-mi răspundă în stilu-i : „găsesc că see exagerează, bătrîne". Să nu mai zic că a fost o bună idee a se da chiar interviul luat de Vornicu lui Nichita. Doi oameni frumoşi, doi oameni fericiţi care n-au mai prins **postrevoluţia.** Şi lîngă ei, proaspăt sosiţi, unii foşti admiratori, nişte copii striviţi de tancuri, împuşcaţi de încă-nu-se-ştie-cine. Tineri duşi dintre noi în faţa cărora ne închinăm la o lună, la două, la trei, la o sută de zile. Dar degeaba. Dumnezeu nu ni-i mai redă. Îi ţine pe toţi lîngă El. Prea erau frumoşi!

Doamne, ce simbătă cumplită ! Încă una ca asta şi ne vine să ne lăsăm de telecronici, fiindcă, iată, am început să plîngem. Tocmai noi, cronicarul acuzat (reclamat !) de prea multă veselie, de prea mult antren, să plîngem acum cînd privim la televizor ? Cum să nu plîng cînd văd ce văd !?

GEORGE STANCA

FOTOGRAFII DE LA CITITORI

Bucurie

POPA UŢĂ MARIA, Timişoara

Nr. 14 (1 694) din 7 aprilie 1990

DE CE ROMÂNII IUBESC INDIA...

— Interviu cu AMITA BHOSE —

Născută în 1933 la Calcutta. Absolventă a Universității Calcutta cu diplomă în fizică, chimie și matematică (1953) și în specialitatea limbă engleză și bengali (1965). Studii de limbă română la București (1959—1961) și doctorat cu teza „Influența indiană asupra gîndirii lui Mihai Eminescu" (1975) sub îndrumarea prof. Zoe Dumitrescu Bușulenga. Predă sanscrită, bengali și cursul de civilizație indiană la Universitatea București. Vastă activitate publicistică și de conferințe în România și India. Autoare a volumelor „Eminescu și India" (București). „În afara lumii cunoscute" (Calcutta) etc. Dicționar bengali-român (București). Traducătoare a lui Eminescu, Caragiale, Sadoveanu și alții. Televiziunea română i-a dedicat un documentar. În 1977 medalie decernată de statul român pentru întreaga activitate culturală.

— Prietenia între oameni și țări e un dar neprețuit. Cînd însă prietenul rămîne cu tine pentru a te face să cunoști și să înțelegi mai bine lumea din care vine, atunci este vorba de un adevărat privilegiu. În virtutea acestui fapt, te invit, dragă Amita, să privim India din România nouă în care continui să trăiești, să scrii și să predai. Îți propun să o privim de la înălțimea cîtorva vîrfuri ale intelectualității noastre legate de cultura sa. Dar mai întîi te-aș întreba cum crezi că s-a născut afecțiunea între țările noastre ?

— Este o întrebare care îți este sugerată cu cele mai diferite prilejuri. Un țăran transilvănean cu pene la pălărie care te felicită pentru politica de pace a lui Nehru, un copil bihorean îți recită din Tagore, lăcașe de cultură din Moldova îți cer să le vorbești despre India și Eminescu... De fapt, afecțiunea poporului român — a oamenilor de orice nivel cultural — îmi pare enigmatică, fiindcă în timpurile istorice nu a existat nici o relație directă, fie politică, fie comercială între țările noastre, relații fiind stabilite de abia în ultimii 50 de ani. Se vorbea de o influență indiană asupra culturii getice prin Pitagora, dar V. Pârvan a dovedit netemeinicia legendei conform căreia Zalmoxis ar fi fost discipolul grecului. Din unele puncte de vedere, credința geților seamănă cu cea vedică, avînd un punct comun în nemurirea sufletului. Dar în sec. VI î.e.n. acest concept evoluează pe baza argumentelor filosofice, pe cînd la geți el se menține la nivelul misterului mitic. Ea păstrează doar cultul lui Zalmoxis, pe cînd religia vedică și cea hindusă tîrzie au panteonuri cu numeroase zeități.

La fel, pasiunea geților pentru muzică, medicină, conceperea fiziculuí și psihicului ca un tot, ne duc cu gîndul la vechii indieni...

Este cert că atît geto-dacii cît și indienii au o descendență indo-europeană comună, dar desprinderea primilor s-a produs în jurul anului 2000 î.e.n, ulterior celei a indienilor. De altminteri, originea comună etnică nu explică întotdeauna fondul comun al sensibilității : timp de 4 000 de ani și unii și alții au fost purtați printr-un noian de întîmplări istorice...

Frapează însă că dintre toate popoarele indo-europene, doar românii au o afecțiune specială pentru India, lucru despre care a vorbit și Blaga...

— ...privind-o din spațiul nostru mioritic !

— Dacă spiritualitatea indiană a stimulat inspirația lui Eminescu, ea l-a îndemnat pe Blaga s-o cerceteze științific pentru a redescoperi armonia între poezie, filosofie și știință, care nu din întîmplare este trăsătura cea mai proeminentă a gîndirii indiene. Rolul metaforicului în filosofie și magia cuvîntului în miturile antice au fost unele din temele explorate de Blaga cu accent pronunțat asupra **Vedelor** și **Upanișadelor.** Aspectele indiene ale filosofiei sale au fost cercetate de Sergiu Al. George în **Arhaic și Universal**, la care nu avem nimic de adăugat. El susținea că observația lui Blaga despre marele său înaintaș este valabilă și pentru el : „Împrejurarea că poezia lui Eminescu e străbătută nu numai întîmplător de motive indice, rămîne revelatoare în această privință. Din moment ce izvoade indice au fost asimilate de geniul poetic al lui Eminescu, substanțele străine ne deveneau consubstanțiale".

— Iată deci că... toate drumurile duc tot spre Eminescu.

— După atîtea manifestări dispersate ale dragostei pentru India a trebuit să apară un Eminescu, simbolul aspirației culturale române pentru a da formă concretă unui sentiment amorf și abstract.

Cunoștințele pe care el și le-a însușit despre India i-au completat intuiția înnăscută, perfecționîndu-i viziunea poetică. Crescut în climatul folclorului românesc, sufletul său sensibil nutrea afecțiune față de natură, respect față de adevăr și acuitatea penetrării în metafizica existenței umane. Aceste caracteristici ale firii sale l-au îndreptat, cred eu, spre gîndirea indiană.

Primul meu contact cu Eminescu, prin **Ce te legeni codrule**, mi-a sugerat un substrat indian ascuns în adîncimea creației sale artistice, ca și a literaturii populare române. Nu cred că vreun alt popor al lumii decît cel indian sau cel român să se apropie de natură cu asemenea însuflețire !

Conturarea culturii indiene a lui Eminescu și depistarea influenței indiene în gîndirea sa artistică au constituit tema tezei mele de doctorat. Am constatat că amprentele indiene, mai precis ale poeziei lui Kalidasa, ale filosofiei budiste și upanișadice, ale mitologiei din Rgveda sînt mai demonstrabile în **Venere și Madonă, Geniu Pustiu,** în poeziile de dragoste și natură din ciclul veronian, **Glossa, Odă în metru antic, Rugăciunea unui dac** (cu o variantă avînd titlul **Nirvana**), **Scrisoarea I, Luceafărul** și în fine **Kamadeva**, ultima poezie tipărită în timpul vieții poetului. Eminescu și-a petrecut ultimii ani ai scurtei sale existențe păminteane traducînd din germană gramatica sanscrită a lui Franz Bopp, după un volum care aparținuse Iuliei Hasdeu. Atașarea puternică de budism a fost amintită de mai toți contemporanii. La Viena colegii l-au auzit rostind frecvent „O Buddha Sakymuni !". În filele manuscriselor sale s-a găsit însemnarea „Eu sînt budist". În articolul necrolog, prietenul lui de o viață, Caragiale, a observat că fervent budist s-a retras în mult dorita **nirvana.**

— ...Acolo unde s-a retras și un alt mare prieten al Indiei, Sergiu Al. George.

— El a fost unul din cei mai mari sanscritologi pe plan mondial. A publicat trei cărți de o valoare inestimabilă : **Filosofia indiană în texte,** cuprinzînd traducerea unor texte fundamentale însoțite de note exhaustive **Limbă și gîndire în cultura indiană,** eseu în filosofia lingvisticii indiene și **Arhaic și Universal / India în conștiința românească.** De altfel aici el analizează ansamblul creației lui Brâncuși în raport cu arta țărănească din Gorj, din punctul de vedere al esteticii indiene, relevînd valențe nebănuite ale marelui artist. Orice suflet sensibil va simți o prezență indiană în aerul care umple spațiul din jurul Mesei Tăcerii, Porții Sărutului și Coloanei fără sfîrșit. Tihna, sentimentul cel mai nobil și mai cuprinzător după estetica indiană, domină arta brâncușiană. După publicarea acestui volum, Al. George a pornit spre India spre a participa la Benares, în 1981, la cel de al cincilea congres internațional de studii sanscrite. S-a stins din viață la cîteva zile de la întoarcere, la București. La congresul următor a fost ales Vicepreședinte postum. Nu cred că golul lăsat de el în cultura română se va umple curînd sau vreodată. Dacă Eminescu a trăit filosofia indiană și Blaga a cercetat-o, Al. George a făcut și una și alta. Împreună, ei au format trinitatea indianisticii în România.

— Ne îndreptăm spre Mircea Eliade. Mai întîi însă aș vrea să reamintim cititorilor noștri că cea care pentru cei mai mulți dintre noi era doar o eroină de roman a existat de fapt cu adevărat !

— Maitreyi. Sigur că a existat. S-a stins din viață cu puțin timp în urmă, la începutul lui februarie. Îmi trimisese o emoționantă scrisoare în care saluta Revoluția Română de la 22 Decembrie. În aceeași scrisoare mă felicita pentru un amplu studiu pe care mi l-a publicat la Calcutta revista „Desh", asupra receptării lui Rabindranath Tagore în România.

— Să extindem deci discuția la receptarea la noi a însăși vieții indiene de zi cu zi. De pildă în romanele lui Mircea Eliade.

— Există o polaritate a aprecierii Indiei în România. De o parte înțelegerea corectă a cărturarilor amintiți și a cititorilor lor. De alta, publicul larg care se distrează cu povești unde șerpii apar de nicăieri, oamenii se fac invizibili, fakirii de pe stradă întorc timpul, și cu filme unde împușcații reînvie la glasul iubitei și încep să cînte cu gesticulații. De aceea regret că Mircea Eliade, singurul român care a studiat filosofia indiană la sursă, îndrumat de cel mai mare istoric al acesteia, prof. S. N. Dasgupta, n-a pătruns în profunzimile spiritualității indiene. Înțelegerea fenomenului indian nu se poate face doar prin cunoștință de carte, fiind necesară o anume structură mentală, sensibilitate sufletească... Mă întreb ce ar fi scris Blaga dacă s-ar fi bucurat de aceeași situație ca Eliade ! Sau ce ar spune Stolnicul Cantacuzino despre popularitatea lui Maitreyi ! Dacă se mai poate crede azi că fetele indiene au relații sexuale cu arborii, nu ne mai mirăm că acum trei sute de ani se credea că în India furnicile sînt mai mari ca oamenii ! Este surprinzător că în România nu s-a format o școală de indianistică, nu s-a tradus destul din literatura contemporană. Cititorii și-ar fi putut astfel forma o imagine de ansamblu despre actualitatea indiană.

— Și totuși există mari indianiști români !

— Da, dar ei s-au pregătit „pe cont propriu, documentîndu-se și scriind în timpul rămas liber după îndeplinirea obligațiilor profesionale, de regulă fără vreun punct comun cu această pasiune. N-au beneficiat de avantajul unui învățămînt organizat, de o tradiție care să le ușureze drumul spinos al cunoașterii. Dar nici n-au urmărit interese materiale sau sociale. Pătrunși de spiritul **Bhagavadgitei** ei au acționat doar în scopul autodăruirii, fără să-și revendice roadele faptelor. În România indianistica a fost clădită numai din dragoste. Și atunci ne întoarcem la întrebarea inițială : „De ce oare românii iubesc India ?"

Interviu realizat de
MIHAELA DOROBANȚU

Din materiale recuperabile

În procesul de întreținere tehnică și reparații la care este supus automobilul trebuie frecvent deplasat dintr-un loc în altul în atelierul de reparații pornindu-se în mod corespunzător motorul. Datorită acestui fapt, spațiul de lucru se umple cu gaze de eșapament. Gurile de ventilație fiind dispuse de obicei sub acoperișul încăperilor nu pot asigura o epurare rapidă și calitativă a aerului. Specialiștii Combinatului auto nr. 3 din R.S.S. Letonă au conceput și realizat o instalație de evacuare a gazelor care rezolvă această problemă. Ea are o construcție foarte simplă fiind confecționată dintr-un rezervor de aer recuperat de la o instalație de frînă pneumatică la care s-a sudat un tub vertical. În partea frontală a rezervorului s-a prevăzut un tub receptor conectat printr-un tub de cauciuc cu țeava de eșapament a automobilului. Instalația este prevăzută cu un miner și cu roți, astfel încît să poată fi deplasată la orice post de lucru.

În timpul pornirii și funcționării motorului gazele de evacuare trec prin rezervor și prin tubul vertical, sînt refulate în sus, în zona de acționare a gurilor de aspirație ale instalației de ventilație forțată.

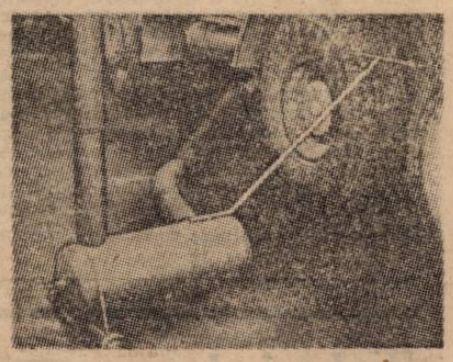

ATLANTIDA PRINTRE NOI

4. O MASĂ ROTUNDĂ A ATLANTOLOGILOR

O soluție pentru a scăpa din prizonieratul speculațiilor ar fi demararea unei pur imaginare mese rotunde, cu invitați din cei mai distinși care-și dau unul altuia replici reale, culese cu zgîrcenie din bibliografia interminabilă despre Atlantida. Să începem :

Frederik Soddy (1877—1956), laureat al premiului Nobel pentru chimie în 1921 : „Sînt un partizan al ipotezelor Atlantidei". **Aristotel** (douăzeci de ani elevul lui Platon) : „cine a născocit-o (Atlantida — n.n.) acela a și nimicit-o". Dr. **M. Ewing**, oceanolog american, participant la o expediție cu nava Atlantis : „Nu are nici un sens să se creadă că acest masiv muntos subacvatic are vreo legătură cu legendara Atlantidă, descrisă de Platon și scufundată sub valurile oceanului". Arheologul francez **Jacques De Morgan** : „din păcate, concluziile la care ne duce studierea scoartei terestre au un caracter cu totul incomplet, deoarece noi nu știm nimic despre continente dispărute și știm foarte puțin despre schimbările ce s-au petrecut în contururile țărmurilor noastre". **F. Shepard**, geolog american : „Legenda Atlantidei dispărute devenită cunoscută datorită lui Platon, a fost amplificată de unii geologi și arheologi romantici pe baza unor date puțin convingătoare, cu privire la lanțul de munți mediani din Atlantic... lantul de munți a fost creat atît de demult, încît nu există dovezi acceptabile că el s-ar fi aflat deasupra apei în decursul ultimelor multor milioane de ani". **J. Thomson**, cunoscut cercetător al legendelor și miturilor : „Anticilor li se iartă mai mult decît nouă faptul că ar fi crezut în mistificațiile autorilor de utopii". **R. Hennig**, aceeași specialitate : „Trebuie spus că relatarea lui Platon este luată din aer și că aceasta nu are la baza ei fapte pozitive". **Serge Hutin**, autorul cărții „Hommes et civilisations fantastiques" : „...fondatorii imperiului incaș, numiți și fii ai Soarelui, erau urmași ai atlanților, străinii cu pielea albă și ochii albaștri care, după cîteva generații, s-ar fi integrat populației autohtone". Serge Hutin exemplifică influența atlanților, posesori ai unei civilizații superioare, prin faptul care ridică și azi semne de întrebare neelucidate : la ce foloseau celebrele drumuri regale încașe și mai ales acea arteră minune ce șerpuiește peste Anzi (la cea mai mare înălțime la care s-a construit un drum în istoria omenirii), lungă de 5.232 km (mai lungă deci decît drumul romanilor care ducea din Scoția pînă la Ierusalim — O. Drimbă) ? Civilizațiile precolumbiene n-au cunoscut roata, atunci ce tip de vehicule au adus atlanții cu ei ? Nu cumva cele pe pernă de aer ?

Părăsim ipotezele fantastice ale lui Hutin pentru a ne întoarce la un mare absent al acestei mese rotunde : Herodot. Și „părintele istoriei" a călătorit în Egipt înaintea lui Platon informîndu-se de la preoți. De ce nu face el nici o referire la Atlantida în vasta sa operă ? Atlanții sînt pentru el locuitorii regiunii Munților Atlas din nord-vestul Africii și atît. Istoricul din Halicarnas iubea, ca orice elen, miturile. Absența Atlantidei scufundate din lucrările lui îl izolează practic pe Platon, cel care în dialogul Critias ne dă detalii atît de precise (geometrice și dimensionale), de parcă el însuși ar fi fost pe misteriosul continent.

PAUL IOAN

Ecosisteme în butoaie

Într-una din zonele forestiere ale statului american New Jersey poate fi văzut un tablou ciudat : 54 de butoaie din tablă de oțel sînt așezate în șiruri uniforme și îngropate în pămînt. Este vorba de experimentul pe care îl efectuează ecologul Peter Morin în scopul elucidării rolului pe care răpitoarele îl au în lanțuri.

Desigur că e mai ușor de efectuat observații într-un mic rezervor de apă amenajat într-un butoi decît pe un lac sau într-un eleșteu în mărime naturală. Numărînd și măsurînd mormolocii introduși în butoaie unde există sau nu animale de pradă (tritoni), ecologul a ajuns la concluzia că în apă ca și pe uscat răpitoarele sînt necesare. În butoaiele în care nu au fost animale de pradă, transformarea mormolocilor în broaște a evoluat cu întîrziere și exemplarele mature s-au dovedit a fi mai mici decît cele din butoaiele în care o parte din mormoloci a fost mîncată de tritoni.